T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ DAVASI

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa KAYHAN

ANKARA-2020

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ DAVASI

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa KAYHAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Emel HANAĞASI

ANKARA-2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
(ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI)
(MEDENİ USUL İCRA İFLAS BİLİM DALI)

ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ DAVASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Emel Hanağası

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı	**İmzası**
1-Doç. Dr. Emel Hanağası	
2-Doç. Dr. Burçak Yıldız	
3-Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Göksu	
4-	
5-	

Tez Savunması Tarihi

09/01/2020

<u>Tez Doğruluk Beyanı Belgesidir</u>.

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Emel Hanağası danışmanlığında hazırladığım "Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi Davası (Ankara.2020)"adlı yüksek lisans ☐-doktora/bütünleşik doktora ☐ tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:03/02/2020
Mustafa Kayhan

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ii
KISALTMALAR CETVELİ vii
GİRİŞ 1
KONUNUN TAKDİMİ VE SINIRLANDIRILMASI 1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ DAVASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİ

§1-DAVANIN YABANCI HUKUK SİSTEMLERİNDEKİ VE TÜRK POZİTİF HUKUKUNDAKİ TARİHSEL GELİŞİMİ 3
A. Yabancı Hukuk Sistemlerindeki Tarihsel Gelişimi 3
B. Türk Pozitif Hukukundaki Tarihsel Gelişimi 6
I. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Öncesi 6
II. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Dönemi 8
1. TTK m. 531'in Tasarıdaki Hali 8
2. TTK m. 531'in Kanunlaşan Hali 10
§2-DAVANIN GENEL ÇERÇEVESİ 11
A. Davanın Tanımı ve Konusu 11
B. Davanın Amacı 13
C. Davanın Azınlık Hakkı Olup Olmadığı 15
§3- DAVA TÜRLERİ İÇİNDEKİ YERİ 17
A. Genel Olarak 17
I. Eda Davaları 18
II. Tespit Davaları 19
III. Yenilik Doğuran (İnşaî) Davalar 20
B. Yenilik Doğuran Dava Bakımından Değerlendirme 22
C. Terditli (Kademeli) Dava Bakımından Değerlendirme 24
§4. BU DAVAYA ÖZGÜ DAVA ŞARTLARI 26
A. Haklı Nedenin Bulunması 28
I. Genel Olarak 28
II. Haklı Neden Kavramı 29
1. Kapsam 29
2. Yargıtay'ın Haklı Neden Saydığı Haller 34
3. Yargıtay'ın Haklı Neden Saymadığı Haller 38
III. Davacı Pay Sahibinin Kusurlu Olmasının Haklı Nedene Etkisi 41
IV. Haklı Neden Bulunması Şartının Hukukî Niteliği 43
B. Belirli Miktarda Sermayeyi Temsil Eden Paya Sahip Olunması 46
I. Genel Olarak 46

II. Belirli Miktarda Sermayeyi Temsil Eden Paya Sahip Olunması Şartının Hukukî Niteliği ... 47
1. Sıfat Kavramı Açısından Değerlendirme ... 48
2. Dava Şartı Olması Açısından Değerlendirme ... 52
§5. DAVAYA EGEMEN OLAN İLKELER ... **53**
A. Genel Olarak ... 53
B. Ölçülülük İlkesi ... 55
C. Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi ... 56
D. Bu Dava Açısından Taleple Bağlılık İlkesi ... 57
I. Taleple Bağlılık İlkesi ... 57
II. Tasarruf İlkesi Bağlamında Değerlendirme ... 58
III. Talep Biçimleri Bağlamında Değerlendirme ... 59
§6-DAVANIN İKİNCİL (TALİ) NİTELİĞİ ... **63**
A. Kapsam ... 63
B. Davacı Bakımından ... 63
I. Genel Olarak ... 63
II. Davanın Davacı Bakımından İkincil Niteliğinin Dava Şartı Olup Olmadığı ... 65
III. Pay Sahipleri Sözleşmesinin İkincil Niteliğe Etkisi ... 66
IV. Ortaklığın Diğer Sona Erme Nedenlerinin İkincil Niteliğe Etkisi ... 66
C. Mahkeme Bakımından ... 67
§7- DAVAYA KONU UYUŞMAZLIĞIN ALTERNATİF ÇÖZÜM YOLLARI KARŞISINDAKİ DURUMU ... **68**
A. Tahkim ... 68
B. Arabuluculuk ... 71
C. Avukatlık Kanunu Uyarınca Uzlaşma ... 74

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ DAVASINDA YARGILAMA

§8-DAVANIN TARAFLARI ... **76**
A. Taraf Kavramı ... 76
B. Davacı ... 77
I. Genel Olarak ... 77
II. Belli Oranda Pay Sahibi Olma Şartı ... 80
1. Genel Olarak ... 80
2. Pay Sahipliğinin İspatı ... 82
3. Pay Oranının Esas Sözleşme İle Değiştirilip Değiştirilemeyeceği ... 83
a.Pay Oranının Azaltılıp Azaltılamayacağı ... 83
b.Pay Oranının Artırılıp Artırılamayacağı ... 85

4.Dava Açılması İçin Gerekli Oranın Üst Sınırı 86
5.Davacı Pay Sahipleri Arasında Dava Arkadaşlığı 86
6.Bir Pay Üzerinde Birden Çok Kişinin Hak Sahibi Olması 87
7.Pay Üzerinde Sınırlı Aynî Hak Sahipliğinin Davacı Sıfatına Etkisi 89
a. İntifa Hakkı 90
b. Rehin Hakkı 92
c. Saklama (Vedia) Sözleşmesi 93
d. Kullanım Ödüncü (Ariyet) Sözleşmesi 93
8. Hapis Hakkının Davacı Sıfatına Etkisi 94
9. İntifa Senedi Sahipliğinin Davacı Sıfatına Etkisi 95
III. Pay Sahipliğinin veya Pay Oranının Dava Sırasında Değişmesinin Davacı Sıfatına Etkisi 95
1. Genel Olarak 95
2. Payın Devri 97
a. Payın Tamamının Devri 97
b. Payın Bir Kısmının Devri 98
3. Pay Sahibinin Ölümü 100
4. Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri 102
5. Tür Değiştirme veya Birleşme ve Devralma 103
6. Bölünme 105
a. Bölünme Türleri 105
b. Davacının Bölünmesi Açısından Değerlendirme 106
c. Davalının Bölünmesi Açısından Değerlendirme 106
7. Sermaye Artımı ve Iskat 108
a. Sermaye Artırımı 108
b. Iskat 111
IV.Davacının Şahsında Meydana Gelen Bazı Özel Durumların Davaya Etkisi 112
1. Davacının Paylarının Haczedilmesi 112
2. Davacının Konkordatoya Başvurması 113
3. Davacının İflas Etmesi 116
4. Davacı Hakkında Ortaklıktan Çıkarılma Davası Açılması 117
C. Davalı 118
I. Genel Olarak 118
II. Yargıtay'ın Yaklaşımı 120
III. Anonim Ortaklığın Temsili 122
IV.Davalının Dava Sırasında Değişmesi 125
1. Yeniden Yapılandırma Halleri 125
2. Birleşme 125

3. Tür Değişikliği 128
a. Genel Olarak 128
b. Anonim Ortaklığın Limited Ortaklığa Dönüşmesi 128
c. Anonim Ortaklığın Kooperatife Dönüşmesi 129
d. Şahıs Ortaklığın Anonim Ortaklığa Dönüşmesi 129
4. Bölünme 130
V. Davalının Şahsında Meydana Gelen Bazı Özel Durumların Davaya Etkisi 132
1. Davalının Sona Ermesi 132
a. Kavram 132
b. Birden Çok Fesih Nedeninin Bulunması Karşısında Haklı Nedenle Fesih Davası 133
2. Davalının Konkordatoya Başvurması 134
3. Davalının İflâs Etmesi 137
§9-DAVANIN GÖRÜLECEĞİ MAHKEME VE DAVANIN AÇILMASI 138
A. Davanın Görüleceği Mahkeme 138
I. Görevli Mahkeme 138
II. Yetkili Mahkeme 141
B. Davanın Açılması 144
I. Genel Olarak 144
II. Davanın Kısmi Dava Olarak Açılıp Açılamayacağı 146
III. Davada Süre 147
IV. Dava Açılmasının Genel Sonuçları 148
V. Davaya Cevap Verilmesi 150
VI. Ön İnceleme 151
VII. Tahkikat 152
VIII. Islah 153
§10-GEÇİCİ HUKUKÎ KORUMA ÖNLEMLERİ 155
A. Genel Olarak 155
B. Alınabilecek Önlemler 157
C. Teminat Gösterme Yükümlülüğü 159
§11-İSPAT VE DELİLLER 160
A. Genel Olarak 160
B. İspat Yükü ve Deliller 161
C. Dava Malzemesinin Getirilmesinde Uygulanacak İlkeler 165
§12-DAVAYA MÜDAHALE 168
A. Genel Olarak 168
B. Fer'i Müdahale 168
C. Asli Müdahale 171

§13-DAVAYA SON VEREN TARAF İŞLEMLERİ 172
A. Genel Olarak 172
B. Feragat 173
C. Kabul 173
D. Sulh 175
§14-DAVADA KARAR VE KANUN YOLLARI 176
A. Dava Sonunda Verilebilecek Kararlar 176
I. Genel Olarak 176
II. Davanın Kabulü 178
1. Ortaklığın Feshi Kararı 178
2. Feshe Alternatif Kararlar 181
a. Genel Olarak 181
b. Çıkarma Kararı 183
b1. Uygulama Alanı 183
b2. Gerçek Değerin Belirlenmesi 189
b3. Davanın Tarafı Olmayan Pay Sahibinin Çıkarılması 189
c. Duruma Uygun Düşen ve Kabul Edilebilir Diğer Bir Çözüm Kararı 191
III. Davanın Reddi 196
IV. Davanın Konusuz Kalması ve Diğer Sona Erme Nedenleri 198
V. Kararların İcrası 199
B. Kanun Yolları 203
I. İstinaf 203
II. Temyiz 206
III. Yargılamanın Yenilenmesi 208
§15-YARGILAMA GİDERLERİ VE DAVA HARCI 209
A. Yargılama Giderleri 209
B. Dava Harcı 212
SONUÇ 214
KAYNAKÇA 218
ABSTRACT 240
ÖZET 241

KISALTMALAR CETVELİ

AATUHK : (6183 sayılı) Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun

ABD :Ankara Barosu Dergisi

AlmLOK : Alman Limited Ortaklıklar Kanunu

AlmPOK : Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu

AO : Anonim Ortaklık

AŞ : Anonim Şirket

aşa. : aşağıda

AÜHFD : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

AvK : Avukatlık Kanunu

B. : Bası

BÜHFD : Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

BaÜHFD : Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

BATİDER : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

bkz. : bakınız

c. : cümle

C. : Cilt

CA : Companies Act

DEÜHFD : Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

dn. : Dipnot

EÜHFD : Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

E. : Esas

eBK : (818 Sayılı) eski Borçlar Kanunu

eTK : **(**865 Sayılı) eski Ticaret Kanunu

eTTK : **(**6762 Sayılı) eski Türk Ticaret Kanunu

GSÜHFD : Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GÜHFD : Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

HAAO : Halka Açık Anonim Ortaklık

HD : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

HMK : (6100 sayılı) Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HUAK : (6325) Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu

IA : Insolvency Act

İBD : İstanbul Barosu Dergisi

İİK : (2004 sayılı) İcra ve İflâs Kanunu

İK : (4857 sayılı) İş Kanunu

İMD : İktisat ve Maliye Dergisi

İsvBK : İsviçre Borçlar Kanunu

İTÜSBD : İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

İÜHFM : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K. : Karar

Karş. : Karşı

KBİBB : Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası

KoopK : (1163 sayılı) Kooperatifler Kanunu

KÜHFD : Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

LHD : Legal Hukuk Dergisi

LŞ : Limited Şirket

m. : madde

MBCA : Model Business Corporation Act

MİHDER : Medenî Usul ve İcra – İflâs Hukuku Dergisi

MÜHF-HAD : Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi

MÜİİBFD : Marmara Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Dergisi

parag : paragraf

s. : sayfa

S. : Sayı

SerPK : (6362 sayılı) Sermaye Piyasası Kanunu

SDÜHFD : Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TAAD : Türkiye Adalet Akademisi Dergisi

TBB : Türkiye Barolar Birliği

TBBD : Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBK : (6098 sayılı) Türk Borçlar Kanunu

TBMM :Türkiye Büyük Millet Meclisi

TFM : Ticaret ve Fikrî Mülkiyet Hukuku Dergisi

THD : Terazi Hukuk Dergisi

TMK : (4721 sayılı) Türk Medeni Kanunu

TTK : (6102 sayılı) Türk Ticaret Kanunu

TTKYUK : (6103 sayılı) Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun

vd. : ve devamı

Y. : Yargıtay

YD : Yargı Dünyası

YİBK : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı

yuk. : yukarıda

GİRİŞ

KONUNUN TAKDİMİ VE SINIRLANDIRILMASI

Haklı nedenle fesih kurumu anonim ortaklıklar açısından pozitif hukukumuza 6102 sayılı TTK[1]'nun 531. maddesi ile girmiş ve Kanunun yürürlüğe girdiği andan itibaren önemli bir uygulama alanı bulmuştur.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi mahkemeden dava yoluyla talep edilmektedir. Dava, ortaklığın sona erme ihtimalini gündeme getiren bir davadır. Dava usûl ve esaslar yönünden bazı özel koşullara tâbi tutulmuştur.

Daha önce öğreti ve yargı kararlarında böyle bir dava açılıp açılamayacağı konusunda farklı fikirler ileri sürülmüş; öğretinin bir kısmı tarafından bu davalara sıcak bakılırken kanunda açıkça düzenlenmediği gerekçesi ile Yargıtay'ca reddedilmiştir. Anonim ortaklıklar saf bir sermaye şirketi karakteri gösterse de, nihayetinde ortaklıkta "kişiler" de pay sahibi olduğuna göre aralarında güven ilişkisinin kaybolması, ortaklık ilişkisinin çekilmez bir hale gelmesi durumlarında, bu tarz bir dava imkânının verilmesi, kişilik haklarının korunmasının ve "kimsenin bir toplulukta iradesi dışında tutulamayacağı" ilkesinin hayata geçirilmesi bakımından önemlidir. Ancak bu dava, şahıs ortaklıklarındaki ve limited ortaklıktaki "haklı nedenle" fesih davasından da farklı değerlendirilmelidir. Zira anılan ortaklıklarda kişisellik öğeleri yoğun bir şekilde karşımıza çıkarken, anonim ortaklığın sermaye karakterinin kural olması, bu sonucu kaçınılmaz kılmıştır.

TTK ile yapılan düzenlemede haklı neden kavramı tanımlanmamıştır. Haklı nedenler belirtilmediği gibi kavramın özelliklerinin ortaya konulması kanun koyucu tarafından yargı kararlarına ve öğretiye bırakılmıştır. Dava ile gündeme gelen hukukî sorunların bir kısmı haklı neden kavramının ve unsurlarının belirlenmesi noktasında

[1] 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

toplanmaktadır.

Dava ile gündeme gelen hukukî soruların diğer ve önemli kısmı ise usûl hukukuna ilişkin düzenlemeler noktasındadır. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi, taleple bağlılık ilkesinin bir istisnasını oluşturmaktadır. Hâkimin fesih yerine alternatif çözümlere de karar verebilmesi davaya ilişkin usûlle ilgili en önemli konu başlıklarından biridir. Davacı sıfatının kanun tarafından belirlenmiş olması ve bu davaya özgü özel dava şartlarının varlığına ilişkin yaklaşım farklılıkları da değerlendirilmesi gereken önemli diğer konulardır.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası incelenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak davanın yabancı hukuk sistemlerindeki yerine kısaca değinilmiştir. Sonrasında anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının hukukî niteliği değerlendirilmiştir. Davaya özgü dava şartları ve davaya egemen olan ilkeler incelenmiştir. Birinci bölümde son olarak davaya konu uyuşmazlığın alternatif çözüm yolları karşısındaki durumu ele alınmıştır.

İkinci bölüm, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında yargılama bölümüdür. Bu bölümde de anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının açılması, davanın tarafları, davanın görüleceği mahkeme, geçici koruma önlemleri, ispat ve delil sistemi, davaya müdahale halleri, davaya son veren taraf işlemleri, davada karar ve kanun yolları incelenmiştir.

Yargıtay uygulamaları ışığında haklı neden sayılan hususlara sınırlı olarak değinilmeye çalışılmıştır. Uyuşmazlığın giderilebileceği alternatif çözümlerin ayrı ayrı ele alınarak incelenmesi çalışmamızın kapsamı dışında tutulmuştur. Yine, çalışmamızda konu yalnızca anonim ortaklıklarla sınırlı tutulmuştur. Yeri geldiğinde limited ortaklıklara ve şahıs ortaklıklarına da değinilmiş olmakla birlikte yapılan değerlendirmelerde anonim ortaklığın haklı nedenle feshi ön plandadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ DAVASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİ

§1-DAVANIN YABANCI HUKUK SİSTEMLERİNDEKİ VE TÜRK POZİTİF HUKUKUNDAKİ TARİHSEL GELİŞİMİ

A. Yabancı Hukuk Sistemlerindeki Tarihsel Gelişimi

İsvBK[2] m. 736/1-4 hükmü anonim ortaklık açısından haklı nedenle fesih davası kurumunu Türk hukukuna kazandıran TTK m. 531'in mehazıdır[3]. İsviçre hukukunda, haklı nedenle fesih davasında, hâkim, ortaklığın feshine, davanın reddine veya fesih yerine alternatif bir çözüme hükmedebilme yetkisine sahiptir[4].

Alman hukukunda, anonim ortaklıklarla ilgili hükümler Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda (AlmPOK) düzenlenmiştir. AlmPOK § 262'de ise anonim ortaklıkların sona erme nedenleri hükme bağlanmıştır. Bu bölümde, anonim ortaklığın haklı nedenle feshine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Diğer yandan Alman Limited Ortaklıklar Kanunu (AlmLOK) § 61'de, limited ortaklığın haklı nedenle feshi

---

[2] İsviçre Borçlar Kanununun orijial adı "Schweizerisches Obligationenrecht" olup "OR" şeklinde kısaltılmaktadır. Kanunun İngilizce metnine https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/index.html internet adresinden ulaşılabilir.

[3] **İlbasmış Hızlısoy**, **Özlem**: Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Ankara, 2016, s. 23.

[4] **Sanwald**, **Reto**: Austritt und Ausschluss aus AG und GmbH, Zürich, 2009, s. 168'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 22; **Şahin**, **Ayşe**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul, 2013, s. 81-82; **Erdem**, **Nuri**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, 2. B., İstanbul, 2019, s. 28-29. İsvBK'nda, anonim ortaklığın haklı nedenle feshini düzenleyen hüküm (İsvBK m. 736/1-4), İsviçre'de 18 Aralık 1936 tarihli kanun değişikliği ile yürürlüğe girmiştir. Hükmün ilk halinde, esas sermayenin en az beşte birine (yüzde yirmi) sahip pay sahiplerinin haklı nedenle feshi talep etmesi hâlinde, ortaklığın hâkim kararı ile feshedileceği düzenlenmiştir. İsvBK'nda 1991 yılında yapılan değişiklikle pay sahiplerinin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açabilmeleri için temsil etmeleri gereken asgarî sermaye oranı yüzde ona düşürülmüştür. 1991 yılında yapılan önemli diğer değişiklik ise maddeye hâkimin fesih yerine "duruma uygun ve ilgililerce kabul edilebilir diğer bir çözüme" karar verebileceğine ilişkin bir hükmün eklenmesidir. Böylece anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında, değişiklikten önce hâkim ya ortaklığın feshine ya da davanın reddine karar verebiliyorken, değişiklikle birlikte hâkime üçüncü bir seçenek olarak fesih yerine alternatif bir çözüme hükmedebilme yetkisi tanınmıştır (**Sanwald**, **Reto**: Austritt und Ausschluss aus AG und GmbH, Zürich, 2009, s. 168'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 22; **Şahin**, 81-82; **Erdem**, s.24, s. 28-29).

düzenlenmiştir[5]. Alman hukukunda anonim ortaklıklarda haklı nedenle fesih davası açma hakkının bulunmadığı kabul edilmektedir[6].

Fransız Medeni Kanunu'nda tüm ortaklıklara uygulanmak üzere genel bir haklı nedenle fesih hükmü bulunmaktadır. Söz konusu hüküm Kanunun 1844/7-5 maddesinde düzenlenmiş olup anonim ortaklıklar için de uygulanmaktadır[7].

İngiliz hukukunda anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının varlığına, iki ayrı Kanundaki hükümlerin birlikte değerlendirilmesi neticesinde ulaşılabilir[8]. Kanunlardan ilki 1986 tarihli "Insolvency Act" Kanunu'dur. IA m. 122/1-g'de anonim ortaklığın haklı ve adil nedenlerle feshi davası düzenlenmiştir. Kanunlardan ikincisi ise 2006 tarihli Companies Act Kanunu'dur. CA m. 994 vd. ise alternatif bir çözüm talebiyle açılacak dava düzenlenmiştir[9].

---

[5] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 24; **Şahin**, s. 86. Limited ortaklığın feshine ilişkin düzenlemede, ortakların paylarının sermayenin yüzde onunu temsil eden pay sahipleri tarafından kullanılabileceği belirtilmiştir. Düzenlemede fesih davasının açılacağı mahkeme de belirlenmiştir. Buna göre fesih davası ortaklığın merkezinin bulunduğu ticaret mahkemesinde açılabilir. Mahkemeye diğer çözümlere karar verme yetkisi tanınmamıştır (**Şahin**, s. 88; **Erdem**, s. 20).

[6] **Casper**, **Matthias**: Ulmer, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG), Großkommentar, Band III, § 53-87, 2008, § 61, N. 1'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 24; **Hochheuser**, **Kurt**: Minderheitenschutz in der Aktiengesellschaft nach deutschem und nach schweizerischem Recht, Diss. , Bonn, 1967, s. 196'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 24; **Drescher**, **Ingo**: Henssler/Strohn, Gesellschaftsrecht, Beck'sche Kurz Kommentare, Band 62, 2. Auflage, München, 2014, AktG § 262, N. 13'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 24. Doktrinde bir görüş, bir taraftan anonim ortaklık pay sahiplerinin paylarını devrederek ortaklıktan ayrılabilme imkânına sahip olmaları nedeniyle anonim ortaklığın haklı nedenle feshinin bilinçli olarak düzenlenmemiş bulunduğunu belirtmekte ve bu durumun AlmLOK § 61'in anonim ortaklıklara uygulanabilmesine engel teşkil edeceğini kabul etmektedir. Bu görüş her ne kadar bu hükmün anonim ortaklıklar açısından düzenlenmemiş olduğunu belirtse de AlmLOK § 61'in istisnaî hallerde pay devri kısıtlanmış olan anonim ortaklıklarda kıyas yoluyla uygulanabileceğini belirtmektedir (**Bachmann**, **Gregor**: Spindler/Stilz, Kommentar zum Aktiengesetz, Band 2, 2. Auflage, München, 2010, § 262, N. 65, 70'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 25; **Şahin**, s. 87).

[7] **Şahin**, s. 95-97. Fransız hukukunda haklı nedenle fesih davasına nadiren ve küçük ölçekli ortaklıklar için başvurulmaktadır. Söz konusu hak ortaksal bir dava hakkı olarak öngörülmüştür. Bu bağlamda her ortağın mahkemeden fesih talep etme hakkı bulunmaktadır. Dava açma hakkının kullanılması esas sözleşmeyle engellenemez. Mahkemeye fesih yerine diğer çözüme karar verme yetkisi tanınmamıştır (**Merle**, **Philippe**: Droit Commercial Sociétés Commerciales, 5. B., Paris 1996, s. 594 N 586'dan aktaran **Şahin**, s. 95; **Tercier**, **Pierre**: La Dissolution de la Société Anonyme Pour Justes Motifs (art. 736 ch. 4 CO)", SAS (SAG) 46, 1974, s. 68'den aktaran **Şahin**, s. 95).

[8] Her ne kadar iki ayrı Kanunda düzenlenmiş iki farklı dava söz konusu olsa da, pay sahibinin Companies Act m. 994'e dayalı olarak yaptığı bir çözüm talebinin yanında, Insolvency Act m. 122/1-g'ye dayanarak ortaklığın haklı nedenle feshini de isteyebilmesi mümkündür. Ancak davacının elde edebileceği tek çözüm fesih olarak görünmüyorsa, alternatif çözüm talebinin yanında fesih talebinde bulunmaması gerekir (**Hannigan**, **Brenda**: Company Law, Second Edition, New York, 2009, s. 441; **Sealy**, **Len/Worthington**, **Sarah**: Cases and Materials in Company Law, Eighth Edition, New York, 2008, s. 559'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 27).

[9] **French**, **Derek/Mayson**, **Stephen W./Ryan**, **Christopher L.**: Company Law, New York, 2007-2008, s. 551'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 27. İngiliz hukukunda CA m. 994'e dayalı olarak dava açma hakkı, pay sahibine tanınmıştır (CA m. 994/1). Pay sahibinin anılan davayı açabilmesi için sermaye payı oranı

Amerikan hukukunda anonim ortaklıklarla ilgili düzenleme yapma yetkisi eyaletlerde olmakla birlikte, eyaletlerce hazırlanacak kanunların yeknesaklığını sağlamak için onlara bir model sunmak üzere *Model Business Corporation Act* çıkarılmıştır. MBCA ilk olarak 1946'da yayımlanmıştır. Model Kanunda 1950, 1953, 1959 ve 1969 yıllarında değişiklikler yapılmıştır. MBCA en son 1984 yılında revize edilmiş olarak yayımlanmıştır[10]. MBCA'da haklı nedenle fesih kurumu düzenlenmiş bulunmaktadır[11]. Birçok eyalet kanununda mahkemelere fesih yerine alternatif çözümlere karar verebilme yetkisi tanınmış ve karar verilebilecek alternatif çözümler sayılmıştır[12].

bakımından azınlığı oluşturması gerekmez, ancak oy çoğunluğuna sahip olmaması gerekir. Pay sahibinin mahkemeden alternatif bir çözüm talep ederken dayanabileceği haklı nedenler CA m. 994/1'de iki bent olarak belirlenmiştir. Buna göre ortaklık işlerinin genel olarak pay sahiplerinin veya kendisi de dâhil olmak üzere bazı pay sahiplerinin menfaatlerine haksız olarak zarar verici şekilde yürütülmüş veya yürütülmekte olması; yöneticilerin yükümlülüklerine aykırı hareket etmesi veya Kanun hükümlerine uyulmaması yahut esas sözleşme hükümlerinin ihlâli gibi durumlarda haksızlığın varlığından söz edilebilir (**Hannigan**, s. 424-428'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 28). CA m. 996/1 hükmünde hâkimin duruma uygun düşen bir çözüme karar verebileceği düzenlenmiş, olmakla CA m. 996/1'de mahkemece karar verilebilecek çözümler sayılmıştır. Anılan çözümler, *numerus clausus* belirtilmemiş olduğu için, burada sayılanlardan ibaret değildir. Mahkemeye, karar vereceği çözümü belirleme hususunda geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır (**Sealy/Worthington** s. 558 dn. 67'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 29).

[10] **Merkt**, **Hanno**: US-Amerikanisches Gesellschaftsrecht, 3. Auflage, Frankfurt am Main, 2013, s. 126 ve dn. 205'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 32, dn 99.

[11] Anonim ortaklık pay sahibinin fesih davasında ileri sürebileceği haklı nedenler, MBCA m. 14/30-a (2)'de dört bent halinde sayılmıştır. Pay sahibi hükümde sayılan dört durumdan birinin varlığını ispat ederse, mahkeme anonim ortaklığın feshine hükmedebilecektir. Birinci neden, yönetim kurulunun kilitlenmesi, pay sahiplerinin söz konusu kilitlenmeyi ortadan kaldıramaması ve kilitlenme nedeniyle ortaklığın telafi edilemez bir zarar tehdidi altında olması veya zarara uğraması veya ortaklık faaliyet veya işlerinin genel olarak pay sahiplerinin yararına yürütülememesidir. İkinci neden, yöneticilerin veya ortaklığın kontrol edenlerin hukuka aykırı, baskıcı veya hileli şekilde hareket etmiş, etmekte veya edecek olmasıdır. Üçüncü neden, genel kurulun kilitlenmesi ve birbirini takip eden asgarî iki yıllık genel kurul toplantısını kapsayacak bir süre boyunca süresi dolan yönetim kurulu üyelerinin yerlerine yenilerinin seçilememiş olmasıdır. Dördüncü neden ise, ortaklık malvarlığının amaca aykırı veya savurgan bir biçimde kullanılıyor olmasıdır (**Haynsworth**, **s**. 35'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy,** s. 34)

[12]**Haynsworth**, s. 412'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 34. Amerika'nın *Georgia, Illinois, South Carolina, Washington ve Wisconsin* gibi birçok eyaletinin anonim ortaklık kanunları, MBCA temel alınarak hazırlanmış olmasına rağmen, MBCA hükümleri eyaletlerce farklı kapsamlarda kanunlaştırıldığı için kanunlarının hükümleri arasında önemli farklılıklar mevcuttur (**Haynsworth, Harry J.**: The Effectiveness of Involuntary Dissolution Suits As a Remedy For Close Corporation Dissension, Cleveland State Law Review, Vol. 35- 25, 1987, s. 33, dn. 31'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 34)

B. Türk Pozitif Hukukundaki Tarihsel Gelişimi

I. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Öncesi

Gerek sona erme nedenlerinin düzenlenmiş olduğu 1926 tarihli 865 sayılı eTK m. 442'de gerek anılan kısmın takip eden maddelerinde anonim ortaklığın haklı nedenle feshine ilişkin bir düzenleme yer almamıştır[13].

6762 sayılı eTTK'nda da anonim ortaklığın haklı nedenle feshi düzenlenmemiştir. Bu dönemde haklı nedene dayanılarak anonim ortaklığın feshi davası açılmasının mümkün olup olmadığı doktrinde tartışılmıştır. Tartışmanın esası gerçek bir kanun boşluğunun bulunup bulunmadığı noktasındadır.

6762 sayılı eTTK zamanında, Türk hukukunda bir görüş, anonim ortaklığın haklı nedenle feshinin dava edilebileceğini ileri sürmüştür[14]. Söz konusu görüşünün temel dayanağını davanın kanunda düzenlenmemesinin gerçek bir kanun boşluğu olduğu düşüncesi oluşturmuştur. Bu görüşü savunanlar tarafından TMK[15] m. 1'e göre pay sahiplerine dava açma hakkı tanınarak varolan boşluğun doldurulabileceği ifade edilmiştir[16].

Buna karşılık hâkim görüş, Kanunda konuya ilişkin bir hüküm bulunmadığı için

---

[13] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 15. 865 sayılı eTK'nun "Alelıtlak ticaret" başlıklı birinci kitabının "Ticaret şirketleri" başlıklı ikinci babının "Anonim şirketler" başlıklı dördüncü faslının sekizinci kısmı, anonim ortaklıkların infisahı ve tasfiyesine ayrılmıştır. "Anonim şirketlerin infisahı ve tasfiyesi" başlıklı bu kısımda yer alan eTK m. 442'de ise anonim ortaklıkların sona erme nedenleri düzenlenmiştir. Maddede belirlenen hâllerin gerçekleşmesi durumunda anonim ortaklığın ya yenilik doğuran hakların kullanılması veya mahkemenin inşaî bir hükmüyle yahut kendiliğinden münfesih olacağı belirtilmiştir (**Hirş**, **Ernst E.**: Ticaret Hukuku Dersleri, 3. B., İstanbul, 1948, s. 322-323; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 15)

[14] **Çamoğlu**, **Ersin**: Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul, 2008, s. 62 vd.; **Çamoğlu**, **Ersin**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Prof. Dr. Yavuz Alangoya'ya Armağan, İstanbul, 2007, s. 672 vd.; **Yasaman**, **Hamdi**: Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara, 1987, s. 131 vd.; **Yasaman**, **Hamdi**: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri, İstanbul, 2009, s. 715 vd; **Arslanlı**, **Halil / Domaniç**, **Hayri**: Ticaret Kanunu, C. III, Limited Şirketler Hukuku ve Hisseli Komandit Şirketler, İstanbul, 1989, s. 746l; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 16; **Akın**, **Murat Yusuf**: Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İstanbul, 2002, s. 234 vd.; **Uçar**, **Salter**: Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, İstanbul, 1996, s. 34.

[15] 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 08.12.2001 tarih ve 24607 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

[16] **Çamoğlu**, Kollektif, s. 62, 63; **Çamoğlu**, Anonim Fesih, s. 672, 673; **Kahyaoğlu**, **Emin Cem**: Anonim Ortaklıkta Haklı Sebeple Fesih, Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, İstanbul, 2011, s. 558.

anonim ortaklıkların haklı nedenle feshinin dava edilemeyeceği yönünde olmuştur[17]. Anılan görüş çerçevesinde, haklı nedenle feshin düzenlenmemesi, kanun boşluğu olarak değil, bilinçli susma şeklinde nitelendirilmiştir. Farklı bir deyişle, kanun koyucunun bilinçli bir şekilde, anonim ortaklığın haklı nedenle feshine imkân vermemek için bu kurumu düzenlememiş olduğu kabul edilmiştir[18].

Bu dönemde, Yargıtay'ın görüşü de Kanunda konuya ilişkin açık bir düzenleme bulunmadığı için, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının açılamayacağı yönünde olmuştur[19].

Bununla birlikte, gerek doktrin[20] gerek Yargıtay[21], 6762 sayılı eTTK m. 434/1-6 çerçevesinde esas sözleşmeye konulacak bir hükümle anonim ortaklığın haklı nedenle feshi imkânının tanınabileceğini kabul etmiştir[22].

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, "29.6.1956 Tarihli ve 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Bazı Maddeler

---

[17] **Arslanlı**, **Halil**: Anonim Şirketler, IV-V, İstanbul, 1961, s. 166; **Tekinalp**, **Ünal**: Türk Ticaret Kanunundaki Boşluk: Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi-Çoğunluk Gücüne Karşı Etkili Bir Araç, İMD, 1974, C. 31, S. 8, s. 325; **İmregün**, **Oğuz**: Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989, s. 481; **İmregün**, **Oğuz**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Arasında Genel Kurul Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri, İstanbul, 1962, s. 79, 80; **Moroğlu**, **Erdoğan**: Moroğlu, Makaleler I, İstanbul, 2006, s. 97; **Sumer**, **Ayşe**: Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, İstanbul, 1991, s. 98; **Sumer**, **Ayşe**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, MÜİİBFD, 2010, C. XXVIII, S. 1, s. 174; **Ansay**, **Tuğrul**: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1975, s. 283; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 17; **Doğanay**, **İsmail**: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 4. B., İstanbul, 2004, s. 1275-1276.

[18] **Tekinalp**, Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi, s. 325; **Moroğlu**, Azınlık, s. 97; **Sumer**, Fesih, s. 98

[19] "Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, anonim şirketlerin feshi hallerini düzenleyen TTK'nun 434 ncü maddesinde bu tür ortaklığın haklı nedene dayanılarak fesih durumunun düzenlenmemiş olmasına, feshi talep edilen şirketin anasözleşmesinde de bu yönde bir hüküm bulunmamasına, esasen pay sahiplerinin anonim şirketin feshini talep etme haklarının olmamasına göre, davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir"(Y. 11. HD, T. 7.11.2005, E.2004/13214, K.2005/10579: **KBİBB**). Benzer yönde bkz. Y. 11. HD, T. 16.1.2007, E.2005/13377, K.2007/302: **KBİBB.**

[20] **Arslanlı**, Anonim IV-V, s. 166, 167; **Tekil**, **Fahiman**: Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, 1993, s. 363; **Yasaman**, Birleşme, s. 132; **Yasaman**, Haklı Neden, s. 716; **Tekinalp**, Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi, s. 325; **İmregün**, Menfaat İhtilafları, s. 79; **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 481; **Moroğlu**, Azınlık, s. 98; **Sumer**, Fesih, s. 99; **Sever**, **Rabia**: Anonim Ortaklıklarda Haklı Sebeple Fesih, BaÜHFD, 2012, C. 8, S. 89-90, s. 190.

[21] "(F)eshi talep edilen şirketin anasözleşmesinde de bu yönde bir hüküm bulunmamasına, esasen pay sahiplerinin anonim şirketin feshini talep etme haklarının olmamasına göre, davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir"(Y. 11. HD, T. 7.11.2005, E.2004/13214, K.2005/10579: **KBİBB**).

[22] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 18.

Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı[23]" hazırlamıştır. 1985 yılında oluşturulan Taslak m. 38 ile, *"10. Payların en az beşte birine sahip olan ortak veya ortakların muhik sebeplere dayanarak müracaatları üzerine mahkemece şirketin feshine karar verilmiş olması."* bendinin anonim ortaklığın infisah nedenlerini düzenleyen 6762 sayılı eTTK m. 434'e onuncu bent olarak eklenmesi önerilmiştir[24]. Taslak'taki çalışmalar TBMM'ye sunulmak istenen kısmî yenileştirme çalışmaları, eklemeler ve çıkarmalar yapılarak 3 yıl devam etmiştir. Çalışmalar, gizli ve açık görüşmeler ve tartışmalardan sonra görüş birliğine varılamayarak durmuştur[25].

II. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Dönemi

1. TTK m. 531'in Tasarıdaki Hali

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi, Türk hukukuna TTK'nun *"Ticaret Şirketleri"* başlıklı ikinci kitabının *"Anonim Şirket"* başlıklı dördüncü kısmının *"Sona Erme ve Tasfiye"* başlıklı onuncu bölümünde 531. madde ile girmiştir. Maddenin başlığı *"Haklı sebeplerle fesih"*tir[26].

---

[23] Taslak Gerekçesi ve tam metni için bkz. **Başgül**, **Mürsel**: (yayına hazırlayan), Türk Ticaret Kanunu ile İlgili Taslaklar -Tartışmalar, Bolu Toplantısı (30 Nisan 1988 – 1 Mayıs 1988), Ankara,1994, s. 245-261..

[24] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 18; **Erdem**, s. 55-56. Taslak ile önerilen düzenleme, gerek esasa ilişkin hükümler gerekse usûl hükümleri kapsamında 6102 sayılı TTK m. 531 hükmünden farklılıklar içermektedir. Esasa ilişkin olarak, Taslak'ta mahkemeye ya ortaklığın feshine ya da davanın reddine karar verebilme imkânı tanınmıştır. 6102 sayılı TTK m. 531'de ise Taslak'tan farklı olarak alternatif bir çözüme karar verebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu bu farklılık usûl hukuku kapsamında ilk defa 6102 sayılı TTK'nun 531. maddesi ile taleple bağlılık ilkesinin istisnasının getirilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Taslak'ta, usûle ilişkin hükümler bağlamında belirtilen diğer hususlardan biri de dava açma hakkının payların en az beşte birine sahip olan pay sahibi ya da sahiplerine tanınmış olmasıdır. Fesih davasını açma hakkı, 6102 sayılı TTK m. 531'de ise, "sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların" sahiplerine tanınmıştır. Taslak'ta kullanılan payların en az beşte biri ibaresi eleştirilmiş ve bu ifadenin esas sermayenin en az onda biri şeklinde değiştirilmesi önerilmiştir (**İlbasmış Hızlısoy**, s. 19, dn. 52)

[25] **Erdem**, s. 54

[26] Maddenin mehazı İsvBK m. 736/4 hükmünün 1991 reformunda yeniden kaleme alınan metnidir. Genel anlamda İsvBK'nda azınlıktaki ortakları himayesinin yetersiz olması gerekçesiyle azınlık davası ile ilgili olarak azınlık oranı indirilmiştir (**Ruedin**, **Roland (Çeviren**: **Öcal**, **A.)**: İsviçre Borçlar Kanununda Değişiklik Yapan Tasarıda Azınlıktaki Ortakların Himayesi, İMD, 1984 C., 31, S. 1, s. 115). TTK m. 531 hükmünün İsvBK m. 736/4 hükmünden farkı TTK'nda feshin haklı görüldüğü hallerde mahkemenin fesih yerine davacı pay sahibini paylarının satın alınması alternatifi açıkça zikretmesine karşılık İsviçre'de bu

6102 sayılı TTK'na esas teşkil eden Tasarı'nın anonim ortaklığın sona erme ve tasfiyesini düzenleyen onuncu bölümünde, genel sona erme nedenlerinden sonra gelen özel sona erme nedenlerinin ikincisi olarak haklı nedenle fesih, TTK m. 531'in ilk halinde şu şekilde düzenlenmiştir: "*Haklı sebeplerin varlığında, esas sermayenin en az onda birini temsil eden paysahipleri, mahkemeden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı paysahiplerine, paylarının gerçek değerlerinin ödenmesine ve davacı paysahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.*"

Maddede davanın açılması iki şarta bağlı olarak öngörülmüştür. Bunlardan ilki davacı pay sahiplerinin sermayenin belirli bir oranını ellerinde bulunduruyor olmasıdır. Böylece, davacı sıfatı kanun ile belirlenmiş bulunmaktadır. Maddede öngörülen diğer şart ise haklı nedenlerin varlığıdır. Madde metninde haklı neden tanımına yer verilmemiştir. Maddede hâkime, davacı pay sahiplerinin paylarının gerçek değeri karşılığında ortaklıktan çıkarılmasından söz edilmiştir. Hâkime, uygun düşen bir başka çözüm yolunu da tercih edebilme imkânı tanınarak oldukça geniş kapsamlı bir hüküm getirilmiştir. Hâkimin böyle bir takdir yetkisine sahip olması HMK[27] m. 26/2'de düzenlenmiş bulunan "taleple bağlılık ilkesi"ne kanunî bir istisna getirmektedir[28].

Hâkimin karar verebileceği diğer çözüm yollarına dair örnekler de gerekçede gösterilmekle birlikte aslen bunların belirlenmesinin uygulamaya bırakılmış olduğu yine madde gerekçesinde ifade edilmiştir[29].

---

alternatifin açıkça belirtilmemiş olması ve "duruma uygun düşen" çözümlerden biri şeklinde ifade edilmiş olmasıdır (**Tekinalp**, **Ünal**: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 3. B., İstanbul, 2013, s. 289 parag. 14-10).

[27] 12.01.2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

[28] **Hanağası**, **Emel**: Anonim Otaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usûl Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi, BATİDER, 2016, C. XXXII, S. I, s. 202; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 20-21.

[29] 6102 sayılı TTK m. 531 Gerekçesi, s. 245. *Moroğlu*, anonim ortaklığın haklı nedenle feshinin uygulamada yol açabileceği olumsuzluklar nedeniyle, dava hakkının istisnai bir hak olarak sınırlı tutulması ve sınırlarının iyi belirlenmesi gerektiğini, aksi halde bu davanın anonim ortaklıklarda çok yönlü bir tehdit aracı olarak kullanılmasının yolunun açılabileceğini, TTK'nun 531. madde hükmünün kanunlaşması halinde maddede davacı pay sahiplerinin ortaklığa verebileceği muhtemel zararlara karşı teminat göstermesi ve davanın feshe neden olabilecek eylem yahut işlemden itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağının da hükme bağlanması gerektiği yönünde görüşlerini ifade etmiştir (**Moroğlu**,

2. TTK m. 531'in Kanunlaşan Hali

Adalet Komisyonu'nun kabul ettiği ve kanunlaşan TTK m. 531 metni şöyledir: *"Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı paysahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı paysahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir."*

Metnin kanunlaşan halinde, davacı sıfatının belirlenmesinde, halka açık anonim ortaklıklar için de bir oran belirlenmiştir. Söz konusu oran sermayenin "yirmide biri" dir. En az bu oranı temsil eden pay sahiplerine dava hakkı tanınmıştır. Kanun metninde belirtilen yirmide birlik oran SerPK[30] m. 11/8 hükmü ile uyumluluk göstermektedir. Böylece, bu yöndeki eleştirilerin dikkate alındığı görülmektedir[31].

Usûle ilişkin olarak, madde metninde Tasarı'daki ilk metinden farklı olarak mahkemeye ilişkin açıklamalara da yer verilmiştir. Bu kapsamda haklı nedenle fesih davası için yetkili ve görevli mahkeme ortaklık merkezinde bulunan ticaret mahkemesidir[32].

Yine Tasarı metninin ilk halinden farklı olarak maddede, ortaklıktan çıkarılan pay sahiplerine bu kez paylarının "*karar tarihine en yakın tarihteki*" "*gerçek değerinin*" ödeneceği hükmü getirilerek payların gerçek değerinin hesaplanmasında mahkemeye davanın açıldığı tarihi değil *karar tarihinin* göz önünde bulundurulacağı vurgusu

---

Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme ve Öneriler, 8.B., İstanbul, 2016, s. 330-331)

[30] 06.12.2012 tarih ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, 30.12.2012 tarih ve 28513 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

[31] **Moroğlu**, TTK Tasarısı Değerlendirmesi, s. 330; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 175.

[32] **Erdem**, s. 61.

yapılmıştır[33].

§2-DAVANIN GENEL ÇERÇEVESİ

A.Davanın Tanımı ve Konusu

Dava konusu, usûl hukukunun özel öneme sahip merkezî kavramlarından biridir. Söz konusu kavram, görevli ve yetkili mahkemenin veya derdestlik ve kesin hükmün kapsamının belirlenmesi, davanın genişletilmesi yasağı başta olmak üzere medenî usûl hukukunun ana konuları açısından belirleyici niteliğe sahiptir[34].

Bu kadar önemli olan dava konusu kavramı doktrinde tartışmalıdır. Dava konusu kavramının kanunî olarak hiçbir yerde açık bir tanımı yapılmamıştır. Dava konusunun tanımlanabilmesi için bugüne kadar birçok teori ortaya çıkmıştır. Teorileri; (1) eski maddî hukuk teorileri, (2) saf usûlî teoriler, (3) yeni maddî hukuk teorileri; (4) nisbî dava konusu teorisi ve (5) çekirdek teori olarak sınıflandırmak mümkündür.

Eski maddî hukuk teorileri ile dava konusu, genel olarak maddî hukuk kapsamında değerlendirilmiştir. Buna göre maddî hukuk paydasındaki talepler dava konusu olarak yorumlanmıştır. Eski maddî hukuk teorileri usûl hukukunun maddî hukuktan ayrı olmayacağı değerlendirmesi ve teorilerin yenilik doğuran (inşaî) dava gibi bazı dava türlerindeki dava konusunu açıklamakta yetersiz kalması dolayısıyla eleştirilmiştir[35].

Saf usûlî teoriler ise (i) tek unsurlu dava konusu teorisi, (ii) iki unsurlu teori, (iii) üç unsurlu teori olmak üzere alt başlıklara ayrılır. Tek unsurlu dava konusu teorisine göre, dava konusunu belirlenebilmesi için önemli olan husus talep konusudur. Bu kapsamda dava konusu denilince talep sonucu anlaşılmalıdır. Vakıalar karışımının dava konusunun belirlenmesinde kurucu bir etkisi yoktur. Vakıalar ikincil olarak talep

[33] **Erdem**, s. 61.
[34] **Börü**, **Levent**: Dava Konusu Kavramı ve Teorileri, BATİDER, 2012, C. XXVIII, S. 2, s. 258.
[35] **Börü**, Dava Konusu, s. 261-262.

sonucunun yorumlanmasında kullanılabilir[36]. İki unsurlu teoride ise, dava konusu talepten ve bu talebe dayanak olan vakıaların karışımından oluşmaktadır. Her iki unsur da birbiri ile eş değerdedir[37]. Üç unsurlu teoriye göre, yabancı doktrinde hâkim görüş olan iki unsurlu teorinin dava konusuna ilişkin unsurları olan talep ve bu talebe dayanak teşkil eden vakıaların yanı sıra başka bir unsur olan hak iddiası veya hukukî neden de yeni bir unsur olarak eklenmiştir[38].

Yeni maddî hukuk teorileri de dava konusunun belirlenmesinde özü itibariyle maddî hukuktaki talep kavramını esas almışlardır[39].

Nisbî dava teorisine göre dava konusu amaca göre hareket edilerek belirlenmelidir[40].

Son olarak, çekirdek teori ise Avrupa medenî usûl hukukunda dava konusunun belirlenmesinde benimsenmiştir. Buna göre bir talep ile açılan davalar çekirdekte aynı hayat olayından doğan hukukî sonuçlar üzerine aynı hukukî uyuşmazlıklarla ilgili bütün hukukî korunma taleplerini karşılar[41].

Türk hukukunda çoğunlukla benimsenmiş tek unsurlu teori kapsamında usûl hukukunda davanın konusu, en kısa tanımıyla, dava ile elde edilmek istenen sonuçtur[42]. Başka bir ifadeyle, talep sonucu, sağlanması mahkemeden istenilen hukukî korunma olup, dava konusunun kendisidir[43]. Talep sonucu dava dilekçesinde bulunması gereken unsurlardandır ve açıkça belirtilmesi gerekir[44].

---

[36] **Börü**, Dava Konusu, s. 261.
[37] **Börü**, Dava Konusu, s. 265.
[38] **Börü**, Dava Konusu, s. 267.
[39] **Börü**, Dava Konusu, s. 270.
[40] **Börü**, Dava Konusu, s. 271.
[41] **Börü**, Dava Konusu, s. 272-273.
[42] **Bilge**, **Necip/Önen**, **Ergun**: Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, Ankara, 1978, s. 692; **Önen**, **Ergun**: Medeni Yargılama Hukuku, Ankara, 1979, s. 532; **Yılmaz**, **Ejder**: Medenî Yargılama Hukukunda Islah, 3. B., Ankara, 2011, s. 187-188; **Tanrıver**, **Süha**: Medeni Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı, Ankara, 2007, s. 80 vd; **Üstündağ**, **Saim**: Medeni Yargılama Hukuku (Yerel Mahkemelerde Yargılama- Kanun Yolları ve Tahkim), C.I-II, İstanbul, 2000, s. 715; **Börü**, Dava Konusu, s. 261.
[43] **Arslan**, **Ramazan/Yılmaz**, **Ejder/Taşpınar Ayvaz**, **Sema/Hanağası**, **Emel**: Medenî Usul Hukuku, 4. B., Ankara, 2018, s. 285; **Tanrıver**, **Süha**: Medenî Usûl Hukukunda Derdestlik İtirazı, 2. B., Ankara, 2007, s. 82; **Yılmaz**, Islah, s. 188; **Börü**, Dava Konusu, s. 283.
[44] **Börü**, Dava Konusu, s. 283.

Tek unsurlu teori kapsamında, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası ile talep edilen husus anonim ortaklığın feshine karar verilmesidir[45]. Haklı nedenlerin varlığı halinde pay sahipleri yönünden ayrı bir çıkma hakkı yoktur. Haklı nedenin varlığı halinde ancak fesih davası açılabilir[46].

B. Davanın Amacı

Pay sahipleri arasındaki uyuşmazlıkların çoğunluk ilkesi ekseninde değerlendirilmesi esastır[47]. Zira anonim ortaklıklar çoğunluk ilkesi ile yönetilmektedir. Anonim ortaklıklarda çoğunluk iradesinin ortaklık tüzel kişiliği tarafından alınan kararlara yansıması olarak tanımlanabilir[48]. Nitekim TTK. m.423'te de belirtildiği üzere genel kurul kararları toplantıya katılmayan ya da katılsa bile olumsuz oy kullananlar açısından da hüküm ifade eder.

Anonim ortaklıkların önemli sorunlarından birisi de çoğunluk ve azınlık arasındaki çıkar çatışmaları ve bunlara bulunacak çözümlerdir[49].

Davanın başlıca amacı, azınlık pay sahiplerinin çoğunluk pay sahiplerine karşı korunmasıdır. Bu kapsamda azınlık pay sahipleri çoğunluk pay sahiplerinin kötü davranışlarına karşı etkili bir korunma mekanizmasına sahip olmaktadır[50]. Dava, davanın

---

[45] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 191.

[46] **Sönmez**, **Yusuf Ziya**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul, 2009, s. 113.

[47] **Uzel**, **Necdet (çev)**: [Karar Çevirisi] Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Çoğunluk İlkesinin Kârlılık Durumunun "İlkesel Olarak" Belirleyici Olması Gereği "(Y.)SA" Kararı, Kılıç Anısına Armağan, BATİDER, 2015, C. XXXI, S. 2, s. 411, dn. 1.

[48] **Akın**, **Murat Yusuf/ Yağmur**, **Setenay**: Türk Anonim Şirketler Hukukunda Eşit İşlem İlkesinin Uygulanması Açısından Objektif Kriter Kavramı, THD, 2018, C. 13, S. 144, s. 99; **Kırca**, **İsmail/Şehirali Çelik**, **Feyzan Hayal/Manavgat**, **Çağlar**: Anonim Şirketler Hukuku, C.I, Ankara, 2013, s. 131.

[49] **Aydın**, **Alihan**: Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlığa Karşı Korunması, Prof Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, 2001, s. 29.

[50] Haklı nedenle fesih davasının çoğunluk gücünün sınırlandırma araçlarından biri olduğuna ilişkin değerlendirme için bkz. **Poroy**, **Reha/Tekinalp**, **Ünal/Çamoğlu**, **Ersin**: Ortaklıklar Hukuku I, 14. B., İstanbul, 2019, s. 688-689 parag. 881.

azınlık hakkı niteliği çerçevesinde biçimlenmektedir. Davanın amacının belirlenmesi özellikle haklı nedenlerin somutlaştırması bakımından da önem taşır[51].

Azınlığın kendisine tanınan hakları kötüye kullanması durumunda gerek ortaklığın gerek diğer pay sahiplerinin çeşitli zararlara uğrayabilecekleri hususu da unutulmamalıdır[52]. Belirtilmelidir ki, haklı nedenle fesih ile ilgili düzenlemelerin amacı, azınlığa çoğunluğu cezalandırma imkânı vermek değildir. Bu nedenle bu hakkın azınlık tarafından dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde kullanılmasına izin verilmemesi gerekir[53].

TTK'nun azınlığa, anonim ortaklığın haklı nedenle fesih davası açıma hakkı tanımasının nedeni, anonim otaklığın varlığını tehdit eden çoğunlukları, hukuka uygun surette davranmaya, kararlarında adil olmaya ve modern yönetim anlayışına yöneltmektir. Bu bağlamda davanın tek amacı ortaklığın haklı nedenin bulunması halinde muhakkak feshedilmesi değildir. Zira anonim ortaklıkta binlerce kişi çalışıyor olabilir ya da işletmesi yüksek bütçeli maliyetlerle ifade edilen tesislere sahip bulunabilir. Bu kapsamda davanın bir amacı da "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"ü karara bağlayarak anonim ortaklığın faaliyetine devam etmesini sağlamaktır[54].

Davanın temel amacı yukarıda belirtildiği şekilde olmakla birlikte dava yalnızca çoğunluk ve azınlık arasındaki çıkar çatışmalarında uygulanmaz. Azınlık, her tür menfaat ihlâline karşı korunmalıdır. Dolayısıyla davanın amacı daha geniş yorumlanmalıdır. Bu ise, haklı nedenlerin kapsamının, ortaklığa ilişkin nedenleri ve kişisel nedenleri de içerecek şekilde geniş bir çerçevede ele alınması sonucunu doğurması bakımından önemlidir[55].

Son olarak belirtelim ki, dava ile ulaşılmak istenen nihaî amaç, meydana gelmiş olan hak ve menfaat ihlâlinin kesin olarak ortadan kaldırılmasıdır. Bu çerçevede,

---

[51] **Şahin**, s. 50-51.
[52] **Aydın**, s. 34.
[53] **Sever**, s. 184.
[54] **Poroy**, **Reha/Tekinalp**, **Ünal/Çamoğlu**, **Ersin**: Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul, 2017, s. 339 parag. 1562.
[55] **Şahin**, s. 53.

gelecekte gerçekleşme olasılığı bulunan ve haklı neden teşkil edecek olguların ortaya çıkmasına önceden engel olmak, muhtemel ihlâllerin gerçekleşmesini önlemek haklı nedenle fesih davasının amacını aşmaktadır[56].

C.Davanın Azınlık Hakkı Olup Olmadığı

Azınlık pay sahiplerinin sermaye oranı TTK m.411'de belirlenmiştir. Buna göre, halka kapalı ortaklıklarda sermayenin yüzde onuna ve halka açık ortaklıklarda yüzde beşine sahip pay sahipleri azınlık olarak belirtilmiştir. Azınlığın belirlenmesinde pay sahibinin sayısı önemli değildir. Kanunda belirtilen oranı geçen bir pay sahibi tek başına azınlık olabilir. Diğer yandan birden çok pay sahibi, payları toplamı yüzde onun altında olduğundan dolayı azınlık sayılmayabilir.

Azınlık hakları, bu hakka sahip pay sahiplerinin tek taraflı beyanlarıyla ve yöneltildiği organın onayına bağlı kalmaksızın kullanılan, hakkın kötüye kullanılması denetimine tâbi talep hakları şeklinde tanımlanabilir[57]. Azınlık hakları, çoğunluğa karşı azınlıkta kalanları korumayı hedefleyen haklardır[58].

Azınlık hakları olumsuz ve olumlu azınlık hakları olarak ikiye ayrılabilir. Olumsuz azınlık hakları, çoğunluğun ibra veya sulh olmasını, karar almasını olumsuz oy kullanmak suretiyle engelleyen haklar olarak tanımlanabilir[59]. Olumlu azınlık hakları ise

---

[56] **Şahin**, s. 54.

[57] **Helvacı**, **Mehmet**: Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul, 1998, s. 309. TTK m.559'da belirtilen ve "olumsuz azınlık hakkı" olarak nitelendirilen "kuruluştan doğan sorumlulukların sulh ve ibrasına mani olma" dışındaki tüm azınlık hakları bir talep hakkı niteliğindedir (**Pulaşlı, Hasan**: Şirketler Hukuku Şerhi, 3.B., C. II., Ankara, 2018, s. 2004 parag 20).

[58] **Tekinalp**, **Ünal**: Otuz Yıllık Uygulamanın Işığında Azınlık Hakları Sisteminin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi, Türk Ticaret Kanunu'nun 30. Yıl Semineri, İstanbul, 1988, s. 231; **Kısa**, **Seda Ulaş**: Anonim Ortaklıkta Yaşanan Çıkar Çatışmasının Azınlıkta Kalanlara Zarar Vermemesi İçin Öngörülen Hukuki Araçlar, Ünal Tekinalp'e Armağan, C.1, İstanbul, 2003, s. 513.

[59] **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 310; **Çevik**, **Orhan Nuri**: Anonim Şirketler, 4. B, Ankara, 2002., s. 816; **Birsel**, **Mahmut**: Yargıtay Kararları Işığı Altında Şirket Karı Konusunda Anonim Şirket İle Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması, Ankara, 1971, s. 639; **Sumer**, Fesih, s. 18; **Pulaşlı**, Şerh II, s. 2004 parag 20; **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 310; **Bilgili/Demirkapı**, s.356; **Gencer**, **Hakan**: Anonim Şirketlerde Azınlık ve Azınlık Hakları, Ankara, 2019, s. 70. "Kuruluştan ve sermaye artırımından doğan sorumlulukların sulh ve ibrasına mani olma hakkı" (TTK m. 559) olumsuz azınlık hakkı niteliğindedir.

azınlığın, kanun ya da ortaklık esas sözleşmesinde belirtilen hallerde oyunu, bir talep şeklinde kullanarak ortaklık adına olumlu bir işlemde bulunmasını sağlayan hak olarak tanımlanabilir[60].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası hakkı da "*olumlu azınlık hakkı*" niteliğindedir[61].

Fesih davasının azınlık hakkı olduğu gerek TTK'nun genel, gerekse madde

---

[60] **Domaniç**, **Hayri**: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi II, İstanbul, 1988, s. 814; **İmregün**, Menfaat İhtilafları, s. 60; **Sumer**, Fesih, s. 24; **Birsel**, s. 639. "Finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı konuların sermayenin onda birine, halk açık ortaklıklarda yirmide birine sahip pay sahiplerinin istemi üzerine genel kurulun bir karar almasına gerek olmaksızın bir ay sonraya bırakılması" (TTK m. 420), "belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi" (TTK m. 360), genel kurulun toplantıya çağrılması ve gündeme madde konulması" (TTK m. 366), "özel denetçi atanması talebi" (TTK m. 438) ve "anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası" (TTK m. 531) olumlu azınlık haklarına örnek olarak gösterilebilir.

[61] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar I, s. 426 parag. 587, s. 650 parag 822; **Kendigelen**, **Abuzer**: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3.B., İstanbul, 2016, s. 434; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 287 parag. 14-08 ve 14-09; **Erdem**, **Nuri**: Azınlığın Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshini Mahkemeden Talep Etme Hakkı (Prof. Dr. Erol Ulusoy Editörlüğünde Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları), Ankara, 2014, s. 176-177; **Erdem**, s. 7, 13-14; **Bahtiyar, Mehmet:** Ortaklıklar Hukuku, 13. B., İstanbul, 2019, s. 375 vd. ; **Pulaşlı, Hasan:** Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5.B. Ankara, 2017, s. 661 parag. 48.; **Erdem**, s. 174; **Altay**, **Sıtkı Anlam**: Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler, İstanbul, 2009, s. 686; **Şahin**, s. 55; **Tekinalp**, Azınlık Hakları, s. 231; **Ayoğlu**, **Tolga**: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshine İlişkin Davalarda Dava İkame Edildikten Sonra Şirket Bünyesinde Ortaya Çıkan Bazı Önemli Gelişmelerin Dava Sürecine Etkileri, GSÜHFD, 2017, S. 1, s. 128; **Ayoğlu**, **Tolga**: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, GSÜHFD, 2013, S. 2, s. 221; **Aker**, **Halit**: Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, BATİDER, 2016, C. XXXII, S. 1, s. 124; **Ulusoy**, **Erol**: Anonim Şirketlerde Azınlık Pay Sahiplerinin Şirketten Çıkarılması (Prof. Dr. Erol Ulusoy Editörlüğünde Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları), Ankara, 2014, s. 36; **Nomer Ertan**, **Füsun**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası-TTK m. 531 Üzerine Düşünceler-, İÜHFM, 2015, C. 73, S. 1, s. 421-440, s. 422; **Kahyaoğlu**, s. 550; **Sumer, Ayşe**: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, MÜHF-HAD, 2012, Özel sayı, s. 843; **Sever**, s. 183; **Yıldız**, **Şükrü**: TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul, 2007, s. 1195; **Yüksel, Sinan H.**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Davalı Sıfatı Üzerine Düşünceler, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul, 2017, s. 868; **Çağlar**, **Hayrettin/Kaşak**, **Esra**: Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshine İlişkin TTK m.531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması, AÜHFD, 2016, C. 65, S. 3, s. 661. *Nomer Ertan* halka açık anonim ortaklıkların pay senetlerinin borsada işlem görmesi değerlendirildiğinde, payın kural olarak borsada bir üçüncü kişiye devir olağağına sahip bulunduğu ve bu kapsamda haklı nedenle fesih davasının halka açık anonim ortaklıklarda yeri olmaması gerektiği görüşündedir (**Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 422-423). *Şahin* de doktrindeki davanın özellikle payları borsada işlem gören anonim ortaklıkları olumsuz etkileyeceği yönündeki görüşe katılmakla birlikte davanın özellikle payları borsada işlem gören ortaklıklarda sınırlı uygulanması gerektiği, haklı nedenlerin daha sınırlı bir çerçevede yorumlanması ve mahkemenin mümkün olduğunca ortaklığın yaşatılmasını sağlayacak şekilde diğer çözümlerin uygulanmasına öncelik vermesi gerektiği kanaatindedir (Bkz. **Şahin**, **Ayşe**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Çerçevesinde Gündeme Gelen Bazı Hukuki Sorunlar, BaÜHFD, 2014, C. 9, S.117-118, s. 147, s. 148). Benzer şekilde, halka açık ortaklıklar açısından haklı nedenle fesih davasına gerek bulunmadığı hakkında bkz. **Yüksel, Sinan H.**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Davalı Sıfatı, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı, İstanbul, 2017, s. 145. Yargıtay da bir kararında bu hususu göz önünde bulundurarak halka açık anonim ortaklığa karşı açılan haklı nedenle fesih davasında "paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip ortaklıktan çıkartılmalarına karar verilmesi yönünde talepte bulunan pay sahipleri hakkında davalı ortaklığın hisselerinin borsada işlem görüyor olması nedeniyle hisselerini borsada gerçek değerine yakın değer üzerinden satma imkânı bulunduğu açıklamasında bulunarak davanın reddine" karar vermiştir. İlgili karar için bkz. Y. 11. HD, 24.09.2018, E.2016/13605, K.2018/5366: **KBİBB**.

gerekçesinde açıkça belirtilmiştir[62]. Söz konusu hak, dava yolu ile kullanılan azınlık haklarından biridir[63].

§3- DAVA TÜRLERİ İÇİNDEKİ YERİ

A.Genel Olarak

Davalar değişik şekillerde ayrıma tâbi tutulabilir[64]. Ayrımlardan en çok kullanılanı "mahkemeden istenen hukukî koruma kıstası"na göre yapılanıdır. Bu kapsamda davaları; "eda davaları", "tespit davaları" ve "yenilik doğuran (inşaî) davalar" olarak sınıflandırmak mümkündür[65].

Aşağıda kısaca değinilen dava türleri kapsamında, hukukumuzda yeni olan anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası, yenilik doğuran davalar ve terditli davalar bakımından doktrinde değerlendirmeye tâbi tutulmuştur. Konu, dava çeşitlerine kısaca değinildikten sonra çalışmanın devam eden bölümünde[66] bu iki açıdan ayrıntılı olarak incelenecektir.

---

[62] 6102 sayılı TTK m. 531 Gerekçesi, s. 245.

[63] **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 130.

[64] Bu konuda bkz. **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 293; **Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet**: Medenî Usûl Hukuku, 7.B., İstanbul, 2019, s. 211 vd.; **Üstündağ**, Yargılama, s. 314; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 340; **Görgün, L. Şanal/Börü, Levent/ Toraman, Barış/ Kodakoğlu, Mehmet**: Medenî Usûl Hukuku, 6. B., Ankara, 2017, s. 282; **Budak, Ali Cem/Karaaslan, Varol**: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 2.B., Ankara, 2018, s. 135.

[65] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 293. Davalar mahkemeden istenen hukukî koruma kıstası haricinde başka kıstaslar esas alınmak suretiyle de sınıflandırılabilir. Bunlardan ilki davaların dava konusu mala göre sınıflandırılmasıdır. Davalar, dava konusu mala göre taşınır ve taşınmaz davaları olarak ikiye ayrılır. Davaları talep sonucunun sayısına göre sınıflandırmak da mümkündür. Talep sonucunun sayısına göre davalar terditli davalar, seçimlik davalar olarak ikiye ayrılır. Dava konusunun aynî veya zilyetlik olmasına göre de davaları ikiye ayırmak mümkündür. Buna göre aynî hakka dayanan ve zilyetliğe dayanan davalar olarak ikili bir sınıflandırma mümkündür (**Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 306-312).

[66] Bkz. aşa. Birinci Bölüm §3, B, C.

I. Eda Davaları

Eda davasında, davacı tarafından, davalının bir işi yapmak veya bir şeyi vermek yönünde mahkûm edilmesi talep edilir[67] (HMK m. 105). Davacının eda davasında hukukî yararı bulunmalıdır. Davalının, davacının istediği edaya hükmedilebilmesi için dava konusu hakkın veya hukukî ilişkinin tespiti gerekir. Hâkim, davacının iddia ettiği hakkın mevcut olduğu kanısına varırsa, davalıyı davacıya karşı belli bir edada bulunmaya mahkûm eder. Eda davasının mahkeme tarafından kabulü sonrası verilen hüküm iki hususu içerir. Bunlardan ilki davanın dayandığı hakkın veya hukukî ilişkinin varlığının tespitidir. Diğeri ise davacının talep ettiği edanın icrası konusunda davalıya yöneltilmiş emirdir. Eda davasındaki tespit bölümü aynı hukukî ilişkiye dayanarak açılan bir davada kesin delil teşkil eder. Mahkemece verilen davanın reddine ilişkin hüküm ise bir eda hükmü değildir. Söz konusu hüküm yalnızca tespit içeren bir hükümdür. Bu hükümle davacının iddia ettiği hak ya da hukukî ilişkinin bulunmadığı hususu tespit edilir[68].

Davacının, hukukî bir ilişkiden kaynaklanan ve aynı kişiden olan alacak veya hakkının şimdilik belli bir bölümü hakkında karar verilmesi talepli davasına ise, kısmî (eda) dava denir[69] (HMK m. 109). Kısmî dava da mahkemeden talep edilen hukukî koruma kapsamında bir eda davası niteliğindedir[70]. Kısmî davada da davacı tarafından davalıdan bir hak veya alacak talep edilir. Kısmî davada talep konusunun bölünebilir olması gerekir[71]. Dava açılırken, talep konusunun kalan kısmından açıkça feragat edilmediğinde, davanın açılması, talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği

---

[67] **Kuru**, Usul IV, s. 1405; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 212; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 293.
[68] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 294; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 213.
[69] **Tanrıver Süha**: Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler, Makalelerim II 2006-2010, Ankara, 2011, s. 95; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 217; **Budak/Karaaslan,** s. 135; **Alangoya**, **Yavuz/Yıldırım**, **Kâmil/Deren Yıldırım**, **Nevhis**: Medeni Yargılama Hukuku Esasları, İstanbul, 2004, s. 212; **Tanrıver**, **Süha**: Medeni Usul Hukuku C. I, Ankara, 2018, s. 589; **Karslı**, **Abdurrahim**: Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, 2014, s. 324; **Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Ersin**: Medenî Usûl Hukuku, Ankara, 2018, s. 34; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 283; **Budak/Karaaslan**, s. 136.
[70] **Pekcanıtez**, **Hakan**: Pekcanıtez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. B., C. I, İstanbul, 2017, s. 990.
[71] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 294; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 217.

anlamına gelmez[72]. Bunların yanı sıra, HMK m.107/1'de: "Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir."hükmü yer almaktadır.

II. Tespit Davaları

Tespit davaları, bir hakkın veya hukukî ilişkinin var olup olmadığının ya da bir belgenin sahte olup olmadığının tespiti ile ilgili davalardır[73] (HMK m. 106). Tespit davasının işlevi hukukî ilişkinin var olup olmadığı ya da bir belgenin sahte olup olmadığı hususlarının tespitinden ibarettir. Söz konusu tespit fonksiyonu eda davası açısından da mevcuttur. Eda davalarında bunun haricinde eda bölümü de mevcuttur. Dolayısıyla eda davası aynı konudaki tespit davasını da içerir. Ancak ondan daha geniş kapsamlıdır. Kısaca belirtmek gerekirse tespit davası eda davasının öncüsüdür. Tespit davasında davacının, kanunî istisnalar haricinde, bu davayı açmak için hukuken korunan güncel bir yararı bulunmalıdır[74] (HMK m. 106/2). Maddî vakıalar, tek olarak tespit davasının konusunu oluşturamaz[75]. Tespit davaları, olumlu ya da olumsuz tespit davaları şeklinde

[72] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 296.
[73] **Kuru**, **Baki/Budak**, **Ali Cem**: Tespit Davaları, 2. B., İstanbul, 2010, s. 134; **Üstündağ**, Yargılama, s. 325; **Ansay**, Usul, s. 219; **Bilge/Önen**, s. 392; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 202; **Tanrıver**, Usul, s. 583; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 349; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 287.
[74] Yargıtay da bir kararında TTK m. 531 kapsamında açılan dava varken aynı hususları içerir şekilde tespit davası açılmasında hukukî yarar olmadığını belirtmiştir: "Mahkemece, tüm dosya kapsamına göre; bir hukuki ilişki için maddi vakıalar önemli olsalar dahi tek başına tespit davasına konu yapılamayacağı, talep konusu vakıalarla ilgili olarak davacı tarafın TTK 437. maddesinde öngörülen "bilgi alma ve inceleme hakkı", 438. maddesinde öngörülen "özel denetçi isteme hakkı", 445 vd. maddelerinde öngörülen "genel kurul kararlarının iptali-butlan", 486. maddesine göre "pay senedi bastırılması", 531. maddesine göre "haklı sebeplerle fesih", 553. maddesine göre "kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu" çerçevesinde mahkemede dava açıp başvuruda bulunabilme imkanına sahip olduğu, mahkemenin 2017/127 E.sayılı dosyasının taraflar arasında şirketin fesih ve tasfiyesi talebine ilişkin olduğu gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan davanın reddine karar verilmiştir" (Y. 11. HD. 06.05.2019, E.2018/1921, K.2019/3422 :**KBİBB).**
[75] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 299-300; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 214.

olabilir[76]. Olumlu tespit hükümleri hukukî ilişkinin ya da hakkın mevcut olduğunun tespitini içerir. Olumlu tespit hükümlerinde yalnızca bir hakkın ya da hukukî ilişkinin varlığının tespiti ile yetinilip bir eda hükmüne yer verilmez. Olumsuz tespit hükümleri ise, taraflar arasındaki bir hukukî ilişkinin veya hakkın yokluğu tespitini içerir[77].

III. Yenilik Doğuran (İnşaî) Davalar

Yenilik doğuran (inşaî) bir hakkın ancak bir hâkim kararıyla sağlanabildiği durumlarda açılan davaya *"yenilik doğuran (inşaî) dava"* denir[78]. Yenilik doğuran (inşaî) hak, hak sahibine tek taraflı irade beyanıyla yeni bir hukukî ilişki kurmak, var olan hukukî ilişkiyi değiştirmek ya da sonlandırmak suretiyle bir başka kişinin hukukî alanında değişiklik meydana getirme yetkisi veren hak olarak tanımlanmaktadır[79]. Yenilik doğuran haklar, hak sahibinin tek taraflı olarak kullanılmasıyla sonuç doğurur. Bununla birlikte, kanun koyucu tarafından özellikle kamu düzeni, hukukî güvenliğin sağlanması ya da üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması gerekçeleriyle, bazı yenilik doğuran hakların, ön şart olarak ancak hâkimin bu yöndeki kurucu nitelikteki kararı ile gerçekleşmesi istenmiştir. İşte, yenilik doğuran dava ile davacı, var olan bir hukukî durumun değiştirilmesini veya kaldırılmasını veya yeni bir hukukî durumun yaratılmasını talep eder[80] (HMK m. 108/1). Yenilik doğuran davalar bakımından *numerus clausus* esası geçerlidir. Bir başka deyişle bu davalar ancak kanunun öngördüğü durumlarda

---

[76] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 302; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 214.
[77] **Tanrıver**, **Süha**: İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara, 1996, s. 67.
[78] **Seliçi**, **Özer**: Borçlar Kanununa Göre Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, 1976, s. 167; **Önen**, **Ergun**: İnşaî Dâva (İnşaî Hak-İnşaî Dava-İnşaî Hüküm-İnşaî Tesir) Ankara, 1981, s. 114; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 303; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 215; **Kuru/Budak**, s. 48; **Kuru**, **Baki**: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. II, İstanbul, 2001, s. 1468; **Postacıoğlu**, Usul Hukuku, s. 241; **Kuru**, **Baki**: Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, 2015, s. 136; **Pekcanıtez**, **Hakan**: Pekcanıtez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. B., C. II, İstanbul, 2017, s. 984.
[79] **Sungurtekin Özkan**, **Meral**: İnşai Karar ve Özellikleri, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara, 2004, s. 553; **Önen**, İnşai Dava, s. 114. Yenilik doğuran haklara ilişkin geniş bilgi için bkz. **Buz**, **Vedat**: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, 2005.
[80] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 303; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 215.

açılabilir[81]. Yenilik doğuran davaların ancak kanunun öngördüğü durumlarda açılabileceği kabul edildiğinden bu tür hallerde davacının yenilik doğuran dava açmakta kural olarak menfaatinin olduğu kabul edilmektedir[82]. Yenilik doğuran davada menfaatin var olduğu sonucuna ulaşılmasında uygun bir olayın varlığına dahi gerek bulunmamaktadır. Menfaatin varlığı asıl kabul edilmekte ve menfaatin varlığı hakkında tespit ve ispat gereği ortadan kalkmaktadır. Bir diğer ifade ile yenilik doğuran davalarda davacı, dava açmakta menfaatinin varlığını ispat etmekle yükümlü değildir[83]. Yenilik doğuran davalar meydana getirdikleri yenilik doğuran etki bakımından geleceğe etkili ve geçmişe etkili yenilik doğuran davalar olarak ikiye ayrılırlar. Yenilik doğuran davaların kabulü ile birlikte verilen yenilik doğuran kararlar kural olarak geleceğe etkilidir. Geleceğe etkili yenilik doğuran davaların kabulü halinde verilen yenilik doğuran kararda, hukukî durumdaki değişiklik kararın kesinleşmesiyle oluşur. Örneğin eşler ancak boşanma kararının kesinleşmesiyle boşanmış sayılırlar, geçmişteki evlilik geçmişte geçerli olarak kalır. TTK m. 530 ile düzenlenmiş organların eksikliği nedeniyle anonim ortaklığın feshi davası da bu kapsamda örnek olarak verilebilir. Bazı yenilik doğuran davaların kabulü halinde ise yenilik doğuran kararlar geçmişe de etkilidir. Yenilik doğuran kararın geçmişe etkili olması istisnai niteliktedir. Özel bir nedenin varlığı ve kanunda açıkça belirtilmiş olması halinde mümkündür. Soybağının reddi davası (TMK m. 294), ölüme bağlı tasarrufların iptali davası (TMK 557 m. vd.), anonim ortaklık genel kurul kararlarının iptali davası (TTK m. 445 vd.) limited ortaklık genel kurul kararlarının iptali davası (TTK m. 622), kooperatif genel kurul kararlarının iptali davası (KoopK[84]. m.

[81] **Hanağası**, s. 204-205; **Kuru**, Usul II, s. 1387; **Kuru**, **Baki**: Tesbit Davaları, Ankara, 1963, s. 9; **Kuru**, **Baki**: Dava Şartları, Ord. Prof. Sabri Şakir Ansay'ın Hatırasına Armağan, Ankara, 1964, s. 143; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 216; **Önen**, Yargılama Hukuku, s. 58; **Bilge/Önen**, s. 391; **Arslan**, **Ramazan**: Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, Ankara, 1977, s. 73; **Sungurtekin Özkan**, s. 560; **Alangoya**, **Yavuz**: Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul, 2001, s. 192.
[82] **Bilge/Önen**, s. 408; **Hanağası**, **Emel**: Davada Menfaat, Ankara, 2009, s. 313.
[83] **Bilge/Önen**,s. 408; **Kuru**, Usul II, s. 1368; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 215; **Önen**, İnşai Dava, s. 55; **Hanağası**, Menfaat, s. 313.
[84] 24.04.1969 tarih ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 10.05.1969 tarih ve 13195 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

53) geçmişe etkili yenilik doğuran davalara örnek gösterilebilir[85].

B. Yenilik Doğuran Dava Bakımından Değerlendirme

Türk hukukunda, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası yenilik doğuran (inşaî) dava olarak nitelendirilmektedir[86]. Dava, geriye etkili sonuç doğurmaz[87].

Dava yenilik doğuran bir dava olduğundan verilen fesih kararı da bozucu yenilik doğuran niteliktedir. Hukukî durumda doğrudan doğruya değişiklik meydana getiren fesih kararı, yenilik doğuran (inşaî) hükümlerini, kararın kesinleştiği tarih itibariyle ileriye etkili olarak doğurur. Kesinleşen hüküm tüm pay sahiplerini bağlar. Yalnızca davanın tarafları yönünden değil diğer ilgililer yönünden de sonuçlar meydana getirir[88].

Türk hukukundaki çoğunluk görüşe göre, mahkemece verilecek alternatif çözümlere ilişkin kararlar da yenilik doğuran (inşaî) niteliktedir. Bu nedenle söz konusu

---

[85] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 305.

[86] **Tekinalp, Ünal**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usulî Sorunları, EÜHFD, 2012, C. XVI, S. 3-4, s. 215; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 289 parag. 14-09; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 340 parag.1562b; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 658 parag.40; **Pulaşlı, Hasan**: Şirketler Hukuku Şerhi, 3.B., C. III., Ankara, 2018, s. 2420 parag. 108; **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 132; **Şahin**, s. 55-56; **Erdem**, s. 169; **Erdem**, Makale, s. 181; **Hanağası**, s. 205. *Tekinalp*'e göre, fesih davası, haklı neden bağlamında ortaklığın feshi ya da fesih yerine duruma uygun ve ilgililer tarafından kabul edilebilir bir çözümün mahkemece karar bağlandığı alternatif çözümlü bir dava olup, bu dava inşaî nitelikte bir eda davasıdır (**Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 215, **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 289 parag. 14-09; **Poroy/Tekinalp /Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 340 parag. 1562b). *Pulaşlı* da koruyucu, engelleyici bir etkiyi haiz bulunan anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını "niteliği itibariyle ortaklıklar hukukuna ilişkin bozucu yenilik doğurucu" nitelikte bir dava olarak değerlendirmektedir. Öte yandan Yazar bu davanın, pay sahibinin bireysel hakkı olmayıp, sadece istisnaî hallerde kullanılabilen olağanüstü nitelikte hukukî bir araç olduğunu belirtmektedir (**Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 661 parag.49,; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2420 parag. 109). *Ayoğlu*'na göre de fesih davası, "kanun koyucu tarafından, azınlık pay sahiplerine tanınmış", 6762 sayılı eTTK'nda yer almayan bir "azınlık hakkı" niteliğinde, inşaî sonuçlar yaratan, diğer bir ifadeyle mevcut hukukî durumu değiştiren ve yenisini oluşturan yenilik doğuran bir dava türü olarak kurgulanmış bulunmaktadır (**Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 132). *Şahin*, fesih hakkını diğer azınlık haklarından bağımsız olarak "azınlığa doğrudan doğruya mahkemeye başvurma hakkı tanıyan ve koruyucu nitelikte bir yenilik doğuran dava hakkı" olarak tanımlamıştır. Yazara göre, ortaklığın haklı nedenle feshi, devam eden ortaklığın sona erdirilmesi talebi ile açıldığından, yenilik doğuran bir dava hakkıdır (**Şahin**, s. 55-56). *Erdem* de davayı niteliği itibariyle yenilik doğuran dava olarak değerlendirmektedir. Kabul halinde verilecek hüküm davacı olsun olmasın bütün pay sahipleri için (*erga omes*) geçerli olup, davanın reddi ise yalnız taraflar için kesin hüküm ifade eder **(Erdem**, s. 169; **Erdem**, Makale, s. 181). *Hanağası*'na göre de, kanun koyucunun yenilik doğuran sonuca ulaşabilmesinin bu konuda dava açılarak hâkimden alınacak yenilik doğuran bir hükme bağlanmasının nedeni hukukî durumun taraflar bakımından derhal aydınlığa kavuşması gereği olduğundan anonim ortaklığın hukukî varlığını sona erdirmek amacıyla açılan bu dava yenilik doğuran (inşaî) karakteri haizdir (**Hanağası**, s. 205).

[87] **Tekinalp**, Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi, s. 325.

[88] **Şahin**, s. 382; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 193; **Erdem**, s. 169; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217.

kararlar, kesinleşmeyle *erga omnes* etkiye sahip olur. Bir diğer ifadeyle tüm pay sahipleri hakkında hüküm doğurur[89].

Kanaatimizce de anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası yenilik doğuran bir davadır. Burada davacı pay sahibi hukukî durumun değiştirilmesini ve yeni bir hukukî durumun yaratılmasını başka bir ifadeyle anonim ortaklığın feshini istemektedir. Davacı pay sahibi bu hakkını dava açmak suretiyle kullanmaktadır. Sonuç dava açtığı anda değil, mahkeme tarafından kabul kararının kesinleşmesi ile hüküm ifade etmektedir. Kabul ile beraber mahkemenin verdiği karar içeriği çerçevesinde yeni bir hukukî durum ortaya çıkmaktadır: ortaklık feshedilmektedir. Fesih yerine Kanundaki şartlara uygun alternatif bir karar verilmiş olması durumunda ise verilen kararlar yenilik doğuran nitelikte olabileceği gibi hâkimin sahibi olduğu alternatif çözüme karar verebilme yetkisinin genişliği kapsamında yalnızca eda niteliğinde de olabilir. Örneğin, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir nitelikteki çözüm, kâr payının dağıtılması kararı gibi gibi eda hükmü niteliğinde olabilir. Kanun koyucu tarafından hükmün muhakkak yenilik doğuran bir hüküm olması gerektiği şeklinde herhangi bir sınırlandırma yapılmalıştır. Gerek fesih kararı gerekse duruma uygun kabul edilebilir diğer çözüm niteliğindeki kararlar, içeriği açısından geleceğe etkili olarak hüküm doğuracaktır. Yine esas sözleşme değişikliğine, yönetim kurulu üyesi seçilmesine, kâr dağıtımı yapılmasına ilişkin kararlar genel kurulun yeniden karar almasına gerek kalmaksızın hüküm ifade edecektir. Benzer şekilde, mahkeme kararı yönetim kurulu tarafından alınması gereken bir karar niteliğinde ise söz konusu karar ayrıca bir karar almaksızın hüküm ifade edecektir.

Dava bir eda davası niteliğinde değildir. Zira davalının bir işi yapmaya, bir şeyi vermeye mahkûm edilmesi talebiyle değil anonim ortaklığın feshi talebiyle açılmaktadır. Haklı nedenle fesih davasında ise anonim ortaklığın feshi söz konusudur. Bu kapsamda anonim ortaklığın feshi kararında bir edaya mahkûm edilmesi söz konusu değildir. Diğer

[89] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 275; **Şahin**, s. 490; **Bilgili**, **Fatih/Demirkapı**, **Ertan**: Şirketler Hukuku, 9.B., Bursa, 2013, s. 574.

yandan yukarıda da belirtildiği üzerre mahkeme tarafından fesih yerine "durumu uygun düşen ve kabul edilebilir bir karar" verilmesi halinde verilecek karar yenilik doğuran nitelikte olabileceği gibi yalnızca eda hükmü de içerebilir. Kararda hem yenilik doğuran hükümler hem de eda hükümleri bulunabilir. Yenilik doğuran karar içinde yer alan ve fer'i nitelikte bulunan eda hükümleri davanın yenilik doğuran dava olması halini değiştirmez.

Dava bir tespit davası niteliğinde de değildir. Tespit davası açmak suretiyle herhangi bir hukukî durumun değişmesi, kaldırılması veya yeni bir hukukî durumun yaratılması talep edilemez. Böyle bir talep ancak yenilik doğuran davalara özgüdür.

C.Terditli (Kademeli) Dava Bakımından Değerlendirme

Birden fazla usûl işleminin aralarında bir terdit ilişkisinin varlığından söz edebilmek için, bu işlemlerin bir şart yardımıyla bağlılık içine sokulması gerekmektedir[90]. Davacı birden fazla talepte bulunuyor ancak asıl talebi kabul edilmediği takdirde yardımcı talebi hakkında karar verilmesini istiyorsa, bu durumda terditli (kademeli) dava söz konusudur[91].

Dava HMK m. 111'de "*davacının, aynı davalıya karşı aralarında hukukî veya ekonomik bağlantı bulunan birden fazla talebini, aralarında aslilik-fer'ilik ilişkisi kurmak suretiyle, aynı dava dilekçesinde ileri sürmesi*" olarak tanımlanmıştır. Terditli davada, taleplerin bir sıraya konulması, biri olmazsa diğerinin talep edilmesi söz konusudur. Hâkim, ancak ilk (asıl) talebi kabul etmezse, davacının yardımcı talebini inceleyip bir karara varabilir[92].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının terditli olarak açılıp

[90] **Muşul**, **Timuçin**: Medenî Usul Hukukunda Terdit İlişkileri, İstanbul, 1984, s. 16.
[91] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 306; **Kuru**, Usul II, s. 1484; **Postacıoğlu**, Usul Hukuku, s. 244.
[92] **Hanağası**, s. 206; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 227.

açılamayacağı tartışmalıdır.

İsviçre hukukunda bir görüş anonim ortaklığın haklı nedenle feshinin terditli dava şeklinde açılabileceği kanaatindedir[93]. Karşı görüş ise davanın terditli olarak açılamayacağını belirtmektedir[94].

Türk hukukunda da iki görüş mevcuttur. Doktrinde çoğunluk; davacının taleplerinden birinin seçiminin hâkime bırakılmasının söz konusu olmaması ve hâkimin alternatif çözüm talepleri ile bağlı olmaması nedeniyle anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının terditli olarak açılamayacağı görüşündedir[95]. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının terditli dava olduğu görüşünde olan yazarlar da mevcuttur[96].

---

[93] **Habegger**, **Philipp**: Die Auflösung der Aktiengesellschaft aus wichtigen Gründen, Bern 1996, s. 290, N 20-22 ve **Handschin**, **Lukas**: Auflösung der Aktiengesellschaft aus wichtigem Grund undandere sachgemässe Lösungen, SZW 65, 1993, s. 44'ten aktaran **Şahin**, s. 495. *Habbeger* davacının isterse fesih talebinde bulunmaksızın diğer çözümlere karar verilmesini talep edebileceğini veya terditli talep şeklinde asıl olarak yaptığı fesih talebinin yanında diğer bir çözümü talep edebileceğini belirtmiştir (**Habegger**, s. 290, N 20-22'den aktaran **Şahin**, s. 495). *Handschin* de davanın her iki tarafının terditli talep niteliğinde diğer bir çözümü talep edebileceklerini, hâkimin asıl talep yerine bu talebi onaylayabileceğini, bu şekilde ortaklık veya azınlık pay sahiplerinin yerinde görmedikleri bir sonuç hakkında karar verilmesine engel olabileceklerini belirtmektedir **(Handschin**, s. 44'ten aktaran **Şahin**, s. 495).

[94] **Höhn**, **Jakob**: Andere sachgemässe und den Beteiligten zumutbare Lösungen im Sinne von Art. 736 Ziff. 4 OR, Neues zum Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht, Zum 50. Geburtstag von Peter Forstmoser, Zürich, 1993, s. 119-120'den aktaran **Şahin**, s. 496; **Handschin**, s. 44'ten aktaran **Şahin**, s. 495.

[95] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 215-216; **Şahin**, s. 428, 497; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 227-228; **Hanağası**, s. 206. *Tekinalp*'e göre, haklı nedenle fesih davasında haklı nedenin varlığını tespit eden mahkeme feshe veya taraflar istemese bile alternatif bir çözüme karar verebileceği için, haklı nedenle fesih davası terditli davadan farklıdır (**Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 215-216). *Şahin*, TTK'nun 531. maddesi çerçevesinde davacının alternatif çözümü, fesih talebine bağlı terditli şekilde talep edemeyeceğini, davacı talep etmiş olsa bile hâkimin bu taleple bağlı olmayacağını kabul etmektedir. Yazar, davacıların dava dilekçesinde ortaklığın feshinin yanında menfaatlerine uygun gördüğü alternatif çözümü belirtebileceğini, bu hâlde hâkimin öncelikle söz konusu çözümün uygunluğunu değerlendireceğini ifade etmiştir. Ayrıca Yazar, hâkimin fesih talebi dışındaki alternatif çözümler konusundaki bu taleple bağlı olmayacağını, şartları varsa davacının talep ettiğinden farklı bir alternatif çözüme hükmedebileceğini, dava dilekçesinde feshin yanında alternatif çözümün belirtilmesinin mahkemeyi bağlayıcı nitelikte terditli bir talep hakkı vermeyeceğini belirtmiştir (**Şahin**, s. 428, 497). *Hanağası* da, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının terditli dava olmadığı sonucuna varmaktadır. Yazara göre, terditli davada davacının taleplerinden birinin seçimi hâkime bırakması söz konusu olmayıp hâkim, talepler hakkında karar veremez. Zira, TTK'nun 531. maddesinde açıkça, hâkimin, "fesih yerine, davacı pay sahiplerine, payların karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerini şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebil(eceği)" öngörülmüştür. Bu düzenleme çerçevesinde, hâkimin davacı tarafından terdit ilişkisi içine sokulan taleplerin yine onun tarafından belirlenmiş sırasına uyma zorunluluğu olmadığı gibi, davacının dava dilekçesindeki taleplerinden herhangi birine karar verme zorunluluğu da yoktur. Başka bir anlatımla, davacının dava dilekçesinde fesih talebinin yanı sıra diğer çözümü belirtmesi hâkimi bağlayıcı nitelikte terditli bir talep hakkı vermemektedir (**Hanağası**, s. 206).

[96] **Rüzgâr**, **Eser**: Anonim Şirketin Azlık Tarafından Feshine İlişkin Dava İle İlgili İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi, TAAD, 2014, S. 16, s. 369. *Rüzgâr*'a göre, davacı dava dilekçesinde, ortaklığın feshine ve buna karar verilmediği takdirde kendisinin ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesini talep etmişse, bu durumda, ilk olarak madde metninin lafzına uygun olarak ortaklığın feshi hususu incelenmelidir. Eğer ortaklığın feshi için haklı neden yoksa o zaman azınlığın ortaklıktan ayrılmasına ilişkin yasal gereklilik de ortadan kalkmış olur. Hâkim somut olayda ortaklığın feshine ilişkin haklı nedenlerin varlığı halinde öncelikle ortaklığın feshine karar vermeli, sonrasında sermayeyi koruma

Kanaatimizce, anonim ortaklığın feshi davası terditli dava değildir. Zira hâkimin davacının taleplerinden birinin seçme yetkisi veya zorunluluğu bulunmamaktadır. Hâkim taleplerle bağlı kalmaksızın feshe veya "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme" karar verebilecektir.

Her ne kadar dava terditli olmasa da davacının fesih talebiyle birlikte feshe alternatif bir çözümü terditli olarak talep etmesine herhangi bir engel yoktur. Yargıtay da haklı nedenle fesih davasında terditli talepler olsa bile davaların esastan incelenmesi yolunu tercih etmektedir[97].

§4. BU DAVAYA ÖZGÜ DAVA ŞARTLARI

Medenî usûl hukukunda dava şartları, dava ile ileri sürülen talebin veya hakkın mevcut olup olmadığına ilişkin şartlardır. Eğer açılan bir davada dava şartları mevcutsa hâkim davanın esasını incelemeye başlar. Böylelikle dava dilekçesi ile ileri sürülmüş talebin haklı olup olmadığı tetkik edilmeye başlanabilir. Kısaca, dava şartları, davanın esasını incelemeye engel olan şartlardır[98].

Türk hukukunda, dava şartlarının varlığının tespitinde kural olarak davanın açıldığı tarih esas alınmaktadır[99]. Zira mahkeme tarafından davanın açıldığı tarihteki şartlara göre karar verilmektedir[100].

---

ilkesi çerçevesinde azınlığın ortaklıktan ayrılması hususunu veya diğer çözümleri düşünmelidir (**Rüzgâr**, s. 369). *Ayoğlu*'na göre de terditli dava açılabilmesi mümkündür. Yazara göre, davacı terditli taleplerinden ilki olarak feshi göstermek zorunda değildir fakat son ihtimal dahi olsa mutlaka ortaklığın feshini talep etmelidir (**Ayoğlu**, Fesih, s. 239).

[97] "(M)evcut halde 6102 Sayılı TTK 531 maddesi koşullarının oluştuğunu ileri sürerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla davalı şirketin 6102 Sayılı TTK 531. maddesi uyarınca feshini, işbu talebin reddi halinde müvekkilinin davalı şirketteki payının, karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin tespit edilerek tahsili ile müvekkilinin davalı şirketin pay sahipliğinden çıkarılmasını talep ve dava etmiştir."(Y. 11. HD, 08.04.2019, E.2018/770, K.2019/2744: **KBİBB**)

[98] **Kuru**, Usul II, s. 1344; **Üstündağ**, Yargılama, s. 281; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 280; **Özmumcu Seda**: Davanın Açılmasına Bağlanan Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi, İÜHFM, 2012, C. LXX, S. 2, s. 186; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 135.

[99] **Üstündağ**, Yargılama, s. 489; **Postacıoğlu**, **İlhan**: Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul, 1975, s. 402 vd.; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 255; **Kuru**, Usul II s. 1674; **Kuru**, Tespit, s. 30, 94; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 211; **Bilge/Önen**, s. 448; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 290.

[100] **Kuru**, Usul II, s. 1674; **Karslı**, s. 435; **Üstündağ**, Yargılama, s. 490.

HMK m. 114/1'de dava şartları belirtilmiştir. HMK m. 114/2'de de dava şartlarının yalnızca söz konusu madde hükmünde belirtilenlerle sınırlı olmadığı, diğer kanunlarda yer alan dava şartları ile ilgili düzenlemelerin saklı olduğu ifade edilmiştir.

HMK'nun "Dava Şartlarının İncelenmesi" başlığı altındaki HMK m. 115/1 hükmü gereğince, hâkim tarafından, dava şartlarının bulunup bulunmadığı, davanın her aşamasında re'sen incelenebileceği gibi; taraflarca da dava şartı noksanlığı her zaman ileri sürebilecektir.

HMK m. 115/2'de, dava şartı eksikliği tespit edildiğinde mahkeme tarafından, davanın usûlden reddine karar verileceği; dava şartı eksikliğinin giderilmesinin mümkün olduğu durumlarda ise, hâkim tarafından dava şartı eksikliğinin tamamlanması için kesin süre verileceği, kesin süre içinde eksikliğin giderilmemesi halinde, davanın dava şartı eksikliğinden dolayı reddedileceği hususları düzenlenmiştir.

Kanun koyucunun kendisinin öngördüğü her yenilik doğuran dava için davacının menfaatinin varlığını kabul ettiği ve verilecek hükümle davanın taraflarına istedikleri hukukî korumayı sağlayacağını kesin şekilde taahhüt ettiği kabul edilir[101]. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası yenilik doğuran bir dava olduğundan, davacı azınlık pay sahiplerinin bu davayı açmakta menfaatlerinin varlığını iddia ve ispat etmeleri gerekli değildir. Bunun aksini iddia eden davalı, iddiasını ispat etmek durumundadır[102].

HMK'nda belirtilen genel dava şartlarının yanı sıra bunlara ilave olarak haklı nedenle fesih davasında özel dava şartlarının var olup olmadığı açısından ayrı bir değerlendirme yapılması gereklidir.

Bu kapsamda, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, öncelikli olarak anonim ortaklığın haklı nedenle fesih davasında haklı nedenin bulunmasının[103] ve halka kapalı anonim ortaklıklar açısından sermayenin en az onda birini, halka açık anonim ortaklıklar

---

[101] **Hanağası**, Menfaat, s. 131; **Önen**, İnşai Dava, s. 55-56; **Hanağası**, s. 233.
[102] **Bilge/Önen**, s. 408; **Bilge**, **Necip**: Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, 2.B., Ankara, 1967, s. 360, **Hanağası**, s. 233.
[103] Bkz. aşa. Birinci Bölüm §4, A, IV.

açısından da sermayenin en az yirmide birini temsil eden payların sahiplerince dava açılmasının[104] dava şartı olup olmadığı değerlendirilecektir. Yine, kısaca, fesih davasının son başvurulması gereken yol olması gerekliliği değerlendirilirken bu hususun dava şartı olup olmadığına da değinilecektir[105]. Son olarak arabuluculuğun[106] anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında bir dava şartı olup olmadığı sorusu arabuluculuk kurumunun haklı nedenle fesih davasına uygun olup olmadığı incelenirken cevaplandırılmaya çalışılacaktır.

A. Haklı Nedenin Bulunması

I. Genel Olarak

Dava şartları açısından ilk değerlendirme haklı nedenin bulunup bulunmaması açısından yapılacaktır.

Haklı nedenle fesih, özel hukukun birçok alanında hukukî ilişkinin sona erdirilmesinin maddî hukuka ilişkin şartı olarak öngörülmüştür. Başka bir deyişle, TBK[107] ve TTK'nda düzenlenen iki tarafa borç yükleyen sürekli nitelikteki borç ilişkilerinin çekilmez hale gelmesi durumunda taraflara haklı nedenle fesihle sözleşmesel bağlılıklarına son verme imkânı tanınmıştır[108]. Benzer durum ortaklıklar hukuku bağlamında da söz konusudur[109].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında haklı nedenlerin bulunduğunun tespit edilmesi halinde, mahkemece öncelikle diğer alternatif çözümlerin somut olaydaki sorunu çözmeye uygun olup olmadığı değerlendirilecek; somut olay bakımından

[104] Bkz. aşa. Birinci Bölüm §4, B, II.
[105] Bkz. aşa. Birinci Bölüm §6, B, II.
[106] Bkz. aşa. Birinci Bölüm §7, B.
[107] 11.01.2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
[108] **Çamoğlu**, Anonim Fesih, s. 667; **Serozan**, **Rona**: Sözleşmeden Dönme, İstanbul, 2007, s. 116; **Şahin**, s. 9.
[109] **Arslanlı/ Domaniç**, TTK Şerhi III, s. 736; **Şahin**, s. 105.

herhangi bir alternatif çözümün uygulanması mümkün değilse son çare olarak fesih ve tasfiyeye hükmedilebilecektir[110]. Haklı nedenlerin bulunmadığının tespit edilmesi halinde ise hâkim, davayı esastan reddedecektir[111]. Başka bir anlatımla, haklı nedenler yoksa, mahkeme ne ortaklığın feshine ne de alternatif bir çözüme karar verebilecektir[112].

Yargıtay da kararlarında TTK m. 531 kapsamında karar verilebilmesi için ilk olarak haklı nedenlerin gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir[113].

II. Haklı Neden Kavramı

1. Kapsam

"*Haklı neden*" göreceli bir kavramdır[114]. Bu kavram yalnızca ortaklıklar hukukuna özgü olmayıp, hukukun birçok alanında kullanılmaktadır[115]. Haklı nedenin doktrinde de birçok tanımı yapılmıştır[116].

---

[110] **Erdem**, s. 69.

[111] **Şahin**, s. 72. Davanın reddi ile ilgili olarak bkz. aşa. İkinci Bölüm, §14, A, III.

[112] **Altay**, s. 686, **Erdem**, s. 169, **Şahin**, s. 72.

[113] "TTK'nın 531. maddesi uyarınca şirketin haklı sebeplerle feshine veya fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkarılmalarına karar verilebilmesi için öncelikle haklı sebeplerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu sebeple mahkemenin "davacıların haklı sebeplerin mevcudiyetine dair somut olayları açıklamadığı, feshi gerektirecek derecede haklı sebep olmaması halinde fesih isteyen pay sahibinin çıkarılmasına karar verilebileceği,"ne yönelik gerekçesi yerinde değil ise de, bu hususun taraflarca temyize konu edilmemesi sebebiyle bozma sebebi yapılmamıştır"(Y. 11. HD. 30.05.2017, E. 2016/4639, K.2017/3180 :**KBİBB**).

[114] **Mineliler**, **Zeynep**: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, GÜHFD, 2012, C. XVI, S. 3, s. 106.

[115] **Erdem**, s. 71.

[116] *Seliçi*, haklı neden kavramını açıklarken "çekilmezlik" kavramı çerçevesindeki görüşlerin kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir (**Seliçi**, s. 192). *Oğuzman* haklı nedeni "*akde devamı objektif hüsnüniyet icabı talep edilmez hale koyan bir hukuki hadise*" şeklinde tanımlamıştır (**Oğuzman**, **Kemal**: Türk Borçlar Kanununa ve İş Mevzuatına Göre Hizmet (İş) Akdinin Feshi, İstanbul, 1955, s. 42). *Tekinalp*'e göre TTK m. 531 anlamında haklı neden, "*yöneten çoğunluğun bu gücünü (T)MK m. 2 anlamında kötüye kullanarak AO'nun ve/veya azlıkta kalan paysahiplerinin menfaatlerini ihlâl eden sürekli nitelikteki kararlar almasından ve uygulamalar yapmasından doğan sebepler"*dir (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**: Ortaklıklar II, s. 343 parag. 1564e). *Çamoğlu*, kollektif ortaklıkta haklı neden kavramını, medeni hukuk doktrininde verilen tanımlardan da yararlanmak suretiyle, "*hukuki ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren ve yenilik doğuran bir bildirim veya dava ile hukuki ilişkiyi sona erdirmek veya değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren olgu*" olarak tanımlamıştır (**Çamoğlu**, Kollektif, s. 23). *Çamoğlu*'na göre fesih nedeni olarak haklı nedenin tüm haklı neden türleri için geçerli unsurlarından söz etmeye imkân yoktur. Bu nedenle öğretide ileri sürülen devamlılık unsurundan söz edilemez (**Çamoğlu**, **Ersin**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hakimin Takdir Yetkisi, BATİDER, 2015, C. XXXI, S. 1, s. 7). *Arslanlı/Domaniç*, limited ortaklıkta haklı nedenleri "*kazanç sağlamak ve ortaklar arasında paylaşmak amacı ile kurulan*

Borçlar hukukunda ortaklık sözleşmelerinin de arasında bulunduğu sürekli borç ilişkilerinin sona erdirilmesi hallerinden biri de haklı nedendir. Örneğin kira sözleşmesinin haklı nedenle feshini düzenleyen BK m. 331; hizmet sözleşmesinin haklı nedenle feshini düzenleyen BK m. 435; ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesini düzenleyen BK m. 617; adi ortaklığın sona erme nedenlerini düzenleyen BK m. 639 haklı nedenden bahsedilen sürekli ilişkilere örnek gösterilebilir.

İK[117]'nda düzenlenmiş bulunan işçinin iş sözleşmesini haklı nedenle feshi (İK m. 24) ya da işverenin iş sözleşmesini haklı nedenle feshi de (İK m. 25) bu kurumun iş hukukundaki örnekleridir.

Ortaklıklar hukukunda ise haklı neden, kollektif ortaklıklarda yönetimin ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verildiği halde, söz konusu ortağın yönetim hak ve görevinin haklı nedenin varlığında mahkeme aracılığıyla veya çoğunluk kararıyla sınırlandırılması veya geri alınmasında (TTK m. 219-220); anonim ortaklıklarda denetçinin haklı bir nedenin olması halinde denetim sözleşmesini feshetmesinde (TTK m. 399/8); yine anonim ortaklıkta genel kurulun sermaye artırım kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkının haklı nedenlerle sınırlamasında (TTK m. 461/2); limited ortaklıklarda ortağın çıkmasında (TTK m. 640/3) ve TTK'nda çeşitli diğer bazı düzenlemelerde yer almıştır.

Hukukumuza TTK m. 531 ile girmiş olan anonim ortaklıkların feshi davasına

---

şirketlerde bu amacı engelleyen, zorlaştıran, azaltan veya ortadan kaldıran davranış, tutum, olaylar veya şartlar" olarak tanımlamıştır (**Arslanlı/Domaniç**, TTK Şerhi III s. 23). *Mimaroğlu* haklı nedeni "*ortaklığın kuruluşunu gerektiren edimli mülahazaların ortaklığın amacının elde edilmesini olanaksız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkması*" olarak ifade etmiştir (**Mimaroğlu**, **Sait Kemal**: Ticaret Hukuku, C. II, İşletme Hukuku, Ticaret Ortaklıkları Hukuku, Ankara, 1972, s. 53 vd). *Şahin*, anonim ortaklıkta haklı nedenleri "*pay sahibinin hak veya menfaatlerini sürekli olarak, ağır ve ciddi şekilde ihlâl eden ve dürüstlük kuralı gereğince davacı pay sahibi yönünden ortaklığa devamı çekilmez kılan karar, işlem ve davranışlar*" olarak çekilmezlik ekseninde tanımlamıştır (**Şahin**, s. 110). *Altay*, haklı nedenleri "*anonim ortaklığın amacına ulaşmasını önemli ölçüde güçleştiren, ortakların pay sahipliğinden olan haklı beklentilerini zedeleyen sebepler*" olarak tanımlamıştır (**Altay**, s. 686). *Erdem*, verilen tanımların birbirine yakın olduğunu ifade etmiş, yeni bir tanım vermek yerine kavramı açıklamaya çalışmayı tercih ederek, *Oğuzman*'ın tanımını, sürekli borç ilişkilerine indirgeyerek ve sadeleştirerek haklı nedeni "*sürekli bir borç ilişkisine devam etmeyi, dürüstlük kuralı gereği çekilmez hale getirdiği kabul edilecek hukuki olgu*" şeklinde tanımlamıştır (**Erdem**, s. 77; **Erdem**, Makale, s. 179).

[117] 22.05.2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanunu, 10.06.2003 tarih ve 25134 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

ilişkin düzenlemede de "haklı neden"den söz edilmiş; ancak söz konusu kavram tanımlanmamıştır. Anılan düzenlemenin gerekçesinde haklı nedenler örnek olarak da gösterilmemiştir. Kanun koyucunun bu tutumu haklı neden kavramının yukarıda da belirtilen göreceli niteliğinden kaynaklanmaktadır[118]. Kavramın tanımlanması ve niteliklerinin gösterilmesi kanun koyucu tarafından yargı kararlarına ve öğretiye bırakılmıştır[119]. Haklı neden kavramı, doğası gereği normatif hale getirilemeyen bir içeriğe sahiptir. Bir olgunun ya da olgular dizisinin fesih, çıkma ya da çıkarma için haklı neden teşkil edip etmediği, ancak somut olayın özellikleri göz önünde tutularak tespit edilebilir[120]. Esas sözleşmede, sınırlayıcı sayım yapılarak sadece orada belirtilen hallerin haklı neden kabul edileceği öngörülemez[121]. Haklı nedenle feshe ilişkin düzenlemeler emredici niteliktedir[122].

Nelerin haklı neden olabileceğine ilişkin incelemeye geçmeden önce belirtmek gerekir ki haklı nedenler, 6762 sayılı eTTK döneminde gerçekleşmiş olsalar bile, TTKYUK [123] kapsamında bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu kapsamda TTKYUK m. 3 uyarınca haklı nedenle fesih davası açısından haklı neden teşkil ederler ve bunlara

---

[118] **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 6. Kanun koyucu haklı nedenleri limited ortaklıklar için de belirlememiştir (**Öcal**, **Akar**: Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara, 2003, s. 222). Haklı neden kavramının göreceli niteliği dolayısıyla haklı nedenin tüm ilişkilerde geçerli bir tanımı yapılmamıştır (**Çamoğlu, Ersin**: Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay Kararları, XXX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 26 Aralık 2018, s. 59). Haklı nedenle feshin kavramsal temelini oluşturan özellikler ve unsurlar kişi ortaklıklarında ve limited ortaklıkta çoğunlukla benzerlik taşımaktadır. Haklı neden kavramının dürüstlük kuralı temeline dayanması, hakkaniyet ilkesi ışığında hâkim tarafından somut olayın şartlarına göre belirlenmesi, dava hakkının son çare niteliğinde olması, kusurlu ortağın feshi talep etme hakkının bulunmaması, fesih kararının ileriye etkili bozucu yenilik doğuran sonuçlar meydana getirmesi benzer özellikler olarak özetlenebilir (**Şahin**, s. 18). TTK m. 245'te düzenlenmiş bulunan ve kollektif ortaklıkların haklı nedenle feshini düzenleyen hüküm, haklı neden kavramı için bir genel hüküm niteliğinde görülür ve limited ortaklıklar bakımından da gerek ortağın çıkarılmasında gerekse ortaklığın haklı nedenle feshinde örnekseme yoluyla yararlanılabilecek bir hüküm olarak kabul edilir (**Taşdelen**, **Nihat**: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma, Çıkarılma ve Fesih, Ankara, 2012, s. 180).

[119] 6102 sayılı TTK m. 531 Gerekçesi, s. 245.

[120] **Aker**, s. 115-116; **Erdem**, s. 102, **Çelik**, **Aytekin**: Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 4.B., Ankara, 2016, s. 296 vd; **Ulukaya**, **Leyla**: Limited Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, KÜHFD, 2013, S. 8, s. 131.

[121] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342 parag. 1564b; **Ayoğlu**, Fesih, s. 226.

[122] **Çamoğlu**, **Ersin**: Ticaret Kanunu'nun Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Emredici Niteliği, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul, 1978, s. 290; **Şahin**, s. 305.

[123] 14.01.2011 tarih ve 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

dayanılarak haklı nedenle fesih davası açılabilir[124]. Nitekim Yargıtay tarafından da bu görüş benimsenmiştir[125].

Genel olarak İsviçre doktrininde, azınlık hakları ile bireysel hakların sürekli ihlâli, genel kurulun defalarca kanuna aykırı olarak toplantıya davet edilmesi, bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, dağıtılan kâr payının düzenli azalması, ortaklığın sürekli zarar etmesi haklı neden sayılmıştır. Olumsuz beklentiler ve varsayımlar haklı neden olarak değerlendirilmemiştir[126].

Türk doktrininde, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi ekseninde ortaklığın amacına ulaşmasının imkânsızlaşması, çoğunluğun hukuka aykırı davranışları, ortaklık amacının tehlikeye düşmesi veya önemli ölçüde zorlaşması ve ortaklığın devamının çekilmez duruma gelmesi halleri, haklı nedenleri belirlemede kullanılabilecek temel ölçütler olarak değerlendirilmiştir[127] .

---

[124] **Çamoğlu**, Limited Fesih, s. 58*;* **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 346 parag. 1566e; **Ayoğlu**, Fesih, s. 236; **Aker**, s. 123; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 662 parag. 51; **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 161; **Çağlar/Kaşak**, s. 682; **Erdem**, 171-173.

[125] "6103 Sayılı TTK'nın Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun 3. maddesinin "Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır." hükmü uyarınca anonim şirketin haklı sebeplerle feshini düzenleyen 6102 Sayılı TTK'nun 531. maddesi hükmünün yürürlüğünden önceki olaylara uygulanmasının mümkün olduğu kabul edilmiştir. Buna göre 6762 Sayılı TTK döneminde meydana gelen hukuki olay ve işlemlerden dolayı haklı sebeple fesih davası açılabilmesi için bu olay ve işlemlerin 6102 Sayılı TTK yürürlüğe girdikten sonra da devam etmesi veya etkilerini devam ettirmesi ya da 6762 Sayılı yasa döneminde meydana gelen olay, olgu ya da işlemlerin 6102 sayıl Yasa zamanında meydana gelen olay ve olgularla bağlantılı olması gerekmemektedir. 6762 Sayılı yasa döneminde gerçekleşen haklı sebeplere dayalı olarak 6102 Sayılı TTK'nın 531. maddesi uyarınca anonim şirketin feshi davası açılabilmesi mümkündür. Bu itibarla yapılan açıklamalar karşısında mahkemenin "6762 Sayılı TTK'nın yürürlükte olduğu zamanlarda meydana gelmiş olan, ancak 6102 Sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşmiş olan olgularla bağlantılı olan hukuki olay veya işlemlerin 6102 Sayılı TTK'nın 531. maddesi kapsamında haklı sebepler çerçevesinde ele alınabileceği"ne yönelik gerekçesi yerinde değil ise de somut uyuşmazlık bakımından 6102 Sayılı Kanunun 531. maddesinde öngörülen haklı sebeplerin varlığının davacı tarafça kanıtlanamamış olmasına göre sonucu itibariyle doğru olan kararın açıklanan bu gerekçe ile onanması gerekmiştir."(Y. 11. HD, 28.01.2016, E.2015/2939, K.2016/937: **KBİBB**). Benzer nitelikteki diğer kararlar için bkz. Y. 11. HD, 02.06.2014, E.2014/3669, K.2014/10238; Y. 11. HD, 13.06.2013, E.2011/14131, K.2013/12400; Y.11.HD. T.15.12.2016, E.2015/12705, K.2016/9603; Y.11.HD. T.07.04.2015, E.2014/7525, K.2015/4819; Y.11.HD. T.24.11.2014, E.2014/6043, K.2014/18201; Y.11.HD. T.11.02.2014, E.2013/18373, K.2014/2351: **KBİBB.**

[126] **Bilge**, **Mehmet Emin**: Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, EÜHFD, 2012, C. XVI, S. 3-4, s. 273; **Erdem**, s. 102; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 660-661 parag. 47; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2431 parag.150; **Yasaman**, **Hamdi**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Hakimin Genişleyen Rolü, BATİDER, 2009, C. XXV, S. 4, s. 93.

[127] **Bilge**, Tasfiye, s. 273; **Erdem**, s. 102; **Çelik**, **Aytekin**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, Prof. Dr. Reha Poroy'un Anısına Armağan, BATİDER, 2009, C. XXV, S. 4, s. 571-572; **Şahin**, s. 105-320; **Erdem**, s. 71-167; **Çamoğlu**, Limited Fesih, s. 61; **Çamoğlu**, Kollektif, s. 25, s. 40; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 172-173;**Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 844;

Yukarıda söz edilen örneklerden de görüleceği fesih davası, hukukî temeli ve azınlık pay sahibinin korunması yönündeki amacı itibariyle, özellikle kollektif, adi komandit ve adi ortaklıkların haklı nedenle feshine ilişkin düzenlemelerden ayrılmaktadır[128]. Zira anonim ortaklıkta kural olarak ortağın ortaklıktan ayrılması, çıkma ve çıkarılma şeklinde değil, pay senetlerinin başka bir kişiye devredilmesiyle mümkün olur[129]. Diğer yandan kişi ortaklıklarında haklı neden olarak nitelendirilebilecek kişisel nedenler, ortaklar arasındaki güven ilişkisini ortadan kaldıran kişisel uyuşmazlıklar, ancak kişisel unsurların ağırlıkta olduğu anonim ortaklıklarda, belirli bazı şartlarda istisnai olarak haklı neden olarak kabul edilebilecektir[130]. Örneğin hâkim ortaklıktan kaynaklanan şiddet ve tehdit ile hakların kullanılmasına engel olunduğu takdirde TTK m. 531'e göre haklı neden gerçekleşmiş kabul edilir. Çünkü tehdidin, şiddetin ve fiziki müdahalenin bulunduğu yerde azınlık, ne bilgi alabilir ne inceleme yapabilir ne de özel denetçi atanması davasını açabilir[131].

Kısaca belirtmek gerekirse, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi söz konusu

---

Çamoğlu, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 5-19. *Tekinalp*'e göre, azlığın, yönetimden, ortaklıktaki işlerinden dışlanmış olması kural olarak TTK'nun 531. maddesi anlamında haklı neden değildir. Ancak somut olayın özellikleri nedeniyle bu niteliği kazanabilirler. Yazar tarafından doktrin ve mahkemelerin görüş birliğine vardığı haklı neden örnekleri arasında hortumlama, temettü açlığına mahkûm etme, bilgisiz basiretsiz yönetimle ortaklığın tehlikede olması örnek olarak verilmiştir (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II,s. 344-346 parag. 1565a-1566d). Ortaklar sözleşmesinin hükümleri ile haklı neden kavramı arasındaki ilişkinin ayrıntılı değerlendirmesi için bkz. **Ayoğlu**, Fesih, s. 231-234.

[128] *Tekinalp*'e göre, TTK'nun 531. maddesi anlamında haklı neden, kişi ortaklıklarına ilişkin TTK'nun 245. maddesi hükmündeki bir ortağın ortaklığa ihanet etmesi, ortakları aldatması ya da devamlı uyuşmazlık yahut huzursuzluk yaratması gibi kişisel unsurlar ve özellikler içermemektedir Yine, TTK'nun 531. maddesinde öngörülen haklı neden kişisel ortaklıklardaki TTK m 255 ve adi ortaklık hükümleri arasında yer alan BK m 639/7'den farklıdır (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 343-344 parag. No 1565). Aynı görüşte olanlar için bkz. **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 8; **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 425-426.

[129] **Üçışık**, **Güzin**: Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 189-207, s. 192.

[130] **Şahin**, s. 14.Karş. **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 426. *Nomer Ertan'*a göre şahsi ilişkiler anonim ortaklıklarda fesih nedeni olarak değerlendirilmemelidir. Yine Yazar aile bireyleri arasındaki manevi bağların zedelenmiş olmasının ilke olarak haklı neden teşkil etmeyeceğini belirtmiştir (**Nomer Ertan**, **Füsun**: Yargıtay Kararları Işığında Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, 20 Ekim 2017, s. 97-114, s. 100; **Sever**, s. 190]. *Ulukaya*'ya göre, limited ortaklıklara kıyasla daha büyük çaplı olmasının ve sermaye ortaklığı özelliği daha ağır basmasının sonucu olarak da bazı nedenler limited ortaklıklar açısından haklı neden olabilecek önem ve büyüklükte olmasına karşın aynı neden anonim ortaklıklar için haklı neden olmayabilir (**Ulukaya**, s. 136).

[131] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 344 parag. 1565**.**

olduğunda, hiç şüphesiz bu ortaklık tipine mahsus karakteristik özelliklerin haklı nedenin ve bunun hukuksal sonuçlarının takdirinde göz ardı edilmemesi gerekir[132]. Yargıtay da kişisel unsurların haklı neden olup olmadığını değerlendirirken anonim ortaklığın sermaye şirketi olduğu hususunu gözetmiştir[133].

2. Yargıtay'ın Haklı Neden Saydığı Haller

Yargıtay da değişik kararlarında fesih davası özelinde haklı neden kavramını incelemiş bulunmaktadır.

Yargıtay'a göre öncelikle haklı nedenin varlığı tespit edilirken ileri sürülen tüm iddiaların değerlendirilmesi gerekmektedir[134].

Yargıtay'a göre varlığı aranan esas şart, haklı neden dolayısıyla ortaklığın faaliyetini sürdüremeyecek duruma gelmesidir. Her uyuşmazlık konusu haklı neden oluşturup oluşturmadığı açısından kendi içinde değerlendirilmelidir. Ortaklığın sürekli şekilde zarar etmesi, kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksızlaşması, pay sahipleri arasındaki ciddi uyuşmazlıklar, pay sahibinin sermaye taahhüt borcunu ödememesi gibi durumlar haklı nedene örnek olarak sayılabilir[135].

---

[132] **Aker**, s. 117-118.

[133] "Davalı şirket davacı S. . Ü.., S. . B.., M. .. Ş.., H.. S. . Ş.. ve A.. Ş.. kardeşlerden oluşan 5 kişilik bir aile şirketi olmakla birlikte bir sermaye şirketidir. Bu sebeple de davacının aile bireyleri arasındaki manevi bağların koptuğuna dair gerekçesi de davalı anonim şirketin feshi için haklı neden olarak görülemeyecektir."(Y. 11.HD, T.03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB**).

[134] "Dava, davalı şirketin 6102 Sayılı TTK'nın 531. maddesine dayalı feshi istemine ilişkindir. Mahkemece, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmişse de, davacılar, davalı şirketin amaç ve konusunun dışında faaliyet göstermesinin yanında şirketin fabrika bina ve arsasının satışına dair faturada makine ve hurda satışına değinilmediği, bunların başka kişilere satılıp şirket ortaklarından gizlenerek kayıtlara geçirilmediği, ibra edilmeyen şirket yöneticisinin özel otomobil giderlerinin diğer ortakların zararına olarak şirketten karşılandığı, şirketin yıllardır zarar ettiği gibi sebepleri de ileri sürdükleri halde, karar yerinde bunlar tartışılıp değerlendirilmemiştir. Bu sebeple mahkemece, davacılar tarafından şirketin feshi için ileri sürülen tüm hususların gerçekleşip gerçekleşmediğinin ve bunların şirketin feshi için haklı neden olup olmadığının değerlendirilmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir"(Y. 11. HD, 09.11.2015, E.2015/5040, K.2015/11702: **KBİBB**). Benzer karar için bkz. Y. 11. HD, 16.03.2015, E.2015/2197, K.2015/3596: **KBİBB.**

[135] "Dava, TTK'nın 531. maddesi uyarınca anonim şirketin haklı sebeple feshi, olmazsa davacıların ortaklıktan çıkartılması ve payların gerçek değerinin ödenmesi istemine dair olup, haklı sebep objektif veya subjektif olabilir. Ana öge ortaya çıkan sebebin ortaklığın yaşamasını imkansız hale getirmesidir. Her davada, hukuki ve maddi olayların özelliği dikkate alınarak iddianın haklı sebep teşkil edip etmeyeceklerinin irdelenmesi gerekir. Şirketin devamlı olarak zarar etmesi, kuruluş ve gayesinin

Yargıtay'a göre genel kurul toplantılarında pay sahibinin imzasının taklit edilmiş olması haklı nedendir[136]. Yine, ortaklık yetkililerinin davacıya ortaklığın yönetimi hakkında bilgi vermemesi veya tarafların birlikte bu ortaklığı yürütmelerinin mümkün olmaması haklı neden olarak kabul edilir[137].

Yine Yargıtay'a göre ortaklık yöneticilerinin kanuna aykırı davranışları, pay sahipleri ile uzlaşma olanağının bulunmaması, birçok dava ve çekişmenin bulunması, davacıya diğer pay sahiplerinden farklı davranılması, ortaklık olanaklarının davacı dışındaki pay sahiplerine özgülenmesi, ortaklığın genel kurul toplantılarının

---

gerçekleşmesine imkan kalmaması, ortaklar arasındaki ciddi anlaşmazlıklar, ortağın bakiye sermaye borcunu ödemekte temerrüdü gibi hususlar haklı neden olarak kabul edilebilir. Somut olayda, mahkemece davanın ispatlanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Oysa, davacı taraf ortaklar arasında güvensizlik ortamı oluştuğunu, 3.12.2012 tarihli genel kurul hazirun cetvelinde davacıların imzalarının sahte olarak atıldığını, bir kısım şirket ortakları hakkında şikayet dilekçesi verdiğini, sahtecilik suçundan İstanbul 15 Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2013/437 Esas sayılı dosyasında dava açıldığını, davanın derdest olduğunu ileri sürmüş olup, mahkemece anılan ceza dosyası incelenmediği gibi, davacıların yokluklarında genel kurulda sahte olarak atılan imzalarının ortaklar arasında güven ortamını zedeleyecek nitelikte olup olmadığı değerlendirilmemiştir.Bu itibarla, mahkemece yukarda anılan ceza dosyası getirtilip incelenmesi, gerektiğinde neticesi beklenmesi, sahte imza atıldığının saptanması halinde bunun ortaklar arasında güven ortamını ortadan kaldıracak nitelikte bulunup bulunmadığı, fesih için haklı neden oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilerek, neticesine göre bir karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu sebeple bozulması gerekmiştir."(Y. 11. HD, 01.12.2015, E.2014/18024, K.2015/12808: **KBİBB**).

136 "Mahkemece, davanın reddine dair verilen karar Dairemizce bozulmuş, bozmaya uyulmuş, davacı dışındaki diğer ortaklarının .....'ın imzasını taklit ederek ortaklar kurulu kararı oluşturduklarının mahkeme kararıyla sabit olduğu, davacı için şirketin feshini talep etmekte haklı bir neden oluştuğu, haklı nedenlerin varlığında istem yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin verilmesine ve davacı ortağın ortaklıktan çıkarılmasına veya duruma uygun düşen diğer bir çözüme karar verilebilir ise de taraflar arasında ortaklığa konu şirketin aktif faaliyetinin olmadığı, taraflar arasında husumete varan ayrılıkların oluştuğu, 2007 yılından beri şirketin tek işletmesi ve ticari faaliyeti olan otelin işletilmediği, bu durumun davalılarca ilgili bakanlığa bildirildiği, kayyım atanmasına rağmen şirketin yıllık olağan toplantılarının yapılamadığı, davacının ortaklıktan çıkarılmasının ve şirketin devamına karar vermenin veya başka bir çözüm yolu oluşturmamın yersiz olacağı, şirketin feshine karar vermenin en uygun çözüm yolu olduğu, birleşen davada davalının kimlik suretini ve ikamet senedini ticaret sicil memurluğuna ibraz etmemesi nedeniyle mirasçılar adına tescil işleminin yapılamadığı gerekçesiyle asıl ve birleşen davanın kabulüne karar verilmiştir."(Y. 11. HD, 12.11.2015, E.2014/16609, K.2015/11987: **KBİBB**). İmzanın sahte olduğu iddiasının değerlendirilmesi gerektiği ile ilgili bir diğer karar için bkz. Y. 11. HD, 01.12.2015, E.2014/18024, K.2015/12808: **KBİBB.**

137 "Mahkemece, iddia, savunma benimsenen bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, taraflar arasında süre gelen husumet nedeniyle davalı şirket yetkililerinin davacıya şirketin yönetimi hakkında bilgi vermediği, bu aşamadan sonra artık tarafların birlikte bu şirketi yürütmelerinin mümkün olmadığı, TTK'nun 531. maddesinin uygulanması ihtimali karşısında davalı tarafa davacının hissesini ödeyip üyelikten çıkarılması hususunda beyanda bulunması için süre verildiği, davalı vekilinin ise yazılı beyanında şirketin malîolanaklarının yetersiz olması nedeniyle davacının hissesinin karşılığının ödenemeyeceğine yönelik beyanı nedeniyle şirketin feshi kararının verilmesi çözümünün benimsenmesi gerektiği gerekçesiyle, davanın kabulü ile davalı Ö. Tarım ve Makineleri Sanayi Ticaret A.Ş'nin feshine, karar verilmiştir... Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir…Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir…"(Y. 11. HD, 06.07.2015, E.2014/17428, K.2015/8840: **KBİBB**).

yapılmaması, davacının bilgi alma hakkının engellenmesi hususları birlikte değerlendirildiğinde haklı neden teşkil eder[138].

Benzer şekilde, ortaklık yöneticilerinin görev ve yükümlülüklerini kanuna uygun bir şekilde yerine getirmemeleri, davacı ile davalı ortaklığın diğer ortakları arasında anlaşma ve uzlaşma imkânının bulunmaması, taraflar arasında pek çok sayıda dava ve çekişmenin olması, bu davaların ve çekişmelerin davalı ortaklığın amacına hizmet etmemesine neden olması, davacıya diğer pay sahiplerinden farklı davranılması, ortaklık olanaklarının davacı haricindeki pay sahiplerine özgülenmesi, bazı yıllara dair genel kurul toplantılarının gerçekleştirilmemesi, pay sahibinin bilgi alma hakkının engellenmesi hususları bütün olarak haklı neden teşkil eder[139].

Yargıtay'ın başka bir kararına göre anonim ortaklığın sorunlarının çözümü noktasında pay sahiplerinin yaptığı toplantılarda tartışmalar ve arbedelerin çıkması, taraflar arasındaki sürtüşmelerin yargılama süresinde dahi devam etmesi ve ortaklığın ortak amacının gerçekleşmesinin mümkün olmaması haklı neden olarak değerlendirilmiştir[140].

---

138 "Mahkemece, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre; davalı şirket yöneticilerinin görev ve yükümlülüklerini kanuna uygun biçimde yerine getirmedikleri, davalı şirketin ortakları arasında uzlaşma imkanının bulunmadığı, taraflar arasında pek çok dava ve çekişmenin bulunduğu, davacının diğer pay sahiplerinden farklı muameleye tabi tutulduğu,şirket imkanlarının davacı dışındaki ortaklara tahsis edildiği, şirketin genel kurul toplantılarının yapılmadığı, davacının bilgi alma hakkının engellendiği, tüm bu hususların şirketin feshine haklı sebep teşkil ettiği, şirketin feshine karar verilmesi yerine davacıya şirketteki paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin ödenip davacının şirketten çıkartılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilebilecek ise de davalı şirket vekilince sunulan dilekçede davalı şirketin mali sıkıntı içinde bulunduğu davacının şirketteki paylarının devir alınmasının mümkün olmadığının belirtildiği, somut olaya uygun düşebilecek başkaca bir çözümün bulunmadığı gerekçesiyle davalı Ö. Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'nin TTK'nın 531. maddesi uyarınca fesih ve tasfiyesine, tasfiye memuru olarak mali müşavir M. Ö.'in atanmasına karar verilmiştir."(Y. 11. HD, 12.10.2015, E.2015/6768, K.2015/10302: **KBİBB**). Benzer gerekçeli bir karar için bkz. Y. 11. HD, 11.10.2017, E.2016/2552, K.2017/5272: **KBİBB.**

139 "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; davalı şirket yöneticilerinin görev ve yükümlülüklerini kanuna uygun bir şekilde yerine getirmedikleri, davacı ile davalı şirketin diğer ortakları arasında anlaşma ve uzlaşma imkanının bulunmadığı, taraflar arasında pek çok sayıda dava ve çekişmenin olduğu, bu davaların ve çekişmelerin davalı şirketin amacına hizmet etmediği, davacının diğer pay sahiplerinden farklı muameleye tabi tutulduğu, şirket imkanlarının davacı dışındaki pay sahiplerine tahsis edildiği, bazı yıllara dair genel kurul toplantılarının yapılmadığı, davacının bilgi alma hakkının engellendiği, tüm bu hususların davalı şirketin feshi için haklı neden oluşturduğu, davalı şirket vekilinin müvekkilinin içinde bulunduğu maddi sıkıntılar sebebiyle davacının şirketteki paylarını devir alamayacağını bildirdiği, duruma uygun düşebilecek başkaca bir seçenek de olmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne, davalı şirketin feshine karar verilmiştir."(Y. 11. HD, 14.12.2015, E.2015/6751, K.2015/13424: **KBİBB**).

140 "Mahkemece, kanunda aranan şartların gerçekleşmemesi karşısında tasfiye mümkün olmadığından

Ticarî faaliyetin devam edip etmediğinin tespiti, haklı nedenin tespitinde önem arz etmektedir[141].Yargıtay'a göre ortaklığın herhangi bir ticarî faaliyette bulunmaması haklı neden teşkil eder[142]. Kişisel nedenlerden dolayı ortaklığın gayrifaal hale gelmesi de haklı neden teşkil eder[143].

davacının bölünme sözleşmesi uyarınca tasfiye isteminin yerinde olmadığı, davacının şirketin haklı sebeplerle feshi talebi yönünden ise, davalı ... İnş. Tur. ve Tic A.Ş.'nin hissedarları olan taraflar arasında şirketin yönetim ve diğer işlerinde ciddi görüş ayrılıkları olduğu, davalı ... Grubunun özellikle Autopia adlı projedeki yükümlülükleri yerine getirmediği, biten inşaatla ilgili olarak iskan ve tapu işlemlerinin yapılmadığı, gerek projeden yer satın alan alacaklıların ve gerekse ortakların bir araya gelerek şirket ana sözleşmesinde hedeflenen amaç doğrultusunda birlikte hareket etmemeleri sonucunda şirketin her geçen gün zarar ettiği, çalışanların ücretlerinin ödenemediği, davalı ... Grubunun söz konusu projede normal satış ofisi yerine alternatif satış ofisi açtığı, şirketin resmi satış ofisinin boşaltıldığı, sorunların çözümü noktasında yapılan toplantılarda tartışmalar ve arbede çıktığı, taraflar arasındaki sürtüşmelerin yargılama süresinde dahi devam ettiği, tüm bu sebeplerle şirketin ortak amacının gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı, davacının haklı nedenlerin ortaya çıkmasında olumsuz bir katkısının bulunmadığı, TTK.'nun 531. maddesindeki haklı sebeplerle fesih şartlarının gerçekleştiği, davacı pay sahibinin, payının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin ödenip şirketten çıkarılması veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm tarzının uygun olmadığı, en iyi çözüm tarzının fesih ve tasfiye olduğu gerekçesi ile davanın kabulüyle davalı ... İnşaat Turizm ve Tic. A.Ş.'nin feshi ile tasfiyesine, tasfiye memuru olarak mali müşavir ...'ün atanmasına ve kendisine aylık 2.000,00 TL ücret ödenmesine, söz konusu ücretin feshedilen şirketçe ödenmesine, kayyımın görevinin hükmün kesinleşeceği tarihe kadar aynen devamına karar verilmiştir"(Y. 11. HD, 04.07.2017, E.2016/2752, K.2017/4079: **KBİBB**).

[141] "Davacı tarafça şirketle ilgili diğer dava dosyalarındaki bilirkişi raporlarındaki tespitler ileri sürülerek bilirkişi raporuna itiraz edilmiş ise de, itirazları karşılanmamıştır. Davacı dava dilekçesinde de aynı iddiaları ileri sürmüş olup, dava dilekçesi ekinde de söz konusu rapor ve tespitlere yer vermiştir. Bu durumda, mahkemece davacı tarafından dosyaya sunulan ve şirket hakkında tespitler içeren bilirkişi raporlarının da incelenmesi ve alınan bilirkişi raporu ile arasındaki çelişkilerin giderilmesi, davalı şirketin esas sözleşmesinde yer alan faaliyetlerine halihazırda devam edip etmediği, şirket fabrikasının kiraya verilip verilmediği ve hesap ve kayıtlarının gerçeği yansıtıp yansıtmadığı hususlarında davacının itirazlarını karşılar şekilde yeni bir bilirkişi heyetinden denetime elverişli bir rapor alınarak infisah sebebinin oluşup oluşmadığının değerlendirilmesi ve böylelikle sonuca varılması gerekirken eksik incelemeye dayalı olarak davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir"(Y. 11. HD, 22.11.2017, E.2016/4245, K.2017/6420: **KBİBB**).

[142] "Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şirketin kötü yönetildiği, davacı ortakların ...'nın 531. maddesi gereğince davalı şirketin haklı nedenlerle fesih ve tasfiye taleplerinin yerinde olduğu, şirketin son iki yıla ilişkin mali tablosu ile şirketin fiilen herhangi bir ticari faaliyette bulunmuyor olması gözetilerek davalı şirketin feshine, şirketin feshi yerine uygun görülecek alternatif çözüme karar verilmesinin şartları oluşmadığına ve davacı tarafın davalı şirketten kendilerine düşen tüm hak ve alacakların hesaplanması suretiyle alacaklarının ödenmesi taleplerinin şirketin tasfiyesi işlemleri ile ilgili bulunduğundan bu konuda karar verilmesine yer olmadığına dair karar verildiği görülmüştür."(Y. 11. HD, 04.12.2018, E.2017/1544, K.2018/7625: **KBİBB**).

[143] "Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlıklarıyla şirket anasözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket anasözleşmesinde yapılacak değişiklikle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu yöndeki talebin reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir…" (Y. 11. HD, 02.06.2014, E.2014/3669, K.2014/10238: **KBİBB**).

3. Yargıtay'ın Haklı Neden Saymadığı Haller

Yargıtay verdiği bazı kararlarında da hangi hallerin haklı neden olmadığını belirtmiştir.

Davacının genel kurullara katılarak genel kurulda alınan kâr dağıtmama kararına karşı iptal davası açma hakkı olmasına rağmen bu hakkını kullanmaması; yönetim kurulu üyelerinin ortaklığa borçlu olmasına rağmen ortaklık tarafından bu borçlara faiz tahakkuk ettirilmesi dolayısıyla ortaklığın zarara uğratıldığından veya ortaklık yöneticilerinin haksız kazanç sağladığından bahsedilemeyeceği dolayısıyla söz konusu hususlar Yargıtay tarafından haklı neden olarak değerlendirilmemiştir[144].

Yine, davalı ortaklık yönetim ve denetim kurulu üyelerinin yüksek ücretler almaları, yönetim kurulu üyelerine ve diğer ortaklara usûle uygun olmayacak şekilde araç tahsisi yapılması ve bu suretle ortaklık net karının düşmesi, yönetim ve denetim kurulu üyelerinin kötü niyetli olarak davacı pay sahibinin yönetim ve denetime katılmasının

[144] "Mahkemece iddia, savunma, toplanılan deliller, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şirketin 2011- 2012-2013 yılı ticari defterleri ile mali tablolarına göre 2011 yılında vergilerden sonra kalan net kârın 19.681,09 TL olduğu, 2012 yılında 2.743.942,20 TL ve 2013 yılında 757.046,23 TL zarar ettiği, 2004 ve 2005 yılı ortaklara dağıtılabilir kârı olan 1.446.938,00 TL'yi şirketin mali yapısını güçlendirmek adına sermayeye ilave ettiği, 2006 yılında 1.071.138,85 TL ortaklara dağıtılabilir net kâr oluşsa da 2007 yılında 2.295.134,20 TL zarar elde ettiği, 2008 yılından sonraki dönemlerde de kâr ve zarar elde ettiği, dolayısıyla davalı şirketin geçmişteki teamüller de göz önüne alındığında belirli dönemlerde zarar etmesi sebebiyle öz kaynağının azalması kaygısıyla rekabet gücünü artırabilmek ve daha güçlü bir mali yapıya kavuşabilmek adına 2004-2013 yılları arasında kar edilen dönemlerde kârlarını dağıtmadığı, kaldı ki davacının bu hususta genel kurullara katılarak kâr dağıtmama kararına karşı iptal davası açma hakkı bulunduğu halde bu hakkını kullanmadığı, davalı şirketin iş avansları vermesi hususu incelendiğinde ise, hemen hemen her ay olmak üzere iş avansları ödediği, herhangi bir harcama vesikasının bulunmadığı ve yine çalışanlarından harcama vesikası olmadan iade aldığı, bu durumun şirketin personeline borç para verdiğine karine teşkil edebileceği, yapılan ödemeler ve iadeler konusunda mali teamüle uygun olmayan hesap hareketleri bulunmasına rağmen şirketin uğradığı bir zarar olmadığı kaldı ki, bundan doğan zarar bulunması halinde ayrı bir sorumluluk davasının konusu olabileceği, şirketin çalıştığı bankalardan kullandığı kredilerden dolayı finansman maliyeti ve gelirlerin ilgili yıllarda ticari defterlere ve mali tablolara usulüne uygun bir şekilde yansıtıldığı, keza alınan ve kullanılan çeklerin de defter kayıtlarında yer aldığı ve bir usulsüzlük olmadığı, şirket yönetim kurulu başkan ve üyelerine genel kurul kararları ile harcadıkları emek ve mesailerine karşılık usulüne uygun huzur hakkı ödendiği, şirket kayıtlarına göre, yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlu oldukları, bu borçlar sebebiyle şirket tarafından faiz tahakkuk ettirildiği, bu sebeple şirketin zarara uğratıldığından veya şirket yöneticilerinin haksız kazanç sağladığından bahsedilemeyeceği, 6102 Sayılı TTK'nın 531. m. uyarınca fesih talebinde bulunabilmesinin en son çare olarak dikkate alınması gerektiği zira, asıl olanın şirketin devamlılığı olduğu, davacının iddia ettiği hususlar değerlendirildiğinde şirketin haklı sebeple feshi koşullarının oluşmadığı, bunun doğal sonucu olarak TTK'nın 531. maddesinin 2. cümlesi kapsamında davacının paylarının gerçek değerinin ödenmesi ile şirketten çıkarılması şartlarının da bulunmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir"(Y. 11. HD, 20.06.2017, E.2015/14221, K.2017/3922: **KBİBB**).

engellemesi, TTK m. 553 vd. belirlenen sorumluluk davasının konusunu oluşturacağından, ortaklık feshi için haklı neden olarak değerlendirilmemiştir[145].

Yönetim kurulu üyesi iken son seçimde seçilmeyen bir pay sahibinin yaklaşık 40 gün sonra yönetimde söz sahibi olmadığını ve hesapları bilmediğini ileri sürmesi haklı neden olarak sayılmamıştır[146].

Yargıtay'ın bir kararına göre ortaklığın ana faaliyet konusundan uzaklaşmış olması, değerlendirilen olay kapsamında haklı neden olarak sayılmamıştır[147]. Diğer yandan belirtmek gerekir ki; bu kararda karşı oy da bulunmakta olup, söz konusu hususun haklı neden olduğu savunulmuştur[148].

Yargıtay'a göre davacının haklı neden olarak gösterdiği tüm dava ve uyuşmazlıklarda davacı aleyhine karar verilmiş olması haklı nedenin bulunmadığını

---

145 "Ancak, davacı 12.03.2014 havale tarihli dava dilekçesinde ve yargılama aşamalarında, davalı şirket yönetim ve denetim kurulu üyelerinin yüksek ücretler aldıkları, adı geçen üyelere ve diğer ortaklara usule uygun olmayacak şekilde araç tahsisi yapıldığı, bu suretlerle şirket net karının düştüğü, yönetim ve denetim kurulu üyelerinin kötü niyetli olarak kendisinin yönetim ve denetime katılmasını engelledikleri iddiasına dayalı olarak şirketin haklı neden ile feshini istemiş ise de, ileri sürülen iddialar 6102 Sayılı ... 553. madde ve devamında belirlenen sorumluluk davasının konusunu oluşturacağından, şirketin feshi için haklı neden olarak değerlendirilemez."(Y. 11. HD, 19.12.2018, E.2017/1330, K.2018/8071: **KBİBB**).

146 "Mahkemece, davalı şirkette %... oranında hissesi bulunan davacının davalı şirketin 2012-2013-2014 ve 2015 yıllarında imza yetkilisi olarak YK üyeliğine seçildiği, son yapılan 20/01/2016 tarihli genel kurulda yönetim kuruluna seçilemediği, yönetim kurulu üyeliği bittikten yaklaşık 40 gün sonra yönetimde söz sahibi olmadığını, hesapları bilmediğini ileri sürerek şirketin feshini talep ettiği, kendisine bilgi verilmediği iddialarının şirkette bulunduğu konum ve yetkisi ile bağdaşmadığından, yatırım aşamasında olan dolayısıyla düşük kâr etmesi olağan olan davalı şirketin feshini gerektirecek haklı neden bulunmadığı, davacını haklı nedenleri kanıtlayacak somut gerekçe ve delil sunamadığı tüm dosyadan anlaşılmış ve böylece faaliyetlerini sürdüren davalı şirketin fesih şartları oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir"(Y. 11. HD, 25.02.2019, E.2017/4619, K.2019/1541: **KBİBB**).

147 "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporları ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şirketin ticari faaliyetlerine devam ettiği, yeni inşaat işi yapmadığı ancak kiraya verdiği gayrimenkullerinden kira geliri elde ederek faaliyette bulunduğu, dava tarihi olan 2013 Ocak ayından önceki yıl davalı şirketin ...432.438,52 TL gelir elde ettiği, giderler düşüldükten sonra şirketin brüt karlılığının %77 olduğu, genel kurul toplantılarının yapıldığı, organlarının mevcut olduğu ve defter kayıtlarının tutulduğu, şirketin faaliyetinin olmaması gibi bir durumun söz konusu olmadığı, çoğunluk hissesini ve yönetim kurulu üyeliğini elinde bulunduran ortakların kötü niyetli tutum ve davranışlarda bulunduğu ve ortaklık anlayışının ortadan kalktığının tespit edilemediği, yönetim kurulu üyelerinin ne kadar maaş alacağının genel kurulun takdirinde olduğu, davalı şirketin her yönetim kurulu üyesi için aylık ... 000,00 TL maaş miktarının şirketin elde ettiği gelir hacmi nazara alındığında fahiş olarak değerlendirilemeyeceği, davalı şirketin fesih ve tasfiyesi için gerekli yasal şartların oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir."(Y. 11. HD, 17.11.2016, E.2016/211, K.2016/8872: **KBİBB**).

148 "Gayrimenkul yapım ve satım işinden, sadece kira toplayan bir şirket haline dönüşen ve ortakları arasında güven duygusu zedelenen, topladığı kira gelirinin önemli bir kısmını masraflara ve şirket giderlerine ayıran, böylelikle azınlık hakları zedelenen davalı şirketin devamında hukuki bir yarar bulunmadığından fesih ve tasfiyesine veya bunun yerine geçmek üzere şirketin bölünmesine veya davacı ortakların gerçek pay değerleri ödenmek suretiyle çıkmalarına karar vermek gerekirken, yetersiz bilirkişi raporuna dayalı yerel mahkeme kararını onayan Dairemiz çoğunluğunun görüşlerine katılmıyorum."(Y. 11. HD, 17.11.2016, E.2016/211, K.2016/8872 sayılı kararının karşı oy yazısı: **KBİBB**).

gösterir[149].

Yargıtay'a göre aile bireyleri arasındaki manevi bağın zedelenmiş olması ilke olarak haklı neden teşkil etmez[150]. Yine, davacının ortağı olduğu dava dışı limited ortaklığın işletmesi ile ilgili haklı neden gerekçeleri anonim ortaklığın haklı nedenle fesih davasında haklı neden olarak değerlendirilemez[151]. Başka bir kararına göre ortaklık yönetiminde söz sahibi olamamak, ortaklığın yeterli oranda büyüyememesi, pay sahipleri arasında iletişimin kopmuş olması ilke olarak haklı neden değildir[152].

---

149 "Aynı şekilde müdahil davacı S. . B.. vekili de davacı S. . Ü..'nün dayandığı nedenler dışında diğer şirket ortağı ve yöneticisi konumundaki kardeşleri tarafından kendisi ve çocuklarının tehdit edilip hakarete uğradığını, kendisi ve çocuklarının şirkete ait tesislere alınmadığını, şirkete ait olmakla birlikte uzun zamandan beri kullandığı villanın zorla boşaltılıp eşyalarına zarar verildiğini iddia etmiş ise de davacı S. . B..'ın anılan konularda Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığı'na yaptığı suç duyurularının takipsizlikle sonuçlandığı, bilgi alma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla açtığı davaların redle sonuçlandığı nazara alındığında müdahil davacı S. . B.. yönünden de davalı şirketin 6102 Sayılı TTK'nın 531. maddesi uyarınca feshini gerektiren haklı nedenlerin oluşmadığına karar vermek gerekirken mahkemece, müdahil davacı S. . B.. yönünden de davalı şirketin feshi için haklı nedenlerin oluştuğunun kabulü doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir."(Y. 11. HD, 03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB**).

150 "Davalı şirket davacı S. . Ü.., S. . B.., M. .. Ş.., H.. S. . Ş.. ve A.. Ş.. kardeşlerden oluşan 5 kişilik bir aile şirketi olmakla birlikte bir sermaye şirketidir. Bu sebeple de davacının aile bireyleri arasındaki manevi bağların koptuğuna dair gerekçesi de davalı anonim şirketin feshi için haklı neden olarak görülemeyecektir".(Y. 11. HD, 03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB**). Diğer yandan belirttiğimiz üzere haklı neden her somut olaya göre ayrı değerlendirilmektedir. Yargıtay'ın bu kararı oybirliği ile alınmamıştır. Bu durumun haklı neden teşkil edeceği gerekçesi ile karşı oy kullanılmıştır: "Somut olayda, davalı şirketin 5 kardeş arasında müşterek hisseli bir aile şirketi vasfında anonim ortaklık olduğu, kardeşler arasında yüksek montanlı bir çok davanın bulunduğu, tek amacı kâr etmek olar şirketin kâr paylarının dağıtılmaması sebebiyle ortaklar arasında sorunlar çıktığı, keza şirkete ve şirket hissedarına kayyım tayini, şirket tesislerinin ortak kullanımı, bilgi alma hakkının kullandırılmaması, şirketin bazı varlığının diğer ortaklardan gizlenmesi vs. sebeplerle de sorunlar çıktığı, birbirlerine çok ağır suçlamalar yönelttikleri, söz konusu sorunların davacıya atfi kabil bir kusurdan meydana geldiğinin de kanıtlanamadığı, anılan sebeplerle şirketin fesih ve tasfiyesi sebebinin gerçekleştiği, ancak mahkemece fesih yerine başka önlemler (şirketin bölünmesi, hisse bedelinin ödenerek dava açan ortağın çıkarılması vs.) de alınabileceği, böylesi bir çözüm tarzının tüm hissedarların yararına olduğu, yerel mahkemenin şirketin haklı sebeple fesih ve tasfiyesi koşullarının gerçekleştiğinin tespitine dair kararı bu yönü itibariyle doğru olduğu halde, Dairemiz çoğunluğunca anılan sebeplerin fesih için haklı sebep teşkil etmediğine yönelik (2) no'lu bentteki değerlendirmesine katılmıyorum…"(Y. 11. HD, 03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980 sayılı kararının karşı oy yazısı: **KBİBB**).

151 "Davalı şirkete ait olup davacı S. . Ü..'nün ortağı bulunduğu dava dışı Ü.. Ticaret Turizm Ltd. Şti.'nin kiracı ve işletmecisi olduğu iki adet dükkanın önüne haklı neden yokken salt bu dükkanları müşterilerden gizlemek ve davacı S. . Ü..'nün ortağı olduğu şirketin ticari faaliyetini olumsuz yönde etkileyip zarara uğratmak amacıyla dükkanların önüne duvar örüldüğünü iddia ederek Manavgat 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/8 D.İş sayılı dosyası ile tespit yapılıp Manavgat 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/244 Esas 2013/153 Karar sayılı dosyasında davalı şirketin müdahalesinin menine karar verildiğini ileri sürmüş ise de anılan davanın tarafı davacı S. . Ü.. olmayıp Ünlü Ticaret Turizm Ltd. Şti. olması sebebiyle söz konusu davanın davacı S. . Ü..'nün ortağı olduğu davalı şirketin feshi davasında haklı sebep olarak değerlendirilemeyecektir"(Y. 11. HD, 03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB**).

152 "Davacılar vekili; müvekkillerinin davalı şirkette toplam % 33,5 hisseye sahip olduklarını, müvekkillerinin on seneye yakın bir süredir şirket yönetiminde söz sahibi olamadığını, bu süre içerisinde şirketin potansiyeline yakışır bir şekilde büyüyemediğini ve yeterli gelişmeyi gösteremediğini, yaklaşık on senedir müvekkillerine kâr payı dağıtılmadığını, müvekkillerinin şirketin yönetimi, malvarlığı ve kar-zarar durumu hakkında bilgilendirilmediğini, ticari değeri oldukça yüksek olan davalı şirketin olanaklarının tamamından çoğunluk pay sahiplerinin yararlandığını, müvekkilleriyle diğer pay sahipleri arasındaki iletişimin tamamen koptuğunu, şirketin menfaatlerini koruma ve şirketin devamı konusunda anlaşma-

III. Davacı Pay Sahibinin Kusurlu Olmasının Haklı Nedene Etkisi

Davacı pay sahibinin haklı nedeni yaratan kişi olması durumunda dava açıp açamayacağı da değerlendirilmesi gereken bir diğer konu başlığıdır.

Türk hukukundaki egemen görüşe göre, azınlığın kusurlu veya kusursuz olması, hakkın kötüye kullanılması söz konusu olmadığı sürece, fesih davasının açılması açısından önem arz etmez[153]. Azınlık pay sahipleri ileri sürdükleri nedenlerin ortaya çıkışında kusurlu olsalar bile haklı nedenle fesih davası açabilirler. Çünkü hâkim fesih dışında, başta ortaklıktan çıkarma olmak üzere "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"e de karar verebilir. Kaldı ki, kanun haklı nedenlerin varlığı için kusurun ya da kusursuzluğun varlığını aramamıştır. Hâkim ileri sürülen nedenlerin haklı neden teşkil edip etmediğini değerlendirirken, talepte bulunan davacı azınlık pay sahiplerinin kusurlu olup olmadıklarını da değerlendirir ve esastan kararını bu değerlendirmenin sonucuna göre verir[154]. Ancak unutulmamalıdır ki azınlık ve imtiyazlı pay sahiplerinin kanun veya esas sözleşme ile kendilerine sağlanmış bulunan pay sahipliği haklarını ve özellikle oy ve karar alma haklarını kötüye kullanarak ortaklığa ve çoğunluk pay sahiplerine zarar verebilmeleri de mümkündür[155]. Her hak gibi oy hakkının kötüye

---

uzlaşma olanaklarının kalmadığını, bu sebeplerin TTK'nın 531. maddesi gereğince haklı sebep oluşturduğunu ileri sürerek TTK'nın 531. maddesi gereğince davalı şirketin feshedilmesine, eğer bu talepleri kabul edilmeyecekse müvekkillerinin hisse değerlerinin güncel değerleri üzerinden müvekkillerine ödenmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir...
Davalı vekili; müvekkili şirketin 2005 yılı sonrası yürütülen özverili çalışmalar neticesi ciddi gelişim kaydettiğini, mali bünyesi güçlü ve kendi alanında yurt çapında söz sahibi bir şirket haline geldiğini, haklı sebeple fesih şartlarının oluşmadığını savunarak davanın reddini istemiştir
Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; davacıların somut olmayan, ticari hayatla ilgisi olmayan sebeplerden dolayı, şirketten uzaklaşmasının haklı neden olarak kabul edilmeyeceği, ayrıca bu durumun davalı şirket ya da diğer ortaklardan kaynaklandığının sabit olmadığı, genel kurul kararının bulunmaması sebebiyle kâr payının dağıtılmaması hususunun fesih nedeni olmayacağı, bu durumda TTK'nın 531. maddesi gereğince şirketin feshini gerektirir haklı sebeplerin bulunmaması sebebiyle fesih yerine çıkma ve pay değerinin ödetilmesine dair talebin de yerinde olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir"(Y. 11. HD, 21.03.2016, E.2015/8313, K.2016/3066: **KBİBB**).

[153] **Çamoğlu**, Kollektif, s. 104; **Çelik**, Fesih, s. 571; **Hanağası**, s. 221; **Aker**, s. 119-120.

[154] **Çelik**, Fesih, s. 571; **Çelik**, Çıkarılma, s. 304, **Sume**r, Fesih, s. 61-62; **Çamoğlu**, Kollektif, s. 84; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 65; **Erdem**, Makale, s. 188; **Bilge**, Tasfiye, s. 278; **Çamoğlu**, Limited Fesih, s. 61.

[155] **Moroğlu**, **Erdoğan**: Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine

kullanılması da TMK m. 2'de belirtildiği üzere hukuken korunamaz[156]. Diğer bir ifadeyle her hakkın kullanılmasında olduğu gibi, davanın açılmasında da dürüstlük kuralına uygun davranmak (HMK m. 29) gerekir[157]. Zira özel bir menfaatin elde edilmesi ve usûl kurallarının tanımış olduğu imkânların belli ölçülerde ve sınırlarda kullanılmasında toplumun menfaati bulunmaktadır[158]. Dürüstlük kuralına aykırı bir biçimde, kötüniyetle dava açılması durumunda davacının, yargılama giderlerinden başka, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan (AvK. m 163 vd.) vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmın ödemeye mahkûm edilebilmesi de mümkündür[159].

Türk hukukundaki diğer bir görüşe göre ise haklı neden teşkil eden olguların varlığında kusuru bulunan pay sahibinin dava açma hakkı bulunmamaktadır[160].

Katıldığımız görüşe göre, kusur fesih davasının açılması aşamasında değil, feshe karar verilip verilmemesi noktasında önem arz edecektir[161]. Kusur dava açılmasına engel değildir. Haklı nedenin oluşmasında davacının kusuru varsa davanın esastan reddine karar verilir[162].

Taraflardan her ikisinin de kusuru varsa, bir başka ifadeyle davacı pay sahibinin müterafik kusuru varsa, dava baştan reddedilmeyecek ancak bu durum somut olayda diğer şartlar ile birlikte haklı nedenlerin belirlenmesinde esas alınacaktır[163].

Karşı Korunması, BATİDER, 1994, C. XVII, S. 3, s. 48.

[156] **Moroğlu**, Çoğunluğun Korunması, s. 51. *Moroğlu*'na göre oy çokluğunu ellerinde bulunduran paysahiplerine sağlanan karar alabilme hak ve yetkisinin azınlık ve imtiyazlı paysahipleri tarafından kötüniyetli olarak ve çok defa ortaklık dışı çıkar hesabı ve beklentisiyle etkisiz bırakılmasına ve özellikle ortaklığın ve çoğunluk paysahiplerinin zarara uğratılmalarına karşı TTK'nda özel bir hukukî koruma öngörülmemiştir. Bu koruma ancak genel hükümlere göre söz konusu olabilecektir (**Moroğlu**, Çoğunluğun Korunması, s. 52).

[157] **Hanağası**, s. 221.

[158] **Arslan**, **Ramazan**: Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara, 1989, s. 51.

[159] **Hanağası**, s. 221-222.

[160] Limited ortaklıklar bakımından bkz. **Öcal**, 224; **Mineliler**, s. 102-104. *Aydın* da, çoğunluk pay sahiplerinin azınlık pay sahiplerine karşı korunmasına ilişkin değerlendirmelerinde TMK'nun 2. maddesinde yer alan ve bütün hukukî ilişkilerde uygulama alanı bulacak olan dürüstlük kuralının uygulanması gerektiğini; aynı maddede dayanağını bulacak olan sadakat yükümlülüğünü kabul etmenin ve buradan hareketle çözüm arayışına girmenin yersiz olacağını; azınlık haklarının kötüye kullanılmasında uygulanacak müeyyidenin haksız fiil temeline dayanacağını belirtmiştir (**Aydın**, s. 47-48).

[161] **Hanağası**, s. 221.

[162] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563b.

[163] **Şahin**, s. 360; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 65. *Tekinalp'e* göre ortak kusurun varlığı halinde azınlık TTK'nun 531. maddesinde yer alan davayı açamaz (Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563b.)

Yargıtay'ın davalı ortaklığın uğradığı zararın nedeninin ne olduğunun araştırılması gerektiği; davacının daha kusurlu olması halinde ise haklı nedenle fesih davası açılamayacağına ilişkin bir kararı bulunmaktadır[164]. Yargıtay, benzer şekilde limited ortaklık açısından ortaklar arasındaki güven ilişkisinin kusuruyla bozulmasına neden olan ortağın da limited ortağın feshini talep edemeyeceğini belirtmiştir[165].

IV. Haklı Neden Bulunması Şartının Hukukî Niteliği

TTK m. 531'de, "***Haklı sebeplerin varlığında****, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler*." hükmü düzenlenmiştir.

---

[164] "Mahkemece yapılan yargılama sonucunda, benimsenen bilirkişi raporu doğrultusunda hüküm tesisi cihetine gidilmiş ancak, davalı tarafça ileri sürülen savunmalar, deliller ve rapora itirazlar değerlendirilmediği gibi, davalı şirket zarara uğramış ise bu zararın sebebinin ne olduğu ve ayrıca, davacının daha kusurlu olması halinde işbu davayı açamayacağı nazara alınmaksızın eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir"(Y.11.HD. T.13.11.2018, E.2016/14541, K.2018/6990: **KBİBB**).

[165] "Dava, limited şirketin fesih ve tasfiyesi istemine ilişkindir. Ortaklar arasındaki güven ilişkisinin sona ermesine daha ziyade kusuruyla sebebiyet veren ortağın kendi kusuruna dayanarak fesih ve tasfiyeyi istemesi ilke olarak kabul edilemez. Zira, hiç kimse kendi kusurlu davranışlarından kendisi lehine sonuç çıkartamaz. Aksi düşüncenin kabulü, daha ziyade kusurlu ortağın kendi kusurundan fayda sağlaması, başka bir ifadeyle kusurunun ödüllendirilmesi anlamına gelmektedir ki böyle bir kabulün hukukun genel ilkeleri yanında hakkaniyet ilkeleri ile de bağdaştırılması düşünülemez. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda iki ortaklı davalı şirketin ortakları arasında güven ilişkisinin sona erdiği, bu duruma her iki ortağın da bir takım eylemleriyle sebebiyet verdiği belirtilmiştir. Davalı vekili hükme esas alınan bilirkişi raporuna yönelik, davacı ortağın kendi kusurlu eylemleriyle ortaklar arasındaki güven ilişkisini zedeleyip fesih ve tasfiye sebebi yaratma gayreti içerisinde olduğunu, mahkemece yapılan yargılama ve alınan bilirkişi raporunun eksik incelemeye dayandığını, zira davalı şirketin 2014 yılına ait ticari defter ve belgeleri ile banka hesaplarının bilirkişiler tarafından incelenmediğini, davacı ortak hakkında haksız rekabete dayalı şikayetler sebebiyle yürütülen soruşturma dosyalarının dosya içine alınıp bilirkişi raporunda değerlendirilmediğini, dava dışı ... firmasının ticaret sicil kayıtlarının getirtilip incelenmediğini belirterek ciddi itirazlarda bulunmuştur. Davalı şirketin ortakları arasındaki güven ilişkisinin sona erdiğinin kabulünde bir isabetsizlik bulnmamakla birlikte, mahkemece ... Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2015/499 ve 515 esas sayılı soruşturma dosyaları ile dava dışı ... Müşavirlik San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye ait ticaret sicil kayıtları dosyaya getirtilerek, davalı şirketin 2014 yılı ticari defterleri de dahil olmak üzere tüm ticari defterleri ve banka hesapları üzerinde inceleme yapılıp yukarda açılanan ilke uyarınca taraflar arasındaki güven ilişkisinin sona ermesinde davacı ortağın daha ziyade kusurlu olup olmadığının tespitine, davacı ortağın daha az kusurlu kabulü halinde ise TTK'nın 636. maddesi uyarınca şirketin fesih ve tasfiyesi yerine duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer çözüm yollarının bulunup bulunmadığına dair ek rapor ya da oluşturulacak yeni bir bilirkişi heyetinden rapor alınmak suretiyle bir karar verilmesi gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, kararın bu sebeple bozulması gerekmiştir"(Y.11.HD. T.13.06.2016, E.2015/11340, K.2016/6490: **KBİBB**).

Haklı nedenin dava şartı olup olmadığı gerek Kanunda düzenleniş şekli gerekse sonuçları açısından değerlendirilmeye tâbi tutulmalıdır.

Haklı nedenin varlığı maddî hukuk yönünden dava şartı olarak değerlendirilebilir[166].

Usûl hukuku yönünden haklı nedenin varlığı dava şartı değildir. Haklı nedenin varlığı davanın esastan incelenebilmesinin, diğer bir ifadeyle kabule şayan olmasının değil maddi hukuk yönünden yapılan değerlendirmede belirtildiği gibi esastan hüküm kurulabilmesinin şartıdır[167].

Kanaatimizce de haklı nedenin varlığı, fesih davasının "dava şartı" değildir. Şöyle ki medenî usûl hukukunda açılan bir davada dava şartlarının bulunması halinde, hâkim davanın esasını incelemeye başlayabilecektir. Haklı nedenin varlığı dava şartı olarak kabul edilirse mahkemenin davanın esasına girmeden önce bunu tespit etmesi gerekecektir. Ancak doğaldır ki hâkimin gerekli araştırmaları yapmadan, davanın esasına girmeden haklı neden unsurunu davanın başında tespit etmesi mümkün değildir. HMK m. 115/1'e göre: "Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır. Taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler". Bu kapsamda davanın esasına ilişkin bir unsur olduğunu düşündüğümüz haklı nedeni dava şartı olarak değerlendirmek hatalı olacaktır. Zira davacı tüm tezlerini ve iddialarını haklı nedenin varlığını ortaya koymak, kural olarak davalı da bunun

---

166 **Çelik**, Fesih, s. 567; **Erdem**, s. 170; **Şahin**, s. 44. *Çelik* anonim ortaklığın feshinin talep edilebilmesi için öncelikle ortaklığın feshi açısından haklı nedenlerin varlığının gerektiğini belirtmiştir (**Çelik**, Fesih, s. 567). *Erdem*, somut olayda haklı nedenlerin meydana gelmiş olmasını fesih davasının maddî hukuk yönünden şartı olarak göstermiştir (**Erdem**, s. 170). *Şahin* de, somut olayda haklı nedenlerin meydana gelmiş olmasının anonim ortaklığın feshi davasının maddî hukuku yönünden koşulu olduğunu ifade etmiştir. Yazara göre, haklı nedenle fesih davası, ancak ortaklığın feshini gerektiren haklı nedenler bulunduğu halde açılabilir. Dava açılmadan evvel fesih nedeni teşkil eden olgular ortadan kalktığında davanın açılması mümkün değildir. Bu noktada hâkim haklı nedenlerin olduğuna kanaat getirirse feshe veya alternatif çözüme karar verecektir. Haklı nedenin bulunmadığı kanaatine varırsa ikinci aşamaya geçmeden davayı reddedecektir (**Şahin**, s. 44)

167 **Hanağası**, s. 235. *Hanağası'na* göre haklı nedenin varlığı davanın esastan incelenebilmesinin, bir diğer ifadeyle kabule şayan olmasının değil, esastan hüküm kurulabilmesinin şartıdır. Kanun, feshe ya da alternatif çözümlere karar verilebilmesi için haklı nedenlerin varlığını aramaktadır. Dolayısıyla haklı nedenin var olup olmaması davanın esasıyla ilgili bir sorun olup haklı nedenin yokluğu halinde hâkim ne feshe nede diğer alternatif çözümlere karar verebilir. Bu halde davanın esastan reddi gerekir **(Hanağası**, s. 235**).**

bulunmadığı savunması üzerine kuracaktır. Haklı nedenin bulunup bulunmadığı ancak yargılama yapılması ve esasa girilmesi suretiyle anlaşılabilir.

Haklı nedenle fesih davası yenilik doğuran bir davadır. Pay sahibi bu hakkını ancak dava açmak suretiyle kullanabilir. Davacının menfaatini ve haklı nedenin varlığını dava açarken ispatlamasına gerek yoktur. Yenilik doğuran dava olması dolayısıyla da davacının menfaatinin var olduğu kabul edilir. Dava açmak için haklı nedenin ispatının zorunlu olduğunun kabul edilmesi, bir diğer ifadeyle haklı nedenin dava şartı sayılması davacı pay sahibinin dava açmadan evvel bunu ispat etmesi gerekliliğini ortaya çıkarır. Bu durum ise zaten mahkeme tarafından değerlendirilecek davanın esasına ilişkin durumun davacıya dava açması için bir şart, bir engel olarak konulması sonucunu doğurur. Kanun koyucunun haklı nedeni dava şartı olarak belirlemiş olması dava açılmasını zorlaştıracağından dolayı bu nedenle de düşünülemez.

Yine, mahkeme tarafından dava şartı eksikliği tespit edildiğinde, dava usûlden reddedilmelidir (HMK m. 115/2). Bir an için haklı nedenin dava şartı olduğu düşünüldüğünde, haklı nedenin bulunmaması halinde davanın usûlden reddedilmesi gerekecektir ki bu durum neredeyse "davanın esastan reddi" diye bir olasılığın bu davaya özgü olarak bulunmadığı sonucuna götürecektir. Haklı nedenin dava şartı olmaması dolayısıyla açıktır ki haklı nedenin olmadığının tespiti ile mahkeme tarafından verilecek karar yenilik doğuran davanın esastan reddi niteliğinde olacaktır.

Haklı nedenin dava şartı olması, haklı neden kavramının göreceli olması dolayısıyla da sorun teşkil edecektir. Mahkemeler tarafından haklı nedenlerin farklılığı kapsamında birçok kez dava usûlden red kararları verilebilecektir.

HMK m. 115/2'de dava şartı eksikliğinin giderilebildiği durumlarda, hâkimin kesin süre vereceği, bu sürede eksikliğin giderilmemesi halinde, davanın dava şartı eksikliğinden dolayı reddedileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda haklı nedenin yokluğunun tespitini yaptığında hâkim dava şartı eksikliğinin giderilmesi için bir süre mi

verecektir yoksa davayı esastan red mi edecektir? Haklı nedenin bir dava şartı olmadığı kanaatimiz kapsamında davanın esastan reddedilmesi gerekecek olup mahkeme tarafından herhangi bir ek süre verilmesi söz konusu olmayacaktır.

Haklı nedenle fesih davasında haklı nedenin olmadığının tespiti ile birlikte verilecek esastan red kararı, yenilik doğuran işbu dava açısından kesin delil teşkil edecek ve aynı nedenden dolayı yeniden dava açılamayacaktır. Bir an için haklı nedenin dava şartı olduğunun kabul edilmesi halinde, mahkeme tarafından yapılan ilk incelemede haklı nedenin bulunmadığına karar verilmesi dava şartı eksikliği anlamına gelecektir. Dava şartı eksikliğinde ise mahkeme tarafından HMK m.115/2 kapsamında davacı pay sahibine bu şarta ilişkin eksikliği tamamlaması için süre verilmesi gerekecektir. Mahkeme tarafından davacı pay sahibini haklı neden şartını tamamlaması için süre verilmesi ise yargılama sürecine ve amacına uymayan bir durumdur.

B. Belirli Miktarda Sermayeyi Temsil Eden Paya Sahip Olunması

I. Genel Olarak

Dava şartları açısından ele alınması gereken ikinci husus ise davacı pay sahiplerinin belirli bir miktarda sermayeyi temsil eden paya sahip olmasının dava şartı olup olmadığıdır.

Haklı nedenle fesih davası, sadece pay sahipliği sıfatına dayanılarak münferiden açılabilen bir dava değildir. Haklı nedenle fesih davasının açılabilmesi için belli bir oranda paya sahip olunması gerekmektedir[168].

Görüleceği üzere, kanun koyucu tarafından anonim ortaklığın haklı nedenle feshinde, pay sahipliği ve azınlık sıfatına bağlı kişisel nitelikte bir dava hakkı tanınmış

[168] **Erdem**, s. 173.

ve bu davanın aşağıda da açıklanacağı üzere münhasıran "azınlık pay sahiplerince" açılabileceği öngörülmüştür. Bu çerçevede fesih davası, kural olarak yalnızca "pay sahibi veya sahipleri" tarafından açılabilecektir. Ancak sadece pay sahibi olunması bu davanın kabul edilebilmesi için yeterli değildir. Aynı zamanda "kanunen belirlenen oranda" paya sahip olunması da gerekmektedir. Bu düzenleme Türk hukukunda, davacı sıfatının kim ya da kimlere ait olduğunun kanun tarafından açıkça belirlendiği durumlardan birine örnek gösterilebilir[169].

Kanunen belirlenmiş bulunan pay oranlarının değiştirilip değiştirilemeyeceği ilerleyen bölümlerde ayrıca değerlendirilecektir[170].

II. Belirli Miktarda Sermayeyi Temsil Eden Paya Sahip Olunması Şartının Hukukî Niteliği

TTK m. 531 uyarınca, "*Haklı sebeplerin varlığında,* ***sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri****, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler*."

Haklı nedenle fesih davasında "sermayenin en az onda birini ve halka açık ortaklıklarda yirmide birini" temsil eden pay sahipliğinin dava şartı olup olmadığı hususu da tıpkı haklı nedenin varlığı gibi Kanunda düzenleniş şekli ve sonuçları açısından değerlendirilmeye tâbi tutulmalıdır. Bu yapılırken de söz konusu hususun maddî hukuka ilişkin sıfat kavramıyla mı ilgili olduğunun yoksa özel dava şartı mı olduğunun tespiti gerekmektedir.

[169] **Hanağası**, s. 207-208.
[170] Bkz. aşa. İkinci Bölüm, §8, B, III.

1. Sıfat Kavramı Açısından Değerlendirme

TTK m. 531 kapsamında anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında *pay sahipliğinin* sıfat ile ilişkilendirilmesinin mümkün olup olmadığı ve pay sahipliğine ilave olarak bu dava özelinde zorunluluk arz eden *belli bir oranın* pay sahipliği ile birlikte mi yoksa ayrı ayrı mı değerlendirilmesi gerektiği sorularının cevaplandırılmasında *sıfat* kavramı önem taşımaktadır.

Sıfat, dava konusu yapılan ve maddî hukuktan doğan hak ile davanın tarafları arasındaki ilişki olarak tanımlanabilir[171]. Sıfat, tarafın maddî hukuk ilişkisinin sujesi olup olmadığı hususu ile ilgilidir[172]. Örneğin bir alacak davasında davacının gerçekten alacaklı, davalının gerçekten borçlu olup olmadığı meselesi sıfata ilişkindir[173]. Davada sıfatın bulunup bulunmadığı, davanın esasına girildikten sonra esas hakkında verilecek hükümle belli olur[174]. Bundan dolayı belli bir davada gerçekten davacı veya davalı sıfatına sahip olunup olunmadığı hususu usûl hukuku sorunu olmayıp, dava konusu subjektif hakkın özüne ilişkin bir maddî hukuk sorunudur[175].

Sıfatın bir dava şartı olup olmadığı tartışmalıdır. Hâkim görüşe göre, sıfat dava şartı değildir[176]. Davada gerçekten davacı veya davalı sıfatına sahip olunup olunmadığı hususu, usûl hukuku sorunu değildir. Bu sıfatının kimlere ait olduğu maddî hukuka göre tayin edilir. Sıfat yokluğu, bir def'i değil maddî hukuka ait bir itirazdır. Bu görüşe göre mahkeme davalı veya davacının bildirdikleri vakıalarla yetinir. Diğer bir anlatımla

---

[171] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 261.

[172] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 121; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 149; **Hanağası**, Menfaat, s. 164; **Börü**, **Levent**: Sıfat ve Dava Takip Yetkisi, BATİDER, 2011, C. XXVII, S. 3, s. 255; **Hanağası, Emel**: Davada "Sıfat" Kavramına İlişkin Yeni Bir Yaklaşım Denemesi, MİHDER, 2015, S. 32, s. 71.

[173] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 121; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 149; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 262; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 255.

[174] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 121; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 255; **Hanağası**, Sıfat, s.72.

[175] **Kuru**, **Baki**: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. I, İstanbul, 2001, s. 1159**; Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 143; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 121; **Hanağası**, Menfaat, s. 164 vd.; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 255.

[176] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 262; ; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 149; **Hanağası**, Sıfat, s.72; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 255.

mahkeme elindeki dava malzemesinden bir itiraz nedeninin varlığının öğrenirse, bunu kendiliğinden gözetir. Ancak, dava dosyasından anlaşılamıyorsa, mahkeme, o tarafın gerçekten davacı veya davalı sıfatının bulunup bulunmadığı ile ilgili ayrıca araştırma yapamaz; sıfatın varlığını kabul etmek zorundadır[177].

Doktrindeki diğer görüşe göre ise sıfat varlığı dava şartıdır ve mahkemenin davada taraf olarak gösterilmemiş olan kişilerin gerçekten o davada sıfata sahip olup olmadıklarını kendiliğinden gözetmesi, ileri sürülmeyen vakıaları da araştırıp incelemesi gerekmektedir[178].

Sıfat varlığının dava şartı olarak değerlendirilmesi veya dava şartı olarak değerlendirilmeyip bir itiraz nedeni olarak sayılması arasında birtakım farklılıklar söz konusudur. Şöyle ki sıfat varlığı dava şartı olarak kabul edilirse, hâkimin, bu durumu kendiliğinden gözetmesi, bu konuda taraflarca ileri sürülmeyen vakıaları da araştırıp, incelemesi gerekir. Buna karşılık, sıfat varlığı dava şartı olarak değerlendirilmeyip itiraz sayılırsa, hâkim sıfat yokluğunu, ancak tarafların bildirmiş oldukları vakıalara göre kendiliğinden gözetir. Dava dosyasından anlaşılamıyorsa, hâkim, o tarafın gerçekten taraf sıfatına sahip olup olmadığı hakkında kendiliğinden araştırma yapamaz, taraf sıfatının varlığını kabul zorundadır.

Yargıtay'a göre mahkemenin sıfat yokluğunu kendiliğinden gözetmesi gerekmektedir[179]. Bu kapsamda sıfat yokluğu, bir def'i değil, davada taraf olarak görünen

---

[177] **Kuru**, Usul I, s. 1196; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s.149; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 262; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 121; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 256.

[178] **Postacıoğlu**, s. 218 vd; **Bilge/Önen**, s. 411-412.

[179] "Dava, kooperatif üyeliğine dayalı olarak dairenin tapusunun iptali ile üye adına tescili istemine ilişkin olup, mahkemece yukarıdaki gerekçelerle davanın reddine karar verilmiş ise de, yapılan araştırma, inceleme ve uygulama hükme yeterli bulunmamaktadır. İlke olarak, ortaklık hak ve sıfatına bağlı olarak açılan davalarda, yargılama sırasında bu sıfat sona erecek olursa, bu durumda mahkemenin davanın sıfat yokluğundan reddine karar vermekle yetinmesi gerekir. Sıfat, davada taraflardan birinin davaya konu sübjektif dava hakkının bulunup bulunmadığı ile ilgili bir hususdur. Tarafların sıfatının yargılama sonuna kadar devam etmesi zorunludur. Bu husus mahkemece re'sen göz önünde bulundurulmalıdır. Bir davada, taraflardan birinin, davacı ya da davalı sıfatının (aktif ya da pasif husumet ehliyetinin) olmadığı belirlenirse, artık bu davanın esasının çözümüne girilmeden, davanın husumet yokluğundan reddi gereklidir. (Bkz. Prof. Dr. B. Kuru, HMUK, C. I, İstanbul,1991, s. 756.vd.) Bu nedenlerle; somut olayda davacının kooperatif üyesi olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi kural olarak doğrudur. Ancak,mahkeme kararına esas alınan ve daha önce görülen davada 41 kişinin üyeliğine karar verilirken, davacının da aralarında bulunduğu bir çok kişi yönünden davada davacı olmadıkları için üyeliklerinin

kişiler arasında dava konusu hakkın doğumuna engel olan bir itirazdır. Hâkim dava dosyasından bir itiraz nedeninin varlığından haberdar olursa, bunu kendiliğinden gözetir. Bununla Yargıtay, sıfatın maddî hukuk anlamında bir def'i olmadığını, itiraz olduğunu belirtmiştir[180].

Katıldığımız görüşe göre sıfat bir dava şartı değildir[181]. Zira tarafların hak sahibi ya da borçlu olup olmadığı davanın başında anlaşılamaz Bunun için davanın esasına girilmesi gerekmektedir. Ancak bundan sonra gerekli tespitler yapılabilir[182]. Oysa dava şartları davanın esasına girilmesini engelleyen niteliktedir[183]. Taraflardan biri, bir davada davacı veya davalı sıfatına sahip değilse, hâkim, dava konusu hakkın esası hakkında inceleme yapamaz. Mahkemenin tarafından davanın sıfat yokluğundan dolayı usûlden değil, esastan reddine karar verilmesi gerekir[184]. Red kararı, sadece o davada taraf olarak gösterilmiş olanlar arasında kesin hüküm teşkil eder. Ayrıca davada taraf olarak gösterilmemiş ancak gerçekten dava konusu hakka sahip olan taraf hakkında kesin hüküm teşkil etmez[185]. Eğer bir davanın tarafları gerçekten o davada sıfata sahip ise mahkeme dava konusu hakkın esasına girerek inceleme ve değerlendirme yapabilir ve karar verebilir. Mahkemenin bu kararı dava konusu hak ve davanın tarafları bakımında kesin hüküm teşkil eder[186].

Türk hukukunda davacı veya davalı sıfatının kime ait olduğunun kanun tarafından

---

tespitine karar verilmesinin yanlış olduğu gerekçesiyle karar bozulmuştur. Bunun üzerine davacı ile beraber bir çok şahsın üyelik tespiti istemiyle açtıkları dava Kadıköy Asliye 3. Ticaret Mahkemesi'nin 2001/405 esas numarasında kayıtlı olup halen derdesttir. Bu davanın sonucunun beklenmesi gereklidir. Diğer yandan, hükme esas alınan müdahalenin önlenmesi davasında da tapu kaydının davacı kooperatif adına kayıtlı olmasına dayanılarak dava kabul edilmiş ise de, eldeki bu davada tapu kaydına değil üyelik ilişkisine dayanılmaktadır."(Y. 16. HD, 21.10.2008, E.2008/3004, K.2008/6532: **KBİBB**).

[180] **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 257.

[181] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 149; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 262; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 255.

[182] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 149; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 262; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 255

[183] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 149; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 262; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 256.

[184] **Kuru**, Usul I, s. 1160; **Börü**, Sıfat ve Takip Yetkisi, s. 256.

[185] **Kuru**, Usul I, s. 1160.

[186] **Kuru**, Usul I, s. 1160.

belirlendiği bazı haller bulunmaktadır[187]. Bu hallerde, kanunda belirtilen kişi ya da kişilerin dava açmakta bir tekel sahibi oldukları söylenebilir[188]. Kanun koyucunun belirttiği bu kişilerin davayı açmakta menfaatlerinin bulunduğu kabul edilir. Bu tür davalar açısından taraf sıfatına sahip olunup olunmadığı esasa ilişkin bir araştırmayı gerektirmez. Taraf sıfatı davanın temeli ile ilgili bir sorun teşkil etmez. Bu tür davalarda kanunun öngördüğü sıfata sahip kişi ya da kişilerce veya bunlara karşı dava açılmamışsa davanın esasına girilmesi de mümkün olamaz[189]. Dolayısıyla da bu tür davalar bakımından sıfat dava şartı olarak karşımıza çıkar[190].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası da davacı sıfatının kanun tarafından belirlendiği durumlardandır[191]. Taraf sıfatına sahip olunup olunmadığı esasa ilişkin bir araştırmayı gerektirmemektedir. Dolayısıyla söz konusu davada davacı sıfatı dava şartı olarak karşımıza çıkmaktadır[192].

Pay sahipliği sıfatının dava şartı olarak değil de maddî hukuka ilişkin bir *itiraz* olarak nitelendirilmesi durumunda da, davacı pay sahibi değil ise, mahkeme yine haklı nedenlerin varlığına ilişkin bir inceleme yapmayacaktır. Bu halde mahkeme tarafından davanın esasına girilmeden dava davacı sıfatı yokluğundan reddedilecektir[193].

---

[187]**Hanağası**, Sıfat, s.74. Davacı sıfatının kanunla belirlendiği diğer örnekler için bkz. TMK m. 167 kapsamında boşanma ya da ayrılık davası açılabilmesi veya TMK m. 148-151 çerçevesinde evliliğin iptali davası açılabilmesi için "eş" sıfatına sahip olmak; TMK m. 286 kapsamında soybağının reddi davasını açabilmek için koca ya da çocuk olmak; İİK m. 277 kapsamında tasarrufun iptali davası açabilmek için elinde muvakkat yahut kati aciz vesikası bulunan alacaklı olmak ya da iflas idaresinin bu davayı açabilmek; TTK m. 446 kapsamında toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten ya da toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahibi olmak, yönetim kurulu olmak, kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacak yönetim kurulu üyelerinden biri olmak.

[188]**Hanağası**, Sıfat, s.75.

[189]**Hanağası**, Sıfat, s.73.

[190] **Hanağası**, Sıfat, s.75

[191] **Hanağası**, s. 207.

[192]**Hanağası**, s. 209.

[193] **Hanağası**, s. 209, dn.30.

2. Dava Şartı Olması Açısından Değerlendirme

Türk hukukunda anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasındaki kanunen belirlenen oranda paya sahip olunması hususu, davacı sıfatıyla ilgili bir itiraz olarak değil, dava şartı olarak değerlendirilmektedir[194].

Yargıtay tarafından da haklı nedenle fesih davasına ilişkin olarak verilen kararlarda belli oranda pay sahipliğini dava şartı olarak nitelendirilmiştir[195].

Fesih davasında "sermayenin en az onda birini ve halka açık ortaklıklarda yirmide birini" temsil eden paya sahip olunmasının dava şartı olup olmadığı hususunda görüşümüz bunun bir dava şartı olduğu yönündedir. Şöyle ki maddede kimlerin davacı olabileceği açık olarak belirtilmiştir. Buna göre davacının herhangi biri değil davalı

---

[194] **Hanağası**, s. 208-209; **Şahin**, s. 345; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 661 parag. 48; **Erdem**; s. 172; **Yüksel**, Düşünceler, s. 869. *Hanağası*'na göre davacının "kanunen belirlenen oranda pay sahibi olması" gereği dava şartıdır ve fesih davasındaki davacı sıfatı, bu niteliği çerçevesinde değerlendirilmelidir. Zira davacı sıfatına sahip kişilerin açıkça kanun tarafından belirlendiği bu gibi durumlarda, kanun koyucu, gösterdiği bu kişi veya kişilerin söz konusu davayı açmakta kural olarak bir menfaatinin bulunduğunu kabul etmektedir. Bu nedenle bu tür davalarda, hukukî menfaatin varlığı ayrıca bir dava şartı olarak aranmayıp, davacı konumunda bulunan kişilerin kanunun işaret ettiği kişiler olması gerekli ve yeterlidir. Bu durumlarda, taraf sıfatına sahip olunup olunmadığı esas ilişkin bir araştırmayı gerektirmeyip, dava temeli ile ilgili değildir (**Hanağası**, s. 208-209). *Yıldırım* da, limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından davacı konumundaki ortağın, davanın başından sonuna kadar bu sıfata sahip olması gereğinden söz etmiş ve bu noktanın dava şartı niteliğinde bulunması nedeniyle hâkim tarafından re'sen araştırılması gerektiğini belirtmiştir (**Yıldırım**, Limited Fesih, s. 395). Öğretide benzer şekilde pay sahipliği ile genel kurul kararlarına iptal davası açma hakkı arasındaki ilişkiyi nitelendirebilmek üzere de bu hakkın kural olarak sadece pay sahiplerine tanındığı ve bu nedenle pay sahipliğinin iptal davasının bir dinlenilme koşulu olduğu vurgulanmıştır [**Kendigelen**, **Abuzer**: İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sıfatının Cüz'i Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul, 2001, s. 311; **Moroğlu**, **Erdoğan**: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 7. B., İstanbul, 2014, s. 227].

[195] "Davacı ...'nin davalı şirketin feshini isteyebilmesi için 6102 Sayılı TTK 531 hükmü gereği şirket pay sahibi olması zorunludur. 6100 Sayılı HMK 114 hükmü gereği dava şartı olan aktif dava ehliyetinin dosyaya sunulan ... 9. Asliye Ticaret Mahkemesi kararı ile tartışmalı hale geldiği anlaşılmaktadır. Bu halde, davalı şirket vekilinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü, davacı ... F. G. ın davalı şirketteki pay sahipliğine yönelik iddiası ve buna ilişkin dosyaya ek temyiz evrakı ile sunulan ... 9. Asliye Ticaret Mahkemesi kararının varlığının tespiti ile bu hususun dava şartı niteliği olduğu da gözönüne alınarak gerektiğinde söz konusu kararın kesinleşmesine kadar işbu dava bakımından davacının davalı şirketteki ortaklık sıfatına ilişkin olarak bekletici mesele yapılması gerekirken yazılı gerekçe ile hüküm kurulması doğru olmamış kararın davalı taraf lehine bozulması gerekmiştir."(Y. 11. HD, 19.03.2019, E.2017/1347, K.2019/2159: **KBİBB**). Yine, Yargıtay tarafından verilen başka bir kararda dava şartının gerçekleşmemiş olması dolayısıyla davanın reddine karar verilmiştir: "Davalı vekili, sahte imza iddiasının muhatabının şirket oladığını, kanunda anonim şirket ortaklığından çıkma hususunun düzenlenmediğini, davacının %... hissesi bulunduğunu, davacının iddialarının dayanaksız olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir. Mahkemece, iddia, savunma, tüm dosya kapsamına göre; boşanma hususunun haklı sebep olduğu, ancak davacının %... hisseye sahip olması nedeniyle dava açmaya yeter pay oranının olmadığı, dava şartının bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir"(Y. 11. HD, 22.01.2019, E.2017/3329, K.2019/591: **KBİBB**).

anonim ortaklığın pay sahibi olması gerekmektedir.

Davacıların ancak pay sahibi olan kişilerden oluşabileceği şartının belirlenmesinden sonra bunların münferit olarak her birinin değil de yalnızca pay oranı en az yüzde on olanların dava açabileceği alt kümesi belirlenecektir. Zira Kanunda davanın açılabilmesi için yalnızca pay sahibi olunması değil aynı zamanda belli bir orana sahip pay sahibi olunması gerektiği de belirtilmiştir. Bu husus ise pay sahibi olup olmamayı değerlendirmenin yanı sıra pay oranı üzerinden de ek bir değerlendirme yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Pay sahibi olan ve menfaati bulunan kişi ya da kişilerin pay oranlarının belirlenmesi işinin davanın esasına girilmeden önce yapılması gerekir. Zira pay sahibi olmasına rağmen gerekli oranı sağlayamayan davacılar açısından bu dava açılamaz niteliktedir. Bu haliyle işin esasına girilmesine doğası gereği engel olan oran koşulu karşısında söz konusu hususun özel dava şartı olduğu söylenebilir.

§5. DAVAYA EGEMEN OLAN İLKELER

A. Genel Olarak

Medenî usûl hukukunun temel ilkelerine, usûl hukukunda yıllar boyunca süren uygulamaları sonunda ulaşılmıştır. Söz konusu ilkeler, anayasa hukukunun yargıya ve yargısal temel haklarla ilgili ilkeleri ile birlikte medenî usûl hukukunun önemli ilkeleridir[196]. İlkelerin bir kısmı Anayasa'da, diğer kısmı da HMK'nda açık veya zımnî olarak yer almakta olup, ilkeler usûl hukukunun amacıyla da doğrudan ilgilidir. Hem taraflar hem de mahkeme, bu ilkeleri yargılamanın tüm aşamalarında gözetmek yükümlülüğündedir[197].

[196] **Pekcanıtez**, Usul I, s. 781.
[197] **Pekcanıtez**, Usul I, s. 782.

HMK'nun hükümleri yorumlanırken medenî usûl hukukuna hâkim olan ilkelerin göz önünde tutulması gerektiğinden kanun maddelerinin bu ilkelere aykırı olacak şekilde yorumlanması mümkün değildir. İlkeler kanun hükümlerinin de temelini teşkil eder[198].

Kaynağını Anayasadan alan "adil yargılanma hakkı"[199]; "kanunî, tarafsız, bağımsız mahkeme önünde yargılanma hakkı" tüm davalar açısından önemlidir[200]. "Tasarruf ilkesi" (HMK m. 24), "taraflarca getirilme ilkesi" (HMK m 25), "taleple bağlılık ilkesi" (HMK m. 26), "hukukî dinlenilme hakkı" (HMK m. 27), "aleniyet ilkesi" (HMK m. 28), "dürüst davranma ve doğruyu söyleme yükümlülüğü" (HMK m 29), "usûl ekonomisi ilkesi" (HMK m. 30), "hâkimin davayı aydınlatma ödevi" (HMK m. 31) HMK'nun düzenlediği temel hak, yükümlülük ve ilkeler olarak karşımıza çıkar. Söz konusu ilkeler herhangi bir istisnası belirtilmediği sürece tüm yargılamalarda egemen olan ilkelerdir.

TTK m. 531 ile hukukumuza girmiş bulunan anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası usûl hukuku bağlamında ayrı öneme sahiptir. HMK'na hâkim olan ve yukarıda belirtilen yargılama ilkeleri bu davada da işlerlik kazanacaktır. Söz konusu ilkelere işbu dava özelinde farklı bir etkiye sahip olmamaları dolayısıyla çalışmada ayrıca yer verilmeyecektir.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası, usûl hukukuna ilişkin yukarıda söz edilen ilkeler nezdindeki önemi haricinde, bu davaya özgü olmak üzere "*ölçülülük ilkesi*" açısından da önemlidir. Ölçülülük ilkesi davanın niteliği gereği ön planda bulundurulması gereken ilkelerden biridir ve aşağıda incelenecektir.

Yine, "*hakların sakınılarak kullanılması ilkesi*" de davanın talep biçimleri bağlamında doğrudan ve önemli bir konuma sahiptir.

---

[198] **Pekcanıtez**, Usul I, s. 781

[199] "Adil yargılanma hakkı" ile ilgili ayrıntılı bilgi içi bkz**. İnceoğlu**, **Sibel**: İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı, İstanbul, 2002, **Aktepe Artık**, **Sezin**: Medenî Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, Ankara, 2014.

[200] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 145-146.

Gerek "ölçülülük ilkesi" gerekse "hakların sakınılarak kullanılması ilkesi" bu davada ön planda olan ilkeler olup, diğer hukuk davalarında bu şekilde işlerlik kazanan ilkeler değildir.

Dava, hâkime dava sonucunda vereceği karara ilişkin olarak takdir yetkisi verildiğinden dolayı usûl hukukunda geçerli olan "*taleple bağlılık ilkesi*"ne getirilmiş kanunî bir istisna olması açısından da ayrıca değerlendirilecektir.

B. Ölçülülük İlkesi

Ölçülülük ilkesi bir özgürlüğe veya hakka getirilen sınırlandırmada kullanılan aracın, sınırlandırma ile elde edilmesi arzulanan amacı gerçekleştirmede elverişli olması; amaca ulaşmada gerekli olması ve araç ile amaç arasında makûl bir oranın bulunması olarak tanımlanabilir[201]. Ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşur[202].

Ölçülülük ilkesi, tanımda da belirtildiği üzere oluşan ihlâl ile orantılı tedbirler uygulanmasını öngören bir ilkedir. Kamu hukuku kaynaklıdır. Özel hukukun bazı belirli alanlarında uygulama alanı bulur. Bu alanlardan biri de ortaklıklar hukukudur. Ölçülülük ilkesinin temeli dürüstlük kuralına dayanmaktadır. Ölçülülük ilkesi, genel olarak hakkı içerik yönünden sınırlandıran bir ilkedir[203].

Haklı nedenle fesih davası açısından ölçülülük ilkesi, ilkenin özel bir görünümü olarak, "*davanın ikincil niteliği*"[204] kapsamında değerlendirme yapılırken karşımıza çıkar[205]. Davacı pay sahiplerinin, daha hiçbir pay sahipliği hakkını kullanmadan, kullansa

[201] **Özbudun**, **Ergun**: Türk Anayasa Hukuku. Ankara, 2011, s. 114; **Metin**, **Yüksel**: Temel Hakların Sınırlandırılması ve Ölçülülük: Ölçülülük İlkesi Evrensel Bir Anayasal İlke midir? SDÜHFD, 2017, C. 7, S.1, s. 6-7.
[202] **Metin**, s. 7.
[203] **Şahin**, s. 337.
[204] Bkz. aşa. Birinci Bölüm §6, A, B.
[205] **Erdem**, Makale, s. 185; **Hanağası**, s. 236.

çözüm alabileceği noktalara erişmeden doğrudan bu yola başvurması, hem ortaksal, hem kamusal menfaatlere aykırı olabilir. Ancak somut olayda öyle ağır bir ihlâlle karşılaşılabilir ki, diğer yollara başvurulmasının pratik bir anlamının olmayacağı net şekilde görülürse, doğrudan dava açılabilir. Yine, böyle bir durumda mahkeme tarafından alternatif çözümlere karar verilmesine gerek kalmaksızın doğrudan fesih kararı verilebilir[206].

C. Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi

Hakların sakınılarak kullanılması ilkesi, hakların kullanılmasında birden çok yol veya seçeneğin mevcut olduğu durumlarda, bu yol veya seçeneklerden başkalarına zarar vermeyen veya en az zarar vereninin benimsenmesi gerektiğini ifade eden bir ilkedir[207]. İlke, çoğunluğun gücünü sınırlayarak adil sınırlar içerisinde tutabilecek önlemlerden biridir[208]. Söz konusu ilkenin kaynağı dürüstlük kuralıdır. Örneğin bir genel kurul kararı açısından değerlendirme yapılacak olursa, söz konusu karar eşit işlem ilkesine uygun olabilir. Diğer yandan eşitlik ilkesine uygun olan böyle bir karar dürüstlük kuralına aykırı bulunabilir. Hakların sakınılarak kullanılması ilkesi, eşit işlem ilkesinin yetersiz kaldığı böyle hâllerde devreye girer[209].

Hakların sakınılarak kullanılması ilkesi bağlamında, örneğin anonim ortaklığın menfaatine uygun bir genel kurul kararı alınırken, azınlığa daha az zarar verecek başka yol veya yollardan ulaşılması mümkünse, söz konusu yol veya yollardan birinin seçilmesi

---

[206] **Hanağası**, s. 236.
[207] **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 208. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Tekinalp**, **Ünal**: Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi (I), İMD, 1979, C. 26, S. 2, s. 78-80.
[208] **Tekinalp**, **Ünal**: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değişikliği, İstanbul, 2013, s. 297, parag 14-21.
[209] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 210 parag. 1335; **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, Şirketler I, s. 144.

gerekir[210]. Aksi takdirde alınacak karar, iptal edilebilir nitelikte olacaktır[211]. Hakların sakınılarak kullanılması ilkesi davanın açılması öncesinde davacı pay sahibi açısından bir kıstas olarak bulunması gerektiği gibi, hâkim tarafından verilecek olan fesih kararı veya "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"ün tespiti açısından da ön planda tutulması gereken bir ilke olacaktır.

D. Bu Dava Açısından Taleple Bağlılık İlkesi

I. Taleple Bağlılık İlkesi

Davacının mahkemeden hukukî korunma istemesi yeterli olmayıp kendisi lehine nasıl bir hüküm verilmesini talep ettiğini ve hükmün içeriğini de belirlemesi gerekmektedir. Bu, medenî usûl hukukunda egemen ilkelerden biri olan "tasarruf ilkesi"nin (HMK m. 24) sonucudur. Dolayısıyla HMK m. 119/1-(ğ)'de davacının "açık bir şekilde talep sonucu"nu belirtmesi istenmiştir. HMK m. 26'nın başlığı "*Taleple bağlılık ilkesi*"dir. Söz konusu maddeye göre kanunda aksine bir düzenleme yoksa mahkeme, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır. Talepten fazlasına veya başka bir şeye karar verilemez[212]. Diğer yandan davanın durumuna göre talep sonucundan daha azına karar verilebilecektir.

TTK m. 531'de azınlığın mahkemeden ortaklığın feshini talep edebileceği, mahkemenin de "paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme" hükmedebileceği düzenlenmiştir. TTK'nda yapılan söz

---

[210] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 210 parag. 1335; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 208; **Nomer Ertan**, **Füsun**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul, 1999, s. 27-28; **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, Şirketler I, s. 144-145.

[211] **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 208; **Nomer Ertan**, Sadakat, s. 28.

[212] **Meriç**, **Nedim**: Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Ankara, 2011, s. 121-123; **Postacıoğlu**, **İlhan/Altay, Sümer:** Medenî Usûl Hukuku Dersleri, 7. B, İstanbul, 2015, s. 166 parag 329; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 122.

konusu düzenleme ile taleple bağlılık ilkesine bir istisna getirilmiştir[213]. Maddede açıkça hâkime, davacı tarafından talep edilenden farklı bir çözüme karar verebilme yetkisi tanınmıştır[214]. Bu husus aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

II. Tasarruf İlkesi Bağlamında Değerlendirme

Medenî usûl hukukumuzda geçerli olan ilkelerden biri de tasarruf ilkesidir. Bu ilke hâkimin kendiliğinden bir dava veya işi göremeyeceği; talebin mutlaka ilgililer tarafından usûlüne uygun olarak mahkeme önüne getirilmesi gerektiğini belirtir[215]. HMK'nun "Tasarruf İlkesi" başlıklı maddesine (HMK m. 24) göre: "Hâkim, iki taraftan birinin talebi olmaksızın, kendiliğinden bir davayı inceleyemez ve karara bağlayamaz. Kanunda açıkça belirtilmedikçe, hiç kimse kendi lehine olan davayı açmaya veya hakkını talep etmeye zorlanamaz." Ayrıca tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri dava konusu hakkında, dava açıldıktan sonra da tasarruf yetkisi devam eder. Görüldüğü üzere, bu ilke, bir yanıyla dava açılmadıkça hâkimin davaya bakamayacağını ifade eder. Diğer yandan "tasarruf ilkesi" hiç kimsenin lehine olan bir davayı açmaya zorlanamayacağı hususunu da içermektedir. Ayrıca bu ilkenin bir boyutu da, tarafların dava açıldıktan sonra da davayı takip edip etmeme konusunda irade serbestilerinin devam etmesidir[216].

---

[213] **Erdem**, s. 252 **Şahin**, s. 492-493; **Kendigelen**, Yeni Türk Ticaret Kanunu, s. 434-435; **Oruç**, **Murat**: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma, BATİDER, 2011, C. XXVII, S. 1, s. 222; **Şener, Oruç Hami:** Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 4.B., Ankara, 2019, s. 599; **Ayoğlu**, Fesih, s. 239; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 847; **Sever**, s. 197-198; **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 168; **Bozkurt**, **Tamer**: Şirketler Hukuku, 9. B., Ankara, 2018, s. 498.

[214] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 223-224; **Böckli**, **Peter**: Schweizer Aktienrecht, 4. Auflage, Zürich/Basel/Genf, 2009, § 16, N. 210'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 224.

[215] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 152-153; **Postacıoğlu/Altay**, s.156 parag 309; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 118; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 349; **Budak/Karaaslan**, s. 77. Medenî usul hukukunda tasarruf ilkesine ilişkin geniş bilgi için bkz**. Alangoya**, s. 185-186; **Kuru**, Usul II, **s.** 1917; **Pekcanıtez**, Usul I, s. 784.

[216] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 153; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 182; **Hanağası**, s. 241; **Meriç**, **Nedim**: Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi, SDÜHFD, 2014, C. 4, S. 2, s. 31.

Doktrinde taleple bağlılık ilkesinin tasarruf ilkesiyle organik bir bağı olduğu[217], tasarruf ilkesinin görünüm biçimlerinden biri olduğu[218] ve tasarruf ilkesinin doğal bir sonucu olduğu[219] belirtilmiştir.

Anonim ortaklığın hakkı nedenle feshi davasında, hâkime vereceği kararlarda takdir yetkisi tanınması, "taleple bağlılık ilkesi"ne (HMK m. 26/2) kanunî bir istisna getirmektedir. TTK m. 531'in son cümlesindeki "veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözümü karar bağlama" yetkisi bütünüyle hâkime aittir. Hâkim karar verirken tarafların talepleri ile bağlı değildir[220].

III. Talep Biçimleri Bağlamında Değerlendirme

Mahkeme tarafın talebi ile bağlıdır. Hâkim, tarafların dilekçedeki talepleri kapsamında istenileni karşılar. Tarafın talep etmediği husus hakkında karar veremez[221]. Yine, taleple bağlılık kuralının gereği olarak hâkim tarafın talep ettiğinden fazlasına da karar veremez. Diğer yandan hâkim davanın özelliği kapsamında talep sonucundan daha azına karar verebilir[222] (HMK m. 26/1).

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında, davacının talep biçimlerinde değişik olasılıklar söz konusu olabilir. Davacı pay sahibi talebini yalnızca "anonim ortaklığın feshine karar verilmesi" şeklinde belirtebilir[223]. Yine, davacı pay sahibinin talebi, "anonim ortaklığın feshine veya duruma uygun düşen alternatif bir çözüme karar

---

[217] **Tanrıver**, Usul, s. 419.
[218] **Karslı**, s. 296; **Meriç**, Tasarruf İlkesi, s. 98; **Karafakih**, **İsmail Hakkı**: Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ankara, 1952, s. 74; **Yavaş**, **Murat**: Mehaz Kanun ile Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Medeni Yargılamaya Hâkim Olan İlkeler ve Hâkimin Rolü, Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul, 2007, s. 299.
[219] **Kurt Konca**, **Nesibe**: Medeni Usul Hukukunda Tarafların Doğruyu Söyleme Yükümlülüğü, Ankara, 2016, s. 115.
[220] **Çelik**, Fesih, s. 581; **Hanağası**, s. 241; **Kendigelen**, Yeni Türk Ticaret Kanunu, s. 435; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 847; **Oruç**, s. 234; **Erdem**, s. 252.
[221] **Üstündağ**, Yargılama, s. 522 vd; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 238; **Meriç**, Değerlendirmeler, s. 37
[222] **Meriç**, Değerlendirmeler, s. 39.
[223] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 222.

verilmesi" şeklinde de olabilir. Bu halde davacı talebinde uygun gördüğü alternatif çözümü de açıkça belirtebilir[224]. Davacı pay sahibinin talebinin "TTK m. 531'e göre karar verilmesi" şeklinde olması da mümkündür[225]. Yine, talep terditli de olabilir[226].

Türk hukukunda doktrindeki genel görüş haklı nedenle fesih talebinin mutlaka açıkça belirtilmesi gerektiği yönündedir[227]. Karşı görüşe ise haklı nedenle fesih davasının doğrudan alternatif çözüm talebiyle açabilmesi mümkündür[228].

Yargıtay haklı nedenle fesih yanında başka taleplerin bulunması halinde davayı usûl açısından reddetmemekte, haklı neden davası olarak esasa girerek incelemektedir[229]. Diğer yandan Yargıtay'a göre doğrudan çıkma talebiyle haklı nedenle fesih davası açılamaz[230]. Her ne kadar böyle olsa da, Yargıtay bir kararında, ele aldığı davayı

---

[224] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 217; **Şahin**, s. 497-498; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 294-295, parag 14-14a.

[225] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 217; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 222.

[226] **Bilge**, Tasfiye, s. 278.

[227] **Şahin**, s. 496; **Hanağası**, s. 242-243; **Ayoğlu**, Fesih, s. 230-231; **Aker**, s. 130. *Şahin'e* göre, davacı esas itibariyle ortaklığın feshini dava etmelidir; bu çerçevede, davacının fesih talebinden bağımsız bir alternatif çözüm talebi olamaz. Buna göre, TTK'nun 531. maddesinde azınlığın mahkemeden ortaklığın feshine karar verilmesini isteyebileceğinin belirtilmesi ve fesih yerine alternatif çözümlere karar verebilme yetkisinin ise mahkemeye tanınmış olması nedeniyle, maddenin lafzının bu görüşü desteklediği ifade edilmektedir (**Şahin**, s. 496). *Hanağası*'na göre de TTK'nun 531. maddesinde davacı pay sahibine tanınan hak, "şirketin feshine karar verilmesini isteyebil(me)" hakkıdır. Bu kapsamda fesih talebi ile terditli olarak veya fesih talebinden bağımsız olarak, ortaklıktan ayrılma veya diğer çözümler konusunda mahkemeden talepte bulunma hakkı tanınmamıştır. Dolayısıyla fesih talebinde bulunmaksızın diğer çözüm yollarından birinin talep edilmesi mümkün değildir. Diğer yandan, davacının fesih talebiyle birlikte feshe alternatif bir çözümü terditli olarak talep etmesine herhangi bir engel yoktur (**Hanağası**, s. 242-243). *Ayoğlu*'na göre davacı taleplerinden ilki olarak feshi göstermek zorunda değildir; fakat mutlaka, son olasılık dahi olsa feshi talep etmelidir. Bu husus usul ekonomisi açısından da doğrudur (**Ayoğlu**, Fesih, s. 230-231). *Aker*'e göre de, TTK m. 531, fesih talep edilmeksizin doğrudan başka bir çözüm talep edilmesine izin vermemektedir (**Aker**, s. 130).

[228] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 225; *İlbasmış Hızlısoy'*a göre ise, haklı nedenle fesih davasının doğrudan alternatif çözüm talebiyle açabilmesi mümkündür. Yazara göre her ne kadar hükmün lafzi yorumu ilk görüşü desteklese de, amaçsal yorum yapıldığında ikinci görüş daha isabetlidir. Yazar, hâkimin alternatif bir çözüme karar verebilmesi için, haklı nedenin feshi gerektirecek ağırlıkta olmasının şart olmadığı görüşündedir. Feshi gerektirecek ağırlıkta olmayan ancak alternatif çözümü gerektirecek haklı nedenlerin mevcut olduğu durumlarda, davacının doğrudan alternatif çözüm talebiyle dava açabilmesi mümkün olmalıdır. Diğer yandan, davacının, ortaklığın feshini talep etmediği durumlarda açtığı davanın en azından TTK m. 531'e dayalı olarak açılmış bir dava olduğuna işaret etmesi uygun olacaktır. Hâkim, talep edilen çözüm yerine başka bir alternatif çözüme karar verebileceği gibi, ortaklığın feshine de hükmedebilir. Zira hâkimin haklı nedenle fesih davasının sonucunda vereceği kararda takdir yetkisinin sınırlandırmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır (**İlbasmış Hızlısoy**, s. 225-227).

[229] "Davacı C. G. vekili ve davacı E. D.'in temyiz itirazlarının incelenmesine gelince; davacılar 28.6.2013 tarihli ıslah dilekçesiyle davalarını ıslah edip 6102 sayılı TTK'nın 531. maddesi uyarınca davalı şirketin haklı nedenlerle feshine veya davacı ortakların, pay bedellerinin karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerleri ödenmek suretiyle şirket ortaklığından çıkarılmalarına karar verilmesini istemişlerdir" (Y. 11. HD, 03.03.2016, E.2015/9088, K.2016/2352: **KBİBB**).

[230] "Mahkemece tüm dosya kapsamına göre, davacı taraf TTK'nın 638/2. maddesi uyarınca şirket ortaklığından çıkmaya izin talebi değerlendirildiğinde anılan maddenin limited şirketlere dair olduğu ve anonim şirketlere uygulanamayacağı, anonim şirketlerde, ortağın doğrudan doğruya haklı sebepler ileri

davacının ortaklıktan, payına tekabül eden gerçek değerinin ödenmesi yoluyla çıkarılması istemli dava olarak nitelendirmiştir[231].

Yine, Yargıtay tarafından, haklı nedenle fesih davasında verilen bir kararda, TTK m. 638/2 uyarınca ortaklıktan çıkmaya izin talebine ilişkin düzenlemenin limited ortaklıklarla ilgili olduğu dolayısıyla da anonim ortaklıklara uygulanamayacağını belirtmiştir. Zira anonim ortaklıklarda, ortağın doğrudan doğruya haklı nedenler ileri sürerek ortaklıktan çıkmayı talep hakkı yoktur. Anonim ortaklıklarda TTK m. 531. uyarınca haklı nedenlerin bulunması halinde ortağın, ortaklığın fesih ve tasfiyesini talep hakkı mevcuttur. Bu nedenle öncelikle fesih ve tasfiye için haklı nedenlerin mevcudiyeti kanıtlandıktan sonra mahkemenin fesih ve tasfiye yerine çıkmaya hükmedebilir[232].

Başka bir kararında 6102 sayılı TTK m. 638/2 ve TTK m. 641/1. maddelerine dayalı olarak ortaklıktan çıkma madde hükmünün limited ortaklık ortaklığından çıkmaya ilişkin olduğu, 6102 sayılı TTK'da somut uyuşmazlıkta olduğu şekilde kural olarak

---

sürerek ortaklıktan çıkmayı talep hakkının bulunmadığı, anonim şirketlerde TTK'nın 531. maddesi uyarınca haklı sebeplerin bulunması halinde şirket ortağının, şirketin fesih ve tasfiyesini talep hakkının mevcut olduğu bu sebeple öncelikle fesih ve tasfiye için haklı sebeplerin mevcudiyeti kanıtlandıktan sonra mahkemenin fesih ve tasfiye yerine çıkmaya hükmedebileceği, TTK'nın 531. maddesi irdelendiğinde haklı sebeplerin ne olduğu tek tek belirtilmediğinden bilirkişi incelemesi yapıldığı ve elden edilen tüm deliller neticesinde davacı tarafın şirketin fesih ve tasfiyesini gerektirecek haklı bir sebebin varlığını kanıtlayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir" (Y. 11. HD, 08.06.2017, E.2016/527, K.2017/3549: **KBİBB**).

231 "Dava, davacının davalı şirketteki payının gerçek değeri ödenmek suretiyle çıkmasına karar verilmesi istemine ilişkindir. Davalı vekili ortaklara bedelsiz olarak daire verildiğini, bu hususun davacı tarafça da ... 16. Asliye Ceza Mahkemesi'nde verdiği ifadesinde kabul edildiğini savunmuştur. Bu durumda mahkemece davalı şirketçe yapılan inşaattan ortaklara bedelsiz daire verilip verilmediği, verilmiş ise bu dairelerin rayiç bedelinin bilirkişi heyeti tarafından gelir hesabına dahil edilip edilmediği, ortaklara verildiği iddia olunan daireler karşılığı bedel alınmadığı sabit olduğu taktirde, yapılan gelir hesabından ortaklara bedelsiz verildiği iddia olunan dairelerin bedelinin düşülmesi gerekip gerekmeyeceği konularında bilirkişilerden ek rapor alınarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerektiğinden davalı vekilinin bu yöne dair karar düzeltme isteminin kabulüyle kararın anılan yönünden de davalı yararına bozulmasına." (Y. 11. HD, 30.03.2017, E.2016/2906, K.2017/1929: **KBİBB**).

232 "Mahkemece tüm dosya kapsamına göre, davacı taraf TTK'nın 638/2. maddesi uyarınca şirket ortaklığından çıkmaya izin talebi değerlendirildiğinde anılan maddenin limited şirketlere dair olduğu ve anonim şirketlere uygulanamayacağı, anonim şirketlerde, ortağın doğrudan doğruya haklı sebepler ileri sürerek ortaklıktan çıkmayı talep hakkının bulunmadığı, anonim şirketlerde TTK'nın 531. maddesi uyarınca haklı sebeplerin bulunması halinde şirket ortağının, şirketin fesih ve tasfiyesini talep hakkının mevcut olduğu bu sebeple öncelikle fesih ve tasfiye için haklı sebeplerin mevcudiyeti kanıtlandıktan sonra mahkemenin fesih ve tasfiye yerine çıkmaya hükmedebileceği, TTK'nın 531. maddesi irdelendiğinde haklı sebeplerin ne olduğu tek tek belirtilmediğinden bilirkişi incelemesi yapıldığı ve elden edilen tüm deliller neticesinde davacı tarafın şirketin fesih ve tasfiyesini gerektirecek haklı bir sebebin varlığını kanıtlayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir." (Y. 11. HD. 08.06.2017, E.2016/527, K.2017/3549: **KBİBB**).

anonim ortaklık ortaklığından çıkmaya izin verilmesine ilişkin bir düzenlenme bulunmadığı gibi limited ortaklıklara ilişkin olarak bahsi geçen hükümlerin anonim ortaklıklar bakımından uygulanma imkânı olmadığına karar verilmiştir[233].

Kanaatimizce de haklı nedenle fesih davasının TTK m. 531'e göre açıldığı herhangi bir şüpheye mahal vermeyecek şekilde anlaşılmalı ve haklı nedenle fesih muhakkak talep edilmelidir. Davanın yenilik doğuran niteliği de bunu gerekli kılar. Diğer yandan dava her ne kadar taleple bağlılık ilkesinin bir istisnasını içeriyor olsa da, söz konusu husus davacının haklı nedenle feshi talep etmeyebileceği şeklinde değil, hâkimin farklı karar verebileceği şeklinde değerlendirilmelidir. Yine dava bu haliyle de terditli dava niteliğinde olmadığından talep noktasında bir sıralamadan söz edilemez. Ancak terditli bir talep söz konusu olsa da davada haklı nedenle fesih talep edilmiş olmak kaydıyla buna bir engel bulunmamaktadır[234]. Mahkeme tarafından alternatif bir çözüme karar verilebilmesi için davacının talebinde ilgili alternatif çözümü belirtmesi şart değildir. Dolayısıyla davacı talebinde alternatif çözümü hiç zikretmemiş, yalnızca fesih talebinde bulunmuş olsa bile hâkim fesih yerine alternatif çözüme hükmedebilir[235].

---

[233] "Dava, anonim şirketin fesih ve tasfiyesi istemine ilişkindir. Mahkemece 6102 sayılı TTK'nın 638/2 ve 641/1. maddelerine dayalı olarak ortaklıktan çıkmasına izin verilerek davanın kabulü yönünde hüküm kurulmuş ise de esasen anılan madde hükmü limited şirket ortaklığından çıkmaya izne ilişkin olup, 6102 sayılı TTK'da somut uyuşmazlıkta olduğu şekilde kural olarak anonim şirket ortaklığından çıkmaya izin verilmesine ilişkin bir düzenlenme bulunmadığı gibi limited şirketlere ilişkin olarak bahsi geçen hükümlerin anonim şirketler bakımından uygulanma imkanı da bulunmadığından mahkemenin karar gerekçesindeki hukuki nitelemesi isabetli bulunmamaktadır. Ancak, işbu davada davacı dava dilekçesinde izah ettiği iddialara dayalı olarak haklı sebepler bulunduğundan bahisle davalı anonim şirketin feshine karar verilmesini istemiş, dava aşamasında mahkeme huzurunda alınan beyanında da %30 şirket payına karşılık gelen gerçek pay değerinin ödenmesi suretiyle şirketten çıkarılmasını talep etmiştir. Bu durumda, davacı talebinin 6102 sayılı TTK'nın 531. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir. TTK'nın anılan maddesinde haklı sebeplerin bulunması ve şirketin feshine karar verilmesinin talep edilmesi halinde mahkemenin fesih yerine davacı pay sahiplerine paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilebileceği düzenlendiğinden, mahkemenin haklı sebebin varlığını gözeterek neticeten çıkma payının belirlenmesine ilişkin görüşünde açıklanan hukuki nitelik itibariyle sonucu bakımından bir isabetsizlik bulunmamaktadır"(Y. 11. HD, 11.06.2015, E.2015/2255, K.2015/8166: **KBİBB**).

[234] **Bilge**, Tasfiye, s. 278.

[235] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 217; **Erdem**, s. 252; **Yıldız**, s. 1198-1199; **Şahin**, s. 496. **İlbasmış Hızlısoy**, s. 222-223; **Kunz**, **Peter V.**: Zur Auflösungsklage gemäss Art. 736 Ziff. 4 OR – Garant für ein indirektes Austrittsrecht?, Aktienrecht 1992-1997: Versuch einer Bilanz, Zum 70. Geburtstag von Rolf Bär, Bern 1998 (Garant), s. 240'tan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 223; **Böckli**, § 16, N. 210'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 224.

§6-DAVANIN İKİNCİL (TALİ) NİTELİĞİ

A. Kapsam

Haklı nedenle fesih davasının ikincil (tali) niteliği iki ayrı kapsamda ele alınabilir.

Bunlardan birincisi, davanın ikincil niteliğinin davacı bakımından değerlendirilmesidir. Azınlığın söz konusu davayı, haklı neden teşkil eden olumsuz durumu diğer hukukî yollarla çözemediği hâllerde mi açabileceği bu kapsamda cevaplandırılması gereken ilk sorudur.

İkincisi de mahkeme bakımından ikincil niteliğe ilişkindir. Buna göre mahkemenin ortaklığın feshi kararını ancak haklı neden teşkil eden olumsuz durumun başka çözümlerle giderilmesine imkân olmadığı durumlar da mı verebileceği yoksa doğrudan mı verebileceği ekseninde değerlendirme yapılır.

İşte bu başlık altında anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının ikincil (tali) niteliği belirtilen bu iki açıdan daha ayrıntılı olarak incelenecektir.

B. Davacı Bakımından

I. Genel Olarak

Türk hukukunda, anonim ortaklığın feshinin, son çare (*ultima ratio*) olması gerektiği kabul edilmektedir[236]. Son çare niteliği, haklı nedenle fesih davasının konusunu oluşturacak uyuşmazlıkla ilgili olarak kanun veya esas sözleşmede başka bir hukukî yöntem belirtilmişse ilk olarak bu yönteme başvurulmuş olmasını ve sonuç alınamaması

[236]**Hanağası**, s. 235; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 253; **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 160; **Çağlar/Kaşak**, s. 665.

durumunu ifade eder[237].

Davacının diğer çözüm yollarına başvurulmamış olsa bile fesih davası açabilip açamayacağı ya da mahkeme tarafından diğer yollara başvurulmaması nedeniyle dava şartı eksikliği gerekçesiyle davanın reddedilip reddedilmeyeceği sorularının cevabı, haklı nedenle fesih davasının ikincil niteliğinin değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Son çare ilkesine göre, öncelikle diğer azınlık haklarının kullanılmış ve tüketilmiş olmasının gerekli olup olmadığı değerlendirilirken, bu hakların, meydana gelen kötüye kullanımın önlenmesi, giderilmesi ve azınlığın korunması bakımından etkin sonuçlar doğurup doğurmadığının da belirlenmesi gerekecektir[238].

Yargıtay kararlarında TTK m. 531 uyarınca fesih talebinde bulunabilmesinin en son çare olarak dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir[239]. Örneğin Yargıtay bir kararında ilk olarak ortaklık esas sözleşme değişikliklerinin iptali talep edilmeden, bu yola başvurmaksızın, ikincil bir yol olan ortaklık feshi kurumuna doğrudan başvurulmasının uygun olmadığı kanaatine varmıştır[240].

---

[237] **Yasaman**, Haklı Neden, s. 718; **Şahin**, s. 326.

[238] **Şahin**, s. 74.

[239] "(D)avalı şirketin geçmişteki teamüller de göz önüne alındığında belirli dönemlerde zarar etmesi sebebiyle öz kaynağının azalması kaygısıyla rekabet gücünü artırabilmek ve daha güçlü bir mali yapıya kavuşabilmek adına 2004-2013 yılları arasında kar edilen dönemlerde kârlarını dağıtmadığı, kaldı ki davacının bu hususta genel kurullara katılarak kâr dağıtmama kararına karşı iptal davası açma hakkı bulunduğu halde bu hakkını kullanmadığı, davalı şirketin iş avansları vermesi hususu incelendiğinde ise, hemen hemen her ay olmak üzere iş avansları ödediği, herhangi bir harcama vesikasının bulunmadığı ve yine çalışanlarından harcama vesikası olmadan iade aldığı, bu durumun şirketin personeline borç para verdiğine karine teşkil edebileceği, yapılan ödemeler ve iadeler konusunda mali teamüle uygun olmayan hesap hareketleri bulunmasına rağmen şirketin uğradığı bir zarar olmadığı kaldı ki, bundan doğan zarar bulunması halinde ayrı bir sorumluluk davasının konusu olabileceği, şirketin çalıştığı bankalardan kullandığı kredilerden dolayı finansman maliyeti ve gelirlerin ilgili yıllarda ticari defterlere ve mali tablolara usulüne uygun bir şekilde yansıtıldığı, keza alınan ve kullanılan çeklerin de defter kayıtlarında yer aldığı ve bir usulsüzlük olmadığı, şirket yönetim kurulu başkan ve üyelerine genel kurul kararları ile harcadıkları emek ve mesailerine karşılık usulüne uygun huzur hakkı ödendiği, şirket kayıtlarına göre, yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlu oldukları, bu borçlar sebebiyle şirket tarafından faiz tahakkuk ettirildiği, bu sebeple şirketin zarara uğratıldığından veya şirket yöneticilerinin haksız kazanç sağladığından bahsedilemeyeceği, 6102 Sayılı TTK'nın 531. m. uyarınca fesih talebinde bulunabilmesinin en son çare olarak dikkate alınması gerektiği zira, asıl olanın şirketin devamlılığı olduğu, davacının iddia ettiği hususlar değerlendirildiğinde şirketin haklı sebeple feshi koşullarının oluşmadığı, bunun doğal sonucu olarak TTK'nın 531. maddesinin 2. cümlesi kapsamında davacının paylarının gerçek değerinin ödenmesi ile şirketten çıkarılması şartlarının da bulunmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir"(Y.11.HD. T.20.06.2017, E.2015/14221, K.2017/3922: **KBİBB**).

[240] "(D)avacının şirket dışına çıkarılmak istendiği, kendisine manevi baskı uygulandığı yönündeki beyanlarının da ispata muhtaç olduğu, devir yasakları bakımından anasözleşmesinde devir yasağı bulunan şirketlere Yür. Kan. 28/7 maddesi uyarınca belirli süre içerisinde TTK'nın 492-498 hükümlerinde yer alan yeni sisteme uyum sağlama zorunluluğu getirildiği ve buna uygun olmayan tüm devir sınırlamalarının

II. Davanın Davacı Bakımından İkincil Niteliğinin Dava Şartı Olup Olmadığı

Haklı nedenle fesih davasının davacı bakımdan ikincil olmasının anlamı, diğer çözüm yollarına başvurulmadan fesih davası açılamayacağı değildir[241]. Dolayısıyla gerek Kanunda dava şartı olarak açık hüküm bulunmadığından gerek alternatif bir çözüme de hükmedilebileceğinden dolayı hâkim diğer yollar tüketilmeden doğrudan doğruya dava açılmış olmasını bir dava şartı olarak aramamalıdır[242]. Bir diğer ifade ile azınlığın haklı nedenle fesih davası açmadan önce diğer hukukî yollara başvurmuş olması bir dava şartı değildir. Bu durum, sadece açılacak davada haklı nedenin varlığına ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede hâkimin takdir yetkisini etkileyecek bir husustur[243].

Kanunda da davanın son çare olarak başvurulabilecek bir yol olduğu hususunun dava şartı olduğuna ilişkin olarak herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır[244]. Hâkim, somut olayda haklı nedenin bulunup bulunmadığına ilişkin olarak takdir hakkını kullanırken, haklı nedenle fesih davasından önce diğer hukukî yollara başvurulmuş olmasının gerekli olup olmadığını ve varsa azınlığın bu yollara başvurup başvurmadığını dikkate alacaktır. Dolayısıyla, örneğin, hâkimin azınlığın haklı nedenle fesih davasını açmadan önce haklı nedenin ortaya çıkmasına neden olan genel kurul kararlarını iptal ettirmesine rağmen genel kurulun bu nitelikte kararlar almaya devam etmesi durumundaki takdiri, azınlığın hiçbir hukukî yola başvurmaksızın doğrudan fesih davası

---

kendiliğinden geçersiz olacağının hükme bağlandığı, bu hükme istinaden devir yasaklarına dair değişiklik yapılmadığı gibi halihazırda kanundaki şartları taşımayan böyle bir bağlam hükmünü içeren anasözleşme değişikliklerinin de geçersizliği ileri sürülebilecekken bu yönteme başvurulmadan tali bir yöntem olan şirket feshi müessesine doğrudan doğruya başvurulmasının uygun görülmediği."(Y. 11. HD, 28.01.2016, E.2015/2939, K.2016/937: **KBİBB**).

[241] **Çamoğlu**, Kollektif, s. 74; **Ayoğlu**, Fesih, s. 234-235; **Aker**, s. 120; **Çelik**, Fesih, s. 567.

[242] **Erdem**, s. 230.**Çelik**, Fesih, s. 577. *Tekinalp* de alternatif çözümler dolayısıyla haklı nedenle fesih davasının bu anlamda ikincil niteliğinin haklılığını bir ölçüde yitirdiği görüşündedir (**Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 288 parag. 14-09, s. 292 parag. 14-12b).

[243] **Çamoğlu**, Kollektif, s. 71; 176; **Erdem**, s. 230; **Oruç**, s. 215; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 843.

[244] **Erdem**, s. 230; **Oruç**, s. 215.

açması hâlindekinden farklı olabilecektir[245].

Haklı nedenle fesih davası ile karşılaştırıldığında diğer azınlık haklarının yalnızca önleyici niteliği veya denetim işlevi bulunduğu; meydana gelen ihlâli gidermeye yönelik koruyucu etkilerinin bulunmadığı görülür. Diğer azınlık hakları sahip oldukları bu sınırlı işlev nedeniyle, davanın yerine geçebilecek aynı etkinlikte haklar olarak değerlendirilemez. Dolayısıyla, tekrar belirtmek gerekirse, bu hakların kullanılmış olması, dava şartı olarak nitelendirilemez[246].

III. Pay Sahipleri Sözleşmesinin İkincil Niteliğe Etkisi

Pay sahipleri tarafından imzalanmışsa pay sahipleri sözleşmesinde öngörülen yöntemlere başvurulup başvurulmadığı hususu da haklı nedenle fesih davasında hükmün kurulması aşamasında belirleyici olabilir. Bu hakların kullanılması bir dava şartı veya sözleşmesel ön şart olmadığı için, sadece azınlık haklarının tüketilmemiş olması gerekçesi, davanın reddi sonucunu doğurmayacaktır. Davadan önce azınlık haklarının kullanılmış olmasına karşın bu yollarla amaca ulaşılamamış olunması hâkim tarafından, ihlâlin sürekliliğinin ve çekilmezliğin belirlenmesinde önemli rol oynayacaktır [247].

IV. Ortaklığın Diğer Sona Erme Nedenlerinin İkincil Niteliğe Etkisi

Haklı nedenle fesih davasının davacı bakımından ikincil nitelik taşıması durumu somut olayda diğer sona erme nedenlerinin gerçekleşip gerçekleşmediği açısından da değerlendirmeye tâbi tutulabilir. Haklı neden olağanüstü genel bir sona erme nedeni olup, eğer özel bir sona erme nedeni varsa haklı nedene başvurulmasına gerek olmayacaktır.

---

[245] **Oruç**, s. 215

[246] **Şahin**, **s.** 75; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 176; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 844; **Erdem**, s. 230; **Oruç**, s. 215.

[247] **Uzel**, Y.SA Kararı, s. 418, dn. 2.

Bu bakımdan, böyle bir imkân bulunan hallerde haklı nedenle fesih davası açılmaması haklı nedenle feshin son çare olarak kullanılması ilkesine uygun olacaktır[248]. Diğer yandan bu husus bir zorunluluk olarak değerlendirilmemelidir. Diğer fesih nedenlerinin varlığı haklı nedenle fesih davası açılamayacağı şeklinde anlaşılmamalıdır. Zira ortaklığın fesih kararı vermesi gibi bazı fesih kararları sonradan yine ortalık genel kurul kararı ile vazgeçilebilir nitelikte olabilir. Bu durum ise dava açılmasının ortaklık genel kurulunun feshe karar vermesi yöntemini kullanması suretiyle engellenmesine neden olabilir. Söz konusu sonuç ise davanın amaç ve ruhuna uygun olmaz.

C. Mahkeme Bakımından

Haklı nedenle fesih davasının mahkeme bakımından son çare niteliği, fesih veya diğer çözümlere ilişkin kararlar arasında mahkemenin değerlendirmesinde bir sıralamanın söz konusu olmasını ve hâkimin öncelikle diğer çözümlerin uygulanma olanağını değerlendirmesini ifade eder. Söz konusu ilkeye göre diğer çözümler duruma uygun düşmüyorsa, son aşamada feshe karar verilir[249]. Bu durum esas itibariyle davanın hukukî sonucuyla ilgilidir[250]. Mahkemeye, haklı nedenle fesih davasında davacının talebi ile bağlı olmadan, "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"e karar verme yetkisi tanınmıştır[251]. Davada hâkime böyle bir yetkinin tanınması, fesih kararını son çare hâline getirip, alternatif çözümleri ön plana çıkarmaktadır[252].

TTK m. 531 çerçevesinde hâkim tarafından, öncelikle "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm" varsa ona hükmedilmelidir. Şayet böyle bir çözüm yoksa

[248] **Erdem**, s. 230
[249] **Şahin**, s. 335.
[250] **İlbasmış Hızlısoy**, 256.
[251] **Ayoğlu**, Fesih, s. 225.
[252] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 343 parag. 1564d; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 213. *İlbasmış Hızlısoy*'a göre ikincil çare, en son başvurulacak çare hususları anonim ortaklığın feshinin alternatif çözümler karşısındaki durumu anlamında ön plandadır (**İlbasmış Hızlısoy**, 256).

ortaklığın feshine karar verilmelidir[253]. Bir diğer ifade ile hâkim tarafından feshi gerektiren "haklı nedenlerin" mevcut olduğuna kanaat getirilmesi hâlinde, doğrudan fesih kararı verilemeyecektir. Bunun yerine mahkemece öncelikle "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"ü araştırılacaktır. Fesih kararı kanun koyucu tarafından "son çare (*ultima ratio*)" olarak kabul edilmiştir[254]. Zira mahkemenin fesih kararı ortaklığı sona erdirerek ağır ve yok edici sonuçlar doğurur. Alternatif diğer çözümlerin öncelikli olarak değerlendirilmesi tüm pay sahiplerinin korunması bakımından son çare niteliğinin önemini gösterir. Mahkemenin son çare ilkesi ışığında karar vermesi gerekir.[255]

Yargıtay bir kararında, haklı nedenlerin varlığı halinde alternatif fesih yerine çözüme karar verilebileceği hususları değerlendirilmeden ilk derece mahkemesi tarafından verilen fesih kararını bozmuştur[256].

§7- DAVAYA KONU UYUŞMAZLIĞIN ALTERNATİF ÇÖZÜM YOLLARI KARŞISINDAKİ DURUMU

A. Tahkim

Bir hak üzerine uyuşmazlık halinde bulunan iki tarafın anlaşarak söz konusu uyuşmazlığın çözümünü özel kişilere bırakmalarına ve uyuşmazlığın bu kişiler tarafından incelenip sonuçlandırılmasına tahkim denir[257]. Tahkim, uyuşmazlığın daha

[253] **Erdem**, s. 231, 239; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2427 parag.142; **Çelik**, Fesih s. 577; **Altay**, s. 694; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 256; **Aker**, s. 135.
[254] **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 429.
[255] **Yasaman**, Haklı Neden, s. 716; **Şahin**, s. 324.
[256] "Kabul şekli bakımından da, 6102 Sayılı Yasanın 531. maddesinde, haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin feshine veya fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilebileceği düzenlendiğinden, haklı sebeplerin varlığı halinde anılan madde kapsamındaki fesih yerine seçimlik diğer yetkilerin kullanılıp kullanılamayacağı hususunda bir değerlendirme yapılmaması da doğru görülmemiş, bu nedenle de kararın bozulması gerekmiştir."(Y.11.HD, T.13.11.2018, E.2016/14541, K.2018/6990: **KBİBB)**.
[257] **Kuru**, **Baki**: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV, İstanbul, 2001, s. 5875.

hızlı çözümlenmesine olanak sağlaması, teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren konularda uzman kişilerin hakem olarak belirlenebilmesi gibi nedenlerle, devlet yargılamasına tercih edilebilmektedir[258].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının da tahkim karşısındaki durumunun değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

İsviçre hukukunda egemen görüş, haklı nedenle fesih davasının tahkime konu edilebileceği yönündedir[259]. İsviçre hukukundaki diğer görüş ise yenilik doğuran kararların *erga omnes* sonuçlarının üçüncü kişilerin haklarını etkilemesi nedeniyle haklı nedenle fesih davasının tahkim yoluyla çözülmesinin mümkün olmadığı yönündedir[260]. İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında tahkim yoluyla çözüm olabileceğini kabul etmiştir[261].

Fransız hukukunda bir görüş, ortaklığın feshine ilişkin kararların tahkime elverişli olduğunu savunmaktadır[262]. Fransız Temyiz Mahkemesi ise limited ortaklıklara ilişkin vermiş olduğu bir kararında feshe ilişkin davaların kamu düzeni ile ilişkili olduğunu ve bu nedenle tahkime elverişli bulunmadığını kabul etmiştir[263].

Belçika hukukunda da tahkimin haklı nedenle fesih davasına uygun olduğu görüşü bulunmaktadır[264].

Türk hukukunda ise egemen görüş anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davalarının iki tarafın iradesine tâbi işler arasında kabul etmenin mümkün olmaması

---

[258] **Çamoğlu**, Kollektif, 118; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, 591.
[259] **Forstmoser**, **Peter**/**Meier-Hayoz**, **Arthur**/**Nobel**, **Peter**: Schweizerisches Aktienrecht, Bern, 1996, § 55, N. 99'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 234; **Habegger**, s. 302'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 234; **Bürgi**, **F. Wolfhart**, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band: Obligationenrecht, 5. Teil: Die Aktiengesellschaft, b/2: Art. 698–738, Zürich, 1969, Art. 736, N. 63'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 234.
[260].**Şahin**, 372-372; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 233; **Kunz**, **Peter V.**: Die Klagen im Schweizer Aktienrecht, Zürich, 1997 (Klage), s. 179'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 233.
[261] ATF 69 II 118, ZBJV 101 [1965] s. 61; SJZ 60 [1964] s. 310'dan aktaran **Şahin**, s. 372; **Bürgi**, Art. 736 N 63'ten aktaran **Şahin**, s. 372.
[262] **Cohen**, **Daniel**: Arbitrage et Société, Paris 1993, s. 135 no.184'tek aktaran **Ayoğlu**, **Tolga**: Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim, İstanbul, 2018, s. 139.
[263] **Cohen**, s. 135 no.184'ten aktaran **Ayoğlu**, Tahkim, s. 139.
[264] **Cohen**, s. 136 no.285'ten aktaran **Ayoğlu**, Tahkim, s. 139.

dolayısıyla tahkime konu edilemeyeceği yönündedir[265]. Diğer bir görüşe göre ise anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası tahkime konu edilebilir[266].

---

[265] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 340 parag. 1562c; **Ayoğlu**, Tahkim, s. 145-146; **Ayoğlu**, Fesih, s. 223; **Erdem**, s. 187-188; **Şahin**, s. 373; **Hanağası**, s. 232. *Tekinalp*, anonim ortaklıkların haklı nedenle feshine ilişkin davaların hakem mahkemesinin önünde görülemeyeceği düşüncesindedir (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 340 parag. 1562c**).** *Çamoğlu*, konuyu limited ortaklıklar bakımından değerlendirmiş ve TTK m 636/3 hükmü uyarınca davayı görmeye yetkili mahkemenin kesin yetkili mahkeme olması ve alternatif çözümlere karar verme seçeneğinin mahkemenin takdirine bırakılmış bulunması nedenleriyle davanın hakem yoluyla çözülmeye elverişli olmadığı kanısındadır (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 569, parag. 1742n**).** *Ayoğlu*'na göre de, ortaklığın sona ermesine ilişkin davalar tahkim yoluyla çözülmeye elverişli değillerdir. Bunun nedeni, bu davaları iki tarafın iradesine tâbi işler arasında kabul etmenin mümkün olmamasıdır. Yazar pay sahiplerince imzalanan ortaklar sözleşmesinde ortaklığın taraf olmaması dolayısıyla sözleşmede belirtilen tahkim klozuna dayanılarak fesih davasının tahkime götürülebilmesinin de mümkün olmadığını belirtmiştir (**Ayoğlu**, Tahkim, s. 145-146; **Ayoğlu**, Fesih, s. 223). *Erdem*, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının konusunun tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir husus olmamasından ve yenilik doğuran kararların *ergo omnes* etkili olmasından hareketle, esas sözleşmede yer alan bir tahkim şartı ya da hakem anlaşmasının geçerli olmayacağını belirtmiştir (**Erdem**, s. 187-188). *Şahin* ise, anonim ortaklık genel kurulunda fesih kararı alınmak suretiyle ortaklığın sona erdirilebileceğinden hareketle söz konusu davanın ortaklık ile pay sahibinin üzerinde tasarruf edebilecekleri, tarafların iradelerine bağlı bir hukukî uyuşmazlık olduğu görüşündedir. Zira belirli bir uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözümlenmesinin öngörülebilmesi için tarafların uyuşmazlık üzerinde serbestçe tasarruf edebilmeleri, uyuşmazlığı sulh yolu ile çözümleyebilmeleri gerekir (HMK m. 408). Buna karşılık, Yazar, davacı veya davalının bağlayıcı şekilde "diğer çözümleri" talep edemeyeceklerinden ve alternatif çözümlere karar verme yetkisinin münhasıran mahkemeye tanınmış olmasından hareketle, esas sözleşmede, haklı nedenle fesih davasının mahkemede açılma olanağını ortadan kaldıracak etki ve nitelikteki bir tahkim şartının öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bundan başka fesih davasının yenilik doğuran dava olması nedeniyle, ortaklığın feshini gündeme getirmesi itibariyle iptal davasına göre daha fazla menfaat grubunu ilgilendirmesi, diğer pay sahipleri yanında çalışanları ve alacaklıları etkilemesi, anonim ortaklığın feshinden etkilenen menfaat grubunun bu kadar geniş olması, bir anlamda fesihten etkilenen menfaatlere "kamusal" nitelik kazandırmaktadır. Yazara göre, esas sözleşmede tahkime başvurma olanağı ancak seçimlik yetki şeklinde tanınabilir. Tekrar belirtmek gerekirse, davacının veya davalının alternatif çözümleri bağlayıcı bir şekilde talep edebilmeleri mümkün değildir ve alternatif çözümlere karar verebilme yetkisi mahkemeye tanınmıştır (**Şahin**, s. 372-373). *Hanağası*'na göre de tahkim, sadece tarafların iradesine tâbi olan, tarafların serbestçe üzerinde tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıklar hakkında geçerli olduğundan bu uyuşmazlık tahkime elverişli değildir. Yazar bu sonuca TTK'nun 340. maddesinde öngörülmüş bulunan "emredici hükümler ilkesi" uyarınca da varmaktadır. Yazara göre kanun koyucunun fesih davasında kamu düzenine ilişkin bir nitelik gördüğü söylenebilir. Yazar'ın görüşünü destekler nitelikte Yargıtay tarafından da dikkat çekildiği üzere, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında, münhasıran ortaklığın merkezininin bağlı olduğu yer asliye ticaret mahkemesi yetkili kılınmış ve yetki, kesin yetki olarak öngörülmüştür. Anonim ortaklığın feshine ilişkin uyuşmazlık davalı anonim ortaklık ile davacı pay sahiplerinin yapacakları bir sözleşmeyle sonuçlandırılamaz-. Kanun koyucu, ekonomik sistem içinde önemli bir yeri bulunan anonim ortaklığın azınlık pay sahiplerince haklı nedenle feshinin ancak mahkemeden talep edilebileceğini; alternatif çözümlere de mahkemece karar verileceğini öngörmüştür. Bu nedenle, anonim ortaklığın feshi davasının hakem önünde görülmesi kanunun emredici hükümlerine aykırı olacaktır. Anonim ortaklığın esas sözleşmesinde kuruluş aşamasında öngörülmüş bulunan veya daha sonradan esas sözleşmede yapılacak bir değişiklikle öngörülecek bir tahkim şartının geçerli olduğu savunulacak olsa dahi, bu şartın varlığı ortaklıklar hukukundaki her tür uyuşmazlığın tahkime uygun olması sonucunu doğurmayacaktır (**Hanağası**, s. 232-233). Konuyu anonim ortaklık genel kurul kararların iptali davası bakımından etraflıca değerlendiren *Helvacı*'ya göre genel kurul kararlarına ilişkin tahkim kaydı, bu kararların iptali davası için getirilen ve emredici hükümlere gözetilen menfaatleri zedeleyebilir. Bu nitelikteki tahkim kaydı, TBK'nun 26 ve 27'nci (eBK m.19 ve 20) maddeleri uyarınca emredici hükümlere aykırılık yaratacaktır. Özellikle davaların birleştirilmesi bağlamında duruma bakıldığında tahkim yargılamasının yaratacağı sıkıntılar iptal davasına ilişkin kurallarla görzetilen yararı zedeleyecektir (**Helvacı**, **Mehmet**: Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarının Tahkim Yargılamasına Uygunluğu Üzerine Düşünceler, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Sempozyum No. 2, Tahkim (Konuşmalar-Tartışmalar-Bildiriler), İstanbul, 2009, s. 201).

[266] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 236; **Huysal**, **Burak**: Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, İstanbul, 2010, 325-326. *İlbasmış Hızlısoy'*a göre, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası, tahkime

Yargıtay da, bir kararında anonim ortaklığın feshine ilişkin uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözülemeyeceği yönünde karar vermiştir[267].

Kanaatimizce de haklı nedenle feshi davası tahkim yoluyla çözüme uygun değildir. Zira söz konusu uyuşmazlık tarafların iradesine bağlı olan ve serbestçe tasarruf edebilecekleri nitelikte değildir.

B. Arabuluculuk

Arabuluculuk, arabulucunun tarafları bir araya getirerek, müzakere etmeleri ve birbirlerini anlayabilmeleri için aralarındaki iletişimi kolaylaştırmaya çalıştığı, gönüllü bir usûl olarak da ifade edilebilir[268].

HUAK[269]'nunda arabuluculuk tanımlanmıştır. HUAK m. 2/1-b'ye göre arabuluculuk, "Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin

konu olabilmelidir. Zira bu davadaki uyuşmazlığın sulh yoluyla sona erdirilememesi, kamu düzeniyle bağlantılı bir husus olmayıp organlar arasındaki fonksiyon ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Ortaklığın mahkeme dışı yollarla feshedilebilmesi de mümkündür. Yazar, haklı nedenle fesih davasında tahkim yoluna gidilebilmesi için, tahkim şartının veya tahkim sözleşmesinin dayanağının, daha önce ortaklık esas sözleşmesinde yer alan bir madde veya esas sözleşme değişikliği gerektirmeyen yeni genel kurul kararı olması gerektiği sonucuna varmıştır. Yazara göre, bir uyuşmazlığın emredici hükümlerle düzenlenmiş bir konuya ilişkin olması, o uyuşmazlık için tahkim şartı öngörülmesine engel değildir (**İlbasmış Hızlısoy**, s. 236). Limited ortaklıklar açısından aynı doğrultuda bkz. **Yıldırım**, **Ali Haydar**: 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Bursa, 2013, s. 428-429; **Giray**, **R. Eda**: Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı, İTÜSBD, 2007, S. 12, s. 210; **Mineliler**, s. 101.

[267] "(T)ahkim konusunda şirket ortakları arasındaki sözleşmede yer alan bir hüküm veya yapılacak hakem sözleşmesi geçersizdir. Tahkim, yalnız tarafların arzularına tabi olan, yani davalı ile davacının mahkeme kararına gerek olmaksızın aralarında anlaşarak sonuçlandırabilecekleri uyuşmazlıklar konusunda geçerlidir. Halbuki bir anonim şirketin feshine dair uyuşmazlığın ortaklar arasında yapılacak anlaşma ile sonuçlandırılması mümkün değildir. Ayrıca, 6102 sayılı TTK'nın 530 ve 531. maddelerinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesini yetkili kılan hükümleri de tahkim müessesesi ile bağdaşmamaktadır." (Y.11.HD. T.09.04.2014, E.2014/141, K.2014/6951: **KBİBB)**.

[268] **Tanrıver**, **Süha**: Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Arabuluculuk Kurumuna Hukukî ve Sosyolojik Bir Bakış, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara, 2006, s. 827; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 773 vd.; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 440; **Pekcanıtez**, **Hakan**: Pekcanıtez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. B., C. III, İstanbul, 2017, s. 2813; **Postacıoğlu/Altay**, s.1056 parag 1830; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 764; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 828; **Budak/Karaaslan**, s. 427.

[269] 07.06.2012 tarih ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, 22.06.2012 tarih ve 28331 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini" ifade eder.

Arabuluculuk, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri arasında çok tercih edilen yöntemlerden biridir. Müzakere yönteminden sonra, taraf iradesinin en yoğun olduğu alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi arabuluculuktur[270].

Arabulucu, karşı tarafı bir şeyi yapma veya yapmamaya mecbur etmeyi değil, onu ikna etmeyi hedefler. Arabulucunun tarafları bağlayıcı şekilde bir karar verme yetkisi yoktur. Taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözen arabulucunun kendisi değildir. Kısaca arabuluculuk, tarafların çözüme ulaşabilmek için müzakere edebilmelerini sağlayan ve tarafların anlaşması ve iknaya dayalı bir prosedürdür[271].

Arabuluculuk kurumu kural olarak ihtiyarî bir çözüm yöntemi olsa da 06.12.2018 tarih ve 7155 sayılı Kanun[272] ile TTK'na eklenen 5/A maddesi uyarınca ticarî uyuşmazlıklarda Kanunda belirtilen konularda arabuluculuk dava şartı olmuştur. Kısaca belirtmek gerekirse, TTK m. 5/A'ya göre, TTK m. 4 ve diğer kanunlarda belirtilen ticarî davalardan konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması dava şartıdır. Uyuşmazlığın konusunun mutlaka bir miktar paranın ödenmesi olması gerekmektedir. Paranın miktarı veya türüne ilişkin herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda kanaatimizce anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında zorunlu arabuluculuk şartı uygulanamaz. Şöyle ki TTK m. 5/A ile zorunlu arabuluculuğun dava şartı olması bağlamında

---

[270] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 616 vd.

[271] **Kekeç**, **Elif Kısmet**: Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler, Ankara, 2011, s. 42; **Özmumcu**, **Seda**: Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukuku Açısından Zorunlu Arabuluculuk Sistemine Genel Bir Bakış, İÜHFM, 2016, C. LXXIV, S. 2, s. 831.

[272] 06.12.2018 tarih ve 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun, 19.12.2018 tarih ve 30630 sayılı Resmî Gazete yayımlanmıştır.

değerlendirilmesi gereken ilk kriter davanın ticarî dava olup olmadığının tespitidir[273]. TTK m. 4/1-a kapsamında bu Kanunda belirtilen hususlardan doğan hukuk davaları ticarî dava mahiyetindedir. TTK m. 531 ile düzenlenmiş bulunan haklı nedenle fesih davasının ticarî dava olduğu ve görevli mahkemenin de ticaret mahkemeleri olduğu açıktır. TTK m. 531 zorunlu arabuluculuk kapsamında ilk kriteri olumlu anlamda karşılamaktadır. Zorunlu arabuluculuk kapsamında değerlendirilmesi gereken ikinci kriter ise ticarî davanın konusunun bir miktar paranın ödenmesi olmasıdır. Bir diğer ifadeyle söz konusu dava alacak veya tazminat talepli bir ticarî dava olmalıdır. Haklı nedenle fesih davası azınlığa tanınmış bulunan ve ortaklığın haklı nedenle feshinin talep edildiği yenilik doğuran bir davadır. Dava ile davacı pay sahibi bir alacak talep etmemektedir. Yine ortaklıktan tazminat talebinde de bulunulmamaktadır. Eda davası açmak suretiyle gerçekleştirilebilen bu tür talepler yerine davacı pay sahibi ortaklığın feshini talep etmektedir. Bu haliyle dava yenilik doğuran bir dava olup zorunlu arabuluculuk için aranan ikinci kriteri sağlamamaktadır. Dava konusunun değerinin davaya esas harçların hesaplanması bölümünde de görüleceği üzere[274] davanın parasal bir değeri de bulunmamaktadır. Ortaklığın feshi talep edilmektedir. Diğer yandan taleple bağlılık ilkesinin bir istisnasını teşkil eden ve duruma uygun kabul edilebilir bir alternatif çözüme karar verilmesi halinde, örneğin davacı pay sahibine kâr payı ödenmesine veya pay bedellerinin ödenmesine karar verilmesi halinde söz konusu kararların hesaplanabilir bir alacak tutarı olduğu düşünülebilir. Ancak bilinmelidir ki söz konusu kararlar hâkim tarafından verilmektedir ve davacı tarafından talep edilebilir nitelikte değildir. Dava ortaklığın haklı nedenle feshi olduğundan hâkim tarafından verilecek bir eda hükmü davanın zorunlu arabuluculuk kapsamında değerlendirilmesi anlamına gelmez.

Kanaatimizce haklı nedenle fesih davasında ihtiyarî arabuluculuk yoluyla çözüm de mümkün değildir. Zira haklı nedenle fesih davası tarafların serbestçe üzerinde tasarruf

[273] Haklı nedenle fesih davasının ticari dava olduğu ile ilgili açıklamalar için bkz. aşa. §9, A, B.
[274] Haklı nedenle fesih davasında harçlarla ilgili açıklamalar için bkz. aşa. §15, B.

edebilecekleri uyuşmazlık niteliğinde değildir. Kanun koyucu da anonim ortaklığın azınlık pay sahiplerince haklı nedenle feshinin ancak mahkemeden talep edilebileceğini; alternatif çözümlere de mahkemece karar verileceği hususunu düzenlemiştir. Dava yenilik doğuran bir davadır. Diğer yandan söz konusu uyuşmazlık sonrası üretilecek çözümler yalnızca tarafları değil diğer üçüncü kişileri de etkilemektedir. Yine hâkimin fesih yerine alternatif çözümlere karar verebilme olanağının bulunup bulunmadığı da haklı nedenin var olup olmadığının değerlendirilmesi de Kanunda belirtildiği üzere hâkim tarafından yapılacaktır.

C. Avukatlık Kanunu Uyarınca Uzlaşma

AvK m. 35/A'da "*Avukatlar dava açılmadan veya dava açılmış olup da henüz duruşma başlamadan önce kendilerine intikal eden iş ve davalarda, tarafların kendi iradeleriyle istem sonucu elde edebilecekleri konulara inhisar etmek kaydıyla, müvekkilleriyle birlikte karşı tarafı uzlaşmaya davet edebilirler. Karşı taraf bu davete icabet eder ve uzlaşma sağlanırsa, uzlaşma konusunu, yerini, tarihini, karşılıklı yerine getirmeleri gereken hususları içeren tutanak, avukatlar ile müvekkilleri tarafından birlikte imza altına alınır. Bu tutanaklar 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesi anlamında ilâm niteliğindedir.*" hükmü bulunmaktadır.

Yukarıdaki düzenleme ile avukatlara, dava açılmadan veya dava açılmışsa duruşmaya başlanmadan önce bir yetki verilmiştir. Bu yetki kapsamında avukatlar uzlaşma sağlanması hususunda karşı tarafı davet etme yetkisine sahiptir. Uzlaşma sonucu düzenlenecek tutanak tarafların ve avukatlarının imzalaması halinde ilâm niteliğinde olacaktır. Uzlaşma kurumunun düzenlenmesi ile uyuşmazlıkların mahkemelere intikalinden veya duruşmaya başlanmadan önce çözümlenmesi amaçlanmıştır[275].

[275] **Bulur, Alper:** Avukatlık Kanunu m.35/A'nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi, TBBD, 2010, S. 89, s. 208-209.

AvK uyarınca düzenlenen uzlaşma kurumu yalnızca tarafların kendi iradeleriyle istem sonucu elde edebilecekleri konularla sınırlıdır. Bir başka ifadeyle, uzlaştırma konusu, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar bakımından geçerlidir[276].

Kanaatimizce, haklı nedenle fesih davasında AvK'nun uzlaşma yoluyla çözüm yöntemi de mümkün değildir. Zira AvK'nda tarafların serbestçe üzerinde tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıkların bu yöntemle çözülebileceği açıkça belirtilmiştir. Yine hâkimin fesih yerine alternatif çözümlere karar verebilme yetkisi vardır ve kararlar üçüncü kişilere etkilidir.

[276] **Bulur**, s. 211.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ DAVASINDA YARGILAMA

§8-DAVANIN TARAFLARI

A. Taraf Kavramı

Davada taraf kavramı medenî usul hukukunun merkezî konularından biridir. Dava açarak mahkemeden hukukî koruma talep eden kişiye davacı, kendisine karşı hukukî koruma talep edilen kişiye ise davalı denilmektedir. Dava iki taraf sistemi üzerine kurulmuştur ve davada taraf kavramı hakkında üç teori mevcuttur[277].

Teorilerden ilki maddî taraf teorisidir. Söz konusu teori taraf kavramını maddî hukuka göre açıklar. Buna göre maddi hukukta hak sahibi ve borçlar yükümlülükler kapsamında değerlendirilip tespit edilir. Bu teori günümüzde terkedilmiştir[278].

Teorilerden ikincisi şekli taraf teorisidir. Söz konusu teori tarafı usûl hukuku ilişkisine göre açıklar. Maddi taraf kavramı başkasına ait bir hakkın davacının kendisi adına talep etmesi ve menfi tespit davalarında tarafların durumlarını açıklayamadığından şekli taraf teorisi kabul görmüştür[279]. Türk hukununda şekli taraf teorisi benimsenmiştir[280].

Teorilerden üçüncüsü ise fonksiyonel taraf teorisidir. Söz konusu teori tarafı sadece malvarlığına ilişkin davalarda dava konusu malvarlığı üzerinde idare yetkisine göre açıklar. Bu teori de yalnızca malvarlığına ilişkin davalar bakımından uygulanma olanağı bulduğundan fazla benimsenmemiştir[281].

---

[277] **Pekcanıtez**/Atalay/Özekes, s. 142; **Budak/Karaaslan**, s. 92; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 238; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 230-231; **Karslı**, s.281.
[278] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 143; **Budak/Karaaslan,** s. 91; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 238; **Karslı**, s.283.
[279] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 143; **Budak/Karaaslan,** s. 91; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 239; **Karslı**, s.281
[280] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 143.
[281] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 143;. **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 238

Haklı nedenle feshi davasında davacı ve davalı taraflar davanın özelliği kapsamında ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

B. Davacı

I. Genel Olarak

Haklı nedenle feshi davasının kimler tarafından açılabileceği TTK m. 531'de belirtilmiştir. Dava, "ortaklık sermayesinin en az onda birini, halka açık şirketlerde ise yirmide birini temsil eden payların sahipleri" tarafından açılabilir[282].

Anılan düzenlemede, dava açma hakkı tüm pay sahiplerine değil, belli oranda sermayeye sahip pay sahiplerine tanınmıştır. Kanun koyucu getirdiği bu sınırlama ile dava açma hakkının kullanımını subjektif açıdan sınırlamış, zorlaştırmıştır[283].

TTK m. 531'de davanın kim tarafından açılacağına ilişkin düzenleme Türk hukukunda, davacı sıfatının kim ya da kimlere ait olduğunun kanun tarafından açıkça belirlendiği örneklerden biridir. Söz konusu maddede, davada menfaati olan kişiler arasından yalnızca bazılarının dava açma yetkisine sahip olmaları öngörülmüştür[284].

Kural olarak, dava hakkı hukukî menfaat ile sınırlıdır[285]. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında da kanun koyucu pay sahibi kişi veya kişilerin menfaat sahibi olduklarını varsaymaktadır. Hukukî menfaatin varlığı ayrıca bir dava şartı olarak aranmayıp, davacı konumunda bulunan kişilerin kanunun işaret ettiği kişiler olmaları, başka bir ifadeyle pay sahibi olmaları gerekli ve yeterlidir[286]. Fesih davası açma hakkı veren pay sahipliği sıfatı ve pay oranının, davanın açıldığı tarihte var olması gerekir[287].

---

[282] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563a; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 294, parag 14-14.
[283] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 194.
[284] **Hanağası**, s. 207.
[285] **Kuru**, Usul I, s. 874.
[286] **Hanağası**, s. 208.
[287] **Kendigelen**, İptal Davası, s. 319; **Erdem**, s. 180; **Alangoya/Yıldırım /Deren Yıldırım**, s. 215; **Kuru**,

Mahkeme, davanın başlangıcında dava şartlarının varlığını tespit edip sonra esas hakkında incelemeye geçmelidir[288].

Hâkim, davanın açıldığı tarih itibariyle davacının pay sahipliğinin mevcut olması halinde pay oranının kanunî oranda olup olmadığını araştırır. İtiraz üzerine veya re'sen yapacağı bu inceleme sonucunda, davanın açıldığı tarih itibariyle oranın kabul edilebilir olduğunu tespit ettikten sonra, esasa ilişkin iddia ve savunmaların değerlendirilmesine geçer. Yapılan inceleme sonunda hâkim, davacının davacı sıfatını oluşturan şartlardan birinin eksik olduğu kanısına varırsa davanın esasına giremez. Pay sahipliğinin ve kanunî oranın saptanmış olması halinde de davayı açan kişi özelinde ek gereklilikler de söz konusu olabilir. Mahkeme tarafından bunlar da değerlendirilir. Örneğin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında istinaf mahkemesi tarafından verilen bir kararda vasinin dava açması hususunda öncelikle vesayet makamına başvurarak ondan izin alması gerektiği belirtilmiştir[289]. Böyle bir durumda mahkeme tarafından esas hakkında hüküm

---

Usul II s. 1391; **Kuru**, Dava Şartları, s. 144; **Kuru**, Tespit, s. 43; **Bilge/Önen**, s. 448; **Postacıoğlu**, Usul Hukuku, s. 402 vd.; **Hanağası**, s. 213; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 290. **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 424. *Nomer Ertan* dava öncesi, haklı nedenin meydana geldiği ve etkisini devam ettirdiği dönem dahil dava açılıp sonuçlanıncaya kadar azınlık sıfatına sahip olunması gerektiği görüşündedir (**Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 424)

[288] **Kuru**, Usul II, s. 1400; **Kuru**, Dava Şartları, s. 145; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 210, s.244; **Bilge/Önen**, s. 355; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 280; **Hanağası**, s. 213; **Postacıoğlu/Altay**, s.206 parag 405.

[289] "743 Sayılı TMK 405/8 maddesi, sulh hukuk mahkemesinin iznine tabi tutulan işler arasında (derhal alınması gereken geçici tedbirler müstesna olmak üzere) husumeti de saymış; böylece gerek vesayet altındaki kişi adına vasi tarafından dava açılabilmesini gerekse de vesayet altındaki aleyhine açılmış bir davada kısıtlının vasi tarafından temsil edilebilmesini vasinin sulh mahkemesinden izin alması koşuluna bağlamıştır. 4721 Sayılı TMK'nun 462/8. maddesi de, vasinin vesayeti altındaki kişi adına dava açabilmesini vesayet makamının iznine tabi kılmış olup; 743 Sayılı TMK'dan farklı olarak, vesayet altındakine karşı açılmış olan davalar yönünden bu izin koşulunu kaldırmıştır. Anılan her iki kanuna göre de, konusu ve türü ne olursa olsun vasinin,vesayeti altındaki kişi adına herhangi bir davayı açabilmesi, her halükarda bu konuda vesayet makamından izin almış olması koşuluna bağlıdır. Bu koşul vesayet altındakinin çıkarlarını korumak amacına yönelik olup, o konudaki hukuksal düzenlemeler çerçevesinde kazanılma şansı bulunmayan bir davanın açılmasını ve böylece vesayet altındaki kişinin böylesi bir dava nedeniyle zarara uğramasını engellemek için öngörülmüştür. Dolayısıyla bu konu kamu düzenine ilişkindir ve bu nedenle de, herhangi bir dava da vasinin bu yönde izin almış olup olmadığı hususu, mahkemece ve İstinaf incelemesinde resen gözetilmelidir. Vasinin izin almaksızın dava açması durumunda, mahkemece, vasiye bu yönde ilam alıp sunmak üzere uygun bir süre verilmesi gerekir, bu husus yerine getirilmeden yargılama yapılarak davanın sonuçlandırılması kanuna aykırıdır.(HGK 2005/21-195 E. 2005/209 K. 30.03.2005 gün) Bu nedenle mahkemece yapılması gereken iş; vasiye bu davayı açıp takip etmesi konusunda vesayet makamından izin alması ve buna ilişkin ilamı dosyaya sunması için uygun bir süre verilerek iznin alındığına dair ilam sunulduğu takdirde davaya devamla esas hakkında hüküm kurulması, aksi takdirde davanın bu nedenle reddine karar verilmesidir. Bu durumda mahkeme kararı Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin emsal nitelikteki 2016/19183 Esas, 2018/6741 Karar sayılı ilamının aksine mahkemece, kamu düzenine ilişkin bu husus gözardı edilerek, yazılı şekilde esas hakkında karar verilmesinin usul ve

verilmesi mutlak bozma nedeni oluşturur[290]. Dava şartı eksikliği belirli bir süre verilerek giderilemiyorsa, hâkim davayı usûlden reddetmekle yükümlüdür[291]. Yargıtay tarafından verilmiş bir kararda da anonim ortaklığın haklı nedenle feshine ilişkin bir davada, ilk derece mahkemesi tarafından tespit edilen vekâletname eksikliğinin verilen kesin sürede giderilememesi durumunda davanın usûlden reddedilmesi gerekirken doğrudan davanın reddi kararı hatalı bulunmuştur[292].

Hâkim, davacı sıfatına ilişkin şartların yokluğuna rağmen esasa girmiş olabilir. Böyle bir durumda, dava aşamasında kendiliğinden ya da itiraz üzerine söz konusu eksikliği fark edebilir[293]. Bu halde de hâkim söz konusu şartların dava sırasında tamamlanmamış olması kaydıyla esas hakkında karar vermeksizin davayı dava şartı eksikliğinden usûlden reddeder. Diğer yandan dava şartı eksikliği bulunmasına rağmen davaya devam edilerek esasa girilmiş ve bu eksiklik sonradan tamamlanmışsa, bütün dava şartları hüküm verme anında tamam olduğundan davanın esası hakkında karar verilmelidir[294].

Özetle belirtmek gerekirse, kanun koyucu anonim ortaklığın haklı nedenle feshinde, pay sahipliğine ve azınlık sıfatına bağlı kişisel nitelikte bir dava hakkı tanımıştır. Böylelikle söz konusu davanın münhasıran azınlık pay sahipleri tarafından

---

yasaya aykırı olduğu, 6100 Sayılı HMK 353/1-a-4. maddesinde belirtilen " Diğer dava şartlarına aykırılık bulunması" durumunda, davanın esası incelenmeden kararın kaldırılmasına ve belirtilen eksiklik tamamlanarak, davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye gönderilmesine karar vermek gerektiğinden, yapılan istinaf incelemesi sonucu, bu husus re'sen gözetilmek suretiyle HMK'nin 353/1-a-4. maddesi uyarınca, mahkeme kararının kaldırılmasına, yukarıda belirtildiği şekilde işlem yapılarak oluşacak sonuca göre karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine dair karar verilmesi gerektiği kanaatine varılarak aşağıdaki hüküm kurulmuştur"(İstanbul BAM 13. HD., T.15.11.2018, E.2018/289, K.2018/1107: **KBİBB**).

[290] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 217.

[291] **Bilge/Önen**, s. 355; **Üstündağ**, Yargılama, s. 281; **Kuru**, Usul II s. 1402,; **Kuru**, Dava Şartları, s. 146; **Kuru**, Tespit, s. 43; **Alangoya/Yıldırım/Deren/Yıldırım**, s. 217; **Önen**, Yargılama Hukuku, s. 148**; Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 211; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 291;**Postacıoğlu**, Usul Hukuku s. 187; **Hanağası**, s. 214.

[292] "Bu itibarla mahkemece davacı M. . K.. yönünden tespit edilen vekaletname eksikliğinin tamamlanması için kesin süre verilip, bu süre içerisinde eksikliğin giderilmemesi halinde davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken, vekaletname eksikliğinin giderilmesi için kesin süre verilmeden davacı M. . K.. yönünden davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiştir"(Y.11.HD. T.26.05.2014, E.2014/3356, K.2014/9659: **KBİBB**).

[293] Ayrıntılı değerlendirme için bkz. aşa.İkinci Bölüm, §8, B, III.

[294] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 217; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 290; **Yılmaz, Ejder**: Usul Ekonomisi, AÜHFD, 2008, C.57, S. 1, s. 268.

açılabileceğini belirtmiştir. Başka bir ifadeyle azınlık pay sahipleri haklı nedenle fesih davasını açma tekeline sahiptir[295].

II. Belli Oranda Pay Sahibi Olma Şartı

1. Genel Olarak

Haklı nedenle fesih davasının açılabilmesi için davacıların öncelikle pay sahipliği sıfatını haiz olmaları gerekmektedir[296]. Bir başka ifade ile davacı sıfatı, kural olarak "payın maliki"ne aittir[297].

Anonim ortaklığın organları, denetçileri, alacaklıları, intifa senedi sahipleri, çalışanları, dava sırasında pay sahibi değillerse kurucuları veya resmî merciler haklı nedenle fesih davasını açamaz[298]. Henüz pay sahibi olmamakla birlikte bu konuda beklenen bir hakka sahip kişiler hukuken pay sahibi sıfatına sahip bulunmadıklarından dolayı fesih davası açamazlar[299]. Yine ortaklığın kendi paylarını iktisap etmiş olması halinde ortaklığın kendisine karşı fesih davası açması mümkün olmaz[300].

Davacı pay sahibi gerçek veya tüzel kişi olabilir. Davacı pay sahibi gerçek kişi ise, dava kendisi veya kanunî ya da akdî temsilcisi tarafından; tüzel kişi ise, tüzel kişiyi temsile yetkili kişi ya da organlarca veya bunların belirleyeceği akdî temsilci tarafından açılabilir. Tüzel kişiyi temsile görevli kişi veya organlar temsil belgelerini, dava dilekçesiyle mahkemeye vermek mecburiyetindedirler. Vermemeleri halinde dava

---

[295] **Hanağası**, s. 207-208; **Şahin**, s. 347-348.
[296] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 196; **Şahin**, s. 346.
[297] **Hanağası**, s. 209; **Erdem**, Makale, s. 182. Oydan yoksun pay sahipleri de, oy hakkı dışındaki pay sahibi haklarını kullanabildiklerinden, haklı nedenle fesih davası açabilirler **(Şahin**, s. 350).
[298] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 194-195; **Şahin**, s. 351-352; **Hanağası**, s. 209; **Ayan**, **Özge**: Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi Davası (531. Madde), LHD, 2011, C.9, S. 102, s. 2242; **Erdem**, Makale, s. 182.
[299] **Hanağası**, s. 210. Limited ortaklığın haklı nedenle feshine ilişkin olarak aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 395.
[300] Limited ortaklar açısından aynı sonuç için bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 393.

açamazlar (HMK m. 54). Ancak, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde hâkim, süresi içinde belgelerin sunulması şartıyla dava açmasına izin verebilir. Belgelerin verilen sürede mahkemesine sunulmaması durumunda, dava açılmamış sayılır[301].

Haklı nedenle fesih davasının açılabilmesi için pay sahibi olunmasının yanı sıra söz konusu pay sahipliğinin belli bir oranda bulunması da gerekmektedir[302]. Bu kapsamda TTK m. 531 gereğince haklı nedenle fesih davasının esasına geçilebilmesi ve karara bağlanabilmesi için davacı/davacıların pay oranının "halka kapalı ortaklıklarda yüzde on, halka açık ortaklıklarda ise yüzde beş" olmaları gerekmektedir. Davacının, TTK'nda belirtilen oranda paya sahip olup olmadığı, mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır[303].

Genel kurula katılan pay sahiplerinin sermayeye katılım oranı veya sahip oldukları oy sayısı TTK'nda çoğunluk ve azınlık kavramlarının belirlenmesinde esas noktasıdır[304]. Alınacak değerdeki tespit ölçütü "payların itibari değerinin esas sermayeye oranı"dır. Sermaye bakımından ifade edilecek olursa, esas sermaye sisteminde esas sermaye; kayıtlı sermaye sisteminde başlangıç sermayesi veya artırım yapılmışsa "çıkarılmış sermaye" dikkate alınacaktır[305]. Pay bedellerinin ödenmiş olup olmamasının hiçbir önemi yoktur[306].

Pay oranı şartı gereğince, haklı nedenle fesih davası, öngörülen oranda paya sahip tek bir pay sahibince açılabileceği gibi[307], bu orana birlikte sahip olan birden fazla pay sahibi tarafından da açılabilir[308]. Davayı açabilmek için gereken sermaye oranını

---

[301] **Hanağası**, s. 211.
[302] **Oruç**, s. 219; **Şahin**, s. 345; **Yıldız**, s. 1195-1199, s. 1197-1198; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 661 parag. 48; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2421 parag. 112.
[303] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 197; **Şahin**, s. 345.
[304] **Birsel**, , s. 627.
[305] **Şahin**, s. 346; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II,.s. 15 vd. parag. 959 vd.; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 175; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 294, parag 14-14.
[306] **Pulaşlı.** Şerh II, s. 1791, dn. 149; **Ayoğlu**, Fesih, s. 222; **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 131.
[307] **Helvacı**, Azınlık, s. 301.Sermayenin onda biri oranında paya tek kişinin sahip olması durumunda da bu kişinin azınlık haklarını kullanabileceğine ilişkin bkz. **Erdoğan**, **Nurten**: Konsolidasyonda Azınlık Paylarına İlişkin Yaklaşımlar, Prof. Dr. İlhan Cemalcılar'ın Hatırasına Armağan, Eskişehir, 1990, s. 317; **Canpolat**, **Selin Sert**: Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının İncelenmesi, TBBD, 2008, S. 74, s. 159.
[308] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563a*;* **Ayoğlu**, Fesih, s. 222; **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 130; **Aker**, s. 125; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 843; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı

sağlayan bir payın malikinin birden fazla kişi olduğu durumlarda bu kişiler paya, "paylı mülkiyet" (TMK m. 688 vd.) ya da "elbirliği mülkiyeti" (TMK m. 701 vd.) şeklinde malik olabilirler[309].

Davacı pay sahibi, dava başında kanunî orana sahip değilken, dava sırasında bu orana ulaşmışsa dava sırf bu nedenle dava şartı yokluğundan usûlden reddedilmez. Mahkeme öncelikle ek süre vererek gerekli oranın tamamlanmasına; aksi halde davanın gerekli oranın bulunmaması dolayısıyla dava şartı yokluğundan usûlden davanın reddine karar verebilir[310]. Yargıtay verdiği kararlarda dava açılırken oranı davacı pay sahipleri açısından incelemekte ve yüzde onluk oranın altındaysa davayı usûlden reddeden ilk derece mahkemesi kararlarını onamaktadır[311].

2. Pay Sahipliğinin İspatı

Anonim ortaklıktaki pay sahipliği sıfatının ispatı çeşitli ihtimaller göz önünde bulundurularak değerlendirilebilir. Pay sahipliği sıfatının aslen kazanılması durumlarında ortaklık esas sözleşmesi, ticaret sicili gazetesi kayıtları, iştirak taahhütnameleri, aracı kurum kayıtları, iradî bir devre bağlı olarak kazanma halinde pay senetleri, temliknameler, ilmühaberler ve Merkezi Kayıt Kuruluşu kayıtları, irade dışı devirlerde mirasçılık belgesi, icra memurunun kayıtları, mahkeme kararı ve evlenme sözleşmesi gibi belgelerden yararlanılabilir. Bunlar dışında TTK'nda belirtilen pay defteri de içerdikleri kayıtlar dolayısıyla pay sahipliği sıfatının ispatında özel bir öneme

---

Nedenle Fesih, s. 176; **Bilge**, Tasfiye, s. 272; **Uzel**, **Necdet (çev)**: [Karar Çevirisi] Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Kârlılık ve Sermaye Kaybının İşlevi-İstinai Bir Vakanın Çözümü "Grumser" Kararı, BATİDER, 2014, C. XXX, S. 4, s. 314, dn. 2.

[309] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 204.

[310] **Şahin**,s. 347; **Ayan**, s. 2242.

[311] "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, davalı şirketin haklı sebeplerle fesih ve tasfiyesini isteyen davacı pay sahiplerinin davalı şirketteki sermaye paylarının %5,22 olduğu, TTK'nın 531. maddesinde de belirtildiği üzere 1/10 oranında pay oranına sahip olma koşulunun davacı pay sahipleri yönünden gerçekleşmediği gerekçesiyle; davanın reddine karar verilmiştir"(Y.11.HD. T.29.09.2016, E.2015/13250, K.2016/7626: **KBİBB**). Benzer yönde diğer bir Yargıtay kararı için bkz. Y.11.HD. T.10.02.2014, E.2013/12495, K.2014/2202: **KBİBB.**

sahiptir. Gerçekten bu belgelere uygulamada pay sahipliği sıfatının ispatı bakımından sıkça başvurulduğu gibi her iki belgedeki kayıtlar da pay sahipliği sıfatının kazanılması biçiminden bağımsız olarak bu sıfatın ispatına imkân verecek niteliktedir[312].

3. Pay Oranının Esas Sözleşme İle Değiştirilip Değiştirilemeyeceği

TTK m. 447 hükmünde de belirtildiği üzere pay sahiplerinin dava hakları vazgeçilmez niteliktedir ve bu hakları sınırlandıran veya ortadan kaldıran genel kurul kararları batıl olur. Haklı nedenle fesih davası, vazgeçilmez haklar sınıfına girmesi dolayısıyla azınlık pay sahiplerinin rızası dışında çoğunluğun genel kurulda aldığı bir kararla ortadan kaldırılamaz. Hak sahipleri de bu haktan vazgeçemez[313].

Dava hakkının vazgeçilmez niteliği bu hakkın pay sahibi tarafından mutlaka kullanılması sonucunu doğurmamaktadır. Pay sahibi HMK m. 349 kapsamında herhangi bir dava açmaya zorlanamayacağı gibi açılmış bulunan bir davadan da feragat edebilir[314].

a. Pay Oranının Azaltılıp Azaltılamayacağı

Genel olarak, TTK hükümleri çerçevesinde azınlık haklarının kullanılmasına ilişkin pay oranının esas sözleşme ile TTK'nda öngörülenden daha düşük olacak şekilde belirlenebileceği görüşü mevcuttur[315]. Diğer yandan pay oranlarının değiştirilmesi ile ilgili olarak aksi görüşte olan yazarlar da bulunmaktadır[316].

---

[312] **Çonkar**, **Mustafa Halil**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması, İstanbul, 2009, s. 154.
[313] **Erdem**, s.205-206.
[314] **Erdem**, s.207.
[315] **Arslanlı**, **Halil**: Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, İstanbul, 1960, s. 222-223; **Bahtiyar**, **Mehmet**: Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul, 2001, s. 187; **Kendigelen**, **Abuze**r: Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul, 1999, s. 299; **Helvacı**, Azınlık, s. 302.
[316] **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 325; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 287 parag. 14-09; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563a; **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 424. *İmregün*'e göre, yalnız 6762 sayılı eTTK m. 366'da, (6102 sayılı TTK m. 411, 1) "genel kurulu toplantıya çağırma ve gündeme madde ekletme" hakkını haiz olan kimselerin sahip olmaları gereken sermaye miktarının esas sözleşmede daha aşağı bir orana çekilebileceğinin açıkça düzenlendiği, diğer azınlık hakları bakımından Kanunda açık bir düzenleme yer almadığı; bu özel düzenleme dışında yeter sayıların

Pay oranlarının değiştirilip değiştirilemeyeceğine ilişkin tartışmalı bakış açısı haklı nedenle fesih davası açısından da söz konusudur. Bu kapsamda kanunen belirlenen oranın esas sözleşme ile değiştirilip değiştirilmeyeceği, genişletilip genişletilemeyeceği, sınırlandırılıp sınırlandırılamayacağı veya ortadan kaldırılıp kaldırılamayacağı hususları bu dava özelinde de tartışmalıdır. Fesih davasında, davacının, kanunen belirlenen oranda pay sahibi olması gereği dava şartıdır ve fesih davasındaki davacı sıfatı, bu niteliği çerçevesinde değerlendirilmelidir[317].

Türk hukukunda bazı yazarlarca söz konusu maddenin gerekçesinden yola çıkılarak yalnızca açıkça belirtilen hususlar değil, kanunun somut olay açısından sustuğu durumlarda da kanunî boşluğun doldurulması ilkesi kapsamında TTK m. 531'in nispi emredici niteliğinin bulunduğu sürülmüştür[318]. Egemen görüşe göre, TTK m. 531 hükmünde yer alan orandan daha düşük bir oran esas sözleşme ile düzenlenmek suretiyle belirlenebilir[319]. Nitekim madde gerekçesinde de bu durum belirtilmiştir. Gerekçede "*Bu*

---

hafifletilemeyeceği, zira söz konusu oranların yalnız azınlığı değil çoğunluğu da koruduğu, 6762 sayılı eTTK'nun 366. maddesinin istisnai nitelikte olduğu görüşünü ileri sürülmektedir (**İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 325). *Tekinalp*'e göre de TTK'nun 531. maddesinde öngörülen azınlık oranları esas sözleşme ile değiştirilemez. TTK'nun 439. maddesinin birinci fıkrası da kıyas yoluyla uygulanamaz. Anonim ortaklığın feshinin karara bağlanabileceği bir davayı kanunî oranın altındaki orana sahip azınlığa tanımak doğru olmaz (**Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 287 parag. 14-09; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563a). Yine, *Nomer Ertan'a* göre söz konusu oran esas sözleşme ile artırılmayacağı gibi indirilemez de. (**Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 424). Benzer şekilde *Eriş*'e göre de pay oranı ne artırılabilir ne de azaltılabilir (**Eriş, Gönen**: Gerekçeli- Açıklamalı Ticari İşletme ve Şirketler, 2.B., C. III, Ankara, 2013**, s**. 3118).

[317]**Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. .215; **Hanağası**, s. 208**; Şahin**, s. 345; **Erdem**, s. 180. Ayrıca, genel kurul kararlarının iptali davasının pay sahipliği açısından değerlendirmesi için bkz. **Kendigelen**, İptal Davası, s. 311; Yine, limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından davacı sıfatı için bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 395.

[318] **Şahin**, s. 306; **Erdem**, s. 209-211.

[319] 6102 sayılı TTK m. 531 Gerekçesi, s. 245.; ayrıca bkz. **Bilge**, Tasfiye, s. 272; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2421 parag.112; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 661 parag.48; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 176; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 843; **Yıldız**, s. 1197; **Ayoğlu**, Fesih, s. 222; **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 131; **Sever**, s. 206. **Şahin**, s. 315. ; **Ayan**, s. 2241; ; **Erdem**, s. 176. *Erdem*'e göre kanun koyucunun iradesinin de yukarıda belirtildiği üzere bu yönde kabul edilirse, esas sözleşme ile daha düşük bir orana haklı nedenle fesih hakkı tanınmasının TTK m. 340'a aykırı olmadığı sonucuna varılır (**Erdem**, s. 176; **Erdem**, Makale, s. 183**).** *Şahin*'e göre de hükmün azınlığın korunması yönündeki amacı dikkate alındığında esas sözleşmede azınlık oranı düşürülerek veya hakka ortaksal hak niteliği kazandırılarak pay sahibine tanınan yasal koruma standardı yükseltilebilir (**Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 149). Genel olarak tüm azınlık hakları bakımından Kanunda belirlenen oranların azınlığın lehine olarak esas sözleşmeyle azaltılabileceği görüşü için bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 314 ; **Rüzgâr**, s. 337-371; **İmregün**, Menfaat İhtilafları, s. 82; **Karasu**, **Rauf**: Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara, 2009, s. 48 vd.; **Karasu**, **Rauf**: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, MÜHF-HAD, 2012, Özel sayı, s. 315.

hakkın kullanılabilmesi için esas sermayenin onda birine sahip olmak gerekli ve yeterlidir. Bu oranda paya bir paysahibinin sahip olması şart değildir. Birden fazla paysahibi de bir araya gelerek söz konusu hakkı kullanabilir. Esas sözleşme ile daha düşük bir oran öngörülebilir." açıklaması yapılmak suretiyle oranın azaltılabileceği belirtilmiştir[320]. Diğer bazı yazarlara göre de söz konusu oran azaltılamaz[321].

b. Pay Oranının Artırılıp Artırılamayacağı

Kanunen belirlenen oranın artırılabilmesine ilişkin bir değerlendirme yapıldığında Türk hukukunda TTK m. 531'de belirlenen oranların esas sözleşme ile artırılamayacağı yönünde görüş hâkimdir[322]. Azınlık haklarını düzenleyen kanun hükümleri bu yönüyle tek yanlı emredici olup azınlığa sağlanan korumanın sınırlarını gösterirler[323]. Dolayısıyla belirtilen hükümlerin azınlık pay sahipleri aleyhine bir durum yaratacak şekilde değiştirilmeleri mümkün olmamalıdır. TTK m. 447/1-a bendinde düzenlenen dava açma hakkını kısıtlayan veya ortadan kaldıran genel kurul kararlarının batıl olacağı hükmü göz önüne alındığında haklı nedenle fesih davası açılmasının da vazgeçilmez bir hak olduğu önermesine göre dava haklarını kaldıran ya da sınırlandıran kararlar ya da esas sözleşme hükümleri bâtıl olacaktır[324].

Kanaatimiz, esas sözleşme ile oranın azaltılabileceği ancak artırılamayacağı yönündedir. Zira haklı nedenle fesih davasının amacının payın yüzde ona sahip olunması ön şartına değil, belli bir orana bağlı olması ön şartı ile değerlendirilmesi, bunun artırılarak zorlaştırılmaması TTK'nun gerekçesinde de belirtilen Kanunun ruhuna uygun

---

[320] 6102 sayılı TTK m. 531 Gerekçesi, s. 245.
[321] **Karasu**, Makale, s. 316; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 43. *İlbasmış Hızlısoy*'a göre TTK m. 531'de "en az" ifadesinin kullanılmış olması ve hükmün emredici niteliği gereği Kanunda belirtilen oranın azaltılamayacağı yönündedir(**İlbasmış Hızlısoy**, s. 43.).
[322] **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 661 parag. 48; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2421 parag. 112; **Erdem**, s. 179; **Şahin**, s. 315-316; **Karasu**, Emredici Hükümler, s. 49; **Karasu**, Makale, s. 316.
[323] **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 314**.**
[324] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 53; **Erdem**, s. 205.

olacaktır. Diğer yandan yüzde on ile sınırlanması zorunluluğunu içeren açık bir hüküm olmamasına rağmen yüzde on şartının sabit olarak değerlendirilmesini amaçtan bağımsız bir yorum olarak nitelendirmekteyiz.

4. Dava Açılması İçin Gerekli Oranın Üst Sınırı

TTK m. 531'de pay sahiplerinin dava açılabileceği asgarî oranlar belirtilmiştir. Diğer yandan en fazla hangi orana sahip pay sahiplerinin bu davayı açabileceği belirtilmemiştir. Bir görüşe göre sermayenin yüzde yetmişbeşinden daha azına sahip pay sahiplerinin dava açmaları mümkündür. Zira genel kurulda yüzde yetmişbeşten az orandaki pay sahipleri fesih kararı için yetersayıya ulaşamaz[325]. Kanunda yer almayan böyle bir sınırlamaya katılmak mümkün görünmemektedir. Davanın çoğunluk tarafından açılmasının önünde de herhangi bir engel yoktur[326].

Sermaye paylarının tamamına sahip olunan tek kişilik bir anonim ortaklıkta da haklı nedenle fesih davası açılması düşünülemez[327].

5. Davacı Pay Sahipleri Arasında Dava Arkadaşlığı

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında davacılar açısından ihtiyarî veya mecburî dava arkadaşlığı durumları mevcut olabilir. Dava arkadaşlığı hâli, dava açılması için gereken asgarî nisabın yeterli olmaması dolayısıyla birlikte dava açılması gerekliliğine ya da pay sahiplerince ayrı ayrı dava açabilme olanağı bulunmasına rağmen

[325] **Ulusoy**, s. 38-39.
[326] **Yüksel**, Konferans, s. 144. *Yüksel* haklı nedenle fesih davasının çoğunluk tarafından açılması halinde davalının yalnızca ortaklık olabileceğinin kabul edilmesinin, azınlığın paylarının satın alınması şeklinde olası bir alternatif çözümü engelleyeceğini ve dolayısıyla azınlığın davalı sıfatını haiz olabileceğini belirtmiştir (**Yüksel**, Düşünceler, s. 881).
[327] Limited şirketin haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih s. 394.

birlikte dava açma tercihinden kaynaklanabilir[328]. Payın küllî halefiyet dolayısıyla değişmesi halinde de böyle bir sonuç ortaya çıkabilir.

İhtiyarî dava arkadaşlığı kapsamında TTK m. 531'de belirlenen oranı tek başlarına sağlayabilen pay sahiplerinin, davayı yine de bir araya gelerek açabilmeleri mümkündür[329]. Zira HMK m. 57'ye göre, birden çok kişi, davaların temelini oluşturan vakıaların ve hukukî nedenlerin aynı veya benzer olması durumunda ihtiyarî dava arkadaşı olabilir[330]. Davacıların iki veya daha fazla kişiden oluşacağı böyle bir durumda, pay sahipleri arasında ihtiyarî dava arkadaşlığı söz konusu olacaktır.

Öte yandan TTK m. 531'de belirlenen ve dava açmak için gerekli oranı tek başlarına sağlayamayan pay sahipleri, oranı birlikte sağlamaları halinde de haklı nedenle fesih davası açabilirler. Davacıların iki veya daha fazla kişiden oluşacağı bu hâlde, mecburî dava arkadaşlığı söz konusudur[331].

Pay sahiplerinden biri gerekli oranı tek başına sağlayabiliyorken diğerinin kanunî oranın altında paya sahip olması ve davanın birlikte açılması halinde ihtiyarî dava arkadaşlığı mı mecburî dava arkadaşlığının olduğunun belirlenmesi önem arz etmektedir. Kanaatimizce burada mecburî dava arkadaşlığı söz konusudur. Zira davacı taraflardan en az biri için mecburî olan bir husus diğeri açısından da aynı nitelikte olmalıdır.

6. Bir Pay Üzerinde Birden Çok Kişinin Hak Sahibi Olması

Payın ortaklığa karşı bölünemeyeceği kuralı TTK m. 477/1'de düzenlenmiştir. Bir paya birden fazla kişi sahipse bunlar, ortaklığa karşı haklarını yalnızca ortak bir temsilci vasıtasıyla kullanabilir. TTK m. 432/1'de bir payın birden çok kişinin ortak

[328] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 195; **Çelik**, Fesih, s. 586-587; **Çelik**, Çıkarılma, s. 293-294; **Erdem**, s. 173; **Tekinalp**, Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi, s. 325; **Oruç**, s. 218; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 176; **Şahin**, s. 346.
[329] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 196; **Oruç**, s. 218.
[330] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 196.
[331] **Ayan**, s. 2262; **Yüksel**, Düşünceler, s. 869.

mülkiyetinde olduğu durumlarda, bu kişiler, aralarından birini veya üçüncü bir kişiyi genel kurulda paydan doğan hakların kullanılması amacıyla temsilci olarak belirleyebilirler[332].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını açabilmek için gereken sermaye oranını sağlayan bir payın malikinin birden fazla kişi olduğu hâllerde, bu kişilerin anılan davayı açabilmeleri için temsilci atamalarının zorunlu olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Türk hukukunda genel kabul gören görüş kapsamında bir paya birlikte malik olanların, payın bölünmezliği nedeniyle, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını da ancak ortak bir temsilci aracılığıyla açabileceği yönündedir[333].

Bir paya birlikte malik olanların TMK m. 702/2 gereğince, bir pay üzerinde elbirliğiyle malik olanların kanun ya da esas sözleşmede aksi yönde bir hüküm bulunmuyorsa, gerek yönetim gerek tasarruf işlemlerinde oybirliğiyle karar vermeleri gerekmektedir. Dolayısıyla temsilci de oybirliğiyle belirlenmelidir[334].

Bir pay üzerinde paylı mülkiyet hakkı olanların temsilcilerini nasıl atayacakları hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş, temsilcinin belirlenmesinin önemli yönetim işlerinden olduğu gerekçesiyle, esas sözleşmeyle farklı bir düzenleme getirilmemişse, TMK m. 691/1 gereğince temsilcinin oy çokluğuyla, daha doğrusu pay ve paydaş çoğunluğuyla belirlenmesi gerektiği yönündedir[335]. Karşı görüşe göre ise, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası, ortaklıktan çıkarılma neticesinde payın ortaklığa devri veya ortaklığın sona erdirilmesi suretiyle pay üzerinde tasarruf işlemi sonucunu doğurabileceği için, tasarruf işlemi ile ilgili temsilci de oybirliğiyle

[332] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 204-205.
[333] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 205**; Erdem**, s. 183; **Şahin**, s. 346. *Erdem*, bu halde, payın bölünmezliği ilkesi gereği ortaklığa ilişkin hakların yalnızca ortak bir temsilci aracılığı ile kullanılabileceğinden (TTK m. 477/1) hareketle, fesih davasının da yalnızca ortak bir temsilci vasıtasıyla açılması gerektiğini ifade etmiştir (**Erdem**, s. 183). *Moroğlu* da, aynı sonuca TTK'nun 477. maddesi hükmü çerçevesinde genel kurul kararlarına karşı açılan iptal davası bakımından varmıştır (**Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 231). Bir paya birlikte malik olanların davadaki ortak temsilcilerinin 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 35 gereğince baroda yazılı bir avukat olması gerektiği yönünde bkz. **İlbasmış Hızlısoy**, s. 205.
[334] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 205; **Erdem**, s. 183; **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 397.
[335] **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 396-397.

seçilmelidir. Zira TMK m. 692/1 gereğince olağanüstü yönetim işleri ve tasarruflar için oybirliğiyle karar alınması gerekir[336].

Belirtmek gerekir ki haklı nedenle fesih davası açılması mahkeme nezdinde kullanılan bir hak olup, ortaklığa karşı bir hakkın kullanılması niteliğinde değildir. Bu nedenle de bir paya birden çok kişinin paylı mülkiyet veya elbirliği ile mülkiyet biçiminde malik olmaları durumunda, bu kişilerin mecburî dava arkadaşı olarak fesih davası açabilmeleri mümkündür. Ancak, bu kişilerin, haklı nedenle fesih davası açma haklarını, atayacakları bir temsilci aracılığıyla kullanmalarına da engel yoktur[337].

Kısaca özetlemek gerekirse pay sahiplerinin birlikte dava açmalarına hiçbir engel bulunmamaktadır. Ancak atanmış bulunan temsilcinin dava açması hususunda, temsilcinin doğrudan dava açıp açamayacağı kapsamında değerlendirme yapılması gerekir. Temsilci atayacağı bir avukat aracılığıyla dava açılabileceği gibi doğrudan da dava açabilir.

7. Pay Üzerinde Sınırlı Aynî Hak Sahipliğinin Davacı Sıfatına Etkisi

TTK m. 531'de açık olarak ifade edildiği üzere haklı nedenle fesih davası pay sahibi tarafından açılır. Diğer yandan paylar üzerine sınırlı aynî hak tesis edilmiş olabilir. Dolayısıyla paylar üzerinde intifa hakkı kurulmuş, rehin hakkı tanınmış, payı konu alan saklama veya ödünç sözleşmesi yapılmış olabilir. Bu durumda, pay üzerinde sınırlı aynî bir hak tesis edilmişken ya da saklama veya ödünç sözleşmesi yapılmışken pay sahibi haklı nedenle fesih davasını tek başına açabilmekte midir? Yoksa söz konusu hak

[336] **Erdem**, s. 183**; İlbasmış Hızlısoy**, s. 206.
[337] **Hanağası**, s. 211. Anonim ortaklık payı üzerinde birden fazla kişi paylı mülkiyet hükümlerine göre malikse, esas sözleşmede aksi düzenlenmedikçe, TMK m. 691 uyarınca temsilcinin oyçokluğuyla belirlenmesi gerekir. Diğer yandan ortaklık payı üzerinde birden fazla kişi elbirliğiyle mülkiyet hükümlerine göre malik ise ve yine esas sözleşmede aksi öngörülmemişse temsilcinin TMK m. 702/2 hükümlerine göre oybirliği ile belirlenmesi gerekir. *Erdem*, temsilcinin oybirliği ile seçilmesi gerektiği kanaatindedir (**Erdem**, s. 184.).

sahibiyle birlikte mi dava açabilmektedir? Sınırlı ayni hak sahibinin ya da saklama veya ödünç sözleşmesinin tarafının tek başına da böyle bir davayı açma hakkı ve yetkisi var mıdır? Çalışmanın devam eden bölümlerinde bahse konu hususlar kapsamında bir değerlendirme yapılacaktır.

a. İntifa Hakkı

İntifa hakkı, bir kişinin, başkasına ait bir eşya, hak veya malvarlığı üzerinde tam faydalanma olanağına sahip olmasını sağlayan bir irtifak hakkıdır. Bu hak ile malik, eşyanın veya hakkın özdeğerini kendisinde tutmaktadır. Diğer yandan hak ya da eşyadan elde edilebilecek yararlar belli bir kişiye özgülenmektedir[338]. Anonim ortaklık payları üzerinde de intifa hakkı kurulabilir[339].

Pay üzerinde intifa hakkı kurulmuş olması halinde, fesih davasının kim tarafından açılabileceği ile ilgili olarak dört ayrı görüş bulunmaktadır.

Birinci görüşe göre, gerek intifa hakkı sahibi gerek payın maliki, bu davayı tek başlarına açabilir[340].

İkinci görüşe göre ise, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını payın maliki ile intifa hakkı sahibi birlikte açmalıdırlar [341]. Bir diğer ifade ile payın maliki ile intifa hakkı sahibi mecburî dava arkadaşı olarak dava açabilirler. Bu görüşü savunan yazarlar, söz konusu sonuca TMK m. 820/2 hükmünün kıyas yoluyla uygulaması suretiyle varmaktadırlar[342]. Haklı nedenle fesih davası açma hakkı, hem intifa hakkı sahibinin hem de payın malikinin menfaatlerini doğrudan ilgilendirmektedir[343].

---

[338] **Oğuzman**, **Kemal/Seliçi Özer/Oktay Özdemir**, **Saibe**: Eşya Hukuku, 10. B., İstanbul, 2004, s. 627.
[339] TTK'nun 499. maddesi kapsamında intifa hakkı sahiplerinin pay defterine kayıtları da zorunludur.
[340] **Schluep**, **Walter René**: Die wohlerworbenen Rechte des Aktionärs und ihr Schutz nach schweizerischem Recht, Zürich und St. Gallen, 1955, s. 346'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 207 dn. 799. *Tekinalp* payların üzerinde intifa hakkı olmasının davacı sıfatını etkilemeyeceği görüşündedir (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563a).
[341] **Kendigelen**, **Abuzer**: Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994, s. 334.
[342] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 206; **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 334.
[343] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 207; **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 334.

Üçüncü görüş de, ikinci görüşe benzer şekilde, intifa hakkı sahibinin bu davayı tek başına açamayacağını kabul etmektedir. Bu sonuca, intifa hakkı sahibinin haklı nedenle fesih davasının sonuçlarının ortaya çıkmasına neden olmak konusunda herhangi bir yetkisinin bulunmadığı ve intifa hakkı sahibi ile payın malikinin payın korunmasında ortak menfaatlerinin bulunduğu gerekçesiyle varmaktadır [344]. İntifa hakkı sahibinin tek başına dava açma hakkı bulunmayıp, kendisinin ancak pay sahibi ile birlikte mecburî dava arkadaşı olarak dava açması mümkündür[345]. Diğer yandan payın maliki bu davayı intifa hakkı sahibinden bağımsız şekilde de açabilir[346].

Dördüncü ve son görüş, davanın muhtemel sonuçları nedeniyle intifa hakkı sahibinin davayı açma yetkisinin olmadığı yönündedir. Zira intifa hakkı, sahibine kullanma, yararlanma ve buna bağlı haklar tanımakta, ancak eşya üzerinde tasarruf yetkisi malikte kalmaya devam etmekte; haklı nedenle fesih davası sonucunda ise, payların ortaklık tarafından satın alınmasına hükmedilerek davacıların pay sahipliği sıfatının sona erdirilebilmesi mümkün olabilmektedir[347] .

Kanaatimizce, de intifa hakkı sahibi pay sahibinden bağımsız olarak doğrudan haklı nedenle fesih davası açamaz. Dava açma hakkı yalnızca pay sahibine aittir. Dava yenilik doğuran bir davadır ve sonuçları itibariyle de pay bedellerinin ödenerek davacı pay sahibinin ortaklıktan çıkarılması veya ortaklığın feshedilmesi gibi yenilik doğuran ve payın özünü etkileyen kararlar verilebilecek bir davadır. Böyle bir talep ancak paya malik olan tarafından yapılmalıdır. Diğer yandan intifa hakkı sahibinin de menfaatinin

---

[344] **Habegger**, s. 268'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 208.

[345] **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 334; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag.118; **Şahin**, s. 351. Payın tamamı üzerinde intifa hakkı bulunması halinde genel kurul kararlarının iptali davasının intifa hakkı sahibince açılıp açılamayacağına ilişkin tartışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 208 vd.

[346] **Şahin**, s. 351. Limited şirketin haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 404.

[347] **Erdem**, s. 181; **Hanağası**, s. 210. *Hanağası*, fesih davası sonunda verilebilecek fesih kararı veya ortaklıktan çıkarılma kararı gibi kararlar düşünüldüğünde intifa hakkı sahibine tek başına fesih davası açabilme imkânının tanınmasının kabul edilebilir olmadığı görüşündedir. Zira, intifa hakkı sahibinin, eşyanın özüne zarar verecek işlemlerde bulunması mümkün değildir. Ayrıca, paya bağlı oy hakkı kural olarak intifa hakkı sahibine ait olsa da (TTK m. 432/2), anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açma hakkı oy hakkı ile bağlantılı bir hak olmayıp, intifa hakkı sahibi, çıplak mülkiyet hakkının özünü etkileyebilecek olan bu davayı açamamalıdır (**Hanağası**, s. 210).

bulunması kapsamında pay sahibi ile birlikte mecburî dava arkadaşı olarak dava açmasında da bir engel yoktur.

b. Rehin Hakkı

Rehin hakkı, bir alacağı güvence altına alan ve alacak zamanında ödenmediği durumda sahibine, rehin konusunu devletin yetkili organları vasıtasıyla sattırıp bedelinden öncelikle alacağını tahsil etme yetkisi veren sınırlı aynî haktır[348].

Anonim ortaklık payları da rehin konusu olabilir. Anonim ortaklık payı, pay sahipliği haklarını temsil ettiğinden, üzerinde kurulacak rehin hakkı da bu pay sahipliği hakları üzerinde kurulmuş rehin hakkı niteliğini taşır. Söz konusu rehin taşınır rehni içinde düzenlenmiştir [349].

Pay sahipliği haklarından sadece malvarlıksal haklar parasal olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla payın rehni hâlinde, sadece malvarlıksal nitelikteki pay sahipliği hakları rehnin konusunu oluşturur[350]. Katılma hakları[351] paraya çevrilebilir nitelikte olmadığı için, bir pay üzerindeki rehin hakkı, sahibine katılma haklarını ve oy hakkını vermez[352]. Dolayısıyla anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası da rehin hakkı sahibinden izin alınmaksızın pay sahibi tarafından açılabilir[353].

Bu davanın, rehin hakkı sahibi tarafından açılması ise mümkün değildir[354].

---

[348] **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, s. 887.
[349] **Göksoy**, **Yaşar Can**: Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, Ankara, 2001, s. 59.
[350] **Göksoy**, s. 59, 60.
[351] Katılma hakları; genel kurula katılma (TTK m. 425) genel kurulda konuşma ve öneride bulunma haklarından oluşmaktadır. Genel kurul toplantısına davet edilme hakkı, gündemin önceden ilân ve tebliğ edilmesi konusundaki hak (TTK m. 414), hazır bulundurulması gereken belgeleri inceleme hakkı da (TTK m. 437) katılma haklarına bağlı haklardandır (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 9-15 parag. 942-958i).
[352] **Göksoy**, s. 59.
[353] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563a; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 212. Limited şirketin haklı nedenle feshi davası bakımından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 398.
[354] **Erdem**, s. 181; **Şahin**, s. 350; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 210; **Pulaşlı**, Şerh III s. 2423 parag. 118**.** Limited şirketin haklı nedenle feshi davası bakımından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 397. Anonim ortaklık genel kurul kararlarının iptal davası açısından aynı yönde bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 234. Anonim ortaklıkta pay üzerinde rehin hakkının etkilerine ilişkin geniş bilgi için bkz. **Göksoy**, s. 228-314.

Bununla birlikte, rehin hakkı sahibi, açılan fesih davası nedeniyle zarar gördüğü takdirde, bu zararlarını diğer şartlar da varsa, davayı açan payın malikinden talep edebilmelidir[355].

c. Saklama (Vedia) Sözleşmesi

TBK m. 561 vd. maddelerinde saklama (vedia) sözleşmesi düzenlenmiştir. Buna göre saklama sözleşmesi, saklayanın, saklatanın kendisine bıraktığı bir taşınırı güvenli bir yerde koruma altına almayı üstlendiği sözleşmedir.

Anonim ortaklık pay senetleri saklama sözleşmesinin konusu olabilir ve bu nedenle, pay senetleri saklayan elinde bulunabilir. Böyle bir durum saklama hakkı sahibine anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açma hakkı kazandırmaz[356]. Zira kendisinin ortaklık hukuku anlamında bir hakkı bulunmamaktadır.

d. Kullanım Ödüncü (Ariyet) Sözleşmesi

TBK m. 379 vd. maddelerinde kullanım ödüncü (ariyet) sözleşmesi düzenlenmiştir. Buna göre kullanım ödüncü sözleşmesi, ödünç verenin bir şeyin karşılıksız olarak kullanılmasını ödünç alana bırakmayı ve ödünç alanın da o şeyi kullandıktan sonra geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir. TBK m. 380'e göre: "Ödünç alan, ödünç konusunu ancak sözleşmede kararlaştırılan şekilde, sözleşmede hüküm yoksa niteliğine veya özgülendiği amaca göre kullanabilir. Ödünç alan, ödünç konusunu başkasına kullandıramaz. Ödünç alan, bu hükümlere aykırı davrandığı durumlarda, beklenmedik hâllerden doğan zararlardan da sorumludur. Ancak, bu hükümlere uymuş olsaydı bile zararın doğacağını ispat ederse sorumluluktan kurtulur."

---

[355] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 213; Limited şirketin haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 398.
[356] **Hanağası**, s. 209.

Anonim ortaklık pay senetleri kullanım ödüncü sözleşmesi hükümleri çerçevesinde ödünç alan elinde bulunabilir. Böyle bir durumda ödünç alanın anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açma hakkı olmaz[357]. Şöyle ki yenilik doğuran bir hakkın dava açılması suretiyle kullanılması niteliğindeki haklı nedenle fesihle birlikte ortaklığın sona ermesi ya da davacı pay sahibinin ortaklıktan çıkması gibi sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Bu kararlar payın özüne zarar veren kararlardır. Oysa ki ödünç sözleşmesinde ödünç alınan malvarlığının özüne dokunulmaması ve kullandıktan sonra iadesi durumu söz konusudur ki dava ve sonuçları birlikte değerlendirildiğinde ödünç alanın davayı açamayacağı sonucuna ulaşmak gerekir.

8. Hapis Hakkının Davacı Sıfatına Etkisi

TMK m. 950 vd. maddelerinde hapis hakkı düzenlenmiştir. TMK m. 950/1'e göre "Alacaklı, borçluya ait olup onun rızasıyla zilyedi bulunduğu taşınırı veya kıymetli evrakı, borcun muaccel olması ve niteliği itibarıyla bu eşyanın alacak ile bağlantısı bulunması hâlinde, borç ödeninceye kadar hapsedebilir." Ancak alacaklının hapis hakkına konu olan eşyayı bizzat kullanma veya üçüncü bir kişiye kullandırma hakkı yoktur[358]. Anonim ortaklık payları üzerinde hapis hakkı kurulmasıyla ilgili TTK'nda özel bir hüküm olmadığından MK hükümlerine göre hareket edilir[359]. Söz konusu paylar üzerinde oy hakkı ve hapis hakkı sahibine değil pay sahibine aittir[360]. Bu kapsamda müktesep ve vazgeçilmez hak niteliği gereği haklı nedenle fesih davasında da dava hakkı pay sahibi üzerinde kalmaya devam eder.

[357] **Hanağası**, s. 209.
[358] **Pulaşlı**, Şerh II, s. 1097 parag. 144.
[359] **Pulaşlı**, Şerh II, s. 1097 parag. 146.
[360] **Pulaşlı**, Şerh II, s. 1097 parag. 147.

9. İntifa Senedi Sahipliğinin Davacı Sıfatına Etkisi

İntifa senetleri, anonim ortaklıklar tarafından çıkarılabilen kıymetli evrak niteliğindeki senetlerdir (TTK m. 502). İntifa senetleri, anonim ortaklık sermayesinin belirli bir oranını teşkil ve bir ortaklık payını temsil ve bu nedenle payın malikine sağladığı hakları maliklerine sağlamazlar. Ortaklık sermayesinin belirli bir oranını temsil etmedikleri için nominal değerleri yoktur. Payın malikine sağladığı hakları, özellikle payın malikine sağladığı kişisel hakları maliklerine sağlamazlar[361]. Dolayısıyla, intifa senedi sahiplerinin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açma hakları yoktur[362].

III. Pay Sahipliğinin veya Pay Oranının Dava Sırasında Değişmesinin Davacı Sıfatına Etkisi

1. Genel Olarak

Türk hukukunda, dava şartlarının varlığının ilke olarak davanın açıldığı tarihe göre belirleneceği kabul edilmektedir[363]. Tüm dava şartları ve dolayısıyla davacının davadaki menfaati, hükmün verilmesi anına hatta hüküm kesinleşinceye kadar var olmalıdır[364]. Öte yandan, hâkim, bir dava şartının yokluğuna rağmen esasa girişmiş ve daha sonra kendiliğinden ya da itiraz üzerine söz konusu eksikliği fark etmişse, davayı usûlî bir hükümle reddetmelidir. Ancak, bunun mümkün olabilmesi için dava şartındaki eksikliğin bu sırada tamamlanmamış olması gerekir[365].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında, pay sahipliği sıfatı ve pay oranının

[361] **İmregün**, **Oğuz**: Anonim Ortaklıklarda Kurucu Senetleri, İÜHFM, 2011, C. 45, S. 1-4, s. 477-478.
[362] **Şahin**, s. 351.
[363] **Üstündağ**, Yargılama, s. 489; **Postacıoğlu**, Usul Hukuku, s. 402 vd.; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 255; **Kuru**, Usul II s. 1674; **Kuru**, Tespit, s. 30, 94; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 209; **Bilge/Önen**, s. 448; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 290; **Hanağası**, Menfaat, s. 321.
[364] **Hanağası**, Menfaat, s. 331-332.
[365] **Hanağası**, Menfaat, s. 322.

dava açılırken olduğu gibi tüm dava boyunca, hüküm kesinleşinceye kadar da korunması gerekir[366]. Pay oranının davanın başında olmasına rağmen çeşitli nedenlerle dava sırasında asgarî oranın altına düşmesi halinde, davanın kural olarak dava şartı yokluğundan usûlden reddedilmesi gerekir[367]. Böyle bir durumda hâkim tarafından öncelikle gerekli oranın sağlanması için davaya devam etmek isteyen davacı pay sahiplerine süre tanıması ve eksiklik bu süre içinde tamamlanamazsa davanın usûlden reddedilmesi usûl ekonomisi bakımından yerinde olacaktır[368].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını açma hakkı, davacı payını devredince kural olarak payı devralana geçmez [369]. Zira bu dava hakkı paya değil, pay sahibi ve azınlık sıfatına bağlı kişisel nitelikte bir dava hakkıdır[370].

Payları kısmen veya tamamen devralan pay sahibinin HMK m. 124/1 kapsamında fesih davası açılmasına dayanak oluşturan haklı nedenlerin ortaya çıktığı dönemde de pay sahibi sıfatını haiz olması ve davalı anonim ortaklığın bu kişinin davacı tarafta yer almasına açıkça rıza göstermesi şartıyla davacı tarafta değişiklik yapılmasına engel bulunmamaktadır[371]. Bunun uygulanabilmesi için davaya katılacak olan yeni davacının da rızasının olması gerekir[372].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında, dava konusunun davacı tarafından devredilip devredilemeyeceği hususunun da değerlendirilmesi gerekmektedir[373]. HMK m. 125/2'de "Davanın açılmasından sonra, dava konusu davacı tarafından devredilecek olursa, devralmış olan kişi, görülmekte olan davada davacı yerine geçer ve dava kaldığı yerden

---

[366] **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 117; **Şahin**, s. 346; **Kendigelen**, İptal Davası, s. 319; **Erdem**, s. 180, s. 234 ; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 197-198; **Aker**, s. 126; **Hanağası**, s. 215-216; **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 424. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından aynı görüş için bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 405. Karşı görüş için bkz. **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 135-136.

[367] **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 117; **Şahin**, s. 347 dn 134.

[368] **Hanağası**, s. 216; Aynı yönde bkz. **Şahin**, s. 347-348; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 196; **Ayan**, s. 2261.

[369] **Hanağası**, s. 216; **Şahin**, s. 349; **Erdem**, s. 180; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423, parag. 117; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 198-199; **Bilgili/Demirkapı**, s. 572. Genel kurul kararlarının iptali bakımından bkz. **Kendigelen**, İptal Davası, s. 319 ; **Moroğlu**, Hükümsüzlük s. 229 **Eriş,** s. 3025.

[370] **Şahin**, s. 347, 348; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423, parag. 117. *Pulaşlı* da, anonim ortaklığın feshi davası açma hakkının "şahsa bağlı" yenilik doğuran bir hak olduğunu ifade etmiştir (**Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423, parag. 117).

[371] **Hanağası**, s. 217; **Şahin**, s. 349.

[372] **Hanağası**, s. 217; **Oruç**, s. 219.

[373] Dava konusunun devri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Börü, Levent**: Dava Konusunun Devri, Ankara 2012.

itibaren görülmeye devam eder." hükmü yer almaktadır. Payları devralan yeni pay sahibinin HMK m. 125/2 kapsamında davaya devam edip edemeyeceği bilimsel öğretide anonim ortaklık genel kurul kararlarının iptali bağlamında tartışılmıştır. Çoğunluk görüş, iptal davası açısından HMK m. 125/2'nin uygulanamayacağı, çünkü davanın konusunun devredilen paylar olmayıp hukuka aykırı olduğu iddia edilen genel kurul kararının iptali olduğu gerekçeleri ile payları devralanın yeni bir iptal davası açamayacağı veya paylarının tamamını devraldığı pay sahibinin mevcut davasına devam edemeyeceği yönünde olmuştur[374]. Kanaatimizce, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında da iptal davasında olduğu gibi HMK m. 125/2 maddesi kapsamında dava konusunun devri mümkün değildir. Zira burada da paya değil pay sahibinin kişiliğine bağlı bir dava söz konusudur.

2. Payın Devri

a. Payın Tamamının Devri

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası devam ederken, davacılar paylarının tamamını veya bir kısmını çeşitli nedenlerle elden çıkarabilir. Dava devam ederken davacının tüm paylarını devretmesi halinde bu davanın sonucuna ilişkin olarak herhangi bir menfaati kalmaz[375]. Davanın devamı sırasında, menfaat ortadan kalkarsa davanın kural olarak usûlden reddedilmesi gerekir[376].

Paylarını devreden ortağın henüz dava açmamışken dava açmasına veya açılmış bulunan davaya devam etmesine izin vermek TMK m. 2 hükmünde belirtilen iyiniyet kuralına da aykırılık teşkil edecektir. Davaya başka bir dava olarak da devam etmek

[374] **Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar**: Anonim Şirketler Hukuku, C. II, Ankara, 2017, s. 177; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 267, 288; **Kendigelen**, İptal Davası, s. 307 vd.
[375] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 197; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 117. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih s. 405.
[376] **Ansay**, **Sabri Şakir**: Tesbit Davaları, Adliye Ceridesi, 1940, S. 2, s. 84

mümkün olmayacaktır[377]. Yargıtay da bu görüştedir[378].

Payların tamamını devralan yeni pay sahibi HMK m. 124/1 kapsamında haklı nedenlerin oluştuğu dönemde de pay sahibi olması ve davalı ortaklığın taraf değişikliğine açıkça rıza göstermesi halinde davaya devam edebilecektir.

b. Payın Bir Kısmının Devri

Davacı pay sahibi dava devam ederken paylarının tamamını değil bir kısmını da devredebilir. Böyle bir durumda davacı pay sahibi olmaya devam eder ancak yeni pay oranı TTK m. 531'de belirlenmiş bulunan oranın altına düşmüş olabilir. Mahkemece gerekli oranın korunup korunmadığı açısından bir değerlendirme yapılmalıdır. Zira HMK m. 115/1 kapsamında dava şartları mahkeme tarafından davanın her aşamasında kendiliğinden araştırılmak zorundadır. Oranın altına düşüldüğünün mahkeme tarafından tespiti halinde söz konusu eksikliğin giderilmesi amacıyla davacıya süre verilir. Noksanlık süresinde giderilmemişse dava mahkeme tarafından dava şartı yokluğu sebebiyle usûlden reddedilir[379].

Davayı açmış olan tek pay sahibinin paylarının bir kısmını devretmesi ile ilgili olarak ikili bir ayrım yapmak gerekecektir.

Paylarının tamamını değil de bir kısmını devreden pay sahibi söz konusu devre rağmen kanuni oranın altına düşmemişse dava şartını devam ettirdiğinden, davacı

---

[377] **Hanağası**, s. 216.

[378] "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, davacı ile Süleyman Demir arasında yapılan limited şirket pay devri sözleşmesinin noter huzuruyla yapılıp imzaların noter huzurunda atıldığı, bu yönden devir sözleşmesinin geçersizliğinin ileri sürülemeyeceği, ancak sahtelik davası açılabileceği, davacının ise, bu konuda herhangi bir talebinin bulunmadığı, ticaret sicil kayıtlarına göre davalı şirketin en son sicil kaydına göre davacının şirkette ortaklık sıfatının bulunmadığı gerekçesiyle; dava açma ehliyeti yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, davaya konu sermaye arttırımına dair ortaklar kurulu kararlarının yoklukla malul olduğu bir an için kabul edilse bile davacıya yeni pay sağlamayacağının ve davacının sahibi olduğu hisselerin tamamının devredilmiş olduğunun anlaşılmış bulunmasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanmasına karar vermek gerekmiştir."(Y.11.HD. T.11.06.2014, E.2014/1587, K.2014/11147: **KBİBB**).

[379] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 198; **Şahin**, s. 345, 347-348.

sıfatıyla davaya devam edebilecektir. Bununla birlikte, pay sahibinin pay oranı, söz konusu devirle kanunî oranın altına düşmüşse hâkim tarafından Kanunda belirlenen oranı sağlaması için kendisine süre tanınmalı ve eğer süresinde oran sağlanamazsa dava, dava şartı yokluğundan dolayı usûlden reddedilmelidir[380].

TTK m. 531'e göre belirlenen oranı birden fazla pay sahibinin bir araya gelerek sağlamış olduğu durumda ise, bunlardan bazılarının paylarını devretmiş olmalarına rağmen davacıların birlikte sahip olduğu sermaye oranı Kanunda belirtilen oranı halâ sağılıyor ise, dava görülmeye devam edilecektir[381]. Bununla birlikte, bu olasılık ihtiyarî dava arkadaşlığı ve mecburî dava arkadaşlığı bakımından ayrı bir değerlendirilmeye muhtaçtır.

Birden çok pay sahibinin ihtiyarî dava arkadaşlığı kapsamında dava açmış olmaları halinde pay sahiplerinden herhangi birinin ya da hepsinin paylarının bir kısmını devretmeleri halinde, kalan paylar her davacı açısından kanunî oranın üstünde kalıyorsa ihtiyarî dava arkadaşlığı devam edecektir. Diğer yandan, mecburî dava arkadaşlığının söz konusu olduğu durumda, pay sahiplerinden herhangi birinin ya da hepsinin paylarının bir kısmını değişik gerekçelerle devretmeleri veya davadan feragat etmiş olmaları[382] halinde davacılara ait kalan toplam paylar kanunî oranın üstünde kalıyorsa mecburî dava arkadaşlığı devam edecektir. Bu durumda mahkeme tarafından dava şartına ilişkin olarak bir karar verilmesine gerek olmayacak, yargılamaya devam olunacaktır.

İhtiyarî dava arkadaşlarından en az birinin kanunî oranın altına düşecek şekilde pay devri yapması halinde ise toplam pay kanunî oranın altına düşmemiş olduğundan davaya devam edebilecektir. Kanaatimizce bu noktada ihtiyarî dava arkadaşlığı mecburî

---

[380] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 198; **Şahin**, s. 345, 347-348.
[381] **Oruç**, s. 219.
[382] **Uzel**, Grumser Kararı, s. 314-315, dn. 2. *Uzel*'e göre birden fazla pay sahibinin bir araya geldiği bir davada, pay sahiplerinin birinin davadan feragat etmesi mümkündür. Şayet feragat sonrası sermaye miktarına dayalı koşul ortadan kalkıyorsa dava reddedilmelidir. Çoğunluk pay sahibinin, azınlık pay sahiplerinden bir bölümü ile anlaşarak davadan feragat edilmesini sağlaması, çözümü gereken bir hukukî sorun daha doğurmaz, bu çoğunluk ilkesinin egemen olduğu ortaklık yapısında azınlık pay sahibinin üstlendiği risklerin bir diğer görünümünden ibarettir (**Uzel**, Grumser Kararı, s. 314-315, dn. 2).

dava arkadaşlığına dönüşecektir.

Mecburî dava arkadaşlarından pay devri yapılması halinde davacıların toplam paylarının kanunî oranın altına düşmesi halinde hâkim tarafından davacılara süre verilecek ve gerekli orana ulaşılamaması halinde dava, dava şartı yokluğundan usûlden reddedilecektir.

Yukarıda da belirtildiği üzere HMK m. 124/1 kapsamında iradî dava değişikliği için payları devralanın haklı nedenlerin oluştuğu dönemde de pay sahibi olması ve davalı ortaklığın taraf değişikliğine açıkça rıza göstermesi gerekmektedir.

Fesih davası açılmasına dayanak oluşturan haklı nedenlerin ortaya çıktığı dönemde de pay sahibi olan davacının bir an için davaya devam edemeyeceği kabul edilse bile sonuç değişmeyecektir. Zira pay sahibi gereken pay oranını daha sonra sağladığından aynı davayı açabilecektir. Dolayısıyla davada ileri sürülen haklı nedenlerin kendisi bakımından da geçerli olduğu ve kendisinin menfaatlerini de ihlâl ettiği hâllerle sınırlı olmak kaydıyla davaya devam edebileceğini kabul etmek, usûl ekonomisi ilkesi (HMK m. 30) açısından da doğru olacaktır[383]. Nitekim açılan davada, davacıyı yeniden bir dava açmak mecburiyetinde bırakmak usûl ekonomisine aykırıdır[384].

3. Pay Sahibinin Ölümü

Ölüm ile taraf ehliyeti son bulur. Ölen kişi adına dava açılamaz[385]. TMK m. 599/1 kapsamında mirasbırakanın ölümüyle mirasçılar, mirası bütün olarak ve kanun dolayısıyla edinirler. Ölen kişinin mirasçılarına devrolan alacaklarına, haklarına ve mallarına ilişkin davalar, diğer bir ifadeyle malvarlığı haklarına ilişkin davalar mirasçıları da ilgilendiren davalar olup, tarafın ölümü durumunda bu davalara

[383] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 199. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 408.
[384] **Yılmaz**, Usul Ekonomisi, s. 254.
[385] **Kuru**, Usul I, s. 901-902; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 369.

mirasçılarla devam edilir[386]. Yargıtay da TTK m. 531. kapsamında ortaklık pay sahiplerinin mirasçılarının ortaklığın tasfiyesini sağlamak için dava açmakta hukukî yararlarının bulunduğunu[387], miras dolayısıyla intikal eden hisseler dolayısıyla davacı sıfatının kazanıldığını belirtmiştir[388].

Mirasçıların, kendilerine miras yoluyla devrolunan anonim ortaklık payları üzerinde birbirinden bağımsız olarak tasarruf yetkisi yoktur. Dolayısıyla temsilcinin payın maliklerince oybirliği ile seçilmesi gerekir. Payların bölünmezliği ilkesi gereği dava hakkı paydaşlarca ayrı ayrı kullanılamaz. Dava hakkının ortak temsilci aracılığıyla kullanılması gerekir[389].

Diğer yandan belirtmek gerekir ki mirasçıların mirası reddi ve resmî defter tutulması halinde, terekeye dâhil anonim ortaklık paylarına ilişkin haklar, TMK m. 624/2 uyarınca sulh hukuk mahkemesinin yönetim işleri için görevlendirdiği kişi tarafından kullanılacaktır. Terekenin TMK m. 632'ye göre resmî tasfiyesi halinde ise paylara ilişkin hakları mahkemece atanan tasfiye memuru kullanacaktır[390].

---

[386] **Kuru**, Usul I, s. 907; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 96; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 200.

[387] "TTK 531. maddesinde *limited şirketlerin* henüz sicilden silinmeden feshi talep edebilecek kişilerin sermayenin 1/10'unu temsil edenler olarak belirtildiğine göre davaya konu şirket hissedarlarının mirasçılarının şirketin tasfiyesini sağlamak için dava açmakta hukuki yararlarının bulunduğu…" (Y.11.HD. T.11.12.2017, E.2017/4868, K.2017/7109: **KBİBB**).

[388] "Davacı vekili, müvekkilinin mirasen intikal eden hisseler sebebiyle davalı şirketin ortağı olduğunu, davalı şirketin büyük ortağı olan ...'nun müvekkilini ortak yerine koymayıp şirketle ilgili konularda müvekkiline bilgi vermediğini, şirketin toplantılarına çağırmadığını, müvekkiline şirketin karından pay verilmediğini, bu sebeple ortaklar arasında ihtilaf olduğunu ileri sürerek, davalı şirketin haklı sebeple fesih ve tasfiyesini talep ve dava etmiş, 05/04/2013 tarihli dilekçeyle de davacının çıkma payının tahsili istemiştir…Mahkemece, bozma ilamına uyularak yapılan yargılama, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına, davacının talebinin haklı sebeplerle şirketin feshine dair olduğu, ancak cevaba cevap dilekçesinde müvekkilinin gerçek pay değerininin ödenerek şirket ortaklığından çıkmasına karar verilmesini kabul ettiği, 24/06/2014 tarihli duruşmada her iki taraf vekilinin davacıya payının gerçek değeri olarak 168.374,06 TL ödenerek davacının ortaklıktan çıkartılması konusunda uzlaştıkları, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 636/3.maddesinde, "Haklı sebeplerin varlığı halinde, her ortağın mahkemeden şirketin feshini isteyebileceği, mahkemece, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebileceğinin" belirtildiği, ortaklar arasında güven ilişkisinin sarsılmış olduğu, aralarında devam eden anlaşmazlıklar bulunduğu göz önüne alındığında davacının davasında haklı olduğu gerekçesiyle, davalılar ... ve ... aleyhine açılan davanın pasif husumet yokluğu sebebiyle reddine, davacı tarafından davalı şirketin feshine karar verilmesi talep edilmiş ise de, şirketin feshi yerine, şirket ortağı davacının payının gerçek değeri olan 168.374,06 TL'nin şirket mal varlığından davacıya ödenerek, davacının şirket ortaklığından çıkartılmasına karar verilmiştir"(Y.11.HD. T.02.10.2018, E.2016/12390, K.2018/5908: **KBİBB**).

[389] **Erdem**, s. 183.

[390] **Aker**, s. 69.

Anonim ortaklıkta bağlı nama yazılı payların TTK m. 493/4 ve TTK m. 495/3 uyarınca miras yoluyla intikali hallerinde ortaklığa bu payları gerçek değeri üzerinden ya da anlaşılan bir değer üzerinden satın alarak yeni ortakların girmesini, ilgililer hali hazırda zaten ortaklar iseler de iştirak oranlarının artmasını engelleme yetkisi verilmiştir[391].

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, anonim ortaklığın haklı nedenle fesih davası sırasında davacı pay sahibinin ölmesi durumunda, davacının mirasçıları, mirası reddetmezlerse veya payları ortaklık tarafından TTK m. 493/4 ve TTK m. 495/3 uyarınca devralınmazsa[392] davayı mecburî dava arkadaşı[393] olarak birlikte takip edebileceklerdir [394].

4. Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri

Anonim ortaklık paylarının kazanılması eşler arasındaki mevcut mal rejimi hükümlerine göre de gerçekleşebilir. Bu tarz kazanma eşlerine mal ortaklığı rejimini kabul etmeleri durumunda (TMK m. 256 vd.) söz konusu olabilir. Mal rejiminin sona ermesi; ölüm, başka mal rejiminin kabulü ya da eşlerden biri açısından iflâsın açılması hallerinden biri ile gerçekleşebilir. Yine, mahkemece mal rejiminin, evliliğin iptali veya boşanma nedeniyle sona erdirilmesine hükmedilmesi halinde de mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK m. 271)[395].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açmış bulunan eşin dava devam

---

[391] **Aker**, s. 69.
[392] Bağlam ile igili ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. **Bozkurt, Tamer**: Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), İstanbul, 2016; **Uzel, Necdet**: Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam, İstanbul, 2013; **Yüksel, Sinan H.:** Borsaya Kote Edilmemiş Bağlı Nama Yazılı Payların Devrinde Şirketin Alım Önerisinde Bulunarak Onay İstemini Reddetme Hakkı (Kaçış Klozu), GSÜHFD, 2013, S. 2, s. 159-217.
[393] **Kuru**, **Baki**: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, İstanbul, 2001, s. 3288; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 97.
[394] **Aker**, s. 69; **Habegger**, s. 272'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 200; **Şahin**, s. 349. Genel kurul kararlarının iptali davası açısından aynı yönde bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 229; **Kendigelen**, İptal Davası, s. 309; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 200. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 410-411.
[395] **Sevi**, **Ali Murat:** Anonim Ortaklıkta Payın Devri, 4.B., Ankara, 2018, s. 53.

ederken yukarıda belirtilen hallerden biri dolayısıyla anonim ortaklık payları diğer eşe geçebilir. Mal rejimleri nedeniyle mülkiyetin geçişi mirastakine benzer[396]. Payları kazanan tarafın davaya devam etmek istemesi halinde davaya devam edebilecektir[397].

5. Tür Değiştirme veya Birleşme ve Devralma

Ortaklıklar, tür değiştirmeleri veya küllî halefiyet ilkesi gereği TTK m. 136/4'e göre birleşmeleri durumunda tür değiştiren veya birleşme işleminde devralan ortaklık olarak kanundan dolayı davalara devam eder[398].

Haklı nedenle fesih davasında da davacı pay sahibi bir ticarî ortaklık olup da davanın devamı sırasında yeni kurulan bir ortaklıkla birleşir veya onun tarafından devralınırsa ya da tür değiştirirse tür değiştiren veya devralan ortaklık davaya devam edebilecektir[399].

Birleşme işleminin pay sahibi davacı ortaklığa etkisi yukarıda belirtildiği gibidir. Diğer yandan haklı nedenle fesih davası açılmış bulunan davalı ortaklığın bir birleşme işlemine taraf olması hali de davacı pay sahibini bazı durumlarda etkileyebilir. Şöyle ki, TTK m. 141 ile devrolunan ortaklıkta toplam yüzde onluk paya sahip ortaklara devralan ortaklıktan pay alma veya ortaklıktan çıkma hakkı tanınabileceği düzenlenmiştir. Yine, birleşme sözleşmesi ile söz konusu pay sahiplerinin doğrudan ortaklıktan çıkması hususu da kararlaştırılabilir. Birleşme işleminde devrolunan ortaklığa karşı anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açmış bulunan ve yüzde ona tekabül eden azınlık pay sahibine ortaklıktan çıkması ile ilgili bir seçim hakkı tanınmış ya da pay sahibinin doğrudan

---

[396] **Bozkurt**, Bağlam, s. 217.
[397] Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 411.
[398] **Akkaya**, **Tolga**: Medeni Usul Hukukunda İradi Taraf Değişikliği (HMK m.124), Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, DEHFD, 2016, C.18, Özel sayı, s. 928.
[399] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 200; **Şahin**, s. 350. Limited şirketin haklı nedenle feshi davası açısından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih s. 412. Genel kurul kararlarının iptali davası açısından aynı yönde bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 229; **Kendigelen**, İptal Davası, s. 309.

ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmiş olabilir. Bu halde, pay sahibi tarafından ortaklıktan çıkma yönünde bir seçim yapılmışsa haklı nedenle fesih davası da davacının paylarının kalmamış olması dolayısıyla dava şartı yokluğundan usûlden reddedilmelidir. Çıkmaya ilişkin seçim hakkının kullanılmaması halinde ise davacının davaya devam edebileceği açıktır. Ancak davacı sahibinin birleşme sonrası ortaklık yapısında ortaklıktaki payları oranının yüzde on veya üzerinde olması gerekmektedir. Şayet pay oranı birleşme dolayısıyla yüzde onun altına düşüyorsa hâkim tarafından davacı pay sahibine belli bir süre verilmeli ve pay oranı gerekli oranı sağlayamazsa dava, dava şartı yokluğundan usûlden reddedilmelidir. Burada, dava şartı değerlendirmesinin devralan ortaklığın türü açısından da yapılması gerekir. Eğer devralma işlemi halka açık anonim ortaklık bünyesinde yapılıyorsa değerlendirilmesi gereken oran yüzde on değil yüzde beş olacaktır. Yine, devralan ortaklık limited ortaklıksa, limited ortaklıkta haklı nedenle fesih davası açılması için asgari bir oranın bulunmaması (TTK m. 636/3), ortak olunmasının yeterli olması dolayısıyla dava devam edecektir.

Devralan ortaklığın türü, davacı pay sahibinin davasına bu yeni ortaklıkta da devam edip edemeyeceği kapsamında haklı neden açısından da önemlidir. Şöyle ki anonim ortaklığın bir limited ortaklık tarafından devralınması suretiyle onunla birleşmesi halinde TTK m. 636/3 açısından haklı neden bağlamında ayrıca değerlendirme yapılmalıdır. Mahkeme tarafından davanın limited ortaklık bünyesinde devam edebileceği kanaatine ulaşılırsa çıkmaya ilişkin seçim hakkını kullanmamış pay sahibi açısından davaya devam edilebilmelidir.

Anonim ortaklığın bir kooperatif tarafından devralınması halinde ise kooperatiflerde böyle bir davanın olmaması dolayısıyla çıkmaya ilişkin seçim hakkını kullanmayan pay sahibi açısından davanın davacı sıfatı yokluğundan dolayı reddedilmesi gerektiği kanısındayız.

Son olarak, kanaatimizce, haklı nedenle fesih davasında davacı pay sahibi veya

diğer pay sahiplerinden herhangi biri tarafından davalı ortaklığa veya birleşmeye taraf diğer ortaklığa karşı birleşme ve tür değişikliği işlemlerinin iptali davası açılmış olması halinde ise haklı nedenle fesih davası iptal davası sonuna kadar durmalıdır[400].

6. Bölünme

a. Bölünme Türleri

TTK m. 159 kapsamında anonim ortaklıklar tam veya kısmi bölünebilir.

Tam bölünme işleminde bölünen ortaklığın aktif ve pasifleri ile tüm malvarlığını devretmesi, malvarlığının kendiliğinden (*ipso uire)* devrolunan ortaklıklara intikal etmesi, tüm malvarlığının devri ile bölünen ortaklığın tasfiyesiz infisah etmesi, devralan ortaklıkların bölünen ortaklığın küllî halefleri olması, bölünen ortaklığın ortaklarının devralan ortaklıklarda pay sahipliğinin devam etmesi esasları geçerlidir[401]. TTK m. 159/1-a uyarınca tam bölünmede, ortaklığın tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer ortaklıklara devrolunur. Bölünen ortaklığın ortakları, devralan ortaklıkların paylarını ve haklarını edinir. Tam bölünüp devrolunan ortaklık sona erer. Böylelikle ortaklık ticaret sicilinden terkin edilir.

Kısmi bölünmede ise, bir ortaklığın malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer ortaklıklara devrolunur[402]. TTK m. 159/1-b uyarınca bölünen ortaklığın ortakları, devralan ortaklıkların paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen ortaklık, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan ortaklıklardaki payları ve hakları elde ederek yavru ortaklıklarını oluşturur.

---

[400] Bu konuda bkz. aşa. İkinci Bölüm, §8, C, IV, 1,2,3.

[401] **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku, s. 661, parag 25-19; **Çoştan**, **Hülya**: Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara, 2004, s. 26; **Akuğur**, **Mehmet**: Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, 2005, s. 67; **Çebi**, **Hakan**: Türk Ticaret Kanunun Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, 2010, s. 27.

[402] **Çoştan**, s. 26; **Akuğur**, s. 109; **Çebi**, s. 27.

TTK'nda bölünme işlemlerinde kısmi küllî halefiyet ilkesi benimsenmiştir[403]. Küllî halefiyette sahip olunan hak ve borçlardan oluşan malvarlığı veya işletme ekonomik ve hukukî bir bütün halinde tek bir işlemle devri söz konusudur[404].

b. Davacının Bölünmesi Açısından Değerlendirme

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açmış bulunan bir ortaklığın tam veya kısmî bölünme yapmış olması halinde yeni kurulacak ya da var olan bir ortaklığa sahibi olduğu dava ile ilgili iştirak hisselerini devretmesi mümkündür. Bu durumda iştirak hisselerini devralan ortaklık kanundan dolayı payların yeni sahibi olacak ve davanın tarafı olarak davaya devam edecektir.

İştirak hisselerinin birden fazla ortaklığa bölünme yoluyla devredilmesi halinde de pay sahipliğini bölünme yoluyla kazanan ortaklıklar da davaya birlikte devam edebileceklerdir. Bu durumun, bölünme dolayısıyla devralan ortaklıkların elde ettikleri pay oranları dikkate alınmak suretiyle ihtiyarî dava arkadaşlığı veya mecburî dava arkadaşlığı bağlamında ayrıca değerlendirilmesi gerekecektir[405].

c. Davalının Bölünmesi Açısından Değerlendirme

Bölünmenin davacı sıfatına etkisi kapsamında davalı ortaklığın bölünmesi durumunda da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, TTK m. 161'e göre bölünen (devreden) ortaklığın ortaklarına bölünmeye katılan tüm ortaklıklarda, var olan payları oranında ortaklık payı ayrılır. Bu yöntemle gerçekleştirilen bölünmeye oranların korunduğu bölünme denilmektedir. Yine, bölünen (devreden) ortaklığın ortaklarına

[403] **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku, s. 661, parag 25-20; **Çebi**, s. 216.
[404] **Helvacı**, **Mehmet**: Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, 2004, s. 104-105; **Çoştan**, s. 113.
[405] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, §8, B, III, 2.

bölünmeye katılan tüm ortaklıklarda ya da bazı ortaklıklarda, var olan paylarının oranına göre değişik oranda ortaklık payları da ayrılabilir. Bu yöntemle gerçekleştirilen bölünmeye ise oraların korunmadığı bölünme denilmektedir (TTK m. 161).

Her iki yönteme göre de ortakların (pay sahiplerinin) TTK m. 140 kapsamında korunması gerekmektedir. TTK'da, Kanunun gerekçesinde de belirtildiği üzere, bölünmeyi şekillendirmede geniş hareket alanı ve olanağı tanınmıştır[406].

TTK m. 173/3'e göre oranın korunmadığı bölünmede bölünmenin kabul kararı, devreden ortaklıkta oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksanının olumlu oyuyla alınır. Yüzde onluk azınlık hakkını kullanarak anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açmış pay sahibinin veya sahiplerinin, davalı ortaklıkta bölünme yapılarak ortaklıktaki pay oranı, oranların korunmadığı bölünme yoluyla yüzde onluk oranın altına düşürülürse dava şartı niteliğindeki pay oranı kaybedilmiş olacaktır. Bu durumda, kanaatimizce, hâkim, durumu bekletici mesele yapmalı ve payları yüzde onun altına düşen ortağın paylarının yüzde onun üzerine tamamlayıp tamamlamayacağına veya bölünme işleminin iptaline ilişkin pay sahiplerince dava açılıp açmayacağına göre değerlendirme yapmalıdır. Kanaatimizce haklı nedenle fesih davası TTK m. 192 kapsamında bölünmenin tescilinin ticaret sicili gazetesinde ilanından itibaren 2 aylık

[406] 6102 sayılı TTK m. 161 Gerekçesi, s. 125. "Oranın korunduğu, yani simetrik bölünmede, ortaklar bölünen şirkette sahip oldukları (mevcut) pay oranını aynen korurlar. Bu çeşit bölünme hem devralma hem de yeni kuruluş için geçerlidir. Kavramı açıklamak amacıyla şu örnekler verilebilir: -1. (X) anonim şirketinin (AŞ) paysahipleri a= yüzde yirmi, b= yüzde yirmibeş, c= yüzde otuz, d= yüzde beş ve e= yüzde yirmi paya sahiptir. X-AŞ, yeni kuruluş yolu ile ikiye bölünmüş ve yeni kurulmuş olan (Y) limited şirketinde (LŞ) a, b, c, d ve e'ye aynı oranda pay tahsis edilmişse oranın korunduğu, yani simetrik bölünme vardır. (X) AŞ üç parçaya bölünür ve yeni kurulan (Y) LŞ ve (Z) AŞ'de de a, b, c, d ve e'ye aynı oranda paylar verilirse gene aynı türde bölünme söz konusudur. Dikkat edilecek olursa, a, b, c, d ve e bölünen şirkette da aynı oranı korumaktadırlar. -2. (X) LŞ'nin iki ortağı a ve b'dir; bunlardan her biri yüzde elli oranında paya sahiptir. (X) LŞ malvarlığını ikiye bölmüş ve bu malvarlığının yüzde ellisini koruyup varlığını devam ettirirken, diğer yüzde elliyi halen var olan ve bir pay sahibi bulunan (Y) AŞ'ye, yani tek pay sahipli bir AŞ'ye devretmiştir. (X) AŞ'nin malvarlığı geçen (intikal eden) bu malvarlığı kadar artmış ve artan kısım yarı yarıya a ve b'ye tahsis edilmiştir. Burada da oran değişmemiştir; ancak tek kişilik (Y) AŞ, iki kişilik şirkete dönüşmüştür. Yönetim kurulu bu durumu tescil ve ilân ettirmelidir. -Oranın korunmadığı bölünmede, bölünen şirketlerin ortaklarına, devralan veya yeni kurulan şirketlerde, mevcut pay oranları değiştirilerek pay tahsis edilmektedir. Meselâ, (X) LŞ'de, ortaklardan a, b ve c sırasıyla yüzde kırk, yüzde otuz ve yüzde otuz paya sahip olup, bu şirketin bölünüp bir kısmı (Y) LŞ'ye devrolsa ve devralan LŞ'de a yüzde elli, b ve c de yüzde yirmi beşer paya sahip bulunsa oranın korunmadığı bir birleşme vardır. Ancak bu halde (X) LŞ'deki pay oranları da değişir; b ve c (Y) LŞ'de yitirdikleri oranları (X) LŞ'de paylarını artırarak kazanırlar. Oranın korunmadığı bölünmede bazı ortaklar, devralan veya yeni kurulan şirkette pay iktisap ederek bölünen (devreden) şirketten tamamen ayrılabilirler.".

bölünmenin iptali davası açma süresi boyunca durmalıdır. Dava açılması halinde, haklı nedenle fesih davası, bu davanın sonuna kadar durmaya devam etmelidir. İptal davasının bölünmeye taraf ortaklıkların hangi pay sahibi tarafından açılmış olduğunun bir önemi bulunmamaktadır. Pay sahiplerinden herhangi birinin iptal davası açmaması halinde bölünme kesinleşmiş olacağından haklı nedenle fesih davası açmış bulunan pay sahibinin pay devralmak gibi diğer yöntemlerle de dava için gerekli oranı sağlayamaması durumunda hâkimin davayı dava şartı yokluğundan dolayı usûlden reddetmesi gerekmektedir.

7. Sermaye Artımı ve Iskat

a. Sermaye Artırımı

Haklı nedenle fesih davası açmış bulunan pay sahiplerinin, davalı ortaklıkta yapılan bir sermaye artırımı dolayısıyla kanundan veya esas sözleşmeden doğan yeni pay alımına ilişkin rüçhan hakları genel kurul kararıyla veya ortaklık yönetimi tarafından veyahut diğer bir şekilde ihlâl edilebilir[407]. Rüçhan haklarına ilişkin olarak herhangi bir ihlal söz konusu olmasa bile yapılan sermaye artırımı kötüniyetli olabilir ve böylelikle azınlığın ortaklıktaki sermaye oranı düşürülebilir.

Yeni pay alma hakkı ihlâl edilen pay sahipleri üzerinde rüçhan hakkı bulunan payların başkalarının mülkiyetine geçmesini önlemek için ortaklığa karşı mahkemeden ihtiyatî tedbir isteminde bulunabilecekleri gibi, yeni payların ve pay senetlerinin kendilerine verilmesini de dava edebilirler. Böyle bir durumda anonim ortaklığa karşı ancak elde edilemeyen paylar nedeniyle uğranılan zararın tazmini davası açılabilir (TTK m. 445)[408].

[407] **Moroğlu**, **Erdoğan**: Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 4. B., İstanbul, 2018, s. 187.
[408] **Moroğlu**, Artırım, s. 189-190.

Mahkeme sermaye artırımının iptaline veya butlanına karar verebilir. Böyle bir karar bütün sonuçlarıyla birlikte geriye etkili (*ex tunc*) olacaktır. Dolayısıyla sermaye artırımı kararı herkes açısından ortadan kalkacaktır. Sermaye, gerçekleştirilen artırım öncesindeki düzeye inecek, taahhütte bulunanların taahhütleri hükümsüz olacak ödenen paralar faiziyle birlikte iade edilecektir[409].

Yukarıdaki açıklamalar ışığında haklı nedenle fesih davası açıldıktan sonra ortaklık bünyesinde gerçekleştirilen sermaye artırımının davaya etkisi değerlendirilmesi gereken önemli konulardan biridir.

Türk hukukundaki egemen görüş dava şartlarının kural olarak davanın açıldığı tarihe göre belirleneceği yönündedir[410]. Diğer görüş ise davacının TTK m. 531'de öngörülen azınlık hakkını kullanmaya yetecek ölçüde paya sahip olup olmadığının, ancak ve sadece azınlık hakkının kullanıldığı, diğer bir ifadeyle davanın açıldığı tarihin esas alınarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir. Azınlık dava tarihinde hükümde aranan asgarî pay sahipliği oranına sahip ise, azınlık hakkı teknik açıdan davanın açıldığı anda kullanılmış olacaktır. Dolayısıyla azınlığın payları sonradan sermaye artırımı dolayısıyla kanunî sınırın altına düşse dahi haklı nedenle fesih davası bu nedenle reddedilmemeli, davaya devam edilmelidir. Bir diğer ifade ile azınlık için aranan asgarî pay sahipliği oranı davanın açıldığı tarih için aranmalıdır; dava kesin hükme bağlanana kadar pay sahipliği oranının korunmasının aranması doğru değildir[411].

Kanaatimizce, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını açmış davacının pay oranının, davalı anonim ortaklıkta yapılan bir sermaye artırımıyla dava şartı için gerekli nisabın altına düşmesi halinde mahkeme tarafından bir değerlendirme yapılması gerekecektir. Zira davacının pay oranının Kanunla belirlenen oranın altına düşmesi dava

[409] **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2339 parag 317.
[410] **Üstündağ**, Yargılama, s. 489; **Postacıoğlu**, Usul Hukuku, s. 402 vd.; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 255; **Kuru**, Usul II s. 1674; **Kuru**, Tespit, s. 30, 94; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 244; **Bilge/Önen**, s. 448; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 290.
[411] **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 135-136.

şartının sonradan ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Davacı pay sahibinin pay oranının yapılan sermaye artırımında, örneğin sermaye artırımına katılmayarak, pay sahibinin iradesine uygun olarak düşmesi halinde, hâkim tarafından pay sahibine gerekli nisabı sağlaması için süre verilecektir. Pay sahibi kendisine verilen süre içinde gerekli nisabı sağlarsa davaya devam edilecektir. Sağlayamazsa dava dava şartı yokluğundan dolayı usûlden reddedilecektir.

Diğer yandan sermaye artırımında davacı pay sahibinin yeni pay alma hakkı ihlâl edilmişse ve bu nedenle pay oranı asgarî oranın altına düşmüşse hâkim tarafından pay sahibine gerekli nisabı sağlaması veya sermaye artırımına ilişkin kanunî yollara başvurması için süre verilecektir. Verilen süre içinde gerekli oran tamamlanamazsa ya da genel kurulun sermaye artırımı kararı için dava açılmazsa dava, dava şartı yokluğundan usûlden reddedilecektir. Pay sahibi tarafından dava açılması halinde genel kurul iptal davası anonim ortaklığın feshi davası açısından bekletici mesele yapılacak ve bu dava sonuçlanana kadar dava duracaktır.

Haklı nedenle fesih davasına ilişkin olarak bir istinaf mahkemesi kararında sermaye artırımı konusu değerlendirilmiştir. Kararda, davacının dava açtığı tarihte TTK m. 531 gereği özel dava şartı olan 1/10 oranında paya sahip olmadığı, dava açma hakkı bulunmadığı, ancak davacının sermaye artırımı ile ilgili genel kurul kararının iptali için Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı belirtilmiştir. Sermaye artırımına ilişkin devam eden davada verilecek kararın davacının haklı nedenle feshe ilişkin davayı açma hakkının bulunup bulunmadığını belirleyeceği ifade edilmiştir. Buna göre sermaye artırımı davasının sonucunun beklenmesi gerektiğine karar verilmiştir. Davacının %45 olan payının % 10'un altına inecek şekilde yapılan sermaye artırımının iptali halinde davacının ortaklıktan ayrılma talebinin haklı olup olmadığı hususunun değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Özetle, öncelikle dava şartının mevcut olup olmadığının belirlenmesi sonrasında haklı nedenin mevcut olup olmadığının dava neticesine göre

karara bağlanması gerektiği belirtilmiştir[412].

b. Iskat

Anonim ortaklıklarda ıskat, kısaca pay sahibinin bedelini ödemede temerrüde düştüğü paylarına ait pay sahipliği sıfatının sona erdirilmesidir[413]. Iskat, pay sahibince sermaye koyma borcunun süresinde yerine getirilmemesi halinde uygulanan bir yaptırım olduğundan pay sahibinin her tür yükümlülüğün ihlâli halinde uygulanabilecek bir yaptırım olarak değerlendirilmemelidir[414].

Pay sahibi, paylarının bedelini ödemede temerrüde düşerse tüm paylarından mahrum edilebilir. Pay bedelinin ödenmemesi, her durumda pay sahibinin ıskatı sonucunu doğurmaz. Anonim ortaklık ıskat yaptırımına başvurmak zorunda değildir. Daha hafif bir yaptırım olan icra takibi veya ifa davası açmak yolunu da tercih edebilir. Iskat yaptırımının uygulanması halinde payların ödenmeyen bedeli, icra takibi veya dava yoluyla değil, payın yönetim kurulunca üçüncü kişiye satışı dolayısıyla edinilen tutardan sağlanmaktadır[415]. Iskat işleminin uygulanabilmesi TTK m. 481 vd. maddelerinde sıkı

---

[412] "Davacı dava açtığı tarihte TTK 531 gereği özel dava şartı olan 1/10 oranında paya sahip olmadığı dava açma hakkı bulunmadığı, ancak davacının sermaye arttırımı ile ilgili 11.07.2014 tarihli genel kurul kararının iptali için İstanbul Anadolu 5. Asliye Ticaret Mahkemesinde 2014/1655 esas sayılı dosyası ile açtığı davanın halen derdest olduğu,bu davada verilecek kararın davacının dava açma hakkının bulunup bulunmadığını belirleyecek olduğu, bu davanın neticesinin beklenmesi gerektiği ,dava şartı bakımından beklenmesi gerekmekle birlikte davacının %45 olan payının % 10 un altına inecek şekilde sermaye arttırımı kararı alındığı iddiası yerinde görülerek kararın iptali halinde, davacının payını düşürmek maksatlı sermaye artırımı yapılmış olması halinde davacının fesih tasfiye ,olmadığı takdirde şirketten ayrılma talebini haklı kılıp kılmadığı hususunun bu çerçeve de yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.Buna göre öncelikle dava şartının mevcut olup olmadığı ,haklı sebebin mevcut olup olmadığının dava neticesine göre belirlenmesi gerektiğinden diğer yönler incelenmeksizin hükmün bu sebeple kaldırılmasına, 11.07.2014 tarihli genel kurul kararının iptali için açılan ve halen ...Anadolu 5. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2014/1655 esas sayılı dosyasının sonucunun beklenmesi için dosyanın ilk derece mahkemesine iadesine karar verilmiştir…" (İstanbul BAM 12. HD, T.12.04.2018, E.2017/894, K.2018/404 :**KBİBB**).

[413] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 90, parag. 1060.

[414]**Göle**, **Celal**: Anonim Şirketlerde Nakdî Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfade Temerrüt, Ankara, 1976, s. 116; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 91 parag. 1064; **Çevik**, s. 738; **Arslanlı**, Anonim I s. 182; **Değirmenci**, **Cenker**: Anonim Ortaklıkta Iskat, İstanbul, 2006, s. 9; **Şenocak**, **Kemal**: Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları, GÜHFD, 2007, C.XI, S. 1-2, s. 281; **Sevi**, s. 47; **Çelik**, Çıkarılma, s. 100; **Aker**, s. 71.

[415] **Şahin**, s. 407.

bir prosedüre bağlanmıştır[416].

Bedeli ifa edilmemiş payları sonradan devralan bir pay sahibinin taahhüdünü yerine getirmemesi haline tüm paylarına ilişkin mülkiyet hakkının sonlandırılması söz konusu olabilecektir[417].

Pay sahibinin tümü ödenmemiş paylarına ilişkin hak sahipliğinin tamamını ıskat nedeniyle kaybetmesi halinde davacı sıfatıyla anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını takip etmesi mümkün değildir. Benzer şekilde, tüm payları değil de yalnızca ödenmemiş paylarına ilişkin mülkiyet hakkı sonlandırılmış davacı açısından dava için gerekli asgarî oranın altına düşülmüş olması halinde de durum benzerdir. Kanaatimizce, ıskat sonrası asgarî nisabın altına düşülmesi sonucunun doğması halinde hâkim tarafından pay sahibine süre verilmeli ve gerekli oran tamamlanırsa davaya devam edilmeli, gerekli nisabın tamamlanamaması halinde dava usûlden reddedilmelidir. Söz konusu süre içinde ıskata karar veren yönetim kurulunun bu kararına karşı dava açılmış olması halinde davanın bekletici mesele yapılarak haklı nedenle fesih davasının dava sonuçlanıncaya kadar durması uygun olacaktır[418].

IV. Davacının Şahsında Meydana Gelen Bazı Özel Durumların Davaya Etkisi

1. Davacının Paylarının Haczedilmesi

Anonim ortaklık pay sahibinin payının haczedilmiş olması durumu da anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası bağlamında özellik arz etmektedir.

---

[416] **Aker**, s. 77.
[417] **Çelik**, Çıkarılma s. 128; **Değirmenci**, s. 13.
[418] Genel kurul kararının iptali davası açısından benzer görüş için bkz. Pulaşlı, Şerh, II, s1093-1094, parag.140-140a. Aynı yöndeki Yargıtay kararı için bkz. Y.11.HD. T.07.03.2002, E.2001/10084, K.2012/1983: **KBİBB**

Anonim ortaklıktaki payların haczi halinde takip borçlusu pay sahibinin mahcuz paylar üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanacaktır. İİK[419] m. 86/1 uyarınca haczin tamamlanması ile birlikte, takip borçlusu pay sahibi, ancak alacaklının onayı ve icra dairesinin izni ile pay üzerinde tasarruf edebilecektir. Takip borçlusunun paydan doğan malî nitelikli hakları üzerinde de serbestçe tasarruf etmesi mümkün değildir[420].

Malî nitelik taşımayan hakların kullanımı, malları haczedilmiş olsa da takip borçlusu pay sahibine aittir. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası da malvarlığına ilişkin bir nitelik taşımayan koruyucu bir azınlık hakkıdır. Bu kapsamda takip borçlusunun anonim ortaklık payları haczedilse de haklı nedenle fesih davası açma hakkı kendisinde kalacaktır. Yine, takip öncesi açılmış bulunan haklı nedenle fesih davası da takipten etkilenmeyecek ve takip borçlusu pay sahibi tarafından davaya devam edebilecektir[421]. Bu durum mahkeme tarafından verilebilecek "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm" düşünüldüğünde de aynı olmalıdır. Zira yenilik doğuran bu dava haklı nedenle fesih talebi ile açılmaktadır. Hâkimin yargılamanın sonunda vereceği kararın mâli nitelik taşıyıp taşımadığına göre belirlenmemektedir.

2. Davacının Konkordatoya Başvurması

Konkordato, genel anlamda, borçlunun alacaklılarının belli bir çoğunluğa sahip kısmıyla yaptığı ve ticaret mahkemesinin onayıyla geçerlilik kazanan cebri anlaşma olarak tanımlanabilir. Konkordato ile alacaklılar borçluya borcunu ödeme konusunda süre verirler. Alacaklılar alacaklarının bir kısmından feragat de edebilir. Konkordato sayesinde borçlu kendisine verilen sürede borcunun belirlenen bölümünü ödemekle

[419] 09.06.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu, 19.06.1932 tarih ve 2128 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
[420] **Topuz**, **Gökçen**: Hisse Haczi ve Satışı, Ankara, 2009, s. 251.
[421] **Hanağası**, s. 219. Anonim ortaklığın genel kurul kararlarının iptali davası bakımından aynı sonuç için bkz. **Topuz**, s. 286-287; limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 414.

borçlarının tümünden kurtulma olanağına sahiptir[422].

İİK'nda konkordato mühletleri geçici (İİK m. 287) ve kesin mühlet (İİK m. 289) olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Geçici mühlet İİK m. 287'de düzenlenmiştir. Buna göre geçici mühlet, konkordato talebi sonrası mahkemenin belirtilen belgelerin tam olduğunun tespiti halinde verilen üç aylık süredir. Mahkeme borçlunun veya geçici komiserin yapacağı taleple geçici mühleti bu üç aylık süre dolmadan en fazla iki ay daha uzatma yetkisine sahiptir. Geçici mühletin toplam süresi beş aydan fazla olamaz.

Kesin mühlet ise İİK m. 289'da düzenlenmiştir. Buna göre kesin mühlet konkordatonun başarılı olacağına kanaat getirmesi halinde borçluya verdiği bir yıllık mühlettir. Mahkeme öncelikle borçluyu ve varsa konkordato talep eden alacaklıyı duruşmaya davet eder. Diğer yandan geçici komiserin yazılı raporunu değerlendirir. Gerekirse itiraz eden alacaklıların dilekçelerinde ileri sürdükleri itirazları da dikkate alır.

Konkordatoda, borçlu açısından geçici mühlet süresi içinde ya da kesin mühlet içinde bulunmasının bir önemi bulunmamaktadır. Nitekim İİK m. 288/1'de de geçici mühletin kesin mühlet sonuçlarını doğuracağı belirtilmiştir.

Borçlunun tasarruf yetkisi konkordato sürecinde tamamen kısıtlanmaz[423]. Çünkü borçlu konkordato mühleti sırasında faaliyetine devam edebildiği takdirde malî durumunu iyileştirebilecek ve projede teklif ettiği oran ve vadede ödeme yapabilecektir. Borçlu işlerini komiserin nezareti altında kendisi yürütecektir (İİK m. 290/2-b) [424].

İİK'nda kesin mühlet verilmesinin borçlunun tasarruf yetkisine etkisi düzenlenirken, iflâs tasfiyesiyle arasındaki fark da ortaya konulmuştur. Borçlu iflâs tasfiyesinde tasarruf yetkisini kaybederken, konkordato mühleti verildiğinde iflâsa

---

[422] **Kuru**, **Baki**: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B., Ankara, 2013, s. 1444; **Uyar**, **Talih**: Yeni Konkordato Hukukumuzun Temelleri, TBB Yayınları, 2. B, Ankara, 2019, s. 3.
[423] **Kuru**, El Kitabı, s. 1466; **Tanrıver**, **Süha**: Konkordato Komiseri, Ankara, 1993, s. 69; **Pekcanıtez**, **Hakan/Erdönmez**, **Güray**: 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, İstanbul, 2018, s. 83; **Arslan**, **Ramazan/Yılmaz**, **Ejder/Taşpınar Ayvaz**, **Sema**: İcra ve İflâs Hukuku, 4.B, Ankara, 2018, s. 545-546.
[424] **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 83.

nazaran daha yumuşak bir sınırlamayla karşı karşıya kalmaktadır. Çünkü borçlu, mühlet kaldırılmadığı müddetçe malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini korur. Ancak, borçlu, bu faaliyetini konkordato komiserinin denetimi altında yürütür. Borçlunun tasarruf yetkisinin ne ölçüde sınırlanabileceği mahkemenin takdirindedir[425].

İİK m. 297'de konkordatoda kesin mühletin borçlu açısından sonuçları düzenlemiştir. Bu kapsamda borçlu, komiserin gözetiminde işlerini sürdürebilir. Diğer yandan mahkeme karar verirken işlemlerden bazılarının yalnızca komiserin izni ile gerçekleştirilmesine ya da bazı işlemlerin sadece komiser tarafından yapılmasına karar verebilir. Borçlu, mahkeme tarafından verilecek izin haricinde karar tarihinden itibaren rehin tesis edemez, kefil olamaz, taşınmaz ve işletmenin devamlı tesisatını kısmen dahi olsa devredemez, takyit edemez ve ivazsız tasarruflarda bulunamaz. Bunların izin alınmadan yapılması halinde yapılan işlemler hükümsüz olacaktır. Mahkeme belirtilen işlemlerle ilgili karar vermeden önce komiserin ve alacaklılar kurulunun da görüşüne başvurmak zorundadır. Borçlu kesin mühletle ilgili hükümlere ya da komiserin uyarılarına aykırı hareket ederse mahkeme, borçlunun malları üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırabilir veya İİK m. 292 çerçevesinde karar verebilir[426].

Konkordato mühletinden önce veya sonra açılmış davalar konkordato nedeniyle erteleme veya duraksama olmaksızın devam edecektir[427].

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, konkordato ilân etmiş olan pay sahibinin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açmasında veya açılmış bulunan davaya devam etmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Aksi durum İİK m. 297/1'de de belirtildiği üzere ticaret mahkemesi tarafından konkordato ile ilgili verilecek kararda

---

425 **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 4.
426 **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 84.
427 **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 159; **Postacıoğlu**, **İlhan**: İcra Hukukunun Esaslar, 4. B, İstanbul, 1952, s. 54; **Kuru**, **Baki**: İcra ve İflâs Hukuku, C. IV, Ankara, 1997, s. 3659; **Pekcanıtez**, **Hakan/Atalay**, **Oğuz/Sungurtekin Özkan**, **Meral/Özekes**, **Muhammet**: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 5.B., Ankara, 2018, s. 789; **Muşul**, **Timuçin**: İcra ve İflâs Hukuku, C.II, 6.B, Ankara, 2013, s. 1683; **Akil, Cenk**: Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları, TBBD, 2019, S. 141, s. 231 ;**Uyar**, s. 102.

açıkça belirtilmelidir.

3. Davacının İflas Etmesi

Davacı ortağın iflâsı halinin de anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Müflisin haczedilebilen tüm malları ve hakları iflâsın açılmasıyla birlikte bir iflâs masası teşkil eder (İİK m. 184/1). Borçlu, söz konusu mamelek üzerinde tasarrufta bulunamaz (İİK m. 191/1). İflas edenin tasarruf yetkisi kısıtlanır. Dolayısıyla, müflisin iflâs masasına giren mal ve haklarını ile ilgili davaları takip yetkisi de etkilenir. İflas masası ile ilgili davalardaki takip yetkisi iflâs idaresine geçer. Takip yetkisi artık müflise ait değildir[428].

Anonim ortaklığın pay sahiplerinden birinin iflâsı durumunda da, ona ait paylar iflâs masasına girecektir. Bununla birlikte, ilk bakışta haklı nedenle fesih davası açma hakkının kişisel nitelikte bir dava olması nedeniyle pay sahibi adına iflas idaresi tarafından kullanılamayacağı ileri sürülebilir. Ancak haklı nedenle fesih davası hakkının iflas idaresince kullanılması menfaatler dengesi bakımından daha uygun olacaktır. Zira anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası sonunda feshe karar verilmesi sonucu ortaklığın tasfiyeye girmesi ya da davacı ortağın paylarının satın alınarak ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesi biçimindeki sonuçlar bu değerlendirmeyi haklı kılmaktadır[429]. Yine pay sahibinin açmış olduğu fesih davası görülürken iflâs etmesi durumunda da, bu dava iflâs kararı ile durur. Dava ikinci alacaklılar toplantısının yapıldığı tarihten itibaren 10 günlük süre daha durmaya devam eder. Davaya 10 günlük sürenin tamamlanmasından sonra devam edilmelidir. (İİK m. 194). İflâs idaresi

[428] **Kuru**, El Kitabı, s. 1226-1227. İflâs idaresinin davalardaki durumuna ilişkin geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, **Ejder**: İflâs İdaresi, Ankara, 1976, s. 117-140.
[429] **Hanağası**, s. 218. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 413.

tarafından, müflis pay sahibinin açtığı fesih davasının kazanılma olasılığı yüksek bulunursa masa tarafından davanın takibine karar verilir. Davanın takibine ilişkin karar, ikinci alacaklılar toplantısında uygun bulunursa kesinleşir. Böylelikle davaya iflâs idaresi tarafından devam edilir. Bununla birlikte, davanın kazanılma olasılığı düşük bulunursa, davanın takip edilmemesine karar verilir. Fesih davasını alacaklılardan biri takip etmek isteyebilir. Bu halde fesih davasını takip yetkisi, bunu talep eden alacaklıya devredilir (İİK m. 245). Hiçbir alacaklı davayı takip etmek istemeyebilir. Bu halde müflis pay sahibinin davayı takip yetkisi yeniden doğar. Sonuç olarak müflis pay sahibi iflâsın kapanmasını beklemeden, davayı kendi adına sürdürebilir[430].

4. Davacı Hakkında Ortaklıktan Çıkarılma Davası Açılması

Anonim ortaklıklarda ortaklıktan çıkarılma hallerinden biri de TTK m. 208'de düzenlenmiştir. Buna göre azınlığın, ortaklığın çalışmasına engel olması, dürüstlük kuralına aykırı hareket etmesi, fark edilir sıkıntı yaratması veya pervasızca hareket etmesi hallerinde bunlara son verip ortaklık içi barışı sağlamaya yönelik olarak hâkim ortaklığın payları satın alma hakkı bulunmaktadır. Bu hak ise, TTK m. 202/2'de ifade edildiği üzere ticaret mahkemesinde dava açmak suretiyle kullanılır[431].

Azınlık pay sahibi tarafından haklı nedenle fesih davası açılmışken, yukarıda belirtilen şekilde, hâkim ortaklık tarafından da TTK'nun 208. maddesi kapsamında bir dava açılmış olması halinde, kanaatimizce haklı nedenle fesih davası bu davanın sonuçlanmasına kadar durmalıdır. Davanın kabul edilmesi halinde ise davacı azınlık pay sahibinin ortaklıkta payları kalmayacağından dolayı haklı nedenle fesih davası dava şartı

---

[430] **Hanağası**, s. 218. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 414.

[431] 6102 sayılı TTK m. 202 Gerekçesi, s. 142. **Akın, İrfan:** TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması, GÜHFD, 2013, C. XVII, S. 1-2, s. 2; TTK m 208 ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. **Çelik**, Çıkarılma, s. 177 vd.; **Orak Çelikboya**, **Leyla**: Türk Ticaret Kanunu Madde 208 Uyarınca Anonim Şirketlerde Satın Alma Hakkı, İstanbul, 2017.

yokluğundan dolayı usûlden reddedilmelidir. TTK m. 208 kapsamında açılan davanın reddedilmesi halinde ise haklı nedenle fesih davasına devam edilmelidir.

C. Davalı

I. Genel Olarak

TTK m. 531'de ve mehaz İsvBK m. 736/1-4'te davanın kime karşı açılması gerektiği ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır[432].

Anonim ortaklık tüzel kişisinin davalı olmasının yanı sıra diğer pay sahiplerinin veya üçüncü kişilerin de davalı olup olamayacağı hususu değerlendirilmesi gereken önemli bir konu başlığıdır. Ortaklık dışında başka kişilerin de davalı olarak gösterilmesi bazı sonuçlara yol açacaktır. Bu kapsamda, örneğin, haklı nedenle fesih davasında davacı olmayan pay sahiplerinin de ortaklık yanında davalı taraf olarak gösterilmesi halinde, diğer pay sahiplerinin davada tanık olarak dinlenilmesi veya bu kişilerin fer'i müdahalede bulunması mümkün olamayacaktır[433]. Davalı tarafın açık olarak belirlenmesi davalı ve davacı taraf hakkında lehe ya da aleyhe karar verileceği dolayısıyla karardan kimlerin etkileneceği açısından da önemlidir. Yine aynı davada kimlerin temsilci, tanık, bilirkişi, hâkim, müdahil olabileceğinin belirlenmesi açısından da davada taraf olunup olunmadığı hususu belirleyicidir[434].

Doktrinde baskın görüş davalının anonim ortaklık tüzel kişisi olacağı yönündedir[435]. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında davalı, ortaklığın

---

[432] **Yüksel**, Düşünceler, s. 874; **Yiğit, Begüm**: Anonim Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davasında Davalı Sıfatının Belirlenmesi, GSÜHFD, 2019, S. 1, s.586.
[433] **Yiğit**, s.596.
[434] **Yiğit**, s.596
[435] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563,; **Erdem**, s. 184; **Çelik**, Fesih, s. 586; **Çelik**, Çıkarılma, s. 293; **Tekinalp**, Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi, s. 325; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 215; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 119; **Ayan**, s. 2261; **Oruç**, s. 218; **Şahin**, s. 352; **Sumer**, Fesih, s. 90; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 176; **Şener**, Ortaklıklar Hukuku, s. 636; **Çamoğlu**, **Ersin**: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Usulî Hükümleri, YD, 2015,

yönetim kurulu, çoğunluk pay sahipleri veya alacaklıları değildir. Davalı bizzat tüzel kişiliğin kendisidir. Dava, anonim ortaklığın feshi davası olduğundan dava sonunda fesih kararı verilmesi gibi, diğer alternatif çözümlerden herhangi birine karar verilmesi durumunda da mahkeme hükmü, sadece ortaklık hakkında uygulama alanı bulacaktır[436]. Bu çerçevede, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının, haklı nedene yol açmış olduğu iddia edilen pay sahibine veya sahiplerine ya da çoğunluk pay sahiplerine karşı açılabilmesi de mümkün değildir[437]. Aynı şekilde, ne genel kurul ne de yönetim kurulu anılan davada davalı olabilir[438]. Nitekim tüzel kişi dışında onun üyelerine, otaklarına veya organlarına dava açmak tüzel kişiye karşı dava açmak anlamına gelmez.[439].

Davanın ortaklığın yanı sıra haklı nedene yol açan pay sahibine karşı da açılması durumunda, dava onun açısından ayrılarak "sıfat yokluğundan" reddolunmalı ve davaya anonim ortaklığa karşı devam edilmelidir. Söz konusu pay sahiplerini de kapsayan karar tesis edilmemelidir[440].

Türk hukukundaki bir görüşe göre limited ortaklığa ilişkin uygulamadan hareketle, usûl ekonomisi ilkesi gereği davanın davacı pay sahiplerince diğer ortaklara karşı açılması durumunda davanın hemen reddedilmeyip eksikliğin tamamlatılması ve davalı sıfatının ortaklığa teşmil edilmesi gerektiğini ileri sürülmüştür[441]. Önceki davalının/davalıların açıkça rıza göstermesi durumunda davalı tarafta değişiklik yapılmasına ve davaya anonim ortaklığa karşı devam edilmesine engel yoktur (HMK m. 124/1). Diğer yandan önceki davalı, taraf değişikliğine izin vermezse, bu durumda davalı

S. 230, s. 18; **Hanağası**, s. 222; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 214; **Ayan**, s. 2261; **Ayoğlu**, Fesih, s. 223; **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 424; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 843. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından benzer şekilde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 423; **Yüksel**, Konferans, s. 144. *Yüksel,* özellikle aile tipi anonim ortaklıkların feshi davalarında davacı dışındaki pay sahiplerinin ortaklık tüzel kişiliği ile birlikte davalı sıfatını haiz olmaları gerektiği görüşündedir (**Yüksel**, Düşünceler, s.280).

[436] **Şahin**, s. 352. Ayrıca bkz. aşa. İkinci Bölüm, §14, A, II, 2, a,b,c.

[437] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 215; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563; **Bilge**, Tasfiye, s. 277; **Şahin**, s. 352; **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 149; **Hanağası**,223. **Erdem**, s. 184; **Erdem**, Makale, s. 182; **Şahin**, s. 352; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 119; **Ayoğlu**, Fesih, s. 223.

[438] **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 119; **Erdem**, s184; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 215.

[439] **Kuru**, Usul I, s. 930.

[440] **Poroy/Tekinalp /Çamoğlu**: Ortaklıklar II, s. 341 parag. 1563**.**

[441] **Erdem**, s. 184; **Erdem**, Makale, s. 182.

tarafta değişiklik yapılabilmesi için hâkimden izin istenmelidir. Bu durumda, hâkimin taraf değişikliği talebine izin verebilmesi için, değişiklik talebinin davalı tarafın gösterilmesinde yapılan "maddî bir hatadan" kaynaklanması veya "dürüstlük kuralına aykırı bulunmaması" gerekir (HMK m. 124/3)[442].

Türk hukukundaki diğer görüşe göre ise, dava dilekçesinde sadece diğer pay sahiplerinin davalı olarak gösterilmeleri hâlinde, dava husumetten reddedilmelidir[443]. Zira bu durumda, eksikliğin tamamlanması değil, doğru taraf teşkilinin sağlanması söz konusudur[444].

Aşağıda ayrıntılı olarak inceleneceği üzere[445], kural olarak tüzel kişiliğin sona ermesi ile anonim ortaklığın taraf ehliyeti de son bulacaktır[446]. Bunun yanında birleşme, tür değiştirme ya da bölünme hallerinde taraf ehliyetine ilişkin farklı durumlar ortaya çıkmaktadır. Yine, dava devam ederken davalı konumdaki anonim ortaklığın konkordatoya başvurması ya da yönetimine kayyım atanması veya iflâs etmesi hallerinde de davanın devam edip etmeyeceğinin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir[447].

Son olarak belirtmek gerekirse, HMK m. 125/1 kapsamında davalı ortaklığın dava konusunu devretmesi haklı nedenle fesih davası açısından söz konusu olamaz. Zira davanın konusu ortaklığın haklı nedenle feshi davasıdır.

II. Yargıtay'ın Yaklaşımı

Yargıtay da kural olarak ortaklık tüzel kişiliğinin davalı olduğunu benimsemiş olmakla birlikte değişik kararlarında davalı açısından alternatifleri değerlendirme yoluna gitmiştir.

---

[442] **Hanağası**, s. 223.
[443] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 215.
[444] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 215; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 216-217.
[445] Bkz. aşa.İkinci Bölüm, §8, C, IV, V.
[446] **Ansay**, **Sabri Şakir**: Hukuk Yargılama Usulleri, 7.B., Ankara, 1960, s. 109; **Bilge/Önen**, s. 227; **Yener**, **Orhan**: Hukuk ve Ceza Davalarında Taraf Teşkili ve Dava Ehliyeti, Davaya Vekalet, Ankara, 1997, s 90.
[447] Bkz. aşa.İkinci Bölüm, §8 C, V, 2,3.

Yargıtay haklı nedenle feshe ilişkin çoğu kararında diğer pay sahiplerinin davalı olamayacağını kabul etmektedir[448].

Yargıtay haklı nedenle fesih davasına ilişkin bir kararında ise davalı anonim ortaklığın yanı sıra diğer pay sahibinin de içinde bulunduğu davalılar hakkında hüküm tesis etmiştir[449].

Yargıtay başka bir kararında ise ortaklara ve ortaklığa karşı açılmış bulunan bir davanın ortaklığın davalı olarak gösterilmemiş olması halinde bile davacının iddialarının değerlendirilmesi dolayısıyla davalının ortaklık olduğunun anlaşılması dolayısıyla davanın esastan görülmesi için bir engel oluşturmadığı kanaatine varmıştır[450].

---

[448] "Mahkemece, şirketin devamlılığının esas olduğu, davalı şirketin malvarlığıyla şirket ana sözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda ve halen faal olduğu, şirket aktifinin zarar açıklanan 2010 senesinde bile enflasyon oranlarının çok üzerinde arttığı, yönetici ve diğer ortakların şirket mallarını kendi aralarında tasfiye ettiklerine dair bir delil bulunmadığı, davacıların, 2010 senesinde yapılan genel kurul toplantısına dair yakınmaları hakkında işbu davanın açıldığı tarihe kadar ve halen açılmış bir iptal davası olmadığı, kar payına dair iddiaların ise bir sorumluluk davasında etraflıca denetlenebileceği, ortaklar arasında güvensizlik oluştuğuna dair iddianın ciddi bulunmadığı, davalı şirketin tasfiyesini veya davacıların ortaklıktan çıkarılmasını gerektiren haklı bir sebep olmadığı gerekçesi ile şirket hakkındaki davanın esastan, diğer davalılar hakkındaki davanın ise husumet yokluğundan reddine karar verilmiştir"(Y.11.HD. T.23.12.2015, E.2015/5994, K.2015/13820: **KBİBB**). Benzer karar için bkz. Y.11.HD. T.28.01.2016, E.2015/2939, K.2016/937: **KBİBB**.

[449] "Davacı vekili, müvekkilinin davalı ... Tic A.Ş.'nin %41 hissesine sahip olduğunu, şirkette davalı tarafta yer alan ve %52 oranında çoğunluk hissesine sahip olan davalı ... Grup ile müvekkili tarafından oluşturulan ... Grup arasında bir dengenin sağlanması amacıyla şirketin yönetim kurulu üye sayısının 4 kişi olması, 2 üyenin davalılardan ... Grup'u temsilen seçileceği, ... davalı ... İnşaat Turizm ve Tic. A.Ş.'nin feshi ile tasfiyesine,… Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekili, davalılar ... İnş. Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti, ... ve ... vekili, davalı ... Yatırım Paz. A.Ş. vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına"(Y.11.HD. T.04.07.2017, E.2016/2752, K.2017/4079.: **KBİBB**).

[450] "Davacılar vekilinin davacı A.. Y.. dışındaki davacılar yönünden temyiz itirazlarının incelenmesine gelince, dava, anonim şirketin haklı sebeple feshi istemine ilişkin olup, mahkemece davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine karar verilmiştir. Ancak, 6102 sayılı TTK'nın 531. maddesi uyarınca, "haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir" Davacı tarafça anılan yasal düzenleme karşısında evvelemirde şirketin feshi, olmadığı takdirde çıkarılmaları veya hakim ortak olan davalıların çıkarılmaları talep edilmiş ve bu nedenle de hem şirkete hem de çıkarılmaları istenilen ortaklara husumet yöneltilmiştir. Bu itibarla, davacı taraf iddiasının ileri sürülüş biçimine göre husumet şirkete ve davalı ortaklara da düşmektedir. Kaldı ki, davalı ortaklara husumet düşmediği kabul edilse dahi, bu husus davalı safhında şirketin de yer aldığı gözetildiğinde şirket aleyhine açılan davanın esastan görülmesi için bir engel de oluşturmamaktadır. Bu nedenle, mahkemece yanılgılı değerlendirme ile davanın husumetten reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir"(Y.11.HD. T.10.06.2015, E.2015/2387, K.2015/8045: **KBİBB**). Yargıtay limited ortaklıkta haklı nedenle fesih davası ile ilgili davada davanın ortaklık tüzel kişiliğine karşı açılmasının gerekli ve yeterli olduğu, ortaklık ortak ve/veya müdürüne de husumet yöneltilmesinin doğru olmadığı görüşündedir Bu yönde kararlar için bkz. Y.11.HD. T.15.01.2018, E.2016/6211, K.2018/254; Y.11.HD. T.17.06.2014, E.2014/6193, K.2014/11625; Y.11.HD. T.09.05.2014, E.2013/3505, K.2014/8907; Y.11.HD. T.06.05.2014, E.2014/1930, K.2014/8512; Y.11.HD. T.19.12.2017, E.2016/6769, K.2017/7373; Y.11.HD. T.28.04.2016, E.2015/9649, K.2016/4853 : **KBİBB.**

Davanın açılabilmesi için ortaklık tüzel kişiliğinin varlığını devam ettiriyor olması gerekir[451]. Yargıtay da haklı nedenle fesih davasına ilişkin bir uyuşmazlıkta anonim ortaklığın 6102 sayılı TTK Geçici m. 7'ye göre ticaret sicilinden re'sen terk edilmiş olması dolayısıyla tüzel kişiliğin ortadan kalkmış olduğu, davacı vekiline verilen kesin süre içinde tüzel kişiliğin ihyası için dava açılmaması dolayısıyla taraf ehliyeti olmayan ortaklığa karşı davanın görülebilme imkânı bulunmadığına karar vermiştir[452]. Eğer davalı ortaklık dava sırasında sona ererse, hâkim davaya konusuz kaldığı için son vermelidir[453].

III. Anonim Ortaklığın Temsili

Tüzel kişiler, TMK m. 49 gereğince kanuna ve kuruluş belgeleri kapsamında zorunlu organlarına sahip olduklarında fiil ehliyetini kazanırlar. Anonim ortaklıklar da tüzel kişiler gibidir.

Bir davada taraf olan tüzel kişiler, dava ehliyetini yetkili organları aracılığıyla kullanır (TMK m. 49) ve temsil edilir (HMK m. 52). Anonim ortaklıklarda yetkili organ yönetim kuruludur[454](TTK m. 365-374). Anonim ortaklığı iç ve dış ilişkilerinde temsile pay sahipleri yetkili değildir[455].

TTK m. 367/1'de belirtildiği üzere, "*Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir*

---

[451] **Şahin**, s. 67.

[452] "Tüzel kişiler, medeni haklardan istifade (hak) ehliyetine sahiptirler, bu sebeple taraf ehliyetine de sahiptirler. Bir tüzel kişinin taraf bulunduğu bir dava devam ederken, tüzel kişiliğin sona ermesi halinde, o tüzel kişinin taraf ehliyeti de son bulur. Bu nedenle, davaya eski tüzel kişiye karşı veya onun tarafından devam edilmesine imkan yoktur. (Bkz:Prof.Dr. ... Hukuk Muhakemeleri Usulü, 1979, 4.Baskı, Cilt 1, Sh.628 vd.) Somut uyuşmazlıkta, asıl davada davalı anonim şirketin 6102 Sayılı TTK'nın Geçici 7. maddesine göre ticaret sicilinden resen terkin edildiği ve bu şekilde tüzel kişiliğin ortadan kalktığı sabittir. Davacı vekiline verilen kesin süre içerisinde tüzel kişiliğin ihyası için dava açılmadığı ve açılmayacağı bildirilmiş olup, taraf ehliyeti bulunmayan şirkete karşı davanın görülebilme imkanı bulunmadığından asıl davanın reddi yerindedir"(Y.11.HD. T.12.01.2017, E.2016/477, K.2017/239: **KBİBB**).

[453] Buna bağlı olarak, kanaatimizce anonim ortaklık aleyhine iflâs davası açılması durumunda anonim ortaklığın feshi davasını gören mahkeme, iflâs davasının sonucunu bekletici mesele yapmalıdır. Zira iflâstan dönülebilir. Hal böyle olunca da dava açma hakkı sınırlanmış olabilir.

[454] **Hanağası**, s. 222; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 219; **Şahin**, s. 352.

[455] **Ansay**, **Tuğrul**: Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması (1967-1969 Yıllarına Ait Mahkeme Kararları), AÜHFD, 1970, C. 27, S. 1-2, s. 126.

veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir." Ayrıca, TTK m. 368'de ifade edildiği şekilde "*Yönetim Kurulu, ticarî mümessil ve ticarî vekiller atayabilir.*"

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, anonim ortaklığın feshi davasında, ortaklığın, temsile yetkili yönetim kurulu üyeleri, murahhas üyeleri, müdürleri veya ticarî temsilcileri aracılığı ile temsil edilmesi de mümkün olabilir[456]. Ortaklık bir avukat aracılığıyla da temsil edilebilir[457].

Ortaklığın temsilinin, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında cevap dilekçesi ile mahkemeye sunulacak belgelerle ispatı gerekmektedir. Aksi halde söz konusu kişiler yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamaz (HMK m. 54). Bu durumun bir istisnası mevcuttur. Eğer gecikmesinde sakınca varsa mahkeme izin verebilir. İznin verilebilmesi için yönetim kurulu, temsil belgesiyle ilgili eksikliği gidermelidir. Süresi içinde belgeler ibraz edilmezse yapılan işlemler yapılmamış sayılır[458].

Anonim ortaklığın yönetim kurulunda bulunan bazı pay sahiplerinin aynı zamanda davacı olması halinde diğer üyeler, kurul olarak ortaklığı temsil etme yetkisine sahiptir[459]. Zira, haklı nedenle fesih davası açan pay sahibi yönetim kurulu üyesinin ortaklık adına temsil yetkisini kullanması mümkün değildir[460]. Dolayısıyla, dava açan üye dışında kalan üyeler, kurul olarak ortaklığı temsil edeceklerdir[461]. Diğer yandan esas sözleşme ile farklı bir kural getirilmişse ve kalan üyelerle ortaklığın temsili konusunda yeter sayıya ulaşılamamışsa anonim ortaklığın, yönetim kurulu veya onun davacı üyeleri tarafından atanıp azledilebilen bir kişi tarafından temsil edilmesi sakıncalı olabileceğinden, mahkemece atanacak bir kayyım ile temsil edilmesi uygun olur[462].

---

[456] **Hanağası**, s. 222.
[457] **Erdem**, s. 184.
[458] **Hanağası**, s. 222.
[459] **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, 181.
[460] **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, 181; **Şahin**, s. 352; **Hanağası**, s. 222.
[461] **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, 181.
[462] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 219; Genel kurul kararının iptali davası açısından aynı yönde bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 222. Limited ortaklıkların haklı nedenle feshinde benzer durum için bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 431-432.

Yargıtay bir kararında ortak olan müdürün limited ortaklık için haklı nedenle fesih davası açabileceğini belirtmiştir[463].

Hâkim, dava sırasında gerekli görmesi durumunda ortaklığı temsil etmesi için bir kayyım tayin edebilmelidir[464].

Tek kişiden oluşan yönetim kurulunun tek üyesi veya yönetim kurulu üyelerinin tamamı haklı nedenle fesih davası açmışlarsa, ortaklığa TMK m. 426 uyarınca kayyım atanması ve ortaklığın kayyım tarafından temsil edilmesi uygun olacaktır[465].

Yargıtay da önüne gelen limited ortaklıklara ilişkin bir uyuşmazlıkta tek temsilcisinin de davacı olması dolaysıyla ortaklığın temsili için kayyım atanması gerektiğine karar vermiştir[466].

---

[463] "Davacı vekili, müvekkilinin davalı şirketin %60 ortağı olduğunu, diğer davalılar ... ...'nun %35, ...'in %5 hissedar bulunduğunu, ortaklar kurulunun 25/05/2004 tarihli kararı ile üç ortağın 20 yıl süre ile şirket müdürü olarak atandığını, üç ortaktan ikisinin müştereken şirketi temsil edebileceğini hüküm altına alındığını, davalı ... ...'nun şirketin her faaliyetini ortaklık payının azaltılması olarak nitelendirerek mahkemeye taşıdığını, şirketin borca ...k olduğunu, şirketin 2008 yılından beri gayri faal olduğunu, davalı ... ...'nun ... Asliye Ticaret Mahkemesi'nde şirket ortaklığından çıkarılmasına ve kâr payının tahsiline karar verilmesi istemi ile dava açtığını, şirketin tasfiyesinin görüşülüp karara bağlanması için yapılan toplantılara davalıların katılmadığını, şirketin tasfiyesi yönünde karar alınamadığını ileri sürerek davalı şirketin feshi ve tasfiyesine karar verilmesini talep etmiştir…100 Sayılı HMK'nın 353/1-b.2 maddesi "Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip de yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde veya kararın gerekçesinde hata edilmiş ise düzelterek yeniden esas hakkında duruşma yapılmadan karar verilir." hükmünü haiz olup, anılan hüküm doğrultusunda Bölge Adliye Mahkemesince, ilk derece mahkemesinin önceki gerekçesiyle çelişki oluşturan ikinci gerekçesini çıkarmak suretiyle hükmün gerekçesi değiştirildiğinden, HMK 353/1-6-2 uyarınca ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak çelişki oluşturmayan ilk gerekçeye bağlı olarak yeniden hüküm kurmak yerine HMK'nın 353/1-b.1 maddesi uyarınca başvurunun esastan reddine dair karar verilmesi yerinde olmamış, Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulması karar vermek gerekmiştir."(Y.11.HD. T.17.01.2019, E.2017/2872, K.2019/476: **KBİBB**).

[464] **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 843; **Hanağası**, 222.

[465] **Hanağası**, s. 222-223; **Pekcanıtez**, **Hakan**: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıklarda Denetçiler Tarafından Açılacak Davalar, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, DEÜHFD, 1988, C. III, S. 1-4, s. 481. İptal davası bakımında aynı yönde bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 222; **Şahin**, s. 353; limited ortaklığın haklı sebeple feshi davası bakımından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih s. 430-432.

[466] "Asıl, karşı ve birleşen dava ortaklıktan çıkma, zararın tahsili ve fesih ve tasfiye istemlerine ilişkindir. Mahkemece, birleşen limited şirketin fesih ve tasfiyesine dair davanın asıl davadaki çıkma ve ayrılma akçesine yönelik talepleri konusuz bırakacağından öncelikle görülmesi gerektiğinden bahisle toplanan delillere göre mahkemece şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmiştir. Ancak, şirketin fesih ve tasfiyesi konulu dava 10 yıl süreyle tekbaşına şirketi temsile yetkili kılınan ... tarafından yönetici sıfatı bulunmayan ...'a ve tasfiyesi talep olunan şirkete karşı açılmış olup, davalının yönetici sıfatı olmadığından şirket davada temsil edilmemiştir. Şirketin tek temsilcisi davada davacı sıfatını haiz olduğundan mahkemece davada şirketin temsili amacıyla kayyım atanmak suretiyle davalı şirkete savunma hakkı tanınarak toplanan deliller ışığında karar verilmesi gerekirken, mahkemece aktif husumet ehliyetine yönelik bu husus gözetilmeksizin karar verilmesi hatalı olduğu gibi, şirketin fesih ve tasfiyesine yönelik davada husumetin ortağa yöneltilememesine rağmen davalı ortağa dava açılamayacağının gözetilmemesi de doğru olmamış, birleşen davada kararın bozulması gerekmiştir."(Y.11.HD. T.19.06.2017, E.2016/173, K.2017/3855: **KBİBB**).

IV. Davalının Dava Sırasında Değişmesi

1. Yeniden Yapılandırma Halleri

Davalı anonim ortaklığın birleşmesi, tür değiştirmesi veya bölünmesi gibi yeniden yapılandırma halleri haklı nedenle fesih davası bağlamında önem arz etmektedir. Bilindiği tüzel kişiliğin sona ermesi halinde, o tüzel kişinin taraf ehliyeti son bulur[467].

Dava sırasında, davalı ortaklığın bir başka ortaklık ile birleşmesi ya da bir başka ortaklık tarafından devralınması durumunda, davalı ortaklık sona ermesine rağmen ortaklığın tasfiye edilerek tamamen dağıtılması sonucu ortaya çıkmamaktadır. Bu hallerde, küllî halefiyet ilkesi gereğince, devredilemez nitelikteki hak ve borçlar dışında tüm hak ve borçlar yeni ortaklığa geçmektedir. Dolayısıyla davada kanunî bir taraf değişikliği söz konusudur.[468] Yine, ortaklığın tasfiye edilmeksizin, mevcut hukukî biçiminden başka bir hukukî biçime dönüşmesi olan tür değişikliğinde de tüm hak ve borçlar yeni ortaklık nezdinde devam etmektedir. Bu nedenlerle, davacı talep ettiği takdirde, kural olarak, fesih davasına yeni kurulan veya devralan ortaklık aleyhine devam edilmelidir[469]. Bölünme halinde de davalı sıfatının devam etmesi veya sona ermesine yönelik değişik olasılıklar söz konusudur.

2. Birleşme

TTK m. 137'ye göre anonim ortaklıklar devralan veya devrolunan ortaklık olmak kaydıyla bir diğer sermaye ortaklığıyla, kooperatiflerle veya yalnızca devralan ortaklık olmaları şartıyla şahıs ortaklıkları olan kollektif ve komandit ortaklıklarla birleşebilir.

---

[467] **Kuru**, Usul I, s. 932.
[468] **Akkaya**, s. 928.
[469] **Hanağası**, s. 224. Genel kurul kararlarının iptali davası bakımından bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 224.

Birleşmede, kural olarak, birleşmeye taraf ortaklığın davalı olması halinde dava devam etmekte, küllî halefiyet yoluyla yeni ortaklık davalı taraf olmaktadır.

Haklı nedenle fesih davası açılmış bir anonim ortaklığın devralan sıfatını haiz olarak birleşmeye taraf olması halinde davalı sıfatında herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Diğer yandan davacı pay sahibinin, özellikle azınlık pay sahibi sıfatı açısından durumu ayrı bir değerlendirmeye tâbi tutulmalıdır[470].

Anonim ortaklığın devrolunan olarak bir diğer anonim ortaklıkla birleşmesi halinde ise küllî halefiyet ilkesi gereği davanın yeni tarafı kendiliğinden devralan yeni anonim ortaklık olacaktır. TTK m. 192 kapsamında birleşme işleminin iptaline yönelik olarak açılmış bir davanın bulunması halinde kanaatimizce bu davanın bekletici mesele yapılması uygun olur. Davayı hangi pay sahibinin açtığının bir önemi yoktur. Birleşme işlemi tescil edilmiş olduğunda bu tarihten itibaren taraf değişikliği kendiliğinden gerçekleşecek devralan ortaklık davalı taraf konumunda bulunacaktır. Davacı pay sahibinin birleşme sonrası sermaye payı içindeki oranı da önem arz etmektedir[471]. Birleşme işleminin mahkeme tarafından iptali halinde (TTK m. 194) tasfiyesiz olarak infisah etmiş ortaklık yeniden ihya olacağından bu ortaklık tekrar davalı taraf haline gelecektir.

Anonim ortaklığın devrolunan ortaklık olarak bir limited ortaklık ile birleşmesi halinde ise devam eden davalar yine küllî halefiyet gereği yeni ortaklığa geçecektir. Bu kapsamda haklı nedenle fesih davası da devrolunacaktır. Ancak burada kanaatimizce yukarıda belirtilen TTK m. 192 kapsamındaki birleşmenin iptali davasındaki değerlendirmenin yanı sıra özellikle haklı neden çerçevesinde de bir değerlendirme yapılması gerekecektir. TTK m. 636/3 uyarınca limited ortaklıklar için haklı neden teşkil eden bir husus anonim ortaklık kapsamında haklı neden olarak değerlendirilmeyebilir ya

[470] Bkz. yuk. Birinci Bölüm §8, B, II, 3.
[471] Bkz. yuk. Birinci Bölüm §8, B, III, 5.

da tam tersi olabilir[472]. Zira bu iki yapı birbirinden farklı karaktere sahiptir. Bu kapsamda davanın devam edip etmemesi gerektiğine ilişkin olarak hâkim tarafından bir kararın verilmesi gerekir[473]. Kanaatimizce usûl ekonomisi bağlamında dava hemen reddedilmeyip ara değerlendirme yapılmalı ve davanın limited ortaklık bünyesinde devam edebileceği kanaatine ulaşılırsa davaya bu şekilde devam edilebilmelidir. Burada değerlendirilecek en önemli husus haklı nedenin niteliği olacaktır. Limited ortaklıkta her ortak tarafından bu dava açılabildiğinden dolayı pay oranı ile ilgili bir değerlendirme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Anonim ortaklığın bir kooperatif tarafından devralınması halinde, TTK m. 192 kapsamında birleşmenin iptali davası açılmışsa bu davanın sonuna kadar davanın durması gerekecektir. Diğer yandan birleşmenin iptali davası açılmaması veya reddedilmesi halinde kanaatimizce haklı nedenle fesih davası davalı sıfatı yokluğundan dolayı reddedilmelidir. Zira kooperatif, anonim ortaklıktan, çeşitli noktalarda değişiklik özelikler göstermektedir[474]. Anonim ortaklıklardaki kuralın aksine kooperatifin sermayesi sabit değil değişkendir (KoopK m. 2/3). Kooperatif hukukunda ortak sıfatının yitirildiği haller şu şekildedir: (1) "çıkma", (2) "payın devri ile ortak sıfatının yitirilmesi", (3) "çıkarılma" ve (4) "sermayeye katılma borcunun veya diğer ödemelerin yerine getirilmemesi halinde sıfatın kendiliğinden yitirilmesi"[475]. Anonim ortaklıklardaki düzenlemelerden farklı olarak, KoopK m. 10'a göre her ortak çıkma hakkına sahiptir. Görüldüğü üzere kooperatifin niteliği farklıdır. Diğer yandan kooperatiflerde haklı nedenle fesih davası düzenlenmemiştir. Onun yerine çok geniş çıkma ve çıkarılma olasılıkları düzenlenmiştir. Bu yüzden kooperatiflerde haklı nedenle fesih davası bir

[472] Bkz. yuk. Birinci Bölüm §4, A, I, II.
[473] Karş. Limited ortaklıkta her ortak ortaklık oranına bakılmaksızın haklı nedenle fesih davası açabildiğinden (TTK m. 636/3) böyle bir durumda davacı taraf açısından ortaklık oranının birleşme dolayısıyla değişmesi önemini kaybetmektedir. Diğer yandan birleşme dolayısıyla ortaklıktan ayrılmış birinin davaya devam edemeyeceği açıktır.
[474] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 589 parag. 1751.
[475] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 620 parag. 1815.

ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaz. Ortağın ayrılma hakkını kullanması veya belli durumlarda ortaklık sıfatının kendiliğinden sona ermesi söz konusu olabilir. Oysa anonim ortaklıkta ortağın, ilke olarak ayrılma hakkı olmadığı için, haklı nedenle fesih davası bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkabilmektedir.

3. Tür Değişikliği

a. Genel Olarak

Tür değişikliği, bir ticarî ortaklığın tasfiye olmaksızın, mevcut ekonomik durumunu koruyarak, var olan hukukî biçiminden diğer bir hukukî biçime dönüştürülmesini ifade etmektedir[476]. Birleşme ve bölünmeye hâkim olan süreklilik, diğer bir ifadeyle ortaklık payının ve haklarının korunması ilkesi tür değiştirmenin de merkezinde yer alır[477].

Yukarıdaki açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda haklı nedenle fesih davasının durumu açısından anonim ortaklığın hangi türe dönüştüğü önemlidir.

b. Anonim Ortaklığın Limited Ortaklığa Dönüşmesi

TTK m. 181'de anonim ortaklıkların bir başka sermaye ortaklığına ya da kooperatife dönüşebileceği belirtilmiştir. Haklı nedenle fesih davası açılmış bulunan bir anonim ortaklığın bir limited ortaklığa dönüşmesi halinde devam eden davalar da yeni ortaklığa devrolunacak ve yeni ortaklık tarafından devam ettirilecektir. Haklı nedenle

[476] **Türk**, **Hikmet Sami**: Ticaret Ortaklıklarının Nevi Değiştirmesine İlişkin Yargıtay Kararları, II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 11-12 Ocak 1985, s. 151; **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku s. 675, parag 16-01; **Cemre Hazıroğlu**, **Elif**: Ticari İşletmenin Bir Ticaret Şirketine Dönüşmesinde Ticari İşletmeyi İşletenin Önceki Borçlardan Sorumluluğu, TFM, 2017, C. 3, S. 1, s. 72.
[477] **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku, s. 677, parag 26-06.

fesih davası da limited ortaklığa devrolunacaktır. Ancak yukarıda, birleşme ile ilgili bölümde yaptığımız açıklamalardaki gibi kanaatimizce burada TTK m. 192 çerçevesinde tür değiştirme işleminin iptali davası ve haklı neden açılarından bir ara değerlendirme gereklidir. İptal davası açılmışsa dava sonuna kadar haklı nedenle fesih davası duracaktır. İptal davası açılmamışsa veya reddedilmişse haklı nedenle fesih davasının devam edip etmeyeceğine ilişkin olarak hâkim tarafından bir değerlendirme yapılacaktır. Elbette değerlendirilecek en önemli hususun haklı nedenin limited ortaklık bünyesinde de ortaklığın haklı nedenle feshi için yeterli olup olmadığıdır. Karar verilirken, kişisellik öğelerinin anonim ortaklığa göre daha baskın olabildiği limited ortaklıklarda, ilişkinin devamını çekilmez ve feshi haklı kılan nedenlerin daha yoğun olarak karşımıza çıkabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

c. Anonim Ortaklığın Kooperatife Dönüşmesi

Kooperatiflerde haklı nedenle fesih kurumu bulunmamaktadır. Kooperatifin anonim ortaklıktan farklı bir yapısı bulunmaktadır ve sermayesi sabit değil, değişkendir. Kooperatiflerde haklı nedenle fesih davası düzenlenmemiştir. Dolayısıyla anonim ortaklığın bir kooperatife dönüşmesi halinde TTK m. 192 kapsamında tür değiştirme işlemine karşı açılmış bir iptal davası yoksa açılmış bulunan haklı nedenle fesih davasının reddedilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Tür değiştirmenin iptali davası açılmışsa bu davanın sonuçlanmasına kadar haklı nedenle fesih davası hemen reddedilmeyip durmalıdır.

d. Şahıs Ortaklığın Anonim Ortaklığa Dönüşmesi

Akla gelebilecek son olasılık ise TTK m. 181/1-b kapsamında bir kollektif veya

komandit ortaklığın ya da TTK m. 194/2 uyarınca bir ticari işletmenin anonim ortaklığa dönüşmesi ihtimaldir. Böyle bir durumda davacı pay sahibinin şahıs firması veya ticari işletme zamanına dayanan haklı nedenlerinin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında kullanıp kullanamayacağı sorusu akla gelebilir. Kanaatimizce nasıl ki haklı nedenle fesih davasında TTK'nun yürürlüğünden önceki gerekçeler TTKYUK m. 3 kapsamında kullanılabiliyorsa şahıs ortaklığı zamanında meydana gelen gerekçelerin de bu dava özelinde değerlendirilebilir olanları haklı nedenin tespitinde kullanılabilmelidir. Bir diğer ifade ile şahıs ortaklığı zamanında oluşmuş haklı nedenin anonim ortaklık bünyesinde de ortaklığın haklı nedenle feshi için yeterli olup olmadığı değerlendirmesi yapılmalıdır.

4. Bölünme

Daha önce açıklandığı üzere anonim ortaklıklar tam veya kısmi bölünebilirler[478]. Kısmi veya tam bölünmede, bölünme sözleşmesi ya da planı çerçevesinde iradî olarak aktif ve pasiflerden oluşan malvarlıkları küllî halefiyetle devir edilirler[479]. Kanaatimizce, TTK m. 192 çerçevesinde bölünme işleminin iptali davası açma süresi boyunca ve dava açılmışsa dava sonuçlanıncaya kadar haklı nedenle fesih davasının durması gerekecektir. İptal davası açılmamışsa veya reddedilmişse bölünmenin aşağıdaki açıklamalar kapsamında davalı sıfatına etkisi olacaktır.

Anonim ortaklığın kısmi bölünmesi halinde, kısmi bölünme dolayısıyla davalı ortaklık ortadan kalkmamakta, ancak bölünen ortaklığın bir kısım malvarlığı var olan ya da yeni kurulan başka bir ortaklığa devredilmektedir. Böyle bir durumda kural olarak kısmi bölünen ortaklıkla davaya devam edilecek ve bölünen anonim ortaklık davalı

[478] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, §8, B, III, 6.
[479] **Helvacı**, Bölünme, s. 109.

sıfatını kaybetmeyecektir[480].

Kısmi bölünme dolayısıyla devralan yeni kurulmuş veya var olan bir ortaklığın davalı olup olmayacağı hususu ayrıca değerlendirilmelidir. Kanaatimizce küllî halefiyet ilkesi gereği bölünen ortaklık ve devralan ortaklıkların anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında mecburî dava arkadaşı olarak davaya birlikte devam etmeleri gerekir. Zira aynı nedenden kaynaklanan iki ayrı dava düşünülemeyeceği gibi davalılardan biri hakkında verilen karar diğer davalı ortaklığı da etkileyecektir. Diğer yandan kısmi bölünme dolayısıyla bölünmeye katılan ortaklıklardan bazılarında ortaklık yapısının değişip davacı pay sahibinin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası için gerekli asgarî oranın altına düşmesi hali ayrıca değerlendirilmelidir. Yine mecburî dava arkadaşı olan ortaklıklardan birinin limited ortaklık olması halinde, haklı nedenin niteliği ve verilecek karar bakımından ortaklık türünden kaynaklanan özellikli durumların da göz önünde bulundurulması gerekir.

Tam bölünmede ise bölünen ortaklık tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle ortadan kalktığından dolayı var olan ya da yeni kurulmuş en az iki devralan sermaye ortaklığının durumu değerlendirilmelidir. Yargıtay da bir kararında davalı ortaklığın tam bölünmesi sonuçlarının haklı nedenle fesih davasına etkilerinin değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir[481]. Kanaatimizce yukarıda kısmi bölünmedeki açıklamalar burada da geçerli olmalıdır. Buna göre, aynı nedenden kaynaklanan iki ayrı dava kopyalanarak çoğaltılmayıp davaya mecburî dava arkadaşlığı şeklinde devralan ortaklıklar tarafından

[480] Kısmi bölünme dolayısıyla ortaklık yapısının değişip davacı pay sahibinin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası için gerekli asgarî oranın altına düşmesi hali istisna tutulmalıdır. Bu konuda ayrıca bkz. yuk. İkinci Bölüm, §8, B, III, 6.

[481] "Mahkemece, yazılı gerekçe ile 6102 Sayılı TTK'nın 531. maddesi uyarınca şirketin fesih ile tasfiyesine, şirkete tasfiye memuru atanmasına karar verilmiştir. Ancak davacı vekili ve davalılar ..., ..., Keleşoğlu İnş.Tur. Tic. Ltd. Şti. vekili hüküm tarihinden sonra Otomobil Dünyası İnşaat Turizm San. ve Tic. A.Ş.'nin 11.04.2016 tarihli olağanüstü genel kurul toplantısında şirketin tam bölünme suretiyle tasfiyesiz infisah kararı alındığını, anılan kararın Ticaret Sicil Gazetesi'nin 11.7.2016 tarih, 9112. sayısının 471. sayfasında tescil ve ilan edildiğini bildirmiş ve anılan Ticaret Sicil Gazetesi örneğini ibraz etmiştir. Bu durumda mahkemece, anılan genel kurul kararının işbu davaya etkisinin tartışılıp değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerektiğinden davacı vekili ve mümeyyiz davalılar vekilinin anılan yöne ilişkin karar düzeltme isteminin kabulüyle Dairemizin 04.07.2017 tarih 2016/2752 Esas, 2017/4079 Karar sayılı onama ilamının kaldırılarak, yukarıda anılan gerekçeyle mahkeme kararının bozulmasına karar vermek gerekmiştir."(Y.11.HD. T.16.05.2019, E.2017/4419, K.2019/3835: **KBİBB**).

devam edilmelidir. Devralan ortaklıklardan birinin limited ortaklık olması halinde, haklı nedenin niteliği ve verilecek karar bakımından ortaklık türünden kaynaklanan özellikli durumlar ayrıca değerlendirilmelidir.

V. Davalının Şahsında Meydana Gelen Bazı Özel Durumların Davaya Etkisi

1. Davalının Sona Ermesi

a. Kavram

Sona erme anonim ortaklığın faaliyetinin durmasını veya durdurulmasını ifade eder[482]. Faaliyeti sona eren ortaklığın tüzel kişiliği devam etmektedir. Ortaklık tasfiye haline girerse, ortaklığın taraf ehliyeti son bulmaz[483]. Sona erme infisah ve fesih kavramlarını içeren bir üst kavramdır. İnfisah, anonim ortaklığın bazı nedenler dolayısıyla herhangi bir karar olmadan kendiliğinden sona ermesi, anonim ortaklığın hukuken sona erdiğinin kabul edilmesidir. Fesih ise bir anonim ortaklığın karar şeklinde somutlaşan bir irade ile sona erdirilmesidir. Bu irade bazen pay sahiplerinin kararı, bazen de bir mahkeme ilâmı niteliğinde karşımıza çıkar[484]. Tasfiye ise, anonim ortaklığın malvarlığının nakde dönüştürülüp borçlarının ödenmesi ve varsa kalanın kural olarak payları oranında pay sahiplerine dağıtılmasıdır. Tasfiye tamamlanınca, anonim ortaklığın ticaret unvanı ticaret sicilinden terkin edilir ve bununla tüzel kişiliği sona erer[485].

Anonim ortaklığın başlıca infisah nedenleri; sürenin bitmesi (TTK m 529/1-a), işletme konusunun gerçekleşmesi ya da gerçekleşmesinin olanaksızlaşması (TTK m. 529/1-b), esas sözleşmede düzenlenmiş infisah nedenleri ve ortaklığın iflâsına karar

[482] **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku, s. 163, parag 10-85.
[483] **Kuru**, Usul I, s. 935; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 98.
[484] **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku, s. 163, parag 10-86.
[485] **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku, s. 164, parag 10-87.

verilmiş olmasıdır[486].

Anonim ortaklığın fesih nedenleri kapsamında, genel kurulun fesih kararı alması, organ eksikliği sayılabilir.

b. Birden Çok Fesih Nedeninin Bulunması Karşısında Haklı Nedenle Fesih Davası

Doktrinde bir görüş, özel bir fesih nedeni varken haklı neden gibi genel bir nedene dayanmanın uygun olmayacağı yönündedir. Buna göre, somut olayda diğer fesih nedenlerinden birinin mevcut olduğu durumlarda, öncelikle o nedene dayanarak fesih istenebilir. Haklı nedenle fesih davasına ise somut bir fesih nedeninin söz konusu olmadığı hallerde başvurulabilir[487]. İnfisahın tespiti davası ile haklı nedenle fesih davası yarışmaz. Zira Kanunda ya da esas sözleşmede belirtilen infisah nedenlerinden biri gerçekleştiğinde, ortaklık kendiliğinden sona erer ve bu durumda pay sahipleri infisahın tespitini talep edebilirler[488].

Doktrindeki diğer görüşe göre, mahkemenin fesih yerine alternatif çözümlere karar verebilme yetkisi bulunduğu için, özel fesih nedenlerinden birinin mevcut olduğu hallerde bu durum aynı zamanda haklı neden olarak nitelendirilebiliyorsa, azınlığın haklı nedenle fesih davası açma imkânının da mevcut olduğu kabul edilmelidir. Bir diğer ifadeyle, haklı nedenle fesih davası ile diğer nedenlerle fesih davaları yarışmaktadır. Zira azınlığın anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açmakla istediği sonuç her zaman

---

[486] **Tekinalp**, Ortaklıklar Hukuku, s. 165-167. TTK m. 529 dışında da TTK'nda öngörülen diğer bazı infisah nedenleri vardır. Bunlar arasında, TTK m. 152/3 kapsamında birleşme dolayısıyla devrolunan ortaklığın infisahı; TTK m. 159/1 kapsamında tam bölünmede bölünen ortaklığın infisahı ve TTK m. 376/2'de anonim ortaklığın sermayesi ile kanuni yedek akçelerinin 2/3'sinin zararlar sonucunda karşılıksız kalması halinde, 1/3 ile yetinme veya tamamlama kararlarından birinin alınmaması dolayısıyla infisahı sayılabilir.

[487] **Erdem**, s. 233-234; **Şahin**, s. 277. *Şahin'e* göre yukarıda belirtilen ve TTK'nun 529. maddesinde düzenlenen herhangi bir sona erme nedeninin gerçekleşmesi durumunda, ortaklık kendiliğinden sona ereceğinden, bu gibi hallerde infisah eden ortaklıkta haklı nedenle feshi davasının açılması mümkün değildir(**Şahin**, s. 277).

[488] **Erdem**, s. 234.

fesih olmayabilir. Azınlığa, özel fesih nedenine dayanmak yerine haklı nedenle fesih davası açma dolayısıyla fesih yerine örneğin kâr dağıtımı talep edebilme imkânı tanınmalıdır[489].

Kanaatimizce de sona erme veya tasfiye hallerinden hangisi gerçekleşirse gerçekleşsin anonim ortaklık sicilden terkin edilinceye kadar haklı nedenle fesih davası açılabilmelidir. Zira ortaklık tasfiye halinden çıkabileceği gibi kasıtlı olarak tasfiye sürecine girip dava açılmasına engel olabilir. Böylelikle azınlık pay sahibinin dava hakkının kötüniyetle kısıtlanması durumu söz konusu olabilir. Diğer yandan dava açılabilir olmakla birlikte hâkim tarafından dava bekletici sorun yapılıp tasfiye hallerindeki duruma göre karar vermesi usûl ekonomisi açısından uygun olacaktır.

Yargıtay tarafından verilen bir kararda asgarî sermaye yükümlülüğünü yerine getirmemiş olması dolayısıyla sicilden re'sen terkin edilerek ortadan kalkmış limited ortaklığa karşı ortaklığın henüz tasfiye edilmemiş malvarlığı ve borçları mevcut olduğundan pay sahibinin mirasçılarının haklı nedenle fesih talepleri yerinde bulunmuş ve ortaklığın ihya edilmesi gerektiği belirtilmiştir[490].

2. Davalının Konkordatoya Başvurması

Haklı nedenle fesih davası açılmış bulunan davalı ortaklık dava öncesinde konkordatoya başvurmuş olabileceği gibi dava sırasında da başvurusunu gerçekleştirmiş olabilir. Yine, geçici mühlet veya kesin mühlet aşamalarında bulunabilir. Ortaklığın

[489] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 258-259; **Habegger**, s. 122'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 258.

[490] "İlk Derece Mahkemesince iddia, savunma bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsmaına göre; TTK 531. maddesinde limited şirketlerin henüz sicilden silinmeden feshini talep edebilecek kişilerin sermayenin 1/10'unu temsil edenler olarak belirtildiğine göre davaya konu şirket hissedarlarının mirasçılırının şirketin tasfiyesini sağlamak için dava açmakta hukuki yararlarının bulunduğu, şirketin henüz tasfiye edilmemiş malvarlığı ve borçları mevcut olduğundan bu malvarlığı on yıl dolmadığından hazineye gelir olarak kaydedilmediği, şirketin malvarlığının tasfiyesi için yeniden ihyası açısından haklı neden kabul edildiği gerekçesi ile ... San. İnş. Taah. ve Tic. Ltd. Şti'nin ihyasına, ... İcra Müdürü ...'nun tasfiye memuru olarak atanmasına, yargılama giderinin ve vekalet ücretinin davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmiştir"(Y. 11. HD, 11.12.2017, E.2017/4868, K.2017/7109: **KBİBB**).

konkordato projesi kabul edilmiş veya reddedilmiş olabilir. Tüm bu olasılıkların haklı nedenle fesih davası açsından değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Konkordatoda, borçlu açısından geçici mühlet süresi içinde ya da kesin mühlet içinde bulunsa da İİK m. 288/1 uyarınca her iki durumda da kesin mühletin sonuçları doğacaktır. Konkordato kurumunda kesin mühletin alacaklılar bakımından sonuçları ise İİK'nun 294 ve 295. maddelerinde düzenlenmiştir[491].

Sonuçlardan ilki takip yasağının başlamasıdır. Yasak kanun gereği kendiliğinden oluşur. Artık hiçbir takip yapılamaz. Bu kurala AATUHK[492] kapsamında yapılan takipler de dahildir. Önceden başlamış takipler de durur. Bundan sonra da yeni icra veya iflâs takibi başlatılamaz. Söz konusu yasak takip talebinin alınmasına engel değildir[493]. İİK m. 308/ç hükmüne göre konkordatonun taraflar açısından uyulması zorunlu olmasıyla birlikte geçici mühletten önceki takipler vesilesiyle konulan fakat henüz paraya çevrilmemiş olan hacizler hükümsüz kalacaktır. Söz konusu hüküm İİK m. 206 kapsamında birinci sıradaki imtiyazlı, rehinli alacakların değeri kadarlık kısmı ile AATUHK kapsamındaki kamu alacakları hakkında uygulanmayacaktır. İİK'nda haczin düşeceğinin belirtilmiş olması kapsamında takibin de düşüp düşmeyeceği hususunda iki görüş bulunmaktadır. İlk görüşe göre sadece hacizler değil takipler de düşer[494].Diğer görüşe göre ise takipler düşmez, durmakta devam eder[495].

Borçlu ortaklığın taraf olduğu davalara bakan mahkemelerin alacaklıları konkordato mühletinden hemen haberdar etmesi yerinde olacaktır. Ancak iflâs hukukundaki durumdan farklı olarak (İİK m. 194/1), borçlunun açtığı davalar görülmeye devam edecek; acele hallerden ne anlaşılması gerektiği ise somut olayın özellikleri

[491] Bkz. yuk. İkinci Bölüm §8, B, IV, 2.
[492] 21.07.1953 tarih ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 28.07.2953 tarih ve 8469 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
[493] **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 93.
[494] **Postacıoğlu**, Konkordato, s. 111.
[495] **Kuru**, El Kitabı, s. 1514; **Kuru**, İcra, s. 3804; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 812; **Kale**, **Serdar/Öztek**, **Selçuk**: Yeni Konkordato Hukuku, Ankara, 2018, m. 294, No.12, **Akil**, Konkordato, s. 242.

dikkate alınarak belirlenecektir. Mühlet içinde, iflâs davaları hariç olmak üzere, yeni dava açılmasına bir engel yoktur[496]. Borçluya karşı malvarlığına ilişkin yeni davalar açılabileceği gibi, derdest davalara da devam edilecektir[497].

Konkordato mühletinin verilmesi takip yapılmasının yanı sıra ihtiyatî tedbir ve hacizlerin uygulanmasını da engellemektedir (İİK m. 294/1). İİK m. 294/1'de ihtiyatî tedbir yahut ihtiyatî haciz kararı verilememesinden değil verilen kararın uygulanamamasından bahsedilmektedir. Yasağa rağmen ihtiyatî haciz yahut ihtiyatî tedbir kararı uygulanırsa uygulanan tedbirler geçersiz (batıl) olacaktır[498].

Yukarıdaki açıklamalar dikkate alınarak değerlendirildiğinde konkordato geçici veya kesin mühleti verilmiş olması halinde anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açılabilmelidir. Daha önceden açılmış bulunan ve devam eden davalar da konkordato sürecinden etkilenmeksizin devam edilebilecektir. Davanın durması ancak mahkeme tarafından bu yönde bir karar verilmesi halinde mümkün olabilecektir. Diğer yandan takipler durduğundan dolayı daha önceden hüküm verilmek suretiyle kesinleşmiş bulunan ve karara en yakın tarihteki değerleri üzerinden davacı pay sahibinin ortaklıktan çıkmasına karar verilmişse buna dayanılarak başlatılmış bir takip olması halinde bu takip konkordato süreci boyunca duracaktır. Konkordatonun tasdiki söz konusu olursa bizim de katıldığımız takibin düşmeyeceği görüşü kapsamında takip gerekli görülmesi halinde devam ettirilebilecektir.

Haklı nedenle fesih davası dolayısıyla verilmiş bulunan herhangi bir ihtiyatî haciz veya ihtiyatî tedbir kararı İİK m. 294/1 gereği davalı ortaklığın konkordatoya başvurmuş olması halinde uygulanamayacaktır.

[496] **Kuru**, El Kitabı, s. 1486; **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 97.
[497] **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 96-97; **Akil**, Konkordato, s. 239.
[498] **Pekcanıtez/Erdönmez**, s. 94; **Akil**, Konkordato, s. 243.

3. Davalının İflâs Etmesi

Anonim ortaklıkların sona erme nedeni olarak iflâs TTK m. 529/1-e hükmünde düzenlenmiştir. Anonim ortaklığın iflâsı halinde fesih davasının durumu da incelenmelidir.

İİK m. 194 uyarınca hukuk davalarının tatilinden söz edilmiştir. İİK m. 194'te "*Acele haller müstesna olmak üzere müflisin davacı ve davalı olduğu hukuk davaları durur ve ancak alacaklıların ikinci toplanmasından on gün sonra devam olunabilir. Bu hüküm şeref ve haysiyete tecavüzden, vücut üzerinde ika olunan zararlardan doğan tazminat davaları ile evlenme, ahvali şahsiye veya nafaka işlerine müteallik ihtilaflara, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerle ilgili olarak açılmış olan hukuk davalarına tatbik olunmaz. Dava durduğu müddetçe zamanaşımı ve hakkı düşüren müddetler işlemez."* hükmü yer almaktadır. Buna göre anonim ortaklığın davacı olduğu haller yanında, davalı olduğu durumlarda da davalar durmakta ve alacaklıların ikinci toplantısından itibaren on günü müteakip tekrar devam etmektedir.

Açılmış bulunan bir davada hukukî yarar ya da davanın konusu kalmazsa ya da ulaşılmak istenen sonuç elde edilirse dava konusuz kalır[499]. Konusuz kalma durumunda, nasıl bir hüküm tesis edileceği HMK'nda belirtilmemiştir. Ancak hâkim konusuz kalma dolayısıyla bir karar vermeyecektir. Mahkeme kararında yalnızca davanın konusuz kaldığını ifade edecek ve davayı sonlandıracaktır[500]. Kanaatimizce, davalı ortaklığın iflâsına karar verilmesi halinde ortaklık zaten iflâs dolayısıyla sona ermiş olduğundan dolayı dava hâkim tarafından davanın konusuz kalmasına karar verilmelidir. Zira ortaklık iflâs halinde iken, ayrıca bir daha tasfiye sonucunu doğurabilecek bir işleme girişilmesi mümkün olmaz[501].

---

[499] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 439; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 473.
[500] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 439; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 473; **Kuru**, Usul III, s. 3015. Bu konuda ayrıca bkz. aşa. İkinci Bölüm, §14, A, IV.
[501] Benzer şekilde *Sumer* de artık yürürlükte bulunmayan iflâs erteleme davası açılmış ise, iflâs erteleme

§9-DAVANIN GÖRÜLECEĞİ MAHKEME VE DAVANIN AÇILMASI

A. Davanın Görüleceği Mahkeme

I. Görevli Mahkeme

Haklı nedenle feshi davasının düzenlendiği TTK m. 531'de görevli mahkeme açık olarak belirtilmiştir. Buna göre görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir[502].

TTK m. 531'de görevli mahkemeye ilişkin düzenlemenin bulunması bu düzenlemenin tekrar niteliğinde olduğu gerekçesiyle doktrinde eleştirilmektedir[503].

Ticarî davalar TTK m. 4'te ve bazı özel kanunlarda yer alan çeşitli hükümlerde belirtilmiştir. TTK m. 4/1'de "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda" yer alan düzenlemelerden kaynaklanan hukuk davalarının ticarî sayılacağı açıkça belirtilmiştir[504]. İlave olarak, TTK m. 5/1'e göre, aksine bir düzenleme yoksa, dava konusunun değeri veya tutarı dikkate alınmaksızın, tüm ticarî davalara asliye ticaret mahkemesi bakacaktır.

Bu iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde, görüleceği üzere, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir[505].

Asliye ticaret, asliye hukuk mahkemeleri ve diğer hukuk mahkemeleri arasında "görev" ilişkisi vardır. Bu kapsamda bir yerde asliye hukuk mahkemesi ile birlikte asliye ticaret mahkemesi de varsa, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası asliye ticaret mahkemesinde görülür. Zira, TTK m. 5/2 gereği asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve ticarî sayılan davalarla özel hükümler uyarınca asliye ticaret

---

davasının bekletici mesele sayılması ve beklenmesi gerektiğini; şayet iflâs kararı verilirse zaten fesih davasının konusuz kalacağını belirtmiştir. (**Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 849).

[502] **Ayan**, s. 2262. Anonim ortaklıkların aksine limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından görevli mahkeme açık olarak belirtilmemiştir. Bu konu hakkında bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 426.

[503] **Şahin**, s. 357; **Erdem**, s. 187; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 229-230.

[504] **Hanağası**, s. 227

[505] **Erdem**, s. 187; **Şahin**, , s. 356-357; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 178; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 229-230.

mahkemesinde görülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır[506].

Bir yerde, asliye hukuk mahkemesi bulunuyor olmasına rağmen ayrı ticaret mahkemesi yoksa ticaret mahkemelerinin görevli olduğu dava ve işlere; oradaki asliye hukuk mahkemeleri eşit şekilde bakar. Dolayısıyla asliye hukuk mahkemesi asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla karar verir. Haklı nedenle fesih davasında da durum böyle olacaktır ve asliye hukuk mahkemesi davaya bakacaktır[507](TTK m. 5/4). Yargıtay'ın temyiz mercii olarak incelediği birçok kararda da bu tür örneklere rastlamak mümkündür[508].

Görev kuralları kamu düzeniyle ilgilidir. Görevsizlik iddiası taraflarca yargılamanın her aşamasında ileri sürülebilir. Mahkeme de görevli olup olmadığını her aşamada kendiliğinden inceleyebilir[509].

5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun[510] 6545 sayılı Kanun ile değişik m. 5/3 hükmüne göre, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasına ilişkin tüm yargılama aşamaları, bir başkan ve iki üyeden oluşacak kurulca yürütülür. Haklı nedenle fesih davasına ilişkin olmak üzere, dava açılmadan önce veya açıldıktan sonra talep edilen ihtiyatî tedbirler de kurul olarak değerlendirilir[511]. Söz konusu düzenleme mahkemenin çalışma biçimine ve yargılama sürecinin hızlanmasına ilişkin bir düzenlemedir.

---

[506] **Hanağası**, s. 228.

[507] **Hanağası**, s. 228; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 229; **Erdem**, s. 187; **Ayan**, s. 2262.

[508] "Taraflar arasında görülen davada Kahramanmaraş .... Asliye Hukuk Mahkemesi'nce verilen .../03/2016 tarih ve 2013/100-2016/233 Sayılı kararın Yargıtayca incelenmesinin, davacılar vekili tarafından istenildiği ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü"(Y. 11. HD, 03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB**). Benzer kararlar için bkz. Y.11.HD. T.20.03.2018, E.2018/797, K.2018/2113; Y.11.HD. T.03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980; Y.11.HD. T.10.06.2015, E.2015/2387, K.2015/8048 ; Y.11.HD. T.26.05.2014, E.2014/3356, K.2014/9659; Y.11.HD. T.22.05.2019, E.2019/362, K.2019/4087 : **KBİBB.**

[509] **Hanağası**, s. 228.

[510] 26.09.2004 tarih ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun, 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

[511] **Hanağası**, s. 228; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 229.

Mahkeme her durumda asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla görev yapacaktır[512]. Kurul olarak görüşülüp karara bağlanması gereken davanın tek hâkim ile karara bağlanmasına ya da tek hâkimle yargılanmasına başlanan davanın kurul olarak yargılamasının devam edilmesine karar verildiğinde, mahkemenin diğer üyelerinin ve tarafların itirazı hususunda HMK'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır[513]. Bu durumda davaya bakan kurulun ya da üyenin, görevsizlik kararı verebileceğinin; tarafların da davanın her aşamasında davaya kurul halinde veya tek hâkimle bakılması gerktiği yönünde görev itirazında bulunabileceğinin kabulü gerekir[514]. Mahkeme kurul halinde karar vermesi gerektiğinden dolayı tek hâkimle karar veremeyecektir. HMK m. 375/1-a'da da belirtildiği üzere mahkemenin kanuna uygun teşkil etmemesi yargılamanın yenilenmesi nedenlerindendir. Bu kapsamda tek hâkimle karar verilmiş kararlarda taraflarca yargılamanın yenilenmesinin talep edilmesi mümkündür.

HMK m. 20/1 gereği görevsizlik kararı verilmesi hâlinde, taraflardan birinin, bu kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde, bu mahkemece davanın açılmamış sayılmasına karar verilir. HMK m. 20/2'ye göre de dosyanın gönderildiği mahkeme taraflara davetiye gönderir[515].

HMK m. 331/2'ye göre: "Görevsizlik kararından sonra davaya başka mahkemede devam edilmesi hâlinde, yargılama giderlerine o mahkeme hükmeder. Görevsizlik

---

[512] **Taşpınar Ayvaz**, **Sema**: Asliye Ticaret Mahkemeleri Hakkında Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tahkime Görevli Mahkeme, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, DEÜHFD, 2014, C.16, Özel sayı, s. 477.

[513] **Taşpınar**, s. 477; **Ayhan, Ziya**: Son Değişikliklerle Ticarî Dava ve Ticaret Mahkemelerinin Görev Sahası Hakkında Getirilen Yenilikler, BÜHFD, 2015, C.1, S. 1, s. 59. *Ziya*'ya göre açılan davanın kurul halinde mi yoksa tek hâkimle mi görüleceğine mahkeme başkanı karar verir. Yazara göre mahkeme başkanının bu kararı yargısal faaliyet olarak değil idari bir işlem olarak değerlendirilmelidir. Zira yargısal faaliyet biri şekli diğeri ise maddi açıdan değerlendirilmektedir. Şekli değerlendirmede mahkemelerin tüm faaliyetleri yargısalken maddi değerlendirmede maddi hukuk kurallarının bağımsız hâkimler tarafından belli bir olaya uygulanması tanımlaması kapsamındaki faaliyetler yargısaldır (**Ziya**, s. 58-59).

[514] **Ziya**, s. 59. *Ziya*'ya göre kurul ile tek hâkim arasındaki ilişkinin görev ilişkisidir (**Ziya**, s.59).

[515] **Hanağası**, s. 229.

kararından sonra davaya bir başka mahkemede devam edilmemiş ise talep üzerine davanın açıldığı mahkeme dosya üzerinden bu durumu tespit ile davacıyı yargılama giderlerini ödemeye mahkûm eder."[516].

II. Yetkili Mahkeme

TTK m. 531'de yetkili mahkeme de açık olarak belirtilmiştir. Yetkili mahkeme, "davanın açıldığı tarihteki ortaklık merkezinin bulunduğu yer mahkemesi"dir[517].

TTK'nda merkez kavramının tanımına yer verilmemiştir[518]. Diğer yandan doktrinde çoğunluğun üzerinde mutabık olduğu tanım işletmenin idari, ticarî ve hukukî faaliyetlerinin sürdürüldüğü yerin merkez olarak nitelendirilmesi gerektiğidir[519]. İşletmenin idari, hukukî ve ticarî faaliyetlerinin yürütüldüğü yer ile üretim gerçekleştirdiği yerin aynı olmaması halinde TMK m. 51 ve TTK m. 40/1 birlikte değerlendirilmelidir. TMK m. 51 gereği, tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgelerinde farklı bir düzenleme olmadıkça işlerinin idare edildiği yerdir. Bu bağlamda tüzel kişiliğin günlük yönetim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yer yerleşim yeri olarak değerlendirilecektir. TTK m. 40/1 kapsamında her tacir, ticarî işletmesinin faaliyete geçtiği andan başlamak üzere 15 gün içerisinde ticarî işletmesiyle belirlediği ticaret unvanını merkezin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ve ilânını sağlar. Bu düzenlemeden dolayı, ticarî işletme ve ticaret unvanının ticaret siciline tescilinde işletme

---

[516] **Hanağası**, s. 230.

[517] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 340 parag. 1562c; **Ayan**, s. 2262; **Ayoğlu**, Fesih, s. 223; **Eriş**, s. 3116. Limited ortaklıkta hâkli nedenle fesih davasında yetkili mahkeme, anonim ortaklığın haklı nedenle feshine ilişkin düzenlemeden farklı olarak, TTK'nun 636. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilmemiştir (**Yıldırım**, Limited Fesih, s. 427).

[518] **Göle**, **Celal**: Ticari İşletmenin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu, Prof. Dr. Enst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985), Ankara, 1986, s. 186; **Arkan**, **Sabih**: Ticari İşletme Hukuku, 20.B., Ankara, 2015, s. 35; **Ülgen**, **Hüseyin/Helvacı**, **Mehmet/Kendigelen**, **Abuzer/Kaya**, **Aslan/Nomer Ertan**, **Füsun**: Ticari İşletme Hukuku, 4.B., İstanbul, 2015, s. 168; **Bahtiyar**, Ana Sözleşme, s. 112; **Özdamar**, **Mehmet**: Yargıtay Kararları Işığında Ticari İşletmenin Şube Kavramı, ABD, 2007, S. 1, Ankara 2007, s. 49; **Pekdinçer**, **Tamer**: Ticaret Sicili Açısından Merkez-Şube-Satış Mağazası Kavramları, Prof Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 471.

[519] **Kayar, İsmail:** 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 5. B., Ankara, 2018, s. 65; **Göle**, Ticari İşletme, s. 181-206, s. 189; **Özdamar**, s. 49; **Pekdinçer**, s. 471.

merkezi kriterinden yola çıkıldığı kabul edilmektedir. Doktrindeki hâkim görüş, TTK'ndaki işletme merkezi kavramının ticarî işletmenin bütün idari faaliyetlerini toplandığı idare merkezi şeklinde anlaşılması gerektiğidir[520].

TTK m. 531'de yetkili mahkeme belirtilmemiş olsaydı bile, görevli mahkemenin belirlenmesinde olduğu gibi, doktrinde HMK m. 6/1 hükmündeki genel yetki kuralından hareketle yine aynı sonuca ulaşılabileceği ifade edilmiştir[521]. Şöyle ki, HMK m. 6/1 uyarınca genel yetkili mahkeme, davanın açıldığı zamandaki davalının yerleşim yeri mahkemesidir. Haklı nedenle feshi davasında, davalı ortaklığın bir tüzel kişiliği olduğu için, yetkili mahkeme, davanın açıldığı zamandaki ortaklığın yerleşim yeri kabul edilen merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir[522].

Medenî usûl hukukunda kesin yetki sonucuna, ya kanun maddesinde açıkça belirtildiği için ya da maddenin düzenleme şeklinden ulaşılabilir[523]. Yetkili mahkeme haklı nedenle fesih davası açısından Kanunda açıkça ve kesin bir ifadeyle düzenlenmiştir. Dolayısıyla TTK m. 531'de belirtilen yetki kuralı kesin yetki kuralı olup, dava şartıdır. Bu nedenle, haklı nedenle fesih davası ancak Kanunda öngörülen mahkemede açılabilir[524].

Haklı nedenle fesih davasına ilişkin yapılacak yetki sözleşmeleri geçersiz olacaktır[525]. Zira yetki sözleşmesinin geçerlilik koşullarıyla ilgili HMK m. 18/1 gereğince, kesin yetki durumlarında yetki sözleşmesi yapılamaz. Söz konusu yetki kuralına aykırı genel kurul kararı alınamaz; esas sözleşme hükümleri öngörülemez[526]. Anılan yetki kuralına aykırı genel kurul kararları veya esas sözleşme hükümleri butlanla

[520] **Göle**, Ticari İşletme s. 190; **Arkan**, s. 35; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan**, s. 168; **Özdamar**, s. 49.
[521] **Şahin**, s. 357.
[522] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 229.
[523] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 223; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 76.
[524] **Erdem**, s. 187; **Hanağası**, s. 229.
[525] **Oruç**, s. 219-220; **Erdem**, s. 186; **Şahin**, s. 357. Kollektif şirketin haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Çamoğlu**, Kollektif, s. 130; **Hanağası**, s. 229.
[526] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 340 parag. 1562c; **Oruç**, s. 219-220; **Şahin**, s. 357.

hükümsüz olur[527]. Yetkinin kesin olduğu bu gibi durumlarda mahkeme yetki ile ilgili araştırmasını kendiliğinden gerçekleştirir. Diğer yandan taraflar da bu hususu ileri sürebilir[528](HMK m. 19/1). HMK m. 138'e göre mahkeme kural olarak dosyayı değerlendirerek karar verir. Bu konuda tarafları da ön inceleme duruşmasında dinleyebilir[529].

Mahkeme yetkisiz olduğunu tespit ederse de, davası dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesi kararı verir (HMK m. 20). Bu kararda yetkili mahkeme de belirtilir (HMK m. 19/3)[530]. Yargıtay da haklı nedenle fesih davasında bu hususu aynı şekilde değerlendirmektedir[531].

Davanın açılmasından sonra davalının yerleşim yerinin değişmesi, mahkemenin yetkisini etkilemez. Dolayısıyla bir anonim ortaklığa karşı haklı nedenle fesih davası açılmasından sonra ortaklığın esas sözleşmesinde değişiklik yapılarak merkezinin değiştirilmiş olması, açılmış olan davayı yetki bakımından etkilemez[532].

HMK m. 331/2'ye göre: "Görevsizlik kararında olduğu gibi yetkisizlik kararında da davanın başka bir mahkemede sürdürülmesi durumunda, yargılama giderlerine ilişkin kararı ikinci mahkeme verir. Yetkisizlik kararından sonra davaya diğer mahkemede devam edilmezse talep üzerine davanın açıldığı mahkeme davacıyı yargılama giderlerini ödemeye mahkûm eder."[533].

---

[527] Söz konusu yetki kuralına aykırı genel kurul kararlarının veya esas sözleşme hükümlerinin geçersiz olacağı yönünde bkz. **Oruç**, s. 220.
[528] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 231; **Hanağası**, s. 229.
[529] **Hanağası**, s. 229.
[530] **Hanağası**, s. 229.
[531] "Davacı vekili, müvekkilinin davalı şirkette hissedar olduğunu, davalı şirketçe "K. Hotel" adlı otelin işletildiğini, şirket ortağı olmaktan başka bir sıfatı bulunmayan M. K.nun kendisini şirketin ve otelin sahibi olarak tanıttığını, şirketin parasını zimmetine geçirdiğini, yönetim kurulu üyesi olan müvekkiline bilgi verilmediğini, otele gelmesinin engellendiğini, şirket genel kurul toplantılarının zamanında yapılmadığını ileri sürerek, davalı şirketin TTK'nın 531. maddesi uyarınca feshini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, yetki itirazında bulunmuş, davanın esastan da reddini istemiştir. Mahkemece, davanın şirket merkezinde açılması gerektiği, bu yetkinin kesin yetki olduğu gerekçesiyle, mahkemenin yetkisizliğine, kararın kesinleşmesiyle ve talep halinde dosyanın Çeşme Asliye (Ticaret) Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir"(Y.11.HD. T.14.05.2015, E.2015/5224: **KBİBB**). Benzer yönde diğer bir Yargıtay kararı için bkz. Y.11.HD. T.04.03.2014, E.2014/1999, K.2014/4046: **KBİBB.**
[532] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 231-232; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 89; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 72; **Hanağası**, s. 229; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 207.
[533] **Hanağası**, s. 230.

B. Davanın Açılması

I. Genel Olarak

Haklı nedenle fesih davası talep sonucu dikkate alınarak değerlendirildiğinde ortaklığın feshine ya da alternatif bir çözüme karar verilen bir davadır[534]. Dava pay ekseninde kurulmuştur ve davanın amacı, azınlığın çoğunluk pay sahiplerinin kötüye kullanılan davranışlarına karşı etkin koruma sağlamaktır.

Haklı nedenle fesih davası, pay sahipleri ve ortaklık arasında görülen ve pay sahipliğinden kaynaklanan bir dava olduğundan dolayı TTK m. 1521 uyarınca basit yargılama usûlüne tâbidir[535]. Bir diğer ifade ile haklı nedenle fesih davası HMK'nda belirtilen basit yargılama hükümlerine göre çözümlenecek olup HMK m. 322/1 kapsamında basit yargılama yöntemiyle ilgili düzenleme olmayan durumlarda yazılı yargılama usûlü uygulanacaktır. Yargıtay da haklı nedenle feshe ilişkin bir kararında bu hususa değinmiştir[536].

Basit yargılama usûlünün uygulanacak olduğu haklı nedenle fesih davasında da tıpkı yazılı yargılama usûlünde olduğu gibi uyuşmazlık davacı pay sahibinin ya da sahiplerinin talebi üzerine mahkeme önüne gelecektir. Yargılama hâkim tarafından

---

534 Bkz. yuk. Birinci Bölüm §2, A, B.

535 **Hanağası**, s. 236.

536 "Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, 6102 Sayılı TTK'nın 531. maddesine dayalı davalı anonim şirketin haklı nedenle fesih ve tasfiyesi, mümkün görülmediği takdirde davacının ortaklıktan ayrılmasına izin verilmesi istemine ilişkin işbu davada davalı olarak şirketin gösterilmesi yeterli olup şirket ortaklarının davaya dahil edilmesi doğru görülmemişse de bu hususun sonuca etkili olmamasına; yine davacı ortağın şirket aleyhine açtığı şirket ortaklığından kaynaklanan bu davada 6102 Sayılı TTK'nın 1521. maddesi uyarınca basit yargılama usulünün uygulanacak olmasına, 6100 Sayılı HMK'nın 321. maddesinde basit usule tabi davalarda tahkikatın tamamlanmasından sonra, mahkemenin tarafların son beyanlarını alıp ve yargılamanın sona erdiğini bildirerek kararını tefhim edeceğinin, taraflara beyanda bulunabilmeleri için ayrıca süre verilmeyeceğinin düzenlenmiş bulunmasına, mahkemece tahkikatın tamamlanmasından sonra taraf vekillerinin son beyanlarının alınıp kararın tefhim edildiğinin, böylece usul kurallarına uyulduğunun anlaşılmasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanmasına karar vermek gerekmiştir"(Y.11.HD. T.03.03.2016, E.2015/12197, K.2016/2357: **KBİBB**).

başlatılarak re'sen yürütülemez[537]. Başka bir ifade ile davanın açılması HMK m. 317/1'de belirtildiği üzere, yazılı yargılama usûlünde olduğu şekilde dilekçe ile olacaktır.

Basit yargılama usûlünde, dava dilekçesinde hangi hususların bulunması gerektiği HMK'nda yer almadığından dolayı HMK m. 119/1 kapsamında yazılı yargılama usulü kurallarına göre hareket edilecektir. Bu kapsamda, haklı nedenle fesih davası dilekçesinde, mahkemenin adı, davacı pay sahibine ilişkin bilgiler, davacı gerçek kişiyse T.C. kimlik numarası, davalının unvanı, varsa davacı vekilinin bilgileri, davanın konusu, davacının iddiasının dayanağı tüm vakıalar, deliller, hukukî nedenler, talep sonucu ile davacının ya da vekilinin imzası yer almalıdır.

Daha önce de belirtildiği gibi HMK m. 26/1 çerçevesinde hâkim ancak talep edilen hususlarda karar verebilecek olmakla birlikte haklı nedenle fesih davasında taleple bağlılık ilkesinin bir istisnası söz konusudur. Bu sonuç haklı nedenle fesih davasının TTK m. 531 kapsamında açıldığının açık şekilde anlaşılabilir şekilde ifade edilmesi gerekliliğinin dilekçede belirtilmesi gerekliliğini değiştirmez. Dava yenilik doğuran dava niteliğinde olup dava terditli şekilde açılamaz[538].

Dava dilekçesinde, HMK m. 119/2 kapsamında bazı eksikliklerin varlığında mahkeme, davacıya eksikliklerin giderilmesi için bir haftalık kesin süre verir. Eksiklik süresinde tamamlanmaz ise, davanın açılmamış olmasına karar verilir.

Haklı nedenle fesih davası, HMK m. 118/1'e göre dava, dilekçenin kaydıyla birlikte açılmış sayılır.

Genel anlamda, davanın açılmasının gerek usûl hukuku gerekse maddî hukuk açısından bazı sonuçları vardır[539].

HMK m. 114/1-g uyarınca gider avansının yatırılması da dava şartlarındandır[540].

---

[537] **Karslı**, s. 293-294; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 182; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 152-153; **Yılmaz**, **Ejder**: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.I, 3.B., Ankara, 2017, s. 620; **Meriç**, Tasarruf İlkesi, s. 63 vd.

[538] Bkz. yuk. Birinci Bölüm §3, B, C.

[539] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özmumcu**, Dava, 183-206.

[540] Gider avansı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Özbek**, **Mustafa Serdar**: Hukuk Yargılama Usûlünde

Yargılama harçları ve her yıl Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan gider avansı tarifesindeki tutarı, dava açarken yatırmak zorundadır (HMK m. 120/1). Dava sırasında avansın yetersiz olduğu görülürse, bunun giderilmesi için davacıya iki haftalık kesin süre verilir (HMK m. 120/2). Dava şartı olan gider avansının dava açılırken ödenmesi tıpkı dava açılmasının da bir şartı olarak düzenlenmiştir[541]. Diğer yandan dava harçlarının da mahkeme veznesine yatırılması gereklidir [542] (HMK m. 121/1).

II. Davanın Kısmi Dava Olarak Açılıp Açılamayacağı

HMK m. 109/1'e kapsamında, talebin bölünebilir olduğu hallerde dava kısmi dava şeklinde açılabilir[543]. Kısmi davada açıkça feragat edilmedikçe, talep edilmeyen kısımdan vazgeçilmiş sayılmaz.

Haklı nedenle fesih davasının yenilik doğuran ve talep sonucu ortaklığın feshi olan yönü kapsamında kanımızca kısmi dava olarak açılamaz. Zira talep tektir ve bölünebilir nitelikte değildir. Talep anonim ortaklığın haklı nedenle feshidir.

Diğer yandan davanın alternatif çözümleri de içerir şekilde ortaklıktan çıkma talebi kapsamında payların bir kısmı açısından kısmi dava olarak açılıp açılamayacağı değerlendirildiğinde bunun da mümkün olmadığını düşünmekteyiz. Zira pay sahibinin söz konusu dava sonrası paylarının bir kısmı için ayrı karar verilmesi davanın ruhu ile uyuşmamaktadır. TTK'nun lafzı da buna uymamaktadır. Pay sahibinin ortaklıktan çıkarılması belirtilmiş bir alternatif çözümdür ve orada odaklanılan husus belli payların alınması değil pay sahibinin tüm paylarının devralınmak suretiyle anonim ortaklık ile ilişkisinin kesilmesidir.

Gider Avansı, Ankara, 2018.

[541] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 206; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 300; **Özbek**, s. 149.

[542] Dava harçları ile ilgili açıklamalar için bkz. aşa. İkinci Bölüm, §15, B.

[543] **Kuru**, Usul II,s. 1515; **Pekcanıtez**, Usul II, s. 990.

III. Davada Süre

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshinin talep edilebilmesi için TTK'nda herhangi süre öngörülmemiştir. Kanunda herhangi bir sürenin öngörülmemesi değişik görüşlerin oluşmasına neden olmuştur.

Türk hukukundaki bazı yazarlar TTK m. 531'de süre belirtilmemiş olmasını eleştirmiş ve belirli bir sürenin bulunması gerektiğini belirtmiştir[544]. Buna karşılık doktrindeki diğer bazı yazarlar süre sınırlaması getirilmesinin davanın niteliğine uygun düşmediğini ancak bunun dürüstlük kuralına göre makûl sürede ve hakkın kötüye kullanılması yasağı sınırları içinde açılması gerektiğini belirtmiştir[545].

---

[544] **Moroğlu**, TTK Tasarısı Değerlendirmesi, s. 331; **Ayan**, s. 2262; **Çelik**, Fesih, s. 587-588; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 847. *Moroğlu*, sürenin belirtilmemiş olmasının önemli bir eksiklik olduğunu, dava açma hakkının 1 yıllık sürede zamanaşımına uğrayacağına yönelik bir düzenlemenin bulunması gerektiğini ifade etmiştir (**Moroğlu**, TTK Tasarısı Değerlendirmesi, s. 331). *Ayan*, *Moroğlu*'nun süreye ilişkin açıklamasını bu hususta boşluğu giderici nitelikte olacağı gerekçesiyle olumlu değerlendirmiştir (**Ayan**, s. 2262). *Çelik* de, davanın açılmasının belirli bir süre ile sınırlandırılmasının, hakkın kötüye kullanılması durumlarını önleme açısından uygun olacağı görüşündedir (**Çelik**, Fesih, s. 587-588). *Sumer* ise, genel hüküm niteliğindeki BK m. 126/4 uyarınca 5 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği görüşündedir (**Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 847).

[545] **Şahin**, s. 358-360; **Erdem**, s. 190; **Erdem**, Makale, s. 184; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342-343 parag. 1564c; **Ayoğlu**, Fesih, s. 224; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 220; **Bilge**, Tasfiye, s. 279; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 120; **Hanağası**, s. 226-227. *Şahin*'e göre TTK m. 531'de süre sınırlaması getirilmesi davanın niteliğine uygun değildir. Zira davacının, davayı açmadan önce diğer hukukî yolları tüketmiş olmasının gerektiği hâllerde söz konusu yollara başvurmak ve bunları sonuçlandırmak için süreye ihtiyaç olacaktır. Yazara göre, dava haklı nedenlerin öğrenildiği tarihten başlayarak makul bir sürede açılmalıdır. Makul sürenin ne olduğunun belirlenmesi bakımından ise Yazar, haklı nedenlerin, nitelikleri gereği uzun bir zamana yayılan ve biriken olgular olmasından ve bu davanın son çare niteliği gereği davacının öncelikle başka yolları tüketmeyi isteyebileceğinden hareketle, kısa bir hak düşürücü süre öngörülmesinin uygun olmayacağını belirtmiştir(**Şahin**, s. 358-360). *Erdem* de, feshin bozucu yenilik doğuran haklardan olması nedeniyle zamanaşımı süresinden değil hak düşürücü süreden söz edilmesi gerektiğine dikkat çekmiş ve dava açma hakkının hukukun genel ilkeleri ve dürüstlük kuralı ile de sınırlı olduğunu belirtmiştir (**Erdem**, s. 190; **Erdem**, Makale, s. 184). *Tekinalp* de makul süre içinde davanın açılmasının TTK'nun 531. maddesine uygun olmadığı görüşündedir. Yazara göre bu dava ilk haklı gibi görünen nedenle açılamayabilir. Davacı iddiasını güçlendirmek için yeni örnekleri görmek isteyebilir (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342-343 parag. 1564c)**.** *Ayoğlu*'na göre de MK'nun 2. maddesi hükmü çerçevesinde haklı nedenin ortaya çıkmasından sonra makul süre içerisinde dava açılmamış ise davanın reddedilebilmesi gerekir (**Ayoğlu**, Fesih, s. 224). *İlbasmış Hızlısoy* da anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının tali niteliği nedeniyle, bu davanın açılmasından önce diğer hukukî yollara başvurulması gerekebileceği için, anılan davayı açma hakkının hak düşürücü süreye bağlanmasının uygun olmayacağı görüşündedir (**İlbasmış Hızlısoy**, s. 220). *Bilge*, hakkın kötüye kullanımı veya sessiz kalma nedeniyle hak kaybı ilkelerinin anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından da geçerli olduğunu ve bu dava bakımından dava açma süresinin sınırını oluşturacaklarını ifade etmiştir (**Bilge**, Tasfiye, s. 279). *Pulaşlı*'ya göre de, hukukî olayların meydana gelmesinden çok uzun süre sonra fesih davasının açılması, dürüstlük kuralına aykırılık sonucu doğurabilecek ve haklı nedenin sonradan ortadan kalkmasıyla dava hakkı da düşecektir. Bununla beraber, Yazara göre pay sahibine uzun süre hak ihlâline katlandığı veya diğer önlemler vasıtasıyla bu kötü durumu bertaraf etmeyi denemediği yolunda bir isnatta bulunulamaz (**Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 120). *Hanağası*'na göre, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası, bu davayı açma hakkının doğduğu tarihten itibaren makul bir süre içinde açılmalıdır. Bu,

Kanaatimizce de haklı nedenle fesih davasının belli bir süreye bağlanması davanın niteliği ile örtüşmemektedir. Öyle ki kanun koyucu haklı nedeni bile tanımlamaktan çekinmiş, ve haklı neden ve oluşum sürecini de içerecek şekilde her somut olay açısından değerlendirmeye tâbi tutmuştur. Dava açma süresi belirtilmemiş olmakla birlikte bunun dürüstlük kuralı içinde kullanılması ve hakların kötüye kullanılması şeklinde olmaması gerektiği de açıktır.

IV. Dava Açılmasının Genel Sonuçları

Davanın açılmasının maddî hukuk kapsamındaki en önemli sonucu, zamanaşımının kesilmesi ve hak düşürücü sürelerin korunmasıdır[546]. Yukarıda da belirtildiği şekilde haklı nedenle fesih davası ile ilgili bir zamanaşımı süresi veya hak düşürücü süre öngörülmemiştir[547].

Davanın açılması ile beraber, pay sahibi tarafından açılmış bulunan ve şahsa bağlı olan haklı nedenle fesih davasına bağlı hak malvarlığı hakkına dönüşecektir[548].

Dava açılmasıyla birlikte son olarak, iyiniyet ortadan kalkmaktadır[549]. Davanın açıldığı tarih haklı nedenin değerlendirilmesinde, faiz talebinin başlangıcının belirlenmesinde, ortaklığın değerinin tespitinde veya ortaklığın değerini düşürücü

---

dürüstlük kuralının ve davalı ortaklık bakımından hukukî güvenliğin sağlanmasının bir gereğidir. Gerçekten de, özel bir menfaatin elde edilmesi için açılan bir davanın bazı temel kurallara bağlı olmasında ve usul kurallarının tanımış olduğu imkânların belli ölçülerde ve sınırlarda kullanılmasında toplumun menfaati bulunmaktadır. Bu ölçü ve sınırlardan biri de, dürüstlük kuralı ve onun bir uygulama şeklini oluşturan hakkın kötüye kullanılması yasağıdır. HMK'nun 29. maddesinin birinci fıkrasında da açıkça, tarafların, dürüstlük kuralına uygun davranmak zorunda oldukları düzenlenmiştir. Bu çerçevede, haklı nedenin ortaya çıkmasından çok uzun bir süre geçtikten sonra fesih davası açılması, hakkın kötüye kullanılması anlamına gelebilecek ve bu davanın açılmasındaki menfaatin meşru olmaması sonucunu doğurup, davanın reddine neden olabilecektir (**Hanağası**, s. 226-227).

[546] **Elgün**, **Emel Şeyda**: Davanın Açılmamış Sayılması ve Sonuçları, Ankara, 2011, s. 157-160; **Karslı**, s. 496-497; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 242; **Özmumcu**, Dava, s. 194-195; **Umar**, **Bilge**: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara, 2014, s. 368; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 327; **Kuru**, Usul II, s. 1649; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 166; **Pekcanıtez**, Usul II, s. 1170.

[547] Bu konuda bkz. yuk. İkinci Bölüm, §9, B, III.

[548] **Elgün**, s. 160; **Karslı**, s. 497-468; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 243; **Özmumcu**, Dava, s. 196; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 327.

[549] **Elgün**, s. 160; **Karslı**, s. 498-469; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 328; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 243; **Özmumcu**, Dava, s. 196-198; **Kuru**, Usul II, s. 1671.

sonradan yapılan işlemler açısından büyük önem arz edecektir.

Dava açılmasının usûl hukuku açısından da birtakım sonuçları bulunmaktadır. Haklı nedenle fesih davasının açılması ile birlikte mahkeme harekete geçerek açılan davayı inceleyip karara bağlamak zorundadır[550]. Diğer yandan, dava açılması ile iddialar genişletilemeyecek ve değiştirilemeyecektir[551].

Dava açılmasının usûl hukuku uyarınca diğer önemi, davanın açıldığı tarih itibari ile derdest hale gelmesidir[552]. Dolayısıyla diğeri derdestken nedenleri, tarafları, konusu aynı yeni bir dava açılırsa sonraki, dava şartı yokluğundan usûlden reddedilecektir (HMK m. 114/1-ı)[553].

HMK m. 137/1 uyarınca dava şartları davanın açıldığı tarihe göre incelenir[554]. Yine, HMK m. 123'e göre davacı pay sahibi bakımından dava açılması ile davayı geri alma yasağı başlayacak ve ancak davalı izin verirse davasını geri alabilecektir[555].

Yine, HMK m. 397/1'e göre dava açılmadan, davacı pay sahibi tarafından bir ihtiyatî tedbir istenmiş olup da mahkemece buna karar verilmişse, ihtiyatî tedbir isteyen bu kararın alınmasından başlayarak iki haftalık sürede esasa ilişkin davasını açmak ve dava açtığına ilişkin belgeyi dosyasına koydurtmak zorundadır. Aksi halde ihtiyatî tedbir kararı kendiliğinden kalkar[556].

---

[550] **Kuru**, Usul II,1673.
[551] **Elgün**, s. 165-170; **Karslı**, s. 502-506; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 267; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 342-343; **Özmumcu**, Dava, s. 189-192; **Kuru**, Usul II,s. 1692; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 166.
[552] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 329; Derdestlik itirazının şartları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Tanrıver**, Derdestlik, s. 43. vd.; **Kuru**, Usul II, s. 1679.
[553] **Karslı**, s. 500-501; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 329; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 244; **Özmumcu**, Dava, s. 185-186.
[554] **Karslı**, s. 500; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 328; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 244; **Özmumcu**, Dava, s. 186-188
[555] **Karslı**, s. 501-502; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 346; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 245; **Özmumcu**, Dava, s. 192-194; **Kuru**, Usul II, s. 1680.
[556] **Karslı**, s. 501; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 245; **Özmumcu**, Dava, s. 188.

V. Davaya Cevap Verilmesi

Haklı nedenle fesih davasında süreç mahkeme tarafından dava dilekçesinin davalı ortaklığa tebliğ edilerek haberdar edilmesi ve ona savunma hakkı tanınmasıyla devam eder[557]. Dava dilekçesini tebellüğ eden ortaklık davadan haberdar olur ve böylelikle savunma hakkını kullanabilir[558]. Davalı ortaklık cevap dilekçesi ile davayı kabul edebileceği gibi, davaya iki haftalık kanunî süre içinde cevap vermeyebilir ya da cevap dilekçesinde açılan davaya karşı açıkça karşı koyarak savunmaya ilişkin beyanlarını ve delillerini ileri sürebilir (HMK m. 317/2). Davalı ortaklık, kanunî süresinde cevap vermezse, davacının iddialarının tümünü reddetmiş sayılır (HMK m. 128).

HMK m. 317/1'e göre basit yargılama usûlü kapsamında cevap dilekçesi mahkemeye sunulmuş olmakla cevap verilmiş olur. HMK m. 322/1 kapsamında cevap dilekçesinde; mahkemenin adı, davacı pay sahibine ilişkin bilgiler ile davalının unvanı, varsa davacı vekilinin bilgileri, davalının iddiasının dayanağı tüm vakıalar, deliller, hukukî nedenler, talep sonucu ile davalının ya da vekilinin imzası yer almalıdır (HMK m. 129/1).

Cevap dilekçesinde, HMK m. 130 kapsamında eksikliklerin bulunması durumunda mahkeme tarafından, davalıya bir haftalık kesin süre tanınır. Süresinde eksiklik tamamlanmaz ise, cevap dilekçesi verilmemiş sayılır.

HMK m. 128 kapsamında, davalı cevap dilekçesini süresinde vermezse davacının bütün iddialarını reddetmiş sayılır.

Davada basit usûlde yargılama uygulandığından cevaba cevap ya da ikinci cevap dilekçesi yoktur (HMK m. 317/2).

HMK m. 319 çerçevesinde verilen cevapla beraber savunma genişletilemeyecek

---

[557] **Karslı**, s. 509; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 250; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 332; **Yılmaz**, **Ejder**: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.II, 3.B., Ankara, 2017, s. 1908.
[558] **Kuru**, Usul II, **s.** 1757.

ya da değiştirilemeyecektir. Anonim ortaklık tarafından cevap dilekçesinde savunma ve deliller iyi değerlendirilmeli, sıra numarası altında bütün savunmalar açık bir şekilde bir bütün olarak bildirilmelidir[559].

Davalı ortaklık gerçekte hiçbir nedenin bulunmadığı, TMK'nun 2. maddesinden kaynaklanan makûl sürenin geçmiş olduğu şeklinde fesih talebinin tamamen reddedilmesi savunmasında bulunabilir[560].

Davalı ortaklığın, davacı azınlığa karşı ortaklığın feshi talebiyle "karşı dava" açması mümkün değildir. Davacının ve davalının karşılıklı iştirak halinde anonim veya limited ortaklıklar olması halinde şartları oluşmak kaydıyla böyle bir olasılıktan söz edilebilir[561].

Çoğunluk pay sahibinin karşı dava açarak azınlık pay sahibinin çıkarılması talebinde bulunup bulunamayacağı hususu da değerlendirilmelidir. TTK'nda pay sahibinin ıskatı, ortaklıkların birleşmesi, bölünmesi, ortaklıklar topluluğuna ilişkin hükümlerde yer alan düzenlemeler ve SerPK'nda öngörülen özel hükümlerden doğan olanaklardan başka haklı nedenle fesih davası ile bağlantılı veya ondan bağımsız pay sahibinin çıkarılmasına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla fesih davası açan pay sahibi aleyhinde ortaklığın veya diğer pay sahiplerinin çıkarılma talebi ile karşı dava açması mümkün olmayacaktır[562].

VI. Ön İnceleme

Ön inceleme, HMK m. 320'de düzenlenmiştir. Dava ve cevap dilekçelerinin karşılıklı olarak davalı ve davacı tarafından verilmesinden sonra, ön inceleme yapılır.

---

[559] **Kaya**, **Cemil/Akcan**, **Recep**: Medeni ve İdari Yargıda İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Yasağı, İÜHFM, 2009, C.67, S. 1-2, s. 135; **Yılmaz**, **Ejder**: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.III, 3.B., Ankara, 2017, s. 3076.
[560] **Aker**, s. 131.
[561] **Aker**, s. 131.
[562] **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 167-168.

HMK m. 320/1 uyarınca mahkeme tarafından, mümkünse dosya üzerinden karar verilir.

HMK m. 320/2'ye göre ilk olarak dava şartları, ilk itirazlar, zamanaşımı ve hak düşürücü süreler açısından inceleme yapılır. Sonrasında uyuşmazlık konuları tespit edilir. Taraflar sulhe veya arabuluculuğa teşvik edilmez zira anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında sulh[563] ve arabuluculuk[564] kurumları uygun değildir.

Haklı nedenle fesih davasında farklı pay sahipleri tarafından haklı nedene dayanan birden çok fesih davası açılırsa, bu davalar arasında bağlantı bulunduğundan talep halinde ya da hâkim tarafından kendiliğinden birleştirilebilir[565]. Birleştirme kararı, ikinci davaya bakan mahkemece verilir. İlk mahkeme de bu kararla bağlıdır[566].

VII. Tahkikat

Tahkikat aşamasında, tarafların dilekçelerinde sunmuş oldukları delillerin ileri sürülen vakıalara ilişkin doğruluğu ya da yanlışlığı araştırılıp değerlendirilmektedir. Taraflar kendilerince ileri sürülen vakıaların doğru olduğuna, haklı bulunduklarına ilişkin ispat faaliyetine girişirler[567]. Tahkikat aşamasında delillerin incelenmesi ve değerlendirilmesine geçilir[568].

Yenilik doğuran bir dava olması kapsamında haklı nedenle fesih davasında, üçüncü kişinin yenilik doğuran hükümle etkilenecek olan menfaatinin doğrudan ve güncel bir hukukî menfaat olması durumunda bu kişiye hukukî dinlenilme hakkı tanınması gerekir[569]. Diğer yandan üçüncü kişinin korunan menfaati, sadece ekonomik

---

563 Bkz. aşa. İkinci Bölüm §13, D.
564 Bkz. yuk. Birinci Bölüm §7, B.
565 Limited ortaklıkları haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 436. Kollektif ortaklık açısından aynı yönde bkz. **Çamoğlu**, Kollektif, s. 132.
566 **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 317.
567 **Karslı**, s. 529; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 379-380; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 286; **Yılmaz**, HMK Şerh II, s. 1988.
568 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 387; Ayrıntılı bilgi için bakınız. **Yıldırım**, **Mehmet Kâmil**: Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, Kazancı Kitap 1990, s. 32 vd.
569 **Hanağası**, s. 237-238; **Budak**, **Ali Cem**: Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, İstanbul, 2000, s. 38-29; **Sungurtekin Özkan**, s. 556; **Özekes**, **Muhammet**: Medeni Usul

veya manevi bir yararsa ya da beklenen bir hakka ilişkinse veya davanın taraflarının üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği durum söz konusu ise üçüncü kişinin dinlenilme hakkının mevcut olmadığı kabul edilmelidir[570].

VIII.Islah

HMK m. 141/2'ye göre davayı genişletme ve değiştirme yasağının söz konusu olduğu hallerde, davalının açık rızasının bulunması şartıyla davanın genişletilmesi veya değiştirilmesi mümkün olur[571].

Davalı ortaklık, davanın genişletilip değiştirilmesine açıkça rıza göstermezse, davacı ıslah yoluna başvurabilir. HMK m. 177/1'e göre davacı, tahkikatın sonuna değin, davasını ıslah edip yeni haliyle değerlendirilmesini hâkimden isteyebilir[572].

HMK m. 178'e göre ıslah talebinde bulunan, mahkemenin olası zararlar kapsamında belirleyeceği teminatı, bir haftada mahkemeye vermek mecburiyetindedir.

İki dava hakkının yarıştığı hallerde, davacı, açmış olduğu organ eksikliği davasındaki talebini, HMK hükümleri çerçevesinde, ıslah yoluyla haklı nedenle fesih talebine dönüştürebilir. Bunun aksi de mümkündür. Davacı pay sahibi açmış olduğu haklı nedenle fesih davasını ıslah yoluyla organ eksikliği davası yönünde değiştirebilir[573].

Haklı nedenle fesih davası devam ederken davanın TTK m. 531 yerine örneğin genel kurul kararının iptali davası şeklinde de ıslah edilebileceği kanısındayız. Diğer bir ifadeyle dava kendi ekseni dışında bir davaya, tarafları aynı olmak üzere ıslah edilebilir. Benzer şekilde genel kurul iptal davası da haklı nedenle fesih davasına dava talep

---

Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara, 2003, s. 280-281; karş. **Pekcanıtez**, **Hakan**: Hukuki Dinlenilme Hakkı, Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, İzmir, 2000, s. 763.

[570] **Hanağası**, s. 237-238.

[571] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 270-271; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 520; **Alangoya**, s. 268; **Kuru**, Usul IV, s. 3965.

[572] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 270-271; **Kuru**, Usul II, **s.** 1425.

[573] **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 172.

sonucunun değiştirilmesi suretiyle dönüştürülebilir. Zira ıslahla dava konusu talep tamamen değiştirilebilir ya da sonuca ilave talep eklenebilir[574].

Yargıtay tarafından da anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında ıslah müessesi kabul edilmiştir[575]. Bir haklı nedenle fesih davasında, davacı pay sahibi TTK m. 531'e göre fesih için haklı nedenlerin oluştuğunu ileri sürerek, davalı ortaklığın haklı nedenle feshini, talepleri kabul edilmezse davacının ortaklıktaki payının gerçek değeri ödenerek ortaklıktan ayrılmasına karar verilmesini talep etmiş, sonrasında ise ıslahla payının gerçek değeri ödenmek suretiyle çıkmasına karar verilmesini istemiştir[576].

Anonim ortaklık paylarını devralan kişinin fesih davasına devam edebilmesini sağlamak amacıyla davacı tarafın ıslah yolu ile değiştirilmesi, hiçbir davada olmadığı gibi davacının pay sahibi olması gerekli olan anonim ortaklık genel kurul kararının iptal davasında[577] ya da haklı nedenle fesih davasında da mümkün değildir. Zira HMK m.124

---

[574] **Yılmaz**, Islah, s. 262.

[575] "Davacılar vekili, müvekkillerinin davalı şirketin %20'şer oranda ortağı olduğunu, şirket yönetim kurulu üyelerinin şirketin amacını gerçekleştirme doğrultusunda faaliyetlerde bulunmadıklarını, basiretli davranmayıp şirketi ihmali ve kasti davranışlarıyla zarara uğrattıklarını, bu nedenle şirket ortakları arasında 2006 yılından beri süregelen davaların bulunduğunu, şirket yöneticilerinin şirkete ait soğuk hava deposunu, soğan deposu işletme binasını, kültür mantarı yetiştirmede kullanılan bina ve eklentilerini ve bu taşınmazlar üzerindeki araçları sattığını, şirketin amacını gerçekleştirmede kullanılan tüm tesis ve techizatların satılması nedeniyle artık amacın gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını, şirket yöneticilerin şirketin diğer taşınmazlarını da elden çıkarma ihtimalinin bulunduğunu ileri sürerek TTK'nın 161-162. maddeleri gereğince temsil yetkisi olan yöneticilerin yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlandırılmasına, şirket işlerinin kayyım eliyle yürütülmesine, TTK'nın 434. maddesi gereğince şirketin infisahı ve tasfiyesine, tasfiye işleri için tasfiye memuru atanmasına karar verilmesini talep ve dava etmiş, ıslah dilekçesiyle; dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 6102 sayılı yasanın 531. maddesinde anonim şirketlerin haklı nedenle feshine ilişkin hüküm getirildiğini, davalı şirketin kötü yönetimi, amacın gerçekleşmesini ortadan kaldırır şekilde varlıklarının devredilmesi, şirket yöneticilerince amaç haricinde faaliyetlerde bulunup şirketin zarara uğratılması, 2006 yılından beri şirketin herhangi bir faaliyet göstermeyip zarar etmesi nedenleriyle şirketin haklı nedenlerle feshine karar verilmesini, bunun kabul edilmemesi halinde müvekkillerine pay bedelllerinin ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkmalarına izin verilmesini talep ve dava etmiştir"(Y. 11. HD, 03.03.2016, E.2015/9088, K.2016/2352: **KBİBB**).

[576] "Davacı vekili, müvekkilinin dava dışı... ile birlikte arsa satın alıp, inşaat yapmak üzere anlaştığını, bu bağlamda davalı şirkete ait arsa üzerinde inşaat yapmaya karar verdiklerini, davalı şirketin eski ortaklarının arsayı ayrıca satmayacaklarını, şirket paylarının tamamının devralınması gerektiğini belirttiklerini, bunun üzerine davalı şirkete ait payları alarak hisse sahibi olduklarını, arsa üzerine site inşaatı yapıldığını, tamamlanan 69 adet bağımsız bölümün satışının gerçekleştirildiğini, şirket ortağı... ...'ın daireleri satarak şahsi işlerinde kullandığını, üç yıldır genel kurulun toplanamadığını, ortakların biraraya gelerek karar alamadığını, şirketin amacını gerçekleştirdiğini, TTK'nın 531. maddesine göre fesih için haklı sebeplerin oluştuğunu ileri sürerek, davalı şirketin haklı sebeple feshini, talepleri kabul edilmezse davacının şirketteki payının gerçek değeri ödenerek şirketten ayrılmasına karar verilmesini talep etmiş, ıslahla müvekkilinin payının gerçek değeri ödenmek suretiyle çıkmasına karar verilmesini istemiştir"(Y.11.HD. T.30.03.2017, E.2016/2906, K.2017/1929: **KBİBB**).

[577] **Kendigelen**, İptal Davası, s. 326.

kapsamında iradî taraf değişikliği, karşı tarafın onayı ya da mahkemenin izniyle mümkündür. Islah suretiyle taraf değişikliği yapılamaz. Nitekim 04.05.1978 tarihli ve 4/5 numaralı YİBK[578] da da görüleceği üzere buna izin verilmemiştir. [579].

§10-GEÇİCİ HUKUKÎ KORUMA ÖNLEMLERİ

A.Genel Olarak

Geçici hukukî koruma önlemleri, yargılama öncesinde veya sonrasında oluşabilecek zarara uğrama tehlikelerinden davacı ile davalıyı, ayrıca belli hallerde üçüncü kişileri korumak amacıyla yargı organlarınca kararlaştırılan geniş veya dar kapsamlı hukukî korumalardır[580]. Tedbirler; teminat, eda veya düzenleme maksatlı olabilir[581].

Yargı organlarınca kararlaştırılan tedbirler davalı ya da davacı tarafından talep edilebilir. Tedbirlerin geçici olması, buna ilişkin incelemenin basit ve çabuk olması, mahkemece verilen hükmün uyulması zorunlu ve zorlayıcı olması, yaklaşık ispatla yetinilmesi, diğer tarafın dinlenilmesinin mecburî olmaması[582] dolayısıyla anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında ziyadesiyle uygulama alanı bulacak bir kurumdur.

TTK m. 531'de, limited ortaklıkların haklı nedenle feshi davasına ilişkin olarak TTK m. 636/4'te belirtildiğinin aksine[583] herhangi bir geçici koruma tedbiri ya da ihtiyatî

---

[578] 04.05.1978 tarih 4/5 sayılı YİBK, 01.06.1978 tarih ve 16303 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
[579] **Akkaya**, s. 903.
[580] **Yılmaz**, **Ejder**: Geçici Hukukî Himaye Tedbirleri, C. I, Ankara, 2001, s. 32; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 490.
[581] **Toraman**, **Barış**: İcra ve İflâs Kanunu'na Göre Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflâsın Ertelenmesi Talebi (İİK m.179), Ankara, 2007, s. 10; **Üstündağ**, **Saim**: İhtiyatî Tedbirler, İstanbul, 1981, s. 13 vd.; **Deren Yıldırım**, **Nevhis**: Haksız Rekabet Hukuku ve Fikrî ve Sınai Mülkiyet Hukukunda İhtiyatî Tedbirler, 2. B., İstanbul, 2002, s. 80 vd.; **Özekes**, **Muhammet**: İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyatî Haciz, Ankara, 1999, s. 56 vd.
[582] Bkz. **Yılmaz**, Geçici Himaye, s. 35 vd.; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 570; **Deren Yıldırım**, İhtiyatî Tedbirler, s. 54 vd.; **Üstündağ**, İhtiyatî Tedbirler, s. 47; **Toraman**, s. 10.
[583]**Çamoğlu**, Limited Fesih, s. 73; **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 437; **Şahin**, s. 369; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 250; **Aker**, s. 132.

tedbir bakımından, özel bir düzenleme öngörülmemiştir[584]. Medenî usûl hukukunda, ihtiyatî tedbire ilişkin olarak özel düzenleme bulunan durumlarda, öncelikle söz konusu özel hükmün (bkz. HMK m. 406/2); özel düzenleme bulunmayan konularda veya genel hükümlere atıf yapılan hâllerde ise, ihtiyatî tedbire ilişkin HMK m. 389-399'daki hükümlerin uygulanacağı kabul edilmektedir[585]. Haklı nedenle fesih davası kapsamında TTK'nda ihtiyatî tedbire ilişkin olarak özel bir düzenleme bulunmadığı için, HMK m. 389-399 çerçevesinde ihtiyatî tedbire karar verilebilir[586]. Hâkim tarafından karar verilecek tedbirler ise, somut olayda ileri sürülen haklı nedenin niteliğine göre farklılık arz edecektir[587].

Belirtmek gerekir ki TTK m. 530/2'de anonim ortaklığın organlarının eksikliği nedeniyle fesih davası açıldığında ve TTK m. 636/4'te mahkemenin taraflardan birinin talebi üzerine gerekli önlemleri alabileceği düzenlenmiştir. Bu hükümler gereğince mahkeme kayyım tayini ve benzeri tedbirlerin uygulanmasına karar verebilecektir[588].

HMK m. 390/1 kapsamında; davadan önce ihtiyatî tedbir, ortaklığın merkezinin olduğu yer mahkemesinden; dava açıldıktan sonraysa sadece asıl davanın görüldüğü mahkemeden istenir.

Mahkemeler tarafından da haklı nedenle fesih davalarında davacının ortaklık malvarlığına yönelik talebi yönünden ihtiyatî tedbir kararı verilebilmesi için davacı haklılığını yaklaşık olarak ispatlamalıdır. Bunun gerçekleşmemesi halinde ihtiyatî tedbir talebi reddedilmelidir[589].

---

584 6762 sayılı eTTK zamanında kanunlaşmayan Taslak m. 39'da teminatla ilgili olarak, 6762 sayılı eTTK'na 437. maddeden sonra 437a maddesinin eklenmesi önerilmiştir. Önerilen bu maddede haklı nedenle fesih davası açılabilmesi için davacıların mahiyet ve miktarını mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermelerinin şart olduğu belirtilmiştir. (**İlbasmış Hızlısoy**, s. 19-20; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 842).

585 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 568-569.

586 **İlbasmış Hızlısoy**, s. 250; **Hanağası**, s. 237; **Şahin**, s. 369-370; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2424 parag.123.

587 **Hanağası**, s. 237.

588 6102 sayılı TTK m. 634 (636) Gerekçesi, s. 276.

589 "HMK'nun 389. maddesi uyarınca, "Mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme sebebiyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkansız hale geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hallerinde uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyat tedbir kararı verilebilir. "şeklindedir.Aynı yasanın 390/3 maddesi," Tedbir talep eden taraf, dilekçesinde dayandığı ihtiyati tedbir sebebini ve türünü açıkca belirtmek ve

B. Alınabilecek Önlemler

Daha önce de belirtildiği üzere alınabilecek önlemler TTK'nda haklı nedenle fesih davasında özel olarak düzenlenmediği için mahkeme HMK m. 389 vd. hükümlerine uygun olarak ihtiyatî tedbirlere karar verebilecektir[590]. Hâkimin fesih yerine alternatif çözümlere karar verme yetkisine sahip olması, karar verilebilecek ihtiyatî tedbirlerinin kapsamını da genişletmektedir. Özellikle dava sonunda davacı pay sahiplerinin çıkarılmalarına karar verilecekse, bunların paylarının değerinin düşük çıkması için ortaklığın sürekli borçlandırıldığı hâllerde mahkemece bunun önlenmesine yönelik olarak verilecek ihtiyatî tedbir kararları oldukça önemlidir[591].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında, ortaklığın karar mekanizmalarının kilitlenmesi, organların işlevini yitirmesi gibi hallerde çoğunluğun ortaklığın içinin boşaltılmasına yol açacak zarar verici, hileli işlerine karşı davacı azınlığın korunmasını ve ortaklık malvarlığının muhafazasını sağlamaya yönelik nitelikteki ihtiyatî tedbirlere karar verilebilir.

Davacının ortaklıktan çıkarılmasının mümkün olması karşısında, dava devam ederken davacının paylarının üçüncü kişilere devrini engellemek üzere paylarına ihtiyatî

---

davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorundadır" düzenlemesini içermektedir. Somut olayda yönetim kayyımı tayini talep edilen davalı anonim şirket olup, yönetim kayyımı atanması şirketin yönetim kurulunun yönetim yetkisinin kaldırılması anlamına gelmektedir. Oysa TTK'nun 364/1 maddesi gereği yönetim kurulu üyeleri esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde bir madde olmasa dahi genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. Anonim şirket yönetim kurulunu atama ve değiştirme yetkisi şirketin genel kuruluna verilmiş bir görevdir.Davalı şirkette hali hazırda organ boşluğu da olmadığından, şirket feshi davasında ihtiyati tedbir yoluyla/şirketi temsil ve ilzama yetkili yönetim kurulunun TTK.'nın 375/a maddesi gereği devredilemez yetkilerden olan şirketin üst düzeyde yönetimi yetkisinin mahkemece ihtiyati tedbir kararı ile kaldırılmayacağı veya sınırlandırılamayacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.Öte yandan şirketin fesih ve tasfiyesi talep edilmekle, şirketin tüm mal varlığı dolaylı olarak davanın konusu kapsamındadır. Dolayısıyla ilk derece mahkemesinin aksi yöndeki gerekçesi yerinde değildir. Ancak, davacının şirket malvarlığına yönelik talebi yönünden ihtiyati tedbir kararı verilebilmesi için davacının haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorunda olup, davanın bulunduğu bu aşamada iddialarının haklılığı yönünden yaklaşık ispat olgusunun gerçekleşmediği anlaşılmakla, ilk derece mahkemesinin ihtiyati tedbir talebinin reddi yönündeki kararında isabetsizlik görülmemiştir"(İstanbul BAM 12. HD., T.25.12.2018, E.2018/2390, K.2018.1689: **KBİBB**). Benzer nitelikteki kararlar için bkz. İstanbul BAM 14. HD., T.15.11.2018, E.2018/1811, K.2018/1326; İstanbul BAM 14. HD., T.01.11.2018, E.2018/1745, K.2018/1210. İstanbul BAM 12. HD., T.28.06.2018, E.2018/765, K.2018/807 :**KBİBB.**

[590] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 568.

[591] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 251-252.

tedbir konulabilir.[592] Benzer olarak, dava açıldıktan sonra ortaklık malvarlığının kasıtlı şekilde azaltılmasını ya da ortadan kaldırılmasını önleyecek şekilde davalı ortaklığa gerekli görülen hallerde yönetim ya da denetim kayyımı atanabilir. Böylelikle ortaklık malvarlığının dava sonuna kadar korunması sağlanabilir[593].

Temsil yetkisinin sınırlandırılması kapsamında, ortaklığın zorunlu ticarî faaliyetleri için gerekli olanlar dışında ortaklığı borçlandıracak hukukî işlemler yapılmasının yasaklanmasına yönelik yönetim veya temsil yetkisinin yeniden düzenlenmesi, temsil yetkisinin geçici olarak alınması, belli kararların alınmasının, uygulanmasının veya ticaret siciline tescil ettirilmesinin, belli hukukî işlemlerin yapılmasının yasaklanması, genel kurul kararının yürütülmesinin kısmen durdurulması, aktiflerin bir kısmının veya tamamının devrinin yasaklanması[594] veya ortaklığa kayyım tayini[595], anılan dava çerçevesinde söz konusu olabilecek ihtiyatî tedbirlere örnek olarak gösterilebilir.

Dava sonunda elde edilecek faydayı sağlayacak şekilde ihtiyatî tedbir kararı verilemez[596]. Yargıtay da haklı nedenle fesih davasına ilişkin bir kararında "*dava sonunda elde edilecek faydayı sağlayacak şekilde*", diğer bir ifadeyle "*davanın ve uyuşmazlığın esasını halleder şekilde*" ihtiyatî tedbir kararı verilemeyeceğini açık olarak belirtmiştir[597].

---

[592] **Ayoğlu**, Fesih, s. 241.

[593] **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 150. *Ayoğlu,* TTK'nun 638. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmünün TTK'nun 531. maddesine de uygulanması suretiyle bu sonuca ulaşmaktadır (**Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 150).

[594] İsviçre Hukukunda taşınmazın herhangi bir suretle devredilmesinin, rehnedilmesinin veya satılmasının yasaklanmasına ilişkin örnek bir ihtiyatî tedbir kararı için bkz. **Uzel**, Grumser Kararı, s. 313.

[595] **Erdem**, s. 199-200. Kayyımlık hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kayhan Çetin**, **Özlem**: İflâsın Ertelenmesi Bağlamında Kayyımlık, Ankara, 2011, s. 33 vd.

[596] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 251-252; **Şahin**, s. 370; **Erdem**, s. 197; **Aker**, s. 133. Limited ortaklıkların haklı nedenle feshi davasında verilebilecek ihtiyatî tedbir örnekleri için bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 438-439.

[597] "Ayrıca mahkemece hüküm fıkrasının 7. bendinde "Davacıya ve müdahil davacıya verilmesine karar verilen D.. D... ve Kumul Otel işletmelerinin "tedbiren" davacılara verilmesine" karar verilmiş ise de 6100 Sayılı HMK'nın onuncu kısmı "Geçici Hukuki Korumalar" başlığı altında ihtiyati tedbir müessesini düzenlemiştir. Aynı Kanunun "ihtiyati tedbirin şartları" başlıklı 389. maddesinin birinci fıkrasında "mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme sebebiyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkansız hale geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hallerinde, uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati tedbir

C.Teminat Gösterme Yükümlülüğü

TTK m 531'de, ortaklığın uğrayabileceği zararlara karşılık mahkemece davacılardan uygun bir teminat istenebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır[598].

Doktrinde bir görüş tarafından TTK m. 531'e teminatla ilgili bir hükmün eklenilmesi önerilmiştir. Bu kapsamda davanın açılması halinde mahkemece davalının talebi üzerine ortaklığın uğraması muhtemel zararlar için uygun bir teminata karar verilebilmelidir[599]. Diğer bir görüş tarafından ise bunun bir ön şart olarak getirilmesinin gerekli olmadığı, yorum yoluyla genişletilmemesi gerektiği zira söz konusu azınlık hakkını olumsuz şekilde etkileyeceği belirtilmiştir[600].

---

kararı verilebilir" hükmü düzenlendikten sonra 391. maddesinde ihtiyati tedbir kararının hem maddi hem şekli içereceği düzenlenmiştir. Buna göre Yargıtay uygulamalarında (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 1.6.2012 tarih, 2012/12474E. 2012/14232K. Sayılı ilamı) kabul edildiği ve HMK'nun 391. maddesi gerekçesinde açıklandığı üzere "dava sonunda elde edilecek faydayı sağlayacak şekilde", başka bir deyişle "davanın ve uyuşmazlığın esasını halleder şekilde" ihtiyati tedbir kararı verilmesi doğru değildir. Bu itibarla mahkemece, somut uyuşmalık bakımından yukarda açıklandığı üzere 6102 Sayılı Kanunun 531. maddesinde öngörülen haklı sebeplerin varlığının kanıtlamamış olmasıda nazara alınmak suretiyle şirketin malvarlığını bölecek ve HMK'nın öngördüğü geçici hukuki koruma kriterini aşacak şekilde davalı şirkete ait D.. D.. ve Kumul Otel işletmelerinin tedbiren davacılara verilmesi doğru görülmemiş, kararın açıklanan bu sebeple de davalı şirket yararına bozulması gerekmiştir"(Y.11.HD. T.03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB**). Ayrıca bkz. Y.13.HD. T.01.06.2012, E.2012/12474, K.2012/14232: **KBİBB**.

[598] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 247; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 843; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 176. *Pekcanıtez*'e göre genel kurulup iptali davası açılabilmesi için de güvence gösterilmesine gerek yoktur. Başka bir deyişle güvence bir dava koşulu değildir. Ancak mahkeme, ortaklığın doğabilecek zararlarına karşı davacıların güvence göstermesine karar verebilir. Güvence ortaklığın zararlarına karşı olup kötü niyetle açılmış olmasından dolayı değildir (**Pekcanıtez**, Denetçiler Tarafından Açılacak Davalar, s, 485).

[599] **Moroğlu**, TTK Tasarısı Değerlendirmesi, s. 331. *Moroğlu*'na göre, genel kurul kararının iptali davası açısından TTK m. 448/3'te, mahkemenin ortaklığın talebi kapsamında muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebileceği ve teminatın nitelik ve miktarının mahkemece tespit edileceği düzenlendiğinden iptal davası bakımından öngörülen teminatın hem ortaklığın muhtemel zararlarına karşı bir güvence oluşturması hem de ortaklığın dayanaksız davalarla yıpratılmasının ve söz konusu dava hakkının ortaklığa karşı bir baskı aracı olarak kötüye kullanılmasının önlenmesi açısından yararlı olacaktır (**Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 265).

[600] **Şahin**, s. 363; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 249; **Ayan**, s. 2242. *Şahin* ise davacı azınlık tarafından teminat gösterilmesinin davanın bir ön şartı olarak değil de, dava açıldıktan sonra davalının talebi üzerine mahkemece karar verilebilecek bir yükümlülük şeklinde düzenlenmesinin, azınlığın dava açmasını zorlaştıracak veya azınlığı caydıracak bir engel oluşturmayacağını ifade etmektedir (**Şahin**, s. 363). *İlbasmış Hızlısoy'*a göre ise, davacı azınlığa, dava açıldıktan sonra davalının talebi üzerine mahkemece karar verilecek bir yükümlülük şeklinde olsa bile teminat gösterme yükümlülüğü getirilmesi azınlığın mahkemenin bu yönde karar verebilme ihtimalini göze alamaması nedeniyle yine dava açmak konusunda isteksiz davranmasına ve buna bağlı olarak azınlık üzerinde caydırıcı bir etkiye yol açabileceği gerekçesiyle yerinde olmayacaktır (**İlbasmış Hızlısoy**, s. 249**).** *Ayan*, azınlığın haklı nedenle fesih davası açılabilmesi için teminat yatırması veya bu amaçla paylarını rehin olarak mahkemenin uygun göreceği bir yere depo etmesi gibi koşulların kanunda öngörülmediği, kanun koyucu tarafından öngörülmeyen ve uygulamada

Biz de haklı nedenle fesih davası açılabilmesi kapsamında ön şart olarak teminat gösterme yükümlülüğünün olmaması gerektiği, aksi durumda dava açma hakkının teminat gösterme yükümlülüğü dolayısıyla olumsuz şekilde etkileneceği, kanaatindeyiz. Azınlığın dava açma konusunda önüne kanunda yeni bir engel getirilmesi yerine zaten genel hükümler kapsamında haklı nedenle fesih davası çerçevesinde davacı pay sahibinin kötüniyetli ve anonim ortaklığın her zaman güçlü olabileceği varsayımının yanlışlığı dolayısıyla hâkim tarafından takdir edilmek suretiyle teminat gösterilmesine karar verilebilir.

§11-İSPAT VE DELİLLER

A. Genel Olarak

İspata ilişkin düzenlemelerin amacı, mahkeme tarafından deliller değerlendirilirken iddianın bulunup bulunmadığı ile ilgili bir karar verilemediği belirsizlik hallerinde mahkemenin karar vermesine olanak sağlamaktır[601]. HMK m. 190/1 uyarınca Kanunda aksi belirtilmiş olmadıkça ispat yükü, iddia edilen vakıaya bağlanmış hukukî neticeden kendi yararına hak çıkaran taraftadır[602]. Aynı şekilde TMK m. 6. uyarınca, Kanunda başka şekilde düzenlenmiş olmadıkça davacı ve davalı, haklarını dayandırdığı olguların mevcudiyetini ispat etmek zorundadır. Hâkim dava şartlarının gerçekleşmemiş olduğu yolunda kuşku duyarsa dava şartının varlığına ya da yokluğuna ilişkin iddia ve ispat yükünü taşıyan tarafın bu konudaki vakıaları ve delilleri getirmesini isteyebilir[603].

---

oldukça zorluk yaratacak tevdi ve teminat koşularının yorum yoluyla getirilmemesi gerektiği görüşündedir (**Ayan**, s. 2242).

[601] **Yıldırım**, **Mehmet Kâmil**: Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, Kazancı Kitap 1990, s. 74.

[602] **Kuru**, Usul II, **s.** 1975.

[603] **Hanağası**, Menfaat, s. 307.

Anonim ortaklığın feshi davası, davacının açıkça kanun tarafından belirlendiği yenilik doğuran bir davadır. Bu gibi durumlarda, Kanunun gösterdiği kişi olduğu iddiasıyla dava açan kişinin davada menfaati olduğuna ilişkin kanunî bir karine söz konusudur[604]. Bir başka ifadeyle fesih davası yenilik doğuran bir dava olduğundan davacı azınlığın, medenî usûl hukuku anlamında davayı açmakta hukukî yararı bulunduğunu ispat etmesi gerekli değildir[605].

B. İspat Yükü ve Deliller

Yukarıda da söz edildiği üzere yenilik doğuran davalar ancak kanunun öngördüğü durumlarda açılabilir. Bu nedenle, davacının yenilik doğuran dava açmakta kural olarak menfaatinin olduğu kabul edilmektedir. Burada menfaatin varlığı asıl kabul edilmektedir. Böylelikle menfaatin varlığı hakkında tespit ve ispat gereği ortadan kalkmaktadır. Davacı dava açmakta menfaatinin varlığının ispat etmekle yükümlü değildir. Davacı menfaatin varlığını ispatla yükümlü olmadığından, davalı menfaatin olduğunun aksini ispat etmek ya da onu çürütmek durumundadır[606].

Haklı nedenle fesih davasında menfaate ilişkin ispat yükünün taraf değiştirmesi değil, dava açısından var olan karine nedeniyle menfaatin yokluğunu ispat için delil gösterme yükünün karşı tarafa geçmiş olması durumu söz konusudur. Mahkeme davada davacının menfaati olup olmadığını ancak şüphe halinde incelemek zorundadır. Bu şüphe ancak, davalının, davacının menfaati bulunmadığı halde dava açtığının ileri sürmesi üzerine ortaya çıkar[607].

Davacı tarafın ileri sürdüğü haklı nedenlerin ispatı meselesine gelindiğinde, kural

---

[604] **Hanağası**, Menfaat, s. 315.
[605] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, 215; **Şahin**, s. 366-367.
[606] **Hanağası**, Menfaat, s. 313-314; **Bilge**, Medeni Yargılama, s. 360; **Bilge/Önen**, s. 408; **Kuru**, Usul II, s. 1368.
[607] **Hanağası**, Menfaat, s. 314.

olarak davacı pay sahibi iddiasını ispatla yükümlüdür. Davacı tarafın bu şekilde gerçekleştireceği ispat faaliyetine karşılık olarak, davalı taraf da, söz konusu haklı nedenin gerçekleşmediğini, gerçekleşen nedenin feshi gerektirecek kadar ağır olmadığını veya haklı nedenin davacının kusuru ile meydana geldiğini iddia ve ispat edebilir[608]. Davacı, ortaklığın feshini gerektirecek ağırlıkta haklı nedenlerin varlığını ispat ederse, bu defa ortaklığın devamının daha doğru olacağını ispat yükü davalı ortaklığın olacaktır[609]. Diğer yandan, davanın reddini sağlayacak olgular davalı ortaklık tarafından ispatlanmalıdır[610]. Bu kapsamda, haklı nedenin oluşmasına ağırlıklı olarak davacıların neden olması, davalı ortaklık tarafından ispat edilmesi gereken olgulardandır[611]. Zira bu olguya bağlanan hukukî sonuçtan kendi lehine hak çıkaracak taraf davalı ortaklıktır[612].

Davacı, dava dilekçesinde dayandığı haklı nedenleri belirtir ve ortaklığın feshini meşru kılan maddî vakıaları somut bir biçimde ortaya koyup bunların varlığına ilişkin delilleri sunar[613]. Haksız fiiller ve maddî vakıalar gibi hukukî işlem sayılmayan hususların takdirî delillerle ve özellikle tanıkla ispatı mümkün[614] olduğundan davacı pay sahipleri, haklı nedeni oluşturan maddî olguları tanık dâhil her çeşit delille ispat edebilir[615].

Hukukî dinlenilme hakkı kapsamında açıklama hakkının iddiada bulunma kısmına vakıalar ve iddialar ileri sürmenin yanı sıra, delil göstermek de dâhildir[616]. Delil ikâmesi, tarafların kendi iddialarının doğruluğu ve hasmın iddiasının dayanaksızlığını ispat amacıyla, söz konusu amaçlarını gerçekleştirmeye elverişli vasıtalarla bir diğer

---

608 **Hanağası**, s. 238-239
609 **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240.
610 **Habegger**, s. 314'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240; **Kunz**, Klage, s. 138'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240; **Kunz**, Minderheitenschutz, s. 809'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240; **Erdem**, s. 193, 194; **Şahin**, s. 369. Limited şirketin haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 447.
611 **Habegger**, s. 314'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240.
612 **İlbasmış Hızlısoy**, s. 238-240.
613 **Şahin**, s. 72, s. 366; **Hanağası**, s. 238.
614 **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 364-365; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 238-239.
615 **Erdem**, s. 193, 194; **Çamoğlu**, Usulî Hükümler, s. 20; **Şener**, Ortaklıklar Hukuku, s. 637-638. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 447; **Alangoya**, s. 186
616 **Pekcanıtez**, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 777.

ifadeyle delillere dayanarak giriştikleri hâkimi ikna faaliyetidir[617]. Delillerin ikamesi HMK m. 318'de düzenlenmiştir. Buna göre haklı nedenle fesih davasının tarafları dilekçelerinde bütün delillerini belirtmek zorundadır. Delillerin farklı yerlerden temin edilecek olması halinde bu durum da açıklanmalıdır. Bir diğer ifade ile davacı pay sahibi tarafından delillerin ikamesi, dava dilekçesinin verilmesi ile davalı ortaklık bakımından ise, cevap dilekçesinin mahkemeye teslim edilmesi ile son bulmaktadır[618].

Davacı pay sahibinin ve davalı ortaklığın delil olarak sundukları fakat ellerinde bulunmayan ve başka yerden getirtilmesi gereken belge ve deliller açısından kanun koyucu, basit yargılama usûlünde bu kurala bir istisna getirmemiş; böyle bir durumda her iki tarafa, bu belge ve delillerin bulunmasını sağlayacak bilgilere dilekçelerinde yer vermek suretiyle mahkemenin kendisinin dosyaya getireceğini hükme bağlamıştır[619].

Yargıtay'ın bir kararında, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası bağlamında, yönetim kurulu üyesi olan bir kimsenin bilgi alma hakkının ihlal edildiğinden bahsedilebilmesi için yalnızca bilgi almadığını belirtmesinin yeterli olmadığı, dolayısıyla bu gerekçenin ispat edilmesinin de gerektiği, aksi halde iddianın geçerli olmayacağı belirtilmiştir[620].

Mahkemenin haklı nedenin varlığına kanaat getirdikten sonra ortaklığın feshine değil de alternatif bir çözüme karar verecek olması durumunda, alternatif çözümlere ilişkin bir ispat yükünün oluşup oluşmadığının da ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

---

[617] **Umar**, **Bilge**: İsbat Yükü, İstanbul, 1968, s. 21.

[618] **Yılmaz**, **Ramazan**: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca Tüm Delillerin Dava veya Cevap Dilekçesinde Gösterilmesi ve Eklenmesinin Zorunlu Olup Olmadığı, İBD, 2012, C. 86, S. 5, s. 265.

[619] **Gençcan**, **Ömer Uğur**: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, Ankara, 2013, s. 1110; **Karslı**, s. 563-564, 738; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 357-358; **Yılmaz**, HMK Şerh II, s. 1841.

[620] "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, bilgi alma hakkına dair ihlaller yönünden yönetim kurulu üyesi olarak davacının bilgi alma hakkının ihlal edildiği iddiasının hayatın olağan akışına uygun olmadığı, incelemek istediği bilgi ve belgeler ile tarih ve saatinin bildirilmesi durumunda incelemek için hazır bulundurulacağının davacıya bildirildiği, davacının bilgi alma ve özel denetim hakkına dair TTK'nın 437. ve 438. maddelerdeki haklarını kullanmaya yönelik fesih davası öncesinde herhangi bir talepte bulunmadığı, bilgi alma hakkının ihlal edildiğinin ispatlanamadığı"(Y. 11. HD, 28.01.2016, E.2015/2939, K.2016/937: **KBİBB**).

Doktrindeki bir görüşe göre alternatif çözümlerin şartlarının oluştuğunun da ispat edilmesi gerekir ve ispat yükümlülüğü davacıdadır[621]. Buna göre, davacının feshi hiç zikretmeksizin doğrudan alternatif çözüm talebiyle dava açabilmesinin mümkün olduğu yönündeki görüş çerçevesinde davacı, davasını temellendirmek için feshi değil alternatif çözümü gerektiren haklı nedenin mevcut olduğunu ve bu çözümün Kanundaki şartlara uygun olduğunu ispatlamalıdır[622]. Bu bağlamda, davacı eğer alternatif çözümü talep ederek dava açmışsa davacının söz konusu alternatif çözümün şartlarının oluştuğunu ispat etmesi gerekli ve yeterlidir. Buna karşın davacı, ortaklığın feshi talebiyle dava açmışsa, bu durumda feshi gerektirecek ağırlıkta haklı nedenlerin varlığını ispat yükü altında olacaktır[623].

Doktrindeki diğer görüş çerçevesinde ise davacının veya davalının fesih yerine alternatif çözümlere karar verilmesine ilişkin bir hakkı bulunmamaktadır ve alternatif çözümlere ancak davacının feshi haklı kılan durumları ispatlaması durumunda hâkim tarafından karar verilebilir. Bu kapsamda davacı ortaklığın feshini gerektiren durumları, bir diğer ifadeyle haklı nedeni ispatlamalıdır[624]. Nasıl ki tarafların fesih yerine diğer çözüme karar verilmesini talep hakları bulunmamaktaysa, diğer çözümlere ilişkin olarak delil toplama yükümlülükleri de bulunmamaktadır. Dava sonunda verilecek kararın bu anlamda tarafların talebine uygun olması gerekli değildir. Alternatif çözümün maddi hukuk şartı haklı nedenlerin feshi gerektirecek ağırlıkta olmasıdır. Hâkimin davayı kabul edebilmesi için, feshi meşru kılan haklı nedenlerin gerçekleşmiş olması gerekir. Dolayısıyla davacının yalnızca ortaklığın feshini meşru kılan olgu ve menfaatleri ispatlaması gerekli ve yeterlidir[625].

---

[621] **Kunz**, Klagen, s. 138'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 239; **Kunz**, **Peter V.**: Der Minderheitenschutz im schweizerischen Aktienrecht, Bern, 2001 (Minderheitenschutz), s. 809'dan aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240; **Habegger**, s. 313'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 239.
[622] **Böckli**, § 16, N. 212'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 239; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 239
[623] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240.
[624] **Şahin**, s. 367.
[625] **Şahin**, s. 367.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, kanaatimizce haklı nedenle fesih davasının TTK m. 531'e göre açıldığı herhangi bir şüpheye mahal vermeyecek şekilde anlaşılmalı ve haklı nedenle fesih talep muhakkak edilmelidir. Zira davanın yenilik doğuran niteliği de bunu gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla davacının haklı nedeni ispat etmesi gerekmektedir. Davacı pay sahibinin hangi alternatif çözüme karar verileceğini davanın sonuna kadar öngöremeyeceği gibi bunu ispatlaması şeklinde herhangi bir yükümlülük de söz konusu olamaz. Alternatif çözümün belirlenmesi ve makul ve kabul edilebilir bir çözüm olup olmadığının değerlendirmesi mahkemeye aittir. Dava malzemesinin taraflarca getirilmesi ilkesine ilave olarak re'sen araştırma ilkesinin Diğer yandan haklı nedene ilişkin hususları ispat ederken fesih talebinin yanında göstermiş bulunduğu alternatif çözümlere ilişkin delillerin sunulması ve ispatın yapılmaya çalışılmasından da herhangi bir engel yoktur.

C. Dava Malzemesinin Getirilmesinde Uygulanacak İlkeler

Medenî usûl hukukunda, yargılamada dava malzemesinin toplanması konusunda taraflara daha fazla yetki verilmesini ve dava malzemesinin toplanmasında mahkemenin pasif kalmasına karşılık tarafların aktif olmasını öngören taraflarca getirilme ilkesi geçerlidir[626].

Hâkim, tarafların ileri sürmedikleri hususları dikkate almak yetkisine sahip bulunmadığı gibi, susmakla geçiştirilen noktaları araştırmakla da yükümlü değildir[627]. Zira HMK m. 25/1'de de belirtildiği üzere mahkeme taraflarca belirtilmemiş hususları değerlendirmeye tâbi tutamaz, bununla ilgili hatırlatmada bulunamaz ve aksi Kanunda düzenlenmediği sürece kendiliğinden delil araştırması yapamaz.

Taraflarca getirilme ilkesi kapsamında, mahkeme tarafların davanın esası

[626] **Üstündağ**, Yargılama, s. 238; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, 184; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 155; **Pekcanıtez**, Usul I, s. 795.
[627] **Hirş**, **Ernst E.**: Pratik Hukukta Metot, 8. B., Ankara, 2017, s. 23.

hakkında açıklamaları ile bağlıdır. Mahkeme taraflarca ileri sürülmemiş maddî vakıaları verilecek hükme esas alamaz. Hâkim bizzat delil toplamaz[628].

Kanunla belirtilen durumlar dışında, tarafların bildirmediği vakıaları kendiliğinden incelemesi ve hâkimin, dava malzemesini kendiliğinden toplaması mümkün değildir. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davalarında da kural dava malzemesinin taraflarca getirilmesidir. Bir diğer ifade ile dava malzemesinin taraflarca getirilmesi ilkesi haklı nedenle fesih davasında yargılamaya yön vermektedir (HMK m. 24) [629]. Bununla birlikte, haklı nedenle fesih davasında hâkimin fesih yerine başka çözümlere karar verme yetkisi de mevcuttur. Bu çerçevede, "taraflarca getirilme ilkesi"nin[630] karşıtı olan "re'sen araştırma ilkesi" haklı nedenle fesih davası bakımından önem kazanmaktadır.

Re'sen araştırma ilkesi, dava malzemesini oluşturan olay ve delilleri araştırarak toplama konusunda hâkimin yetki sahibi olmasını ifade eder[631]. Hâkim haklı nedenlerin varlığı kanaatine ulaştıktan sonra, davada vereceği kararı belirlemek üzere, davaya özgü şartları ve ilgili menfaatleri değerlendirme aşamasında önüne getirilen delillerin ve dava malzemesinin ötesinde, maddî olgu ve delilleri araştırmakla yükümlüdür[632]. Re'sen araştırma ilkesini güçlendiren bu husus, genel hükümler gereğince hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırı davranışların davacı tarafça ileri sürülmese de mahkemenin bunu kendiliğinden göz önünde bulundurması gerekliliğidir[633]. Zira, ortaklıktan çıkarmaya hükmedilebilmesi durumunda ortaklığın mal varlığının araştırılarak, ortaya çıkacak sonucun pay sahiplerinin pay bedellerinin ödenmesine yetip yetmeyeceğinin

---

[628] **Üstündağ**, Yargılama, 240-241; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 155; **Şahin**, s. 368; **Hanağası**, s. 239.
[629] **Şahin**, s. 368; **Hanağası**, s. 239.
[630] **Kuru**, Usul II, **s.** 1919.
[631] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, 183; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 156; **Kuru**, Usul II, **s.** 1923.
[632] **Höhn**, 121'den aktaran **Şahin**, s. 436.
[633] **Dural**, **Mustafa/Sarı**, **Suat**: Türk Özel Hukuku C. I, Temel Kavramlar ve Medenî Kanununun Başlangıç Hükümleri, 7. B., İstanbul, 2012, s. 243-244, parag. 1269; **Oğuzman**, **Kemal/Barlas**, **Nami**: Medenî Hukuk, 19. B., İstanbul, 2013, s. 267-268.

tespit edilmesi gerekir[634].

Re'sen araştırma ilkesinin bu dava açısından hangi aşamada uygulanacak olduğunun tespiti önemlidir. Haklı nedenin belirlenmesi aşamasına kadar taraflarca getirilme ilkesinin uygulanacağı hususu açıktır. Diğer yandan re'sen araştırma ilkesinin ne zaman uygulanmaya başlayacağı hususu ise çok açık değildir. Hâkimin, haklı nedenin varlığına kanaat getirdikten sonra, feshe ya da alternatif çözüme karar verme aşamasında ve özellikle verilecek kararın ne olacağının belirlenmesi sürecinde re'sen araştırma ilkesi uygulanacaktır. Daha farklı bir ifadeyle duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir kararın verilebilmesi re'sen araştırma ilkesi ile mümkün olabilir ve söz konusu ilke bu dava açısından önemlidir.

Hâkimin haklı nedenin mevcut olup olmadığına ilişkin olarak ortaklığın defter ve belgeleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırması da mümkündür[635]. Nitekim ortaklığın malî durumunun bozulması veya ortaklık amacına ulaşılmasının imkânsızlığı gibi bazı haklı neden hâllerinin mevcut olup olmadığına ilişkin olarak, ortaklık defter ve hesaplarının bilirkişi tarafından incelenmesi sonucunda bu iddiaların somut bir dayanağa sahip olmasını aramak gerekir[636]. Yine mahkeme, pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmalarına karar verecekse, bu durumda payların söz konusu gerçek değerlerinin belirlenmesi için bilirkişi incelemesi yaptırır[637].

---

[634] **Hanağası**, s. 239.
[635] **Şener**, Ortaklıklar Hukuku, s. 637-638. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 448. İsviçre Hukukunda haklı nedenle fesih davası bağlamında bilirkişi incelemesi yapılması gerektiği hakkında bkz. **Uzel**, Grumser Kararı, s. 316.
[636] **Erdem**, s. 194; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 239.
[637] **Yıldız**, s. 1199; **Erdem**, s. 194. **İlbasmış Hızlısoy**, s. 240.

§12-DAVAYA MÜDAHALE

A. Genel Olarak

Usûl hukukumuzda davada iki taraf sistemi söz konusudur[638]. Taraflar; davacı ve davalıdır. Bazı hallerde davacının ya da davalının yanında dava arkadaşları bulunsa da, bu kişiler üçüncü bir taraf değildir. Diğer yandan bazı durumlarda hâkimin verdiği kararlar üçüncü kişileri de etkileyebilmektedir[639].

Üçüncü bir kişi yargılamaya, taraflardan birine yardım ederek davayı kazanmasını sağlamak üzere fer'i müdahale şeklinde ya da dava konusu üzerinde hak iddia etmek suretiyle asli müdahale şeklinde dahil olabilir.[640].

İnşaî nitelikteki anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının mahkeme tarafından kabul edilmesi ortaklığın bütün pay sahiplerini etkileyeceği (*erga omnes*) için, davacı dışında kalan pay sahiplerinin davanın her aşamasında gerek davacının, gerek davalının yanında davaya fer'i müdahale suretiyle (HMK m. 66) katılmaları mümkündür[641].

Asli müdahale şeklinde de anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasına katılım mümkündür.

B. Fer'i Müdahale

Fer'i müdahale, yukarıda da belirtildiği üzere, üçüncü kişiye, davayı kazanmakta

---

638 **Üstündağ**, Yargılama, s. 678; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 166; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 245; **Postacıoğlu/Altay**, s.272 parag 525; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 395.

639 **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 166.

640 **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 166; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 494.

641 **Habegger**, s. 285'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Böckli**, § 16, N. 211, dpn. 505'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Şener**, Ortaklıklar Hukuku, s. 636; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Şahin**, s. 355-356; **Hanağası**, s. 225.

faydası bulunan taraf yanında olma fırsatı sağlayan bir kurumdur[642]. Bu kapsamda fer'i müdahale usûl ekonomisine de elverişlidir[643].

Haklı nedenle fesih davasında da davacı dışında kalan pay sahipleri davanın her aşamasında gerek davacının, gerek davalının yanında fer'i müdahil olarak (HMK m. 66) katılabilirler[644].

Fer'i müdahil olunmakla taraf sıfatı kazanılmış olmaz. Çünkü fer'i müdahil katıldığı davada bir hukukî korunma talep etmemektedir. Bu nedenle fer'i müdahil hakkında karar verilmez[645].

HMK m. 66'ya göre müdahale talebi davanın açılmasından itibaren tahkikat devam ettiği sürece mümkündür. Diğer yandan yargılamanın hüküm aşamasında fer'i müdahale mümkün olmaz. Yine istinaf veya temyiz yoluna başvurulması halinde de yapılamaz[646].

HMK'nda fer'i müdahalenin usûlü belirtilmiştir. Bu kapsamda başvuru sahibince dilekçe ile davanın görüldüğü mahkemeye başvurulur. Mahkeme dilekçeyi taraflara iletir ve gerekli olması halinde talepte bulunanı dinleyerek kararını verir (HMK m. 67).

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından fer'i müdahale usûlünün nasıl olacağı ile ilgili TTK'nda ve HMK'nda herhangi özel bir hüküm bulunmamaktadır. Türk hukukunda bir görüş mahkemenin davalıya yönelik olarak vereceği bir ara karar ile

---

[642] **Kuru**, Usul IV, s. 3451; **Üstündağ**, Yargılama, s. 365; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 151, **Alangoya**, s. 146; **Önen**, Yargılama Hukuku, s. 70; **Kuru**, Usul IV, s. 3453; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 391; **Budak/Karaaslan**, s. 115.

[643] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 167.

[644] **Kunz**, Garant, s. 247'den aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Habegger**, s. 285'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Böckli**, § 16, N. 211, dpn. 505'ten aktaran **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Şener**, **Ortaklıklar** Hukuku, s. 636; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Şahin**, s. 355-356; **Hanağası**, s. 225. Limited ortaklıkların haklı nedenle feshinde benzer durum için bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 433. *Yüksel*, dava dışındaki diğer pay sahiplerinin davalı sıfatını haiz olmaksızın fer'i müdahil olabileceklerinin kabul edilmesinin bazı sakıncalar doğurabileceğini belirtmiştir. Yazara göre haklı nedenin tespit edilmesi ve alternatif çözüme karar verilmesi bakımından, diğer pay sahiplerinin davadan taraf olarak dışlanıp yalnızca fer'i müdahil olabileceklerinin kabul edilmesi bu kişilerin etkin hukukî dinlenilme hakkından mahrum bırakılmasına yol açabilir (**Yüksel**, Düşünceler, s.878).

[645] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 167; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 499.

[646] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 167; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 498.

yönetim kurulunun fesih davası ve yargılama işlemleri hakkında diğer pay sahiplerini bilgilendirmesini sağlamasının yerinde olacağını belirtmiştir[647].

Davacı pay sahibi dışındaki diğer pay sahiplerinin davacı tarafında yer alma olasılığı yüksektir. Diğer yandan davanın tarafı olmayan çoğunluk pay sahiplerinin davalı ortaklık yanında fer'i müdahale yoluyla davaya katılma olasılığı da mümkündür. Zira açılan davada verilecek olan karar çoğunluk pay sahiplerinin hukukî durumlarını doğrudan etkiler[648].

Bunun yanı sıra, ortaklık çalışanlarının davalı ortaklık davaya katılmalarında güncel hukukî yararları olacaktır. Zira, dava sonunda ortaklığın feshine karar verilmesi durumunda, çalışanlar ile ortaklık arasındaki hizmet sözleşmeleri sona erecektir. Dava sonunda verilen hükmün davanın tarafı ile üçüncü kişi arasındaki sözleşme ilişkisini sona erdirici bir etkisi olması durumunda ise, üçüncü kişinin davaya katılmasında hukukî yararı bulunduğu kabul edilmektedir [649].

Türk hukukunda bir görüşe göre ortaklık alacaklılarının fesih davasına müdahalede hukukî yararları bulunmaz. Zira ortaklık alacaklılarının alacak hakları, ortaklığın feshi ile sona ermeyip, bu alacakların tasfiye aşamasında tahsili mümkündür[650]. Biz ortaklık alacaklılarının davaya müdahalesinde hukukî yararlarının bulunmaması dolayısıyla fer'i müdahil olamayacakları şeklindeki görüşe kısmen katılmaktayız. Şöyle ki, ortaklığın çok az miktar payına sahip olduğu, ekonomik ve hukukî

---

[647] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 217; **Şahin**, s. 355-356. *İlbasmış Hızlısoy*'a göre mahkeme tarafından bir ara karar verilmemiş olsa bile yönetim kurulu özen borcu çerçevesinde diğer pay sahiplerini dava hakkında bilgilendirmelidir. Yazar, yönetim kurulunun bu hususta bilgilendirme yapmadığı durumlarda ise, koşulların gerçekleşmesi kaydıyla yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna (TTK m. 553 vd.) gidilebileceği düşüncesindedir. Yazar ayrıca, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan "*Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik"* m. 11.1.e'de, yıllık faaliyet raporunun şirket faaliyetleri ve faaliyetlere ilişkin önemli gelişmeler bölümünde, "*şirket aleyhine açılan ve şirketin mali durumunu ve faaliyetlerini etkileyebilecek nitelikteki davalar ve olası sonuçları hakkında bilgiler"*in yer almasının zorunlu olduğu düzenlendiğinden ve yıllık faaliyet raporu genel kurulda okunacağı için, pay sahipleri şirket aleyhine açılmış davalar ve bu arada haklı nedenle fesih davası hakkında böylece bilgi sahibi olabileceklerini belirtmektedir (**İlbasmış Hızlısoy**, s. 217-218).

[648] **Şahin**, s. 354, s. 383; **Hanağası**, s. 225.

[649] **Pekcanıtez**, **Hakan**: Medeni Usul Hukukunda Fer'i Müdahale, Ankara, 1992, s. 99-100; **Hanağası**, s. 224-225.

[650] **Şahin**, s. 356. **Hanağası**, s. 225.

olarak ortaklığın sona ermesinin kendisini neredeyse etkilemediği bir ortağın fer'i müdahale talebinde bulunabilmesi mümkünken, kendisi açısından ortaklığın devamına bağlı bir alacaklının pay sahibinden daha fazla etkileniyor olmasına rağmen davaya fer'i müdahil olarak katılabilmesi mümkün olmalıdır. Alacaklı, haklı nedenle fesih davası açılmış bulunan ortaklığın tek tedarikçisi veya en önemli müşterisi olabilir. Böyle bir durumda, anonim ortaklığın yaşatılmasının kural olması kapsamında, alacaklıların davaya müdahale edememesi yerine alacaklıların süreklilik arz eden ticarî ilişkileri göz önünde bulundurularak fer'i müdahil olarak davaya katılabilmesi mümkün olmalıdır. Hâkim her talebi somut olayın şartlarına göre ayrı ayrı değerlendirerek karar verme yoluna gitmelidir.

Yargıtay'ın bir kararında da görüleceği üzere, haklı nedenle fesih davasında, davalı ortaklığın yapıp sattığı projeden yer alıp tapularının kendilerine verilmediği iddiasında bulunan ve ortaklığa karşı tapu iptali ve alacak davası açmış alacaklılar davaya fer'i müdahil olarak katılmıştır[651].

C. Asli Müdahale

HMK m. 65 kapsamında aslî müdahale, devam eden bir yargılamanın taraflarına karşı davanın konusu üzerinde hak iddia etmek suretiyle aynı mahkemede üçüncü kişi tarafından dava açılması olarak tanımlanabilir. Burada katılma bir müdahale anlamına gelmemektedir. İlk davanın taraflarına karşı açılmış bir bağımsız dava vardır[652]. Başvuru bağımsız bir dava olduğundan aslî müdahil fer'i müdahilden farklı olarak taraftır. Davada onla ilgili karar verilir. Bir diğer ifade ile aslî müdahalede davalar birbirinden bağımsız olduğundan iki dava hakkında da ayrı karar verilir[653].

---

651 "Fer'i müdahiller vekilleri, Autopia projesinden yer aldıklarını ve tapuların kendilerine verilmediğini, açtıkları tapu iptali ve alacak davalarının devam ettiğini beyan etmişlerdir"(Y.11.HD. T.04.07.2017, E.2016/2752, K.2017/4079: **KBİBB**).

652 **Kuru**, Usul IV, s. 3509; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 395.

653 **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 177; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 496; **Alangoya**, s. 159; **Önen**, Yargılama Hukuku, s. 70; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 403; **Budak/Karaaslan**, s. 120.

Haklı nedenle fesih davasında da davanın görülmesi esnasında aslî müdahillik talebinde bulunulması mümkündür[654]. Örneğin, fesih davası açmış olan pay sahibinde bulunan payların kendisine ait olduğunu iddia eden üçüncü kişi tarafından davalı anonim ortaklığa ve davacı pay sahibine karşı açılan bir davayı hâkim aslî müdahale kapsamında değerlendirecektir.

Yargıtay tarafından verilen kararlarda da asli müdahalenin mümkün olduğu sonucuna ulaşılmaktadır[655].

§13-DAVAYA SON VEREN TARAF İŞLEMLERİ

A. Genel Olarak

Medenî usûl hukukunda davadan feragat, davanın kabulü ve sulh gibi taraf işlemleri hüküm gibi sonuç doğurup davayı kendiliğinden sona erdirirler. Bu işlemler maddî anlamda kesin hüküm teşkil eder[656].

Davayı sona erdiren taraf işlemleri yenilik doğuran (inşaî) davalar açısından özellik arz etmektedir. Zira yenilik doğuran davanın amacı, bu dava türüne konu olan hukukî ilişkilerin özelliği ve yenilik doğuran davaların "*numerus clauses*"a tâbi olması, yenilik doğuran davanın hâkim önünde taraflarca yapılacak feragat, sulh ve kabul beyanlarıyla sona erdirilebilmeleri imkânını kısıtlar[657]. Bahse konu taraf işlemlerinin yukarıdaki açıklamalar kapsamında anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

---

[654] **Nomer Ertan**, Haklı Nedenle Fesih, s. 113.

[655] "Yargılama aşamasında 24.10.2012 havale tarihli dilekçesi ile şirket ortaklarından S. . B.. vekili asli müdahale talebinde bulunmuş ve müvekkilinin ortaklık haklarının ihlal edildiğini, davacının davasına katıldıklarını, davalı şirketin TTK'nın 531. maddesi uyarınca feshine karar verilmesini talep ettiklerini bildirmiştir"(Y. 11. HD, 03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB**). Benzer örnekler için bkz Y.11.HD. T.20.03.2018, E.2018/797, K.2018/2113; Y.11.HD. T.03.12.2015, E.2015/4504, K.2015/12980: **KBİBB.**

[656] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 432.

[657] **Önen**, İnşâi Dava, s. 170.

B. Feragat

HMK m. 306 kapsamında feragat, davacının, talebinin bir kısmından ya da tamamından vazgeçmesidir. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında feragat mümkündür. Feragatte bulunacak taraf davacıdır[658].

Feragat yoluna hüküm kesinleşinceye kadar yargılamanın her aşamasında başvurulabilir[659]. Şarta bağlı feragat yapılamaz[660]. Davacının feragati kesin hükmün hukukî sonuçlarını doğurur[661].

Mahkemenin davacı pay sahibinin gerçekte arzu etmediği, dilekçede talep etmediği alternatif bir çözüme karar verilmesi durumunda, davacı, hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat ederek çözümün uygulanmasını önleyebilir[662].

Davadan feragat edildikten sonra, aynı vakıalara dayanılarak fesih davası açılması mümkün değildir. Diğer yandan, davacı ortağın, feragatten sonra, haklı neden olarak nitelendirilebilecek yeni vakıalara dayanarak, yeni bir fesih davası açmasına engel yoktur[663].

C. Kabul

HMK m. 308/1'e kapsamında kabul, davacının talep sonucunun bir kısmına ya da

---

[658] **Postacıoğlu**, Usul Hukuku, s. 476; **Kuru**, Usul IV, s. 3544; **Üstündağ**, Yargılama, s. 571; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 432.; **Muşul**, Terdit, s. 172; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 422 vd; **Bilge/Önen** s. 350; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 552; **Alangoya**, s. 417; **Kuru**, Usul IV, s. 3546; **Kuru**, Ders Kitabı, s. 405; **Postacıoğlu/Altay**, s.813 parag 1448; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 567; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 618.

[659] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 598; **Postacıoğlu/Altay**, s.815 parag 1451.

[660] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 554.

[661] **Hanağası**, s. 258.

[662] **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 169.

[663] **Hanağası**, s. 258.Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 452

tamamına davalının onay vermesidir[664].

Kabul de, davaya son veren taraf işlemlerindendir ve tasarruf ilkesinin bir sonucudur[665]. Kabul, yargılamanın herhangi bir safhasında yapılabilir[666].

HMK m. 308/2 çerçevesinde kabul, ancak üzerinde serbestçe tasarruf edebilen davalarda hüküm doğurur. Feragatten farklı olarak, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemedikleri davalarda, davalının kabulü ile dava sona ermez; devam eder.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının üzerinde serbestçe tasarruf edilebilir bir dava olarak nitelendirilip nitelendirilmemesi davanın kabulü ile sona erip ermediği yönünden önem arz etmektedir[667].

Türk hukukunda bir görüşe göre fesih davasında kabul mümkündür[668]. Diğer görüşe göre mümkün değildir. Zira üzerinde serbestçe tasarruf edilemez[669].

Kanaatimizce de yenilik doğuran dava niteliğindeki haklı nedenle fesih davası tarafların serbestçe müdahale edebilecekleri davalardan değildir. Bu kapsamda da kabul

---

[664] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 557; **Alangoya**, s. 423; **Kuru**, Usul IV, s. 3674; **Postacıoğlu/Altay**, s.156 parag 309; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 572; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 619-620.

[665] **Kuru**, Usul IV, s. 3678-3679.

[666] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 558.

[667] **Hanağası**, s. 259.

[668] **Şahin**, s. 377; **Ayoğlu**, Fesih, s. 241; **Aker**, s. 131. *Şahin'e* göre, davalı ortaklığın davayı kabul etmesi üzerine tarafların fesih konusunda sulh olmaları söz konusu olabilir (**Şahin**, s. 377). *Ayoğlu*'na göre, ortaklığın davayı kabul etmesi halinde HMK'nun usul ekonomisi ilkesi gereğince mahkeme, taraflar arasında artık çekişmeli olmaktan çıkan haklı nedenin varlığını araştırma safhasını atlayarak, doğrudan çözümün belirlenmesi aşamasına geçmeli, önce duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmetmenin mümkün olup olmadığını araştırmalı, şayet mümkün değilse davacının çıkartılması yoluna gitmelidir (**Ayoğlu**, Fesih 2013, s. 241). *Aker*'e göre de davalının fesih talebini kayıtsız şartsız kabul etmesi de mümkündür. Yazara göre davacı talep etmemiş olsa dahi fesih talebini reddederek "duruma uygun ve kabul edilebilir çözüm" bağlamında davacı pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılması ya da feshi engelleyici ancak haklı nedeni bertaraf edici başka çözüm talebinde bulunabilir. Davalının bu türden bir talebini içeren savunması haklı nedenin kabulü ve davacının haklı nedenle ortaklıktan çıkarılması talebi şekline yorumlanabilir(**Aker**, s. 131). Limited ortaklıklar açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 449-450. *Yıldırım*'a göre de limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından taraflar dava üzerinde serbestçe tasarruf edebileceklerdir. Yazara göre, ortaklığın mahkeme kararı dışında genel kurul kararıyla sona erdirilmesi mümkündür. Diğer bir ifade ile limited ortaklığın sona ermesi için mutlaka mahkemeye başvurulması zorunlu değildir (**Yıldırım**, Limited Fesih, s. 449-450).

[669] **Hanağası**, s. 260 *Hanağası*'na göre taraflar dava haklı nedenle fesih davası konusu üzerinde serbestçe tasarruf edemezler. Yazar tarafların, anonim ortaklığın feshi konusunda anlaşmalarının mümkün olmadığını, ortaklığın haklı nedenle feshi kararının pay sahiplerinin yanı sıra diğer birçok kişiyi de etkilediğini belirtmiştir. Dolayısıyla, feshi haklı kılan nedenlerin bulunmasına rağmen, ortaklığın devamının daha doğru olması halinde, somut "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir" herhangi bir başka çözüm tespit edilebiliyorsa ortaklığın feshine karar verilemez. Fesih davasında yetkili mahkemenin kesin yetkili mahkeme olarak öngörülmüş olması da, bu davanın kamu düzenine ilişkin bulunmasının bir sonucudur (**Hanağası**, s. 260).

bu dava açısından mümkün olmamalıdır. Aksi halde, ortaklığı temsil eden ancak tasfiyeye karar verme yetkisi bulunmayan yönetim kurulunun ortaklığın feshine karar vermesi sonucu doğar ki bu TTK'na açık olarak uygun olmayan bir sonuçtur.

D. Sulh

HMK m. 313/1 kapsamında sulh, tarafların uyuşmazlığın tamamını veya bir kısmını sonlandırmak için mahkeme huzurunda yaptıkları sözleşmedir[670].

Sulh, yalnızca üzerinde serbestçe tasarruf edilebilen uyuşmazlıklar açısından geçerlidir. Hükmün kesinleşmesine kadar her zaman yapılabilir[671]. Şarta bağlı sulh mümkündür[672].

Türk hukukundaki bir görüşe göre ortaklığın mahkemece feshinde sulh mümkün değildir[673]. Diğer görüş ise sulhun mümkün olduğunu düşünmektedir[674].

Yargıtay da fesih davasının sulh protokolüne ilişkin olarak çözümlenip çözümlenmeyeceği hususunu limited ortaklıklar açısından değerlendirmiştir. Buna göre sulh protokolüne dayanılarak davalı ortaklığın feshine ve tasfiyesinin yapılmasına karar verilemez[675].

---

[670] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 561; **Alangoya**, s. 425; **Önen**, **Ergun**: Medenî Yargılama Hukukunda Sulh, Ankara, 1972, s. 21; **Kuru**, Usul IV, s. 3743; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 577.

[671] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 436; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 561; **Postacıoğlu/Altay**, s.830 parag 1463.

[672] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 562;**Önen**, Sulh, s. 58; **Postacıoğlu/Altay**, s.830 parag 1465.

[673] **Hanağası**, s. 259-260; **Pulaşlı**, Şerh III, s. 2423 parag. 124; **Ayoğlu**, Tahkim, s. 145-146; **Hanağası**, Menfaat, s. 336.

[674] **Şahin**, s. 377; **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 164. *Şahin*'e göre davacı pay sahibinin hak mahrumiyetini giderecek başkaca çözüm yöntemleri konusunda anlaşma sağlanması ve tarafların sulh olması mümkündür. Yazara göre davacı azınlık pay sahibi ve diğer pay sahiplerinin payların satın alınması hususunda da mahkeme dışına anlaşmalarına engel yoktur. Dava dışı pay sahiplerince davacıya ait payların satın alınması konusunda anlaşma sağlandığı takdirde, davacının pay sahibi sıfatı sona erdiğinden dava konusuz kalır (**Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 164).

[675] "Kanunla tanınmış yetkiler devredilemez; ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından biri diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir." hükümleri de gözetildiğinde şirketin fesih ve tasfiyesine ilişkin davada şirket çalışanlarının, işçilerin, alacaklıların ve kamunun menfaati ve hakları bulunması nedeniyle tarafların/ortakların inisiyatifi ile şirket mallarının paylaşılması usulünün düzenlenmesi ve onların düzenlediği protokole göre karar verilmesi yerinde görülmemiştir. Ayrıca, 6100 sayılı HMK'nın 315. maddesinde "Sulh, ilgili bulunduğu davayı sona erdirir

Kanaatimizce de sulh ile anonim ortaklığın feshedilmesi mümkün değildir. Zira anonim ortaklığın feshi kararı tarafların üzerinde tasarruf edebilecekleri bir karar değildir. Diğer yandan davacı pay sahibinin genel kurulda yeterli nisaba ulaşamamışken dava açmak suretiyle davanın sonucundan bağımsız böyle bir amaca ulaşması hakkın kötüye kullanımına yol açabilecek niteliktedir. Ortaklığın feshi kararını TTK m. 408'e göre genel kurul verir ve bu hak devredilemez. Dolayısıyla feshe karar verme yetkisi olmayan yönetim kurulunun sulh yoluyla bu konuda karar alması mümkün değildir.

§14-DAVADA KARAR VE KANUN YOLLARI

A. Dava Sonunda Verilebilecek Kararlar

I. Genel Olarak

Haklı nedenlerin ortaklığın feshini gerektirip gerektirmediği mahkeme tarafından değerlendirilecektir[676]. Fesih davasında hâkimin rolü çok önemlidir[677]. Davaya ilişkin olarak somut çekişmeli hukuk problemi bakımından olayın ve olayla ilgili bütün belgelerin tam olarak tespiti, bütün belgelerin incelenmesi, olayın kavranması ve tanımlanması ve hukukî problemin görülmesi, şemasının çıkarılması ve problemin çözülmesi ile birlikte varılan sonucun yazılması süreçleri tamamlanacaktır[678]. Yine, hâkim tarafından karar verilirken TMK m. 1/2 gereği bilimsel görüşlerden ve yargı

ve kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğurur. Mahkeme, taraflar sulhe göre karar verilmesini isterlerse, sulh sözleşmesine göre, sulhe göre karar verilmesini istemezlerse, karar verilmesine yer olmadığına karar verir." hükmü düzenlenmiş olup ilgili hüküm değerlendirilmediği gibi, sulhun şekli şartlarına uyulup uyulmadığı da tartışılmamıştır. Bu suretle, mahkemece, davalı şirketin feshi için yasal şartların gerçekleşip gerçekleşmediği, haklı nedenlerin bulunup bulunmadığı, diğer uygun çözüm yollarının olup olmadığı hususları değerlendirilmeksizin ibraz edilen 26.02.2015 tarihli sulh protokolüne dayanılarak davalı şirketin feshine ve tasfiyenin adı geçen sulh protokolüne göre yapılmasına karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir." (Y. 11. HD.12.02.2017, E.2016/413, K.2017/200, :**KBİBB**).

[676] **Bilge**, Tasfiye, s. 273, **Mineliler**, s. 106-107. Ayrıca bkz. 6102 sayılı TTK m. 531 Gerekçesi, s. 245.

[677] **Mineliler**, s. 108.

[678] **Karayalçın**, **Yaşar**: Hukukda Öğretim-Kaynaklar-Metod Problem Çözme, 5. B., Ankara, 2001, s. 167-174; **Mineliler**, s. 107.

kararlarından da faydalanılacaktır. Esasen ortaklığın haklı nedenle feshi davasının dayanağı, TMK m. 2'de belirtilen dürüstlük kuralıdır[679]. Bu kapsamda hâkim haklı nedenin varlığının tespitinde dürüstlük kuralına aykırı davranılıp davranılmadığı yönünden de belirleme yapacaktır[680]. Haklı nedenler, her bir olaya göre ayrı şekilde ele alınmalı ve pay sahibi grupları arasındaki menfaatler değerlendirilirken somut olayın unsurları birlikte ve bütün menfaat sahipleri açısından değerlendirilmelidir[681]. Hâkim somut olayın verilerine göre her dosyada kendi içtihadını oluşturacaktır[682]. Hukukî dinlenilme hakkı kapsamında taraflarca ileri sürülen hususlar dikkate alınmalı ve değerlendirilmelidir[683].

Dava sonunda davanın tamamen ya da kısmen kabulüne ve ortaklığın feshine veya ortaklıktan çıkarma dâhil alternatif bir çözüme ya da davanın reddine karar verilebilecektir.

Davacı sadece anonim ortaklığın feshini talep etmiş veya fesih talebinin yanında istediği alternatif çözümü veya çözümleri ısrarla belirtmiş olsa bile, mahkemenin bu vurgulamayı dikkate almayarak re'sen alternatif çözüme karar verebilmesi davanın önemli özelliklerindendir. Davacı dilekçelerinde alternatif çözümler önermiş, anonim ortaklığın feshedilmesini istemediğini belirtmiş olsa bile mahkeme doğrudan feshe de karar verebilir. Haklı neden ispatlanmışsa, mahkeme somut olarak uygun düşen alternatif çözümü araştırması, bunun için uzman bilirkişilerden rapor alması gerekmektedir[684].

---

[679] **Çelik**, Fesih, s. 582; **Çamoğlu**, Kollektif s. 64; **Teoman**, **Ömer**: Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri, İstanbul, 1978, s. 322; **Sumer**: TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih s. 172-173; **Şahin**, s. 58-61.
[680] **Teoman**, TTK'ndaki Boşluk s. 322; **Çelik**, Fesih, s. 582.
[681] **Hanağası**, s. 240-241; **Çelik**, Fesih, s. 582.
[682] **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 9.
[683] **Pekcanıtez**, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 784.
[684] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342 parag. 1564a.

II. Davanın Kabulü

1. Ortaklığın Feshi Kararı

TTK m. 531'e göre, hâkim, dava sonunda, davacı pay sahibince ileri sürülen nedenlerin haklı olduğu kanaatine ulaşırsa davayı kabul ederek anonim ortaklığın feshine karar verebilir.

Yargıtay da ortaklığın haklı nedenle feshine veya davacının ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilebilmesi için haklı nedenin bulunması gerektiğini kararlarında açık olarak belirtmektedir[685].

Anonim ortaklığın feshi kararı yenilik doğuran (inşaî) nitelikli bir karardır[686]. İnşaî hükümler için kural olarak icra sorunu ortaya çıkmaz. İnşaî hüküm şeklî anlamda kesinliğe kavuştuğu anda hukukî değişiklik *ipso iure* gerçekleşmiş olur[687]. Dolayısıyla fesih kararının inşaî etkisi de kendiliğinden ortaya çıkar[688]. İnşaî hüküm inşaî tesirin yanı sıra maddî kesin hükmün tesirine de sahip olduğundan kararın kesinleşmesi ile birlikte

---

685 "TTK'nın 531. maddesi uyarınca şirketin haklı sebeplerle feshine veya fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkarılmalarına karar verilebilmesi için öncelikle haklı sebeplerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu sebeple mahkemenin "davacıların haklı sebeplerin mevcudiyetine dair somut olayları açıklamadığı, feshi gerektirecek derecede haklı sebep olmaması halinde fesih isteyen pay sahibinin çıkarılmasına karar verilebileceği"ne yönelik gerekçesi yerinde değil ise de, bu hususun taraflarca temyize konu edilmemesi sebebiyle bozma sebebi yapılmamıştır"(Y. 11. HD, 30.05.2017, E.2016/4639, K.2017/3180: **KBİBB**).

686 **Hanağası**, s. 248; **Ayoğlu**, Fesih, s. 225. Yenilik doğuran davalar sonucunda elde edilen yenilik doğuran hükümler, taraflar dışındaki üçüncü kişilere kesin hüküm etkisi nedeniyle veya yenilik doğuran etki nedeniyle etki edebilir (Bu konudaki tartışmalar için bkz. **Deren Yıldırım**, **Nevhis**: Türk, İsviçre ve Alman Medenî Usûl Hukukunda Kesin Hükmün Subjektif Sınırları, İstanbul, 1996, s. 58 vd.) Bir görüşe göre, maddî anlamda kesin hükmün sadece tespit ve eda hükümleri için geçerli olduğu ve yenilik doğuran davaların kabulü sonucunda elde edilen yenilik doğuran kararın, maddî anlamda kesin hükümden farklı olduğu belirtilmektedir **(Kuru**, **Baki**: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. V, İstanbul, 2001, s. 5093-594, **Akkan**, **Mine**: Medeni Usul Hukukunda Tarafların Farklı Olması Durumunda Kesin Hükmün Delil Niteliği, DEÜHFD, 2009, C. 11, Özel sayı, s. 53-54). Bir diğer görüşe göre ise yenilik doğuran davalarda kurucu yön yanında, tespit edici yönün de bulunması nedeniyle maddî anlamda kesin hükümle yenilik doğuran hükmün yan yana olduğu belirtilmektedir (**Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 210; **Deren Yıldırım**, Kesin Hüküm, s. 59; **Önen** İnşaî Dava, s. 178-180; **Özekes**, Hukuki Dinlenilme, s. 279; **Sungurtekin Özkan**, s. 565). Yenilik doğuran hükümleri maddî anlamda kesin hüküm dışında kabul edilse dahi, kesin delil niteliği bakımından, HMK m. 204/1 gereğince, mahkeme ilamı kapsamında, başka bir davada ispat edilmek istenen vakıa ile ilgili olarak şekli anlamda kesinleşmiş olan yenilik doğuran hüküm, kesin delil olarak kullanılabilir (**Akkan**, s. 54).

687 **Önen**, İnşaî Dava, s. 195; **Buz**, s. 186.

688 **Hanağası**, s. 248.

ortaklık tasfiye sürecine girer[689].

Yenilik doğuran etkiye sahip fesih kararı[690] tüm pay sahipleri için[691] (*erga omnes*) ve hükmün kesinleşmesi tarihinden itibaren geleceğe yönelik olarak (*ex nunc*) sonuç doğurur (HMK m. 108/3)[692]. Her ne kadar genel kurul kararlarının değiştirilebilmesi ya da geri alınabilmesi, aksine açık bir kanun hükmü bulunmadıkça mümkün ise de[693] mahkeme tarafından verilen fesih kararı genel kurul kararı ile geri alınamaz. Daha önce de belirtildiği üzere hâkim karar verirken tarafların talepleri ile bağlı değildir [694]. Karar verme insiyatifi tamamen hâkime aittir[695].

Feshe karar verilirken haklı nedenlerin varlığına ilişkin değerlendirme yapılır. Ortaklığın devamında ekonomik ve sosyal açıdan fayda olup olmadığı da önemlidir. Ortaklığın devamında fayda görülse bile, haklı neden oluşturan uyuşmazlıkların başka bir yolla çözümlenememesi durumu da karar verilirken dikkate alınır[696].

Hâkim haklı neden değerlendirmesi yaparken davacı pay sahiplerinin kusurlu olup olmadıklarını da inceler[697]. Yine, hâkim davacının haklı nedenle fesih davasını kötüye kullanıp kullanmadığını da denetler[698].

Ortaklığın feshi kararı sadece pay sahiplerini değil, birçok kişiyi etkileyeceğinden ölçülülük (orantılılık) ilkesinin gereği fesih son çare (*ultima ratio*) olmalıdır[699].

---

[689] **Hanağası**, s. 248.
[690] İnşaî etkiye ilişkin geniş bilgi iç bkz. **Önen**, İnşaî Dava, s. 182-192; **Budak**, s. 21-24; **Sungurtekin Özkan**, s. 575.
[691] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 347 parag. 1567a; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 296, parag 14-17.
[692] **Önen**, İnşaî Dava, s. 189-191; **Şahin**, s. 382; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 173; **Sungurtekin Özkan**, s. 574.
[693] **Moroğlu**, **Erdoğan**: Anonim ve Limited Ortaklıklarda Fesih Kararının Geri Alınması, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C.1, İstanbul, 2002, s. 571.
[694] **Çelik**, Fesih, s. 581.
[695]**Hanağası**, s. 244; **Poroy/Tekinalp /Çamoğlu**, Ortaklıklar, II, s. 342 parag. 1564a; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 262**.**
[696] **Hanağası**, s. 243; **Çelik**, Fesih, s. 566-567; **Şahin**, s. 382.
[697] **Çamoğlu**, Kollektif s. 104; **Çelik**, Fesih s. 571; **Hanağası**, s. 246. Kusur ile ilgili bkz. yuk. Birinci Bölüm, §4 A, III.
[698] **Yıldız**, s. 1199.
[699] **Yasaman**, Hâkimin Genişleyen Rolü, s. 92; **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 9-10; **Bilge**, Tasfiye, s. 273; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 661 parag.50; **Pulaşlı**, Yeni Şirketler Hukuku s. 574, 576; **Pulaşlı** Şerh, N. 96, s. 1789; **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih s. 176; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 844; **Çelik**, Fesih, s. 576; **Şahin**, s. 326-335; **Erdem**, s. 217 vd. 228-237. Haklı sebebin oluşup oluşmadığı belirlenirken menfaatler dengesinin gözetilmesi gerektiğine ilişkin ayrıntılı bilgi için ayıca bkz. **Erdem**, s.

Hâkim tarafından feshe karar verilirken ileri sürülen nedenlerin haklı olması yeterli değildir. İleri sürülen nedenler ortaklığın feshini gerektirecek nitelikte olmalıdır[700]. Diğer bir anlatımla verilecek fesih kararı ölçülülük ilkesine[701] uygun olmalıdır.

Türk hukukunda bazı yazarlarca ortaklığın feshine karar verilebilmesi için birtakım kriterler belirlenmiştir. Bir görüşe göre feshe karar verilebilmesi için "*azınlık tarafından ileri sürülen sebeplerin diğer kişilerin şirketin devamı konusundaki menfaatlerini feda edebilecek bir aşamaya ulaşması*" gerekmektedir[702]. Bir başka görüşe göre haklı nedenle feshe karar verilebilmesi için "*sebeplere dayanılmasının azınlık açısından açık bir şekilde imkânsız hale gelmesi ve şirketin devamını sağlayan unsurların ortadan kalkmış olması"* gerekmektedir[703]. Diğer bir görüş kapsamında davacı pay sahiplerinin menfaatleri yalnızca ortaklığın feshi suretiyle korunabilecek duruma gelmişse, dolayısıyla fesihten başka bir çare kalmamışsa, artık alternatif çözüme karar verilemeyip feshe karar verilmesi gerekir[704]. Benzer şekilde, davacının hak ve menfaatlerinin başka hukukî yollar ile korunması olanağını kaldıracak ölçüde ağır bir şekilde ihlâli hâlinde fesih kararı uygulanacaktır[705]. Son olarak başka bir görüşe göre fesih kararı ölçülü de olmalıdır. Haklı nedenler bulunsa da, ortaklığın varlığını sürdürmesinin önemi değerlendirildiğinde, fesih kararı orantısızsa alternatif çözümler tercih edilmelidir[706].

217-228.

[700] **Çelik**, Fesih, s. 570; **Bilge**, Tasfiye s. 273. Fesih dışındaki çözüm yollarına başvurabilmek için de haklı nedenlerin gerçekleşmiş olmasının zorunlu olduğu değerlendirmeleri için bkz. **Nomer Ertan**, Haklı Nedenle Fesih, s. 109.

[701] Bkz. yuk. Birinci Bölüm, §5, B.

[702] **Çamoğlu**, Kollektif, s. 101. *Çamoğlu*'na göre haklı nedene temel olan maddî olgular davacı pay sahibinin ortaklıkta kalmasını TMK'nun 2. maddesi hükmüne göre kendisinden beklenemeyecek düzeyde zorlaştırmalıdır. Yine menfaatler dengesi de fesih sonucunu âdil ve zorunlu göstermesi ölçütüne göre belirlenmelidir (**Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 6).

[703] **Çelik**, Fesih, s. 570. *Çelik*'e göre azınlıkça ileri sürülen nedenler diğer kişilerin ortaklığın devamı konusundaki menfaatlerini feda edebilecek bir noktaya ulaşmalıdır (**Çelik**, Fesih, s. 570).

[704] **Erdem**, s. 254

[705] **Hanağası**, s. 244-245.

[706] **Şahin**, s. 338. *Şahin*'e göre ortaklığın fesih sonucuna engel olmak üzere, davanın devamı sırasında başvurabileceği hukukî yolların bulunup bulunmadığı değerlendirmesi çerçevesinde, davalı ortaklığın genel kurulunda, ortaklığın feshi yönünde karar alınması, haklı nedenle fesih davasının konusuz kalmasına

Yargıtay'a göre, ortaklık faaliyetlerinin uzun zamandır durmuş olması ve genel kurulun yapılamaması haklı nedenle fesih kararı verilebilmesi için yeterli olmuştur[707]. Yine, Yargıtay ortaklığın faaliyetlerine devam etmeyi imkânsız hale getirecek şekilde, malî durumun bozuk olması, bir diğer ifadeyle ortaklığın borca batık olması halinde de feshe hükmedilmesi gerektiği kanaatine ulaşmıştır[708].

Anonim ortaklığın feshine karar verilmesi halinde, TTK m. 563/3 düzenlemesi ve usûl ekonomisi ilkesi gereğince tasfiye memurlarının da atanması gerekir[709].

2. Feshe Alternatif Kararlar

a. Genel Olarak

TTK m. 531 uyarınca, maddenin gerekçesinde de ifade edildiği üzere mahkeme haklı nedenin varlığına rağmen fesih kararı vermek mecburiyetinde değildir. Hâkim, alternatif bir çözüme veya haklı nedenlerin bulunmasına rağmen fesih yerine ortaklıktan

ve davanın düşmesine neden olacaktır (**Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 166).

[707] "Haklı nedenlerin varlığında istem yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin verilmesine ve davacı ortağın ortaklıktan çıkarılmasına veya duruma uygun düşen diğer bir çözüme karar verilebilir ise de taraflar arasında ortaklığa konu şirketin aktif faaliyetinin olmadığı, taraflar arasında husumete varan ayrılıkların oluştuğu, 2007 yılından beri şirketin tek işletmesi ve ticari faaliyeti olan otelin işletilmediği, bu durumun davalılarca ilgili bakanlığa bildirildiği, kayyım atanmasına rağmen şirketin yıllık olağan toplantılarının yapılamadığı, davacının ortaklıktan çıkarılmasının ve şirketin devamına karar vermenin veya başka bir çözüm yolu oluşturmamın yersiz olacağı, şirketin feshine karar vermenin en uygun çözüm yolu olduğu."(Y. 11. HD, 12.11.2015, E.2014/16609, K.2015/11987: **KBİBB**).

[708] "Mahkemece, iddia, savunma benimsenen bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, taraflar arasında süre gelen husumet nedeniyle davalı şirket yetkililerinin davacıya şirketin yönetimi hakkında bilgi vermediği, bu aşamadan sonra artık tarafların birlikte bu şirketi yürütmelerinin mümkün olmadığı, TTK'nun 531. maddesinin uygulanması ihtimali karşısında davalı tarafa davacının hissesini ödeyip üyelikten çıkarılması hususunda beyanda bulunması için süre verildiği, davalı vekilinin ise yazılı beyanında şirketin mali olanaklarının yetersiz olması nedeniyle davacının hissesinin karşılığının ödenemeyeceğine yönelik beyanı nedeniyle şirketin feshi kararının verilmesi çözümünün benimsenmesi gerektiği gerekçesiyle, davanın kabulü ile davalı Ö. Tarım ve Makineleri Sanayi Ticaret A.Ş'nin feshine, karar verilmiştir."(Y. 11. HD, 06.07.2015, E.2014/17428, K.2015/8840: **KBİBB**). Benzer nitelikteki kararlarlar için bkz. Y. 11. HD, 12.10.2015, E.2015/6768, K.2015/10302; Y. 11. HD, 14.12.2015, E.2015/6751, K.2015/13424; Y. 11. HD, 08.04.2019, E.2018/770, K.2019/2744 : **KBİBB.**

[709] **Şahin**, s. 385-386; **Erdem**, s. 248-249; **Ayoğlu**, Fesih, s. 226. *Şener*'e göre tasfiye halindeki bir ortaklıkta tasfiye memurunun da kötüniyetli olması halinde tasfiye memurunun azli davası fesih davası ile birlikte açılabilir (**Şener**, **Oruç Hami**: Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Atanması, DEÜHFD, 2002, C. 4, S. 1, s. 163 dn. 16).

çıkarılmalarına karar verebilir.

Yukarıda belirtildiği ve Yargıtay'ın da kararlarında ifade ettiği üzere feshe alternatif kararlar verilebilmesi için de haklı nedenin gerçekleşmiş olması gerekir[710].

Mahkeme alternatif bir çözüme karar verirken azınlığın şikâyetlerini giderecek, ilgililerin tamamının çıkarlarını adil bir dengede gözetecek şekilde bir karar olmasını temin edecektir[711].

Türk hukukunda, alternatif çözümlere karar verilirken "pay sahiplerine karşı eşit işlem uygulanması" ve "hakkın sakınılarak kullanılması"[712] ilkeleri ekseninde kalınması ve "tek borç ilkesi" ile "malvarlığının korunması ilkesi"nin değerlendirme kapsamında tutulması gerektiği belirtilmiştir[713]. Yine, fesih davası sonunda verilecek kararda hâkime tanınan ve "bir tanrısal yetki gibi görünen" bu yetkinin sınırlarının bulunduğuna işaret edilmiştir[714]. Mahkemenin diğer çözüm öngören kararının icra edilebilir olması, hükümde davalı ortaklığın yerine getireceği edimin açık bir şekilde gösterilmesi gerekir. Böylece davalı ortaklık tarafından mahkeme kararının gereğinin yerine getirilmemesi durumunda ilâmın icraya konulabilmesi mümkün olabilir. Diğer yandan davanın devamı sırasında, örneğin genel kurulda kâr dağıtımı dışında kalan diğer çözümler konusunda karar alınması sonucunda dava sona ermez.[715].

Türk hukukunda hâkim görüş, şarta bağlı hüküm verilemeyeceği yönündedir. Bu

---

[710] "TTK'nın 531. maddesi uyarınca şirketin haklı sebeplerle feshine veya fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkarılmalarına karar verilebilmesi için öncelikle haklı sebeplerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu sebeple mahkemenin "davacıların haklı sebeplerin mevcudiyetine dair somut olayları açıklamadığı, feshi gerektirecek derecede haklı sebep olmaması halinde fesih isteyen pay sahibinin çıkarılmasına karar verilebileceği,"ne yönelik gerekçesi yerinde değil ise de, bu hususun taraflarca temyize konu edilmemesi sebebiyle bozma sebebi yapılmamıştır"(Y. 11. HD, 30.05.2017, E.2016/4639, K.2017/3180: **KBİBB**).

[711] **Hanağası**, s. 240; **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 14.

[712] Bkz. yuk. Birinci Bölüm §5, C.

[713] **Erdem**, s. 255-157

[714] **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 9. *Çamoğlu*'na göre bu sınırların, başta mevzuattaki kamu düzenini koruyan emredici hükümler, evrensel hukukun temel ilkeleri ve adalet ilkesi ile belirlendiğinin altı çizilmiştir (**Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 9).

[715] **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 166-167; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 221. *Tekinalp*'e göre örneğin gereği yokken esas sözleşmenin değiştirilmesini öngören karar tesis edilmemeli, kararın esas sözleşme değiştirilmeden de icrasına zemin hazırlanmalı, esas sözleşmeyi değiştirme gereğini anonim ortaklık duymalı veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın idari baskı uygulamasının yolu açılmalıdır (**Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 221).

görüşün temelinde, "hükmün açık olması ve tarafların hak ve yükümlülüklerinin hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde açıkça yazılması zorunluluğu" yatmaktadır (HMK m. 297/2). Bu kapsamda, hâkimin, davacı pay sahiplerinin paylarının belirli bir süre içinde alınmasına, alınmadığı takdirde anonim ortaklığın feshine karar vermesi mümkün değildir[716]. Hâkim alternatif bir çözüme karar vermişse bu çözümü de kararında göstermelidir Hâkimin kararı açık, kesin ve net olmalıdır. Karar belirsizlik içermemelidir[717].

b. Çıkarma Kararı

b1. Uygulama Alanı

Davacı pay sahibi veya pay sahiplerini ortaklıktan çıkarma kararı TTK m. 531'de açıkça belirtilen çözüm yöntemidir[718]. Mahkeme, davacıların paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin[719] kendilerine ödenerek ortaklıktan çıkarılmalarına karar verebilir[720]. Çıkarma kararının kanunda açık olarak belirtilmesi Kanunun alternatif

---

[716] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342 parag. 1564; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 220; **Şahin**, s. 425.

[717] **Hanağası**, s. 243; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 295, parag 14-14b.

[718] Halka açık anonim ortaklıklarda, haklı nedenle fesih davası kapsamında pay sahibinin çıkmasına karar verilmesi olasılığı haricinde azınlık pay sahiplerinin ortaklıktan çıkma hakkı da bulunmaktadır (SerPK m. 24). Yine, "pay alım teklifi sonucunda veya birlikte hareket etmek de dâhil olmak üzere başka bir şekilde sahip olunan payların halka açık ortaklığın oy haklarının Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen orana veya daha fazlasına ulaşması durumunda, paya sahip olan bu kişiler açısından azınlıkta kalan pay sahiplerini ortaklıktan çıkarma hakkı vardır" (SerPK m. 27). Halka açık ortaklıklarda ortaklıktan çıkarma hakkı ile ayrıntılı bilgi için bkz. **Palanduz, Seda**: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Ortaklıktan Çıkarma Hakkı, İstanbul, 2019.

[719] Maddeye Adalet Komisyonu aşamasında ilave edilen ve payların gerçek değerinin tespiti ile ilgili olan "karar tarihine en yakın tarihteki" şeklindeki düzenleme, davanın açıldığı tarihten sonra payların değerlerine yönelik artışların yanında azalmalarında pay sahibinin etkilenmesi sonucunu doğuracağından öğretide eleştirilmiştir (bu konuda bkz. **Kendigelen**, Yeni Türk Ticaret Kanunu, s. 435; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 846). Pay bedelinin hesaplanmasına ilişkin ayrıntılı bilgi içi bkz. **Şahin**, s. 462-470; **Erdem**, s. 297-304. Konunun bağlam hükümleri bakımından incelenmesi için ve aynı çerçevede bkz. **Bozkurt**, Bağlam, s. 175 vd. Payın gerçek değerinin hesaplanmasında hangi anın esas alınacağı limited ortaklıklar için düzenlenen haklı nedenle fesih madesi olan TTK'nun 636. maddesinin 3. fıkrasında belirtilmemiştir (**Ulukaya**, s. 157).

[720] **Hanağası**, s. 254. Bu hükümde söz konusu olanın ortağın "çıkarılması" mı yoksa "çıkma hakkı" mı olduğuna ilişkin bkz. **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 845; **Erdem**, s. 283-290; **Şahin**, s. 394-397.

çözümler konusunda mahkemeye verdiği yetki genişliğini göstermektedir[721].

Ortaklıktan çıkarmaya ilişkin karar, davacıların ortaklık statüsünü sonlandırıcı olduğundan yenilik doğurucu (inşaî) niteliklidir. Dolayısıyla karar şeklî kesinliğe kavuştuğu anda hukukî değişiklik *ipso iure* gerçekleşmiş olur. Diğer yandan yenilik doğuran hükmün "davacı pay sahiplerine paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin[722] ödenmesine"[723] biçiminde edaya ilişkin bir kısmı da vardır. Ortaklık, hükmün kesinleşmesi ile birlikte, mahkeme kararını uygulamazsa davacı, ortaklık aleyhine, ilâmlı icra takibi yapabileceği gibi, genel iflâs yolu ile takip de başlatabilir[724].

Ortaklıktan çıkarma kararı verilebilmesi için de, fesih kararında olduğu gibi ortaklığın feshini gerektiren haklı bir nedenin bulunması şarttır. Fesih yerine ortaklıktan çıkarma kararı verilmesinin nedeni, çıkarma kararının haklı nedeni ortadan kaldıracak nitelikte olmasıdır. Ortaklığın sonlandırılması yerine devamında özellikle diğer pay sahipleri olmak üzere bütün ilgililerin menfaati bulunmaktadır[725].

Türk hukukunda bazı yazarlarca, ortaklıktan çıkarma kararı verilmesine ilişkin uygulanma sırasının, diğer çözüm yollarından sonra ancak haklı nedenle fesihten önce olduğu ileri sürülmüştür[726]. Bu kapsamda fesih dışında kalan diğer çözüm yolları haklı nedeni ortadan kaldıracak niteliği haiz olmazsa davacı pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmasına karar verilecektir. Bu değerlendirme sermayenin korunması ilkesinin de bir gereğidir. Eşit işlem ilkesi gereğince, davacı pay sahiplerinden bir kısmının paylarının satın alınmasına, diğerleri bakımından başka çözümler uygulanmasına karar

[721] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 214.
[722] *Ulusoy*'a göre faaliyetlerine devam eden bir ortaklığın paylarının gerçek değeri feshedilmiş bir ortaklığın paylarının tasfiye değerinden çok daha yüksek olacaktır. Bu bağlamda davacıların ortaklıktan çıkarılması kural olarak menfaatlere daha uygun bir çözümdür (**Ulusoy**, s. 41).
[723] Sermaye artırımı sonucunda davacı azınlığın pay sahipliği oranında ortaya çıkabilecek erimenin azınlığa ait payların gerçek değerinin belirlenmesi sürecine etkileri ile ilgili ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. **Ayoğlu**, Önemli Gelişmeler, s. 136 vd.
[724] **Hanağası**, s. 257; **Şahin**, s. 436, s. 481-482
[725] **Çelik**, Fesih, s. 580; **Şahin**, s. 432-435; **Hanağası**, s. 254.
[726] **Çelik**, Fesih, s. 580-581; aynı yönde bkz. **Çamoğlu**, Kollektif s. 584; **Şahin**, s. 381.

verilemeyeceği gibi; davacının pay oranını düşüreceğinden davacının paylarının kısmen alınmasına da karar verilemez [727].

Yargıtay fesih yerine ortaklıktan çıkma kararı verilebilmesi için öncelikle ortaklığın devamının mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir[728]. Başka bir kararında çıkarma kararının somut olaya uygunluğu değerlendirilmeden fesih kararı verilmesini bozma nedeni olarak değerlendirmiştir[729].

Türk hukukunda, davacının paylarını satın alınması çözümünün duruma uygunluğu değerlendirilirken, ortaklığın bedeli ödeyebilecek serbestçe kullanılabileceği yedek akçelerinin bulunup bulunmadığının ve somut olayın özelliklerinin bu iktisabın pay bedellerinin iadesi anlamına gelip gelmediğinin araştırılması gerektiği de ifade edilmiştir[730].

Haklı nedenle fesih davası açmış bulunan azınlık pay sahibinin kendi iradesi

---

[727] **Hanağası**, s. 254-255; **Şahin**, s. 430-431; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 218; **Bilge**, Tasfiye, s. 275; **Ayoğlu**, Fesih, s. 240.

[728] "Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlıklarıyla şirket anasözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket anasözleşmesinde yapılacak değişiklikle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu yöndeki talebin reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir."(Y. 11. HD, 03.03.2016, E.2015/9088, K.2016/2352: **KBİBB**).

[729] "Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlıklarıyla şirket anasözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket anasözleşmesinde yapılacak değişiklikle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu yöndeki talebin reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir."(Y. 11. HD, 02.06.2014, E.2014/3669, K.2014/10238: **KBİBB**).

[730] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 220. *Tekinalp* TTK'nun 531. maddesinin azınlığa dolaylı olarak haklı nedenle ortaklıktan çıkma hakkı sağlayıp sağlamadığı, söz konusu hükmün haklı nedenle feshi ihbar hakkı şeklinde nitelendirilip nitelendirilmediği konusunda limited ortaklıkla ilgili TTK'nun 636. maddesinin üçüncü fıkrasına benzer bir feshi ihbar hakkı tanınamayacağı görüşündedir (**Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 289-290, parag 14-11).

olmadığı sürece hâkim tarafından verilecek kararla ortaklıktan çıkarılması durumu öğretide eleştirilmiştir. Bu kapsamda, uyuşmazlığa kusuruyla yol açan diğer pay sahibinin ortaklıkta kalmasının adil olmayacağı belirtilmiştir. Yine, TTK m. 482'de düzenlenmiş bulunan ıskat haricinde böyle bir kurumun bulunmaması dolayısıyla TTK'nun ortaklıklar hukuku temel ilkelerine aykırı olduğu belirtilmiştir[731].

Yargıtay'a göre davacı pay sahibinin iradesi de önemlidir. Eğer davacı ortaklıktan çıkmak istiyorsa karar verilirken bu açıdan da bir değerlendirme yapılmalıdır[732].

Yargıtay, feshe alternatif bir çözüm kapsamında verdiğini düşündüğümüz bir kararında ortaklığın feshi veya ortaklıktan çıkarılma istemli davada hisse devrinin kabulüne ve tesciline karar vermek suretiyle dava öncesi yapılmış bulunan hisse devrini onaylayarak davacı pay sahibinin ortaklıktan çıkmasına karar vermiştir[733].

---

[731] **Ayoğlu**, Fesih, s. 242-243; **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 432. *Ayoğlu*, pay oranlarının birbiri ile eşit olduğu (%50-%50) durumlarda, davacının ortaklıktan çıkmak zorunda kalması halinde, anlaşmazlığa kusurlu hareketleri ile zemin hazırlayan diğer pay sahibinin ise ortaklıkta kalmasını adil olamayabileceği değerlendirmesi olasılığında fesih davasında davacı pay sahibi tarafından açıkça talep edilmediği sürece bu pay sahibinin ortaklıktan çıkartılmasına ilişkin bir karar verilmemesi gerektiğini belirtmiştir (**Ayoğlu**, Fesih, s. 242-243). *Nomer Ertan* da pay sahibinin rızası dışında ortaklıktan çıkarılmasının ancak TTK'nun 482. maddesi vd. hükümleri kapsamında ve pay bedelini ifa etmemesi durumunda mümkün olduğunu; bunun dışında bir çıkarılma nedeninin anonim ortaklıklara ilişkin temel ilkelere aykırılık teşkil edeceğini; diğer yandan TTK'nun açık lafzı kapsamında mahkemenin davacı pay sahibinin rızası veya talebi bulunmasa bile ortaklıktan çıkarılmasına karar verebileceğini ifade etmiştir (**Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 432).

[732] "Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlıklarıyla şirket anasözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket anasözleşmesinde yapılacak değişiklikle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu yöndeki talebin reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir."(Y. 11. HD. 03.03.2016, E.2015/9088, K.2016/2352: **KBİBB**). Benzer karar için bkz. Y. 11. HD. 11.06.2015, E.2015/2225, K.2015/8166 :**KBİBB.**

[733] "Mahkemece, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre; şirket ana sözlemesinin 6762 sayılı TTK'nın yürürlükte bulunduğu tarihte düzenlendiği, davacıların kurucu ortak olması hasebiyle ana sözleşme hükümlerine vakıf olduğu, anasözleşmede 6762 sayılı TTK hükümlerine uygun olarak nama yazılı hisselerin devrine ilişkin kısıtlayıcı hükümler getirildiği, ancak dava tarihinde yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK'da bu konuda 6762 sayılı TTK'dan farklı bir düzenlemeye yer verildiği, ancak 6103 sayılı Yasa'nın 28/7. maddesi uyarınca somut olaya 6762 sayılı yasa ve anasözleşme hükümlerinin uygulanmasının gerektiği, ana sözleşmede yer alan kısıtlayıcı hükümlerin uygulanmasının keyfiliğe dayanamayacağı, yönetim kurulunun yetkisini kullanırken ilkelerini objektif tarzda belirleyip devir işleminin şirketin zararına sebebiyet vermesi halinde diğer paydaşların yararına çözümler üretmesi en azından gerekçeleri denetlenebilecek tarzda bir karar almasının gerektiği, paydaşların eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulacağı, dava konusu işlem öncesinde diğer ortaklarca yapılan devirlerin pay defterlerine

Kanun koyucu, çıkarma kararı verilmesi durumunda pay bedellerinin ödenmesine ilişkin herhangi bir düzenleme yapmamıştır. Payların kime ait olacağı hususu da belirsizdir[734]. Öğretide, çıkarma kararı verildiğinde, TTK m. 382/1-c bendine göre ortaklığın, "bir kanunî satın alma yükümü" bağlamında kendi paylarını iktisap edebileceği ileri sürülmüştür[735]. Başka bir görüşe göre de çıkarma kararının uygulanmasında TTK m. 379 ve devamı maddeleri uyarınca, ortaklığa % 10'a kadar kendi payını alma hakkı tanınabilir[736].

Yargıtay ise haklı nedenle fesih davası kapsamında sermayenin %20'sini elinde bulunduran pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılabilmesinin mümkün olduğuna karar vermiştir[737]. Başka bir kararda da pay sahibinin çıkmasına karar verilmiş olmakla birlikte

---

işlenmesine karşın dava konusu işlemin reddinin dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığı, davacılardan Ö.. Ç.. tarafından şirketin feshi veya ortaklıktan çıkarılma istemli dava açılmış ise de ortaklıktan çıkmaya karar verilmesi halinde pay bedelinin gerçek değerinin esas alınması nedeniyle satış bedelinin yüksek olduğuna ilişkin savunmaların da yersiz olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne hisse devirlerinin kayıt ve tesciline karar verilmiştir"(Y. 11. HD, 04.05.2015, E.2015/1246, K.2015/6274: **KBİBB**).

[734] Bu konuda bkz. 6102 sayılı TTK m. 531 Gerekçesi, s. 245.

[735] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar I, s. 653-654 parag. 834; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342 parag. 1564; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 220; **Erdem**, s. 294; **Erdem**, Makale, s. 191; **Bilge**, Tasfiye, s. 275; **Ayoğlu**, Fesih, s. 245; **Ulusoy**, s. 43; **Tekinalp**, Ortaklıklar Yeni Hukuku, s. 293, parag 14-13.

[736] **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 12; **Ayan**, s. 2242; **Sever**, s. 201; karş. **Sumer**, TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih, s. 177; **Sumer**, Haklı Nedenlerle Fesih, s. 847; **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 163.

[737] "Davacılar vekili, müvekkillerinin davalı şirketin % 20'şer oranda ortağı olduğunu, şirket yönetim kurulu üyelerinin şirketin amacını gerçekleştirme doğrultusunda faaliyetlerde bulunmadıklarını, basiretli davranmayıp şirketi ihmali ve kasti davranışlarıyla zarara uğrattıklarını, bu nedenle şirket ortakları arasında 2006 yılından beri süregelen davaların bulunduğunu, şirket yöneticilerinin şirkete ait soğuk hava deposunu, soğan deposu işletme binasını, kültür mantarı yetiştirmede kullanılan bina ve eklentilerini ve bu taşınmazlar üzerindeki araçları sattığını, şirketin amacını gerçekleştirmede kullanılan tüm tesis ve teçhizatların satılması nedeniyle artık amacın gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını, şirket yöneticilerin şirketin diğer taşınmazlarını da elden çıkarma ihtimalinin bulunduğunu ileri sürerek TTK'nın 161-162. maddeleri gereğince temsil yetkisi olan yöneticilerin yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlandırılmasına, şirket işlerinin kayyım eliyle yürütülmesine, TTK'nın 434. maddesi gereğince şirketin infisahı ve tasfiyesine, tasfiye işleri için tasfiye memuru atanmasına karar verilmesini talep ve dava etmiş, 28.6.2013 havale tarihli ıslah dilekçesiyle; dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 6102 sayılı yasanın 531. maddesinde anonim şirketlerin haklı nedenle feshine ilişkin hüküm getirildiğini, davalı şirketin kötü yönetimi, amacın gerçekleşmesini ortadan kaldırır şekilde varlıklarının devredilmesi, şirket yöneticilerince amaç haricinde faaliyetlerde bulunup şirketin zarara uğratılması, 2006 yılından beri şirketin herhangi bir faaliyet göstermeyip zarar etmesi nedenleriyle şirketin haklı nedenlerle feshine karar verilmesini, bunun kabul edilmemesi halinde müvekkillerine pay bedellerinin ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkmalarına izin verilmesini talep ve dava etmiştir...Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlıklarıyla şirket anasözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket anasözleşmesinde yapılacak değişiklikle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına

ortaklığın malî durumu nedeniyle çıkma payı verilmemesine karar vermiştir[738]. Son olarak Yargıtay tarafından verilen ve limited ortaklıkta haklı nedenle fesih davası sonrası ortaklıktan çıkarma kararında ortaklıktan çıkma payının, kararın kesinleşme tarihi itibariyle ticarî faizi ile davalı ortaklık ortaklarından eşit olarak tahsili ile davacıya verilmesine karar verilmiştir[739].

Davacı pay sahibinin paylarının ortaklık değil de çoğunluk pay sahiplerince veya ortaklık dışındaki kişiler tarafından satın alınmasına karar verilip verilemeyeceği hususu da tartışmalıdır. Türk hukukunda egemen görüş, bu yönde karar verilemeyeceği yönündedir[740].

ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu yöndeki talebin reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir"(Y. 11. HD. 02.06.2014, E.2014/3669, K.2014/10238: **KBİBB**).

738 "Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; asıl dava yönünden, davacı ile davalı şirket arasında ileri sürülen vakıalar, açılan davalar ve yapılan takipler ve iddialar değerlendirildiğinde ortaklığın birlikte devamının mümkün olmadığı, çekilmez hâle geldiği ancak ortaklığın feshinden ziyade talep eden ortağın ayrılmasının somut olaya uygun adilane bir çözüm olacağı gerekçesiyle davacı ortağın davalı şirket ortaklığından ayrılmasına izin verilmesine ancak şirket borca batık olduğundan davacının çıkma payı talebinin reddine; birleşen dava yönünden, davalı şirketin sermayesi 500.000,00 TL iken 2.000.000,00 TL'ye yükseltildiği 28.1.2010 tarihli ortaklar kurulu toplantısında davalının da bulunduğu, kararın 10.2.2010 tarihinde Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde tescil ve ilan edildiği, şirketin davalı ...'tan hissesine düşen ve 1.5.2010 tarihinde ödeme vadesi sona eren 37.500,00 TL ile 17.8.2012 icra takip tarihi itibarıyla 13.950,26 TL işlemiş faizini talep edebileceği, 14.7.2011 tarihinde alınan "sermayenin erken ödenmesine ilişkin" ortaklar kurulu kararının davacı-takip borçlusuna bildirildiğine dair belgenin yer almadığı, kararın tescil edilmediği ve icra takibine girişildiği sırada davalının bakiye sermaye borcu olan 112.500,00 TL'nin vadesinin de gelmediği gerekçesiyle birleşen davanın kısmen kabulüyle takibin 37.500,00 TL asıl alacak 13.950,26 TL işlemiş faiz üzerinden devamına, alacak likit olduğundan hükmedilen miktarın %20'si oranında İİK'nın 67. maddesi uyarınca birleşen davacı yararına tazminata hükmedilmesine, birleşen davalının kötüniye tazminat talebinin reddine karar verilmiştir."(Y. 11. HD, 09.03.2016, E.2015/8119, K.2016/2586: **KBİBB**).

739 "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, asıl davada davacının tasfiye talebinin TTK. 636/3 maddesi uyarınca ikame çözümlerden ortaklıktan çıkarılma yoluna gidilerek kabulü gerektiği, tasfiye istemli asıl davada davalı şirket dışında ortaklara husumet düşmeyeceği, birleşen davanın ise dava tarihi itibariyle ispat koşulu oluşmadığı gerekçesiyle, asıl davanın kabulüne, asıl davada davanın davalı ... ve ... yönünden husumet nedeni ile reddine, davalı şirket yönünden ise davacının davalı şirket ortaklığından çıkarılmak suretiyle hissesine isabet eden 4.536,63 TL ortaklıktan çıkma payının, kararın kesinleşme tarihi itibariyle ticari faizi ile davalı şirket ortaklarından eşit olarak tahsili ile davacıya verilmesine, birleşen davanın ise reddine karar verilmiştir."(Y.11.HD. T.25.06.2018, E.2016/12480, K.2018/4779: **KBİBB**). Çıkma payının ortaklık tarafından ödenmesine karar verildiği Yargıtay kararı için bkz. Y.11.HD. T.22.05.2019, E.2019/362, K.2019/4087: **KBİBB.**

740 Bu konuda bkz. **Şahin**, s. 417; **Hanağası**, s. 256. **Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 431; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 846. *Hanağası*'na göre, böyle bir kararın "tek borç ilkesi" uyarınca anonim ortaklıklar hukuku bakımından aykırılıklar yaratacaktır. Yine, söz konusu karar medenî usul hukukuna egemen ilkeler bakımından da kabulü zordur. Böyle bir durumda davanın tarafı olmayan üçüncü kişileri bağlayıcı karar verilmesi söz konusu olacaktır ki bunun için kanunda açık bir düzenlemenin bulunması gerekir. Böyle bir istisna da haklı nedenle fesih davasında söz konusu değildir. Yazara göre çoğunluk pay sahiplerinin fer'i müdahil sıfatıyla davaya katılmış olmaları durumunda da, hâkim onların davacı pay sahiplerinin paylarını almasına hükmedemez (**Hanağası**, s. 256). Aksi görüş için bkz. **Şahin**, Hukuki Sorunlar, s. 163; **Aker**, s. 137-138. *Yüksel*, davacının ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin çözüm açısından davacı haricindeki pay sahiplerinin davanın tarafı olarak kabul edilmemesinin sorun doğurabileceğini, ortaklığın bu payları iktisap

b2. Gerçek Değerin Belirlenmesi

Gerçek değerin belirlenmesi çıkarma kararına ilişkin önemli diğer hususlardan biridir. Yargıtay'a göre gerçek değer belirlenirken ortaklığın aktiflerinin yanı sıra pasiflerinin de dikkate alınması gerekmektedir[741]. Yargıtay haklı nedenle fesih davasında "karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değer"in belirlenmesi noktasında yetersiz bilirkişi raporuna dayanılmaması gerektiği görüşündedir[742].

b3. Davanın Tarafı Olmayan Pay Sahibinin Çıkarılması

Türk hukukunda mahkemenin, davacı dışındaki pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmasına karar verip veremeyeceği hususu da tartışmalıdır. Bir görüşe göre taraf olmayan pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılabilmeleri mümkündür[743]. Karşı fikre göre

---

etmek konusunda yeterli kaynağa sahip olamaması halinde bu çözümün uygulanamyacağını belirtmiştir (**Yüksel**, Düşünceler, s. 880).

741 "Ne var ki, çıkma payının hesaplanmasında yukarıda bahsedildiği gibi payın karar tarihine en yakın gerçek değerinin belirlenmesi gereklidir. Mahkemece, davalı şirketin mal varlığının güncellenmesi suretiyle belirlenen aktifleri üzerinden davacının %30 payına karşılık gelen bedele hükmedilmiş ise de, gerçek pay değerinin belirlenmesinde davalı şirketin pasiflerinin de dikkate alınması suretiyle mali bilançonun ve bu kapsamda gerçek pay bedelinin bulunması ve bu bedele hükmedilmesi gerekirken, bu hususlarda yetersiz bilirkişi raporuna dayalı olarak hüküm tesisi doğru görülmemiş, kararın davalı şirket yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir"(Y. 11. HD, 11.06.2015, E.2015/2255, K.2015/8166: **KBİBB**).

742 "Ne var ki, çıkma payının hesaplanmasında payın karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin belirlenmesi gereklidir. Mahkemece, hükme esas alınan 02.11.2015 tarihli ek raporda şirketin 31/12/2014 tarihi itibariyle öz kaynak tutarının 26.667.443,79 TL olduğunu, davacıların ortaklık pay değerinin ayrı ayrı 2.287.566,66 TL olduğu belirtilmiştir. Davalı vekili ek rapora itirazında, 30.09.2015 tarihli ara bilanço sunarak bu tarih itibariyle şirketin öz kaynak tutarında azalma olduğunu ileri sürmüştür. Mahkemece 20.01.2016 tarihli karar ile ek raporda belirtilen miktara hükmedilmişse de; davalının itirazları da değerlendirilmek suretiyle çıkma payının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin belirlenmesi ve bu bedele hükmedilmesi gerekirken, bu hususlarda yetersiz bilirkişi raporuna dayalı olarak hüküm tesisi doğru görülmemiş, kararın davalı şirket yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir."(Y. 11. HD. 30.05.2017, E.2016/4639, K.2017/3180: **KBİBB**).

743 **Karasu**, Emredici Hükümler, s. 170; **Çelik**, Çıkarılma, s. 327; **Nomer Ertan**, Haklı Nedenle Fesih, s. 112; **Bahtiyar**, **Mehmet**: İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları, XXX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 26 Aralık 2018, s. 124. *Karasu*'ya göre, davacı dışında haklı nedeni oluşturan pay sahibi veya pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılması mümkündür (**Karasu**, Emredici Hükümler, s. 170). *Çelik* de, nasıl ki ortaklıktan çıkarılma talebi olmayan davacılar hakkında çıkarma kararı verilebiliyorsa dava açmamış olan diğer pay sahipleri bakımından da çıkarma kararı verebileceği görüşündedir (**Çelik**, Çıkarılma, s. 327). *Nomer Ertan*'a göre de fesih davasında, bir başka pay sahibinin ortaklıktan çıkarılabilmesi talep edilebilmelidir (**Nomer Ertan**, Haklı Nedenle Fesih, s. 112). *Bahtiyar* da limited ortaklıklarda haklı nedenle fesih davası açılmasına rağmen, yine haklı nedene yol açan diğer ortağın da ortaklıkla birlikte

davada taraf olmayan kişiler hakkında karar verilmesi mümkün değildir[744].

Yargıtay'a göre, davaya taraf olmayan pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin çıkarma davası açma hakkının sadece limited ortaklıklara tanınmıştır. Yargıtay tarafından bir kararında anonim ortaklıkta bir pay sahibi tarafından diğer bir pay sahibine karşı çıkarma davası açılması halinde davacı pay sahibinin aktif husumet ehliyetinin bulunmaması nedeniyle davanın reddi kararı verilmiştir[745]. Başka bir kararında Yargıtay davalı olarak ortaklığın yanında hâkim ortağın da davalı olarak gösterildiği ve çıkarılmasının talep edildiği bir uyuşmazlıkta diğer ortağın çıkarılması ile ilgili talepte birinci derece mahkemesinin husumetten red kararını bozmuştur[746].

---

hasım gösterilmesi şartıyla, hâkimin diğer ortağın çıkarılmasına karar vermesine olanak tanımasın düşünülebileceğini belirtmiştir (**Bahtiyar**, Limited Çıkarma, s. 124).

744 **Ayoğlu**, Fesih, s. 242; **Hanağası**, s. 257; Aynı yönde bkz **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 218; **Bilge**, Tasfiye, s. 275. *Ayoğlu* ise davacı pay sahibinin diğer pay sahiplerinin çıkartılmalarını talep etmesine imkân tanımanın, anonim ortaklıklar hukukunu limited ortaklıklar hukukuna yakınlaştırarak bir "haklı nedenle ortaklıktan çıkarma" hali ihdas edeceği, oysa anonim ortaklıklar hukukunun ortaklıktan çıkma ve çıkarılma kurumlarına yabancı olduğu ve TTK'nun 531. maddesi hükmünün bir istisna olduğu ve istisnaların geniş yorumlanmaması gerektiğini belirtmiştir(**Ayoğlu**, Fesih, s. 242). *Hanağası* da davanın tarafı bulunmayan pay sahiplerinin her ne gerekçeyle olursa olsun ortaklıktan çıkarılmasına karar verilemeyeceği görüşündedir. Yazara göre, bu durumda da, temel usul hukuku ilkelerinden ayrılmayı haklı kılacak açık bir kanun hükmü ya da halefiyet ilişkisi söz konusu değildir (**Hanağası**, s. 257).

745 "Davacı vekili, müvekkilinin ...., ... ve .... ile birlikte ... Ayakkabı ve Giyim Sanayi Ticaret A.Ş.'yi kurduklarını, şirketin sektörde yer edinebilmesi amacıyla şirketin genel kurul kararı ile davalı ...'ın %20 hisse ile şirket ortaklığına kabul edildiğini, davalı ortağın bir suçtan tutuklu olduğunun öğrenildiğini ve yönetim kurulu toplantılarına ve kararlarına katılamadığını, bu nedenle yönetim kurulu kararlarının alınamadığını ileri sürerek davalının ...'nın 531 hükmü uyarınca şirket ortaklığından çıkarılmasını veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verilmesini talep etmiştir... İlk derece mahkemesince, davanın şirket ortağının çıkarılması istemli olup, çıkma ve çıkarılmaya ilişkin düzenlemenin 6102 Sayılı Kanun 638. ve devamı maddelerinde yer aldığı, söz konusu düzenlemeler uyarınca her ortağa varsa şirket sözleşmesindeki çıkma sebebine ya da haklı sebebe dayanarak şirketten çıkma hakkının tanındığı, ancak çıkarma davasını açma hakkı sadece şirkete tanındığından bir ortak tarafından diğer bir ortağa karşı çıkarma davasında davacı ortağın aktif husumet ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın aktif husumet ehliyeti yokluğu nedeniyle reddine karar vermiştir"(Y. 11. HD, 19.02.2019, E.2017/4645, K.2019/1306: **KBİBB**).

746 "Davacılar vekilinin davacı A.. Y.. dışındaki davacılar yönünden temyiz itirazlarının incelenmesine gelince, dava, anonim şirketin haklı sebeple feshi istemine ilişkin olup, mahkemece davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine karar verilmiştir. Ancak, 6102 sayılı TTK'nın 531. maddesi uyarınca, "haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir" Davacı tarafça anılan yasal düzenleme karşısında evvelemirde şirketin feshi, olmadığı takdirde çıkarılmaları veya hakim ortak olan davalıların çıkarılmaları talep edilmiş ve bu nedenle de hem şirkete hem de çıkarılmaları istenilen ortaklara husumet yöneltilmiştir. Bu itibarla, davacı taraf iddiasının ileri sürülüş biçimine göre husumet şirkete ve davalı ortaklara da düşmektedir. Kaldı ki, davalı ortaklara husumet düşmediği kabul edilse dahi, bu husus davalı safhında şirketin de yer aldığı gözetildiğinde şirket aleyhine açılan davanın esastan görülmesi için bir engel de oluşturmamaktadır. Bu nedenle, mahkemece yanılgılı değerlendirme ile davanın husumetten reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir"(Y. 11. HD, 10.06.2015, E.2015/2387, K.2015/8048: **KBİBB**).

c. Duruma Uygun Düşen ve Kabul Edilebilir Diğer Bir Çözüm Kararı

Haklı nedenle fesih davasında, hâkimin "*talep dışı*" (*extra petita*) karar verebilme yetkisi bulunmaktadır. Bu hüküm kapsamında hâkim, haklı neden mevcut olsa bile feshe karar vermek zorunda değildir. Söz konusu düzenleme, HMK m. 26/2 çerçvesinde taleple bağlılık ilkesinin bir istisnasıdır[747].

Haklı nedenlerin varlığına rağmen, mahkeme tarafından, ortaklığın devamının daha doğru bulunması hâlinde, "duruma uygun düşen" ve "kabul edilebilir" bir çözüme karar verilebilir[748]. Çözümler belirlenirken, hukukun ve anonim ortaklıklar hukukunun

[747] **Ayoğlu**, Fesih, s. 237.

[748] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 218, s. 221; **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 10, s. 13, s. 19; (**Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 429; **Hanağası**, s. 250. *Tekinalp*, kararın "hem duruma uygun düşme hem de kabul edilebilir olmasını", kararının hukukîlik ve geçerlik şartları olarak ifade etmiştir. Yazar, alternatif çözümler araştırılmadan davanın reddedilmesinin Yargıtay açısından bozma nedeni olduğunu zira davanın ağırlık noktasının yargılama dışı bırakılmasının TTK'nun 531. maddesine aykırı olduğunu belirtmiştir. Yazara göre, duruma uygun düşme ve kabul edilebilir olma icra edilebilir çözüm anlamına gelmektedir ve mahkeme kararını verirken icrayı zorlaştıracak unsurlar öngörmekten kaçınmalıdır. Daha açık bir ifadeyle "duruma uygun düşme" ibaresi, bakımından kararın somut sorunu çözüme kavuşturucu, hastalığı tedavi edici, anonim ortaklığın yoluna devam etmesini sağlayıcı, ihtiyaca cevap verir nitelikler taşıması, maddî olaylarda soyutlanmamış olması anlamına gelir. Çözümün "kabul edilebilir olması" şartı ile, çözümün uygulanabilirliği ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerini gözetir nitelikte olması ve anonim ortaklığa yeni bir düzen sağlama anlamına gelir. Hâkim geniş takdir yetkisine sahiptir (**Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 218, s. 221). *Çamoğlu* ise, "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir" ifadesinin, "menfaatler dengesine en uygun düşen ve somut koşullarda adaleti en yüksek ölçüde gerçekleştiren çözüm" olarak yorumlanması gerektiğini ifade etmiştir. Yazara göre TTK'nun hâkime tanıdığı takdir hakkı, ortaklığı başkalaştırma yetkisini kapsamamaktadır. Bir diğer ifade ile hâkim takdir yetkisi kapsamında ortaklığın temel taşlarını değiştirecek, onu başka bir ortaklığa dönüştürmek yetkisine sahip değildir (**Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 10, s. 13, s. 19). *Ayoğlu*, "duruma uygun düşme" kavramını somut olayın şartları dikkate alındığında, öngörülen çözüm yönteminin ortaklık bünyesinde ortaklar arasındaki menfaat ihtilafını gidermeye ve davacı azınlığın anonim ortaklıklar hukuku zeminindeki yasal hakları ile haklı beklentilerini korumaya elverişli olması olarak tanımlamıştır. Yazar, "kabul edilebilir olma" kavramı ile ifade edilmek istenen temel esasın ölçülülük ilkesi olduğunu, hakkaniyet anlayışına uygunluğun da buna ilave edilebileceğini belirtmiştir (**Ayoğlu**, Fesih, s. 245). *Nomer Ertan* ise çözümün duruma uygun düşmesini, çözümün davacı azınlığın haklarını koruyabilecek, ihtilâfa neden olacak haklı nedenin ortadan kalkmasına imkân sağlayacak ve en önemlisi azınlığın korunmasına hizmet edebilecek nitelikte olması; kabul edilebilir olmasını da fesih dışındaki çözümün tüm menfaat sahiplerinin haklarını dikkate alması, ortaklığın diğer pay sahiplerinin ve aynı zamanda işçilerin haklarının gereksiz yere sınırlandırılmaması gerektiği şeklinde ifade etmiştir (**Nomer Ertan**, Düşünceler, s. 429). *Hanağası'*na göre de, "duruma uygun olma"dan anlaşılması gereken, ortaklığın feshine alternatif olarak bulunan çözümün, somut olaydaki haklı nedenin yarattığı olumsuzluğu giderecek ve davacıyı tatmin edecek nitelikte olmasıdır. Başka bir deyişle çözüm tarzı, çoğunluk gücünün kötüye kullanılması nedeniyle zor durumda kalan azınlık pay sahiplerinin haklarını korumaya uygun ve elverişli olmalıdır. Hâkim azınlık pay sahibinin menfaatlerini korumak bakımından yetersiz kalan bir çözüme karar veremez[748]. Yazara göre "kabul edilebilir olma"dan anlaşılması gereken de, hâkimin bulduğu çözümün, başta azınlık olmak üzere ilgili tüm taraflarca kabul edilebilir nitelikte olmasıdır. Anonim ortaklığın feshini talep eden azınlık pay sahiplerinin menfaatleri ile ortaklık tüzel kişiliği ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması arasında uygun bir menfaat dengesi kurulduğu takdirde söz konusu alternatif çözüm, herkes tarafından kabul edilebilir bir çözüm olacaktır (**Hanağası**, s. 251).

temel ilkeleri ve kanun hükümleri de dikkate alınır[749] .

Yargıtay da haklı nedenlerin varlığı halinde alternatif çözümlerin kullanılıp kullanılmayacağının değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir[750].

İsviçre Federal Mahkemesi'nin özellikle iki halde fesih dışındaki diğer çözümleri uygun gördüğü ve benimsediği görülmüştür. Bunlardan ilki, ortaklıkça uzun müddet kâr payı dağıtılamaması halinde kâr payı dağıtılması yönündeki çözümün uygulanması; ikincisi davacı pay sahiplerinin paylarının gerçek değerine karşılık gelen bir tazminat karşılığı ortaklıktan çıkmalarına müsaade edilmesi yönündeki yerel mahkeme kararlarıdır[751]. İsviçre hukukunda mahkemenin diğer çözüm olarak; ortaklığın daha liberal bir kâr dağıtım politikası benimsemesine[752], kâr dağıtım politikasının gerekliliklerinin veya şartlarının belirlenmesine[753], kâr dağıtma zorunluluğuna, azınlığı temsilen yönetim kurulu üyesi tayin edilmesine[754], tamamen tasfiye yerine ortaklığı sağlığa kavuşturabilecek kısmi tasfiyeye[755], sermayenin azaltılmasına[756], bağlı ortaklıklarda oluşan ortaklık yapısı içindeki ortaklıklardan birinin ayrılmasına[757], ortaklığın bölünmesine, ortaklığa ait malvarlığının bir bölümünün veya ticarî işletmenin devrine[758], genel kurul ve yönetim kurulu kararlarının değiştirilmesine[759], esas sözleşme değişikliklerinin öngörülmesine[760] uygun pay sahibinin

---

[749] **Çamoğlu**, Hâkimin Takdir Yetkisi, s. 15-17; **Şahin**, s. 509

[750] "Kabul şekli bakımından da, 6102 Sayılı Yasanın 531. maddesinde, haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin feshine veya fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilebileceği düzenlendiğinden, haklı sebeplerin varlığı halinde anılan madde kapsamındaki fesih yerine seçimlik diğer yetkilerin kullanılıp kullanılamayacağı hususunda bir değerlendirme yapılmaması da doğru görülmemiş, bu nedenle de kararın bozulması gerekmiştir"(Y. 11. HD, 13.11.2018, E.2016/14541, K.2018/6990: **KBİBB**).

[751] **H.Vogt/T.Enderli**: "Die Auflösung einer Aktiengesellschaft aus wichtigen Gründen und die Anordnung einer «anderen sachgemässen Lösung» (Art. 736 Ziff. 4 OR)", recht 06/2010, s. 242'den aktaran **Erdem**, s. 241.

[752] İsviçre'de 1991 tarihli kanun değişikliği çalışmaları sırasında mahkemenin verebileceği kararlara ilişkin öne sürülen görüşler için bkz. **Dessemontet/Rapp/Stoffel**, 862.

[753] **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, §55 N 109'dan aktaran **Şahin**, s. 523; **Habegger**, § 11-17'den aktaran **Şahin**, s. 523; **Kunz**, Klagen, 166'dan aktaran **Şahin**, s. 523.

[754] **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, §55 N 109'dan aktaran **Şahin**, s. 523; **Dessemontet/Rapp/Stoffel**, 862'den aktaran **Şahin**, s. 523.

[755] **Dessemontet/Rapp/Stoffel**, 862'den aktaran **Şahin**, s. 523.

[756] **Kunz**, Klagen, 166'dan aktaran **Şahin**, s. 523.

[757] **Dessemontet/Rapp/Stoffel**, 862'den aktaran **Şahin**, s. 523.

[758] **Watter**, 124'ten aktaran **Şahin**, s. 523.

[759] **Habegger**, § 16-17'den aktaran **Şahin**, s. 523; **Kunz**, Klagen, 166'dan aktaran **Şahin**, s. 523.

[760] **Höhn**, 129'dan aktaran **Şahin**, s. 523; **Habegger**, § 15'ten aktaran **Şahin**, s. 523.

ortaklığa alınmasına karar verilebileceği belirtilmektedir.

Türk hukukunda da, davacıya ait paylarının satın alınması, yönetim kurulu üyeliğine aday gösterilmesi, yıllık kârın belirli bir bölümünün pay sahiplerine tahsis edilmesi, olağanüstü yedeklerden dağıtım yapılması, birtakım kararların uygulanabilmesinin davacının onayına bağlanması, kısmi tasfiye veya bölünme yapılması[761] örnek olarak sayılmıştır[762].

Hâkim, iki veya daha fazla alternatif çözümü içerecek şekilde de karar verebilir[763]. Mahkeme birden fazla çözümü karara bağlamışsa, kararın açık ve anlaşılabilir olması, kolay icra edilebilir olması gerekir. Birden çok çözümü içerse de karar bütün halinde tektir[764]. Burada terditli bir karar söz konusu değildir. Bölümlerden oluşan, bir bütün olarak uygulanacak olan tek bir karar karar söz konusudur. Örneğin ortaklığın geçmiş yıllar kârlarının dağıtımına karar verilmesinin çözüm için yeterli olmayacağı düşünüldüğünde bununla birlikte ortaklık esas sözleşmesinin kâr dağıtımına ilişkin maddesinin de tadiline karar verilebilir. İlave olarak yönetim kurulu üyeleri arasına davacı azınlık pay sahipleri ya da göstereceği adaylar arasından üye seçilmesine karar verilebilir. Karar, karardaki çözümlerden biri olmazsa diğerinin uygulanacağı şeklinde değil kararda her çözümün aynı anda uygulanacağı şeklinde kaleme alınmalıdır.

Alternatif çözüm kararı genel kurulun görev ve yetkileri arasındaki bir konu ile ilgiliyse öğretide bir görüşe göre bu hususta genel kurulca ayrıca bir karar alınmasına gerek vardır[765]. Örneğin mahkeme esas sözleşme değişikliği kararı da alamaz.

---

[761] Bölünmenin anonim ortaklığın feshi davasında, mahkemenin "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer çözüm" olarak düşünülebileceği ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Kılıç**, **Fatoş**: Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul, 2017, **s.** 417 vd. Yazara göre anonim ortaklığın bölünme nedenleri, anonim ortaklığın feshi davasının dayanağı olan haklı nedeni veya nedenleri de oluşturabilir (bkz, **Kılıç**, s. 421). Bölünmenin alternatif çözüm olamayacağı ile ilgili değerlendirmeler için bkz. **Şahin**, s. 578.

[762] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 218; **Hanağası**, s. 252; geniş bilgi için bkz. **Erdem**, s. 261-280; **Şahin**, s. 486-577.

[763] **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 219; **Hanağası**, s. 252-253; **Bilge**, Tasfiye, s. 277.

[764] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342 parag. 1564.

[765] **Erdem**, s. 271-272. Benzer şekile mahkemenin kar payı dağıtım kararı açsından bkz. **Üçışık**,

Doktrindeki diğer görüşe göre ise hâkimin genel kurul kararı etkisinde bir çözüme hükmetmesi mümkündür[766]. Hâkimin esas sözleşme değişiklikleri dâhil genel kurulun yetkisi kapsamında aldığı karar, inşaî etkisi sayesinde, onun yerine geçecektir. Dolayısıyla bu kararın uygulanabilmesi için genel kurulun mahkeme hükmü doğrultusunda ayrıca bir karar almasına gerek yoktur. Aksinin kabulü, genel kurulda gerekli yeter sayıların sağlanamaması veya aksi yönde kararlar alınması nedeniyle mahkemece hükmedilen çözümlerin hiç veya zamanında uygulanamamasına yol açabilir.

Böyle bir karar verebilmesi için doktrinde ileri sürüldüğü gibi HMK'nda özel bir düzenleme bulunmasına gerek yoktur. Bunun için TTK m. 531 hükmü yeterlidir. Anılan hükümde kendisine tanınan alternatif çözüme hükmedebilme yetkisi çerçevesinde mahkeme, genel kurul kararı etkisinde bir karar verebilecektir[767].

Yönetim kurulu kararları açısından da benzer şekilde bir görüş mahkemenin yönetim kurulunun yetkisi kapsamında karar vermesi halinde, ilgili mahkeme kararının doğrudan yönetim kurulu kararı yerine geçmeyeceği, ilave olarak bir yönetim kurulu kararı gerektiği yönündedir[768]. Diğer görüş ise mahkeme kararı inşaî etkisi sayesinde yönetim kurulu kararının yerine geçecektir[769]. Bu bağlamda mahkeme tarafından alternatif çözüm olarak yeni bir karar alınması, önceki yönetim kurulu kararının kaldırılması veya değiştirilmesi mümkündür[770].

Hâkimin, davanın tarafı olmayan diğer pay sahiplerini veya üçüncü kişileri doğrudan doğruya bağlayıcı yükümlülükler öngören kararlar vermesi diğer pay sahiplerinin çıkarılmasına karar verilememesi halinde olduğu gibi mümkün değildir[771].

Güzin/Çelik, **Aydın**: Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı, İstanbul, 2018, s. 368.

[766] **İlbasmş Hızlısoy**, s. 332; **Şahin**, s. 514-515, **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 221. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi davası açısından aynı yönde bkz. **Yıldırım**, s. 279.

[767] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 332.

[768] **Erdem**, s. 257.

[769] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 345; **Habbegger**, s. 258.

[770] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 345.

[771] **Hanağası**, s. 253; **Şahin**, s. 50; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 222.

Kesin hüküm kural olarak yalnızca tarafları etkilemektedir[772]. Medenî usûl hukukunda amaç yalnızca taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözmektir. Zira davanın dışındaki kişilere hükme karşı kanun yoluna başvurma imkânı tanımamıştır. Diğer yandan üçüncü kişilerin davaya müdahale imkânı bulunmamaktadır. Bu husus kapsamında dava malzemesinin taraflarca getirilmesi ilkesinin uygulanması nedeniyle de üçüncü kişilerin, davanın tarafların takip ettikleri davanın sonucu ile bağlı olması kabul edilemez[773].

Kesin hükmün üçüncü kişiyi etkilememesinin nedeni, kendisine savunma imkânı tanınmayan bir kimseye bir yükümlülük getirmesinin doğru olmayacağıdır. Diğer yandan davanın tarafları arasındaki iddia ve savunma ve benzeri olaylar da örnek teşkil etmez[774]. Hükme etki etmemiş olan üçüncü kişinin kesin hükümle bağlı olmasını kabul etmek, hukukî dinlenilme hakkını da ihlal eder[775]. Bir mahkeme hükmünün sonuçlarından üçüncü kişilerin sorumlu tutulmamalarının nedeni, yukarıda da belirtildiği üzere bu konuda kendilerini savunma imkânının verilmemiş olmasıdır[776].

Kesin hükmün sadece davanın taraflarını etkileyeceği kuralının istisnasının olabilmesi için kesin hükmün üçüncü kişilere etkisi konusunda bir ihtiyaç olması ve kanunî bir düzenleme yapılmış olması da gerekir[777].

---

[772] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 557; **Ansay**, Usul, s. 372; **Arslan**, **Ramazan**: Kesin Hüküm İhtiyacı ve Yanılma Gerçeği, ABD, 1988, S. 5-6, s. 726; **Belgesay**, **Mustafa Reşit**: Hukuk Usûlu Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.II, İstanbul, 1940, s. 48-49; **Berkin**, **N.M.**: Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul, 1969, s. 174; **Bilge**, **Necip**: Borçlu Hakkındaki Kesin Hükmün Kefile Tesiri, AD, 1954, S. 5, s. 597; **Domaniç**, **Hayri**: Hukukta Kaziyye Muhakeme ve Nisbi Kuvveti, İstanbul, 1964, s. 40-43; **Kuru**, Usul V, s. 5021; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 447; **Postacıoğlu**, s. 679-680; **Üstündağ**, s. 696; **Postacıoğlu/Altay**, s.774 parag 1419.

[773] **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 557; **Yavaş**, s. 609; **Akkan**, s. 20-21.

[774] **Berkin**, s. 174; **Akkan**, s. 21.

[775] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 447; **Akkan**, s. 21.

[776] **Domaniç**, Anonim Şirketler, s. 46-47; **Akkan**, s. 21.

[777] **Deren Yıldırım**, Kesin Hüküm, s. 16; **Akkan**, s. 22; **Bilge**, Kesin Hüküm, s. 597. *Deren Yıldırım*'ın da belirttiği üzere üçüncü kişinin, özellikle rücu davalarında olduğu gibi ilk davadaki hükümle bağlı olması şeklinde bir ihtiyacın olduğu ve fakat kesin hüküm etkisinin kabul edilmediği durumlarda, fer'i müdahale ve davanın ihbarı imkânları kullanılarak bu etkinin gerçekleşebileceği belirtilmiştir (**Deren Yıldırım**, Kesin Hüküm, s. 49-50).

III. Davanın Reddi

Mahkeme, yargılamada haklı nedenin mevcut olmadığına kanaat getirirse, davayı esastan reddeder[778]. Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir[779]. Red kararı ile dava açan pay sahibinin haksızlığı bir diğer ifade ile iddia edilen yenilik doğuran (inşaî) hakkın bulunmadığı tespit edilmiş olur. Bu tespit hükmü ise, maddî anlamda kesin hükümdür[780].

Kesin hükmün, medenî usûl hukuku bakımından iki yönü mevcuttur. Bunlardan ilki kesin hükmün olumsuz dava şartı olması (HMK m.114/1-i), diğeri kesin delil olmasıdır(HMK m. 303).[781] Kesin hükmün, hâkimin aynı taraflar arasındaki neden ve konusu aynı olan davayı tekrar incelemesine engel olmasının nedeni, ilk davada tarafın dinlenmiş olması, diğer bir ifadeyle hukukî dinlenilme hakkı tanınmış olması dolayısıyla artık dinlenilmesinin gerekmemesidir[782].

Kesin hüküm tarafları, konusu ve nedeni aynı olan diğer dava bakımından olumsuz bir dava şartıdır ve ikinci davanın görülmesine engel olur[783].

Kesin hükmün, davanın tarafları dışında, üçüncü kişiler bakımından delil olarak kullanılması mümkündür[784].

Türk hukuku açısından, tarafların sonra açılan davada farklı olması durumunda, vakıalar ve dava konusu aynı olsa dahi, önceki kesin hükmün kesin delil olmadığı, güçlü

---

[778] **Ulusoy**, s. 40; **Sumer**, Haklı Nedenle Fesih, s. 844. Daha önce de belirttiğimiz üzere haklı nedenin varlığı davanın esastan incelenebilmesinin, diğer bir ifadeyle kabule şayan olmasının değil esastan hüküm kurulabilmesinin şartıdır. Bkz. yuk. Birinci Bölüm §4, A, IV.

[779] "Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, TTK 531. maddesinde ön görülen şirketin feshi veya duruma uygun düşen başka bir çözüm yolunun uygulanması koşullarının gerçekleşmediği gerekçesi ile davanın reddine karar vermiştir."(Y. 11. HD, 10.04.2019, E.2018/1450, K.2019/2813: **KBİBB**). Benzer niteliktelki bir diğer karar örnekleri için bkz. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında red kararı örnekleri için bkz. Y. 11. HD. 17.11.2016, E.2016/211, K.2016/8872; Y. 11. HD. 08.06.2017, E.2016/527, K.2017/3549; Y. 11. HD. 29.02.2016, E.2015/6622, K.2016/2159; Y. 11. HD. 06.05.2015, E.2014/18585, K.2015/6457 :**KBİBB.**

[780] **Önen**, İnşai Dava, s. 167; **Bilge/Önen**, s. 391; **Kuru/Budak**, s. 72; **Hanağası**, s. 248; **Erdem**, s. 169; **Şahin** s. 390; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 362.

[781] **Postacıoğlu**, s. 678; **Akkan**, s. 7.

[782] **Akkan**, s. 21.

[783] **Ansay**, Usul, s. 365; **Berkin**, s. 174; **Kuru**, Usul V, s. 4896; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 450; **Tanrıver**, Derdestlik İtirazı, s. 40.

[784] **Akkan**, s. 4.

bir takdirî delil olduğu da belirtilmektedir[785]. Bu durum dava taraflardan herhangi birinin üçüncü bir kişiye dava açması ya da tersi hallerde de konusu ve nedenleri aynı olan davalar bakımından geçerlidir[786].

Yargıtay'ın tarafları farklı olan davalara, kesin hükmün "*güçlü delil*" olduğu görüşünü benimsediği görülmektedir[787].

Her bir taraf ve dava konusu bakımına ileri sürülecek vakıalar farklı olacağından kesin delil olarak kabul edilen kesin hükmün ispat ettiği vakıa dışındaki vakıalar bakımında ayrı ispat araçları kullanılacak ve ilk davadakinden farklı sonuçlara ulaşılacaktır. Bu nedenle her iki davanın tarafları farklı olduğundan ilk davadaki kesin hüküm hâkimi bağlamayacak, hâkim görülmekte olan dava bakımından diğer delilleri değerlendirerek ilk davadaki vakıanın gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişki tespitle bağlı olmaksızın tarafları farklı olan davada kendisi bir kanaate varacaktır. Özellikle sonraki davada üçüncü kişinin iddia veya savunmaları ve delilleri hâkim tarafından titizlikle değerlendirilecektir[788].

Davacı pay sahibi dışındaki pay sahiplerince, aynı vakıalara dayalı olarak başka bir haklı nedenle fesih davası açılmasına engel yoktur [789]. Davacı pay sahipleri ilk davaları esastan reddedilse bile başka vakıaları haklı neden olarak göstererek yeni bir fesih davası açabilir. Davanın işin esasına girilmeden usûlden reddedilmesi durumunda da, aynı davanın yeniden açılması mümkündür. Bu durumda yeni açılan davada kesin hüküm itirazında bulunulması mümkün değildir[790].

---

[785] **Budak**, s. 19-20; **Kuru**, **Usul V**, s. 5084 vd.; **Akkan**, s. 39-30.
[786] **Kuru**, Usul V, s. 5084; **Budak**, s. 19-20; **Akkan**, s. 39-30.
[787] "Hal böyle olunca, daha önce Hazine tarafından orman savı ile açılıp, orman olmadığı bilimsel yöntemlerle saptanan yerle ilgili olarak, daha sonra ayrı savla Orman Bakanlığınca dava açılması durumunda, ortada mahkemenin kabulünün aksine, taraf birliği söz konusu olmadığından, bir kesin hükmün varlığından söz edilemezse de, yerin niteliğinin saptanması bakımından yanları bağlayan, güçlü bir delilin varlığı yadsınamaz. Nitekim, Özel Daire de kararın temyizi üzerine verdiği 29.5.2001 günlü ilk kararında doğru olarak bu hususları vurgulamıştır. Ancak, daha sonra Orman Bakanlığınca yapılan karar düzeltme başvurusu üzerine, bu görüşünü değiştirmiş yerel mahkeme kararını bozmuştur."(Y. HGK. 09.04.2003, E. 2003/20-266, K.2003/285 :**KBİBB**)
[788] **Akkan**, s. 29.
[789] **Şahin**, s. 390; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 362. Limited ortaklığın haklı nedenle feshi bakımından aynı tespit için bkz. **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 254
[790] **Hanağası**, s. 248.

Diğer yandan açmış olduğu haklı nedenle fesih davası reddedilen azınlık pay sahibi, bu davada tartışılıp haklı neden oluşturmadığı saptanan nedenlerle yeniden dava açamaz. Zira, HMK m. 303 uyarınca, kesin hüküm söz konusu olur. Dolayısıyla aynı azınlık aynı dava nedenlerine dayanamaz. Ancak ilk davası reddedilen azınlık pay sahibinin, ikinci bir fesih davası açabilmesi mümkündür. Azınlık pay sahibi ikinci davada haklı nedeni gerekçelendirirken ilk davada ileri sürmüş olduğu olayları da kullanabilir. Bir başka anlatımla ikinci davada aslında yeni bir durumu kanıtlaması gerekse de, bu yeni durum ilk davadaki olayla bazı noktalarda çakışabilir. Örneğin, azınlık pay sahibinin, yıllardır kâr dağıtılmadığı veya yetersiz kâr dağıtıldığı iddiasıyla açtığı dava reddedildiğinde birkaç yıl sonra ve bu arada çoğunluğun gücünü kötüye kullanarak kâr dağıtmamayı sürdürmesi durumunda yine kâr payı haklarının sürekli bir şekilde ihlâline dayalı olarak dava açabilmesi mümkün olacaktır. Bunun gibi örneğin, birbirleriyle evli ve sermaye oranları eşit iki pay sahibi bulunan bir anonim ortaklığa karşı, pay sahiplerinin boşanmaları durumunda aralarından birinin haklı nedenle fesih davası açtığı ve davanın boşanmanın haklı neden teşkil etmediği gerekçesiyle reddedildiği hâlde, aynı kişinin sadece aynı nedene dayanarak tekrar dava açabilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte, daha sonra boşanmanın ortaklıkta kilitlenmeye veya kalıcı başka sorunlara yol açması hâlinde, bu kişinin yeniden haklı neden fesih davası açabileceği kabul edilmelidir. Kısacası, davanın reddi kararından sonra eklenen yeni nedenler veya gelişmeler feshi veya alternatif çözümü haklı kılabilir[791].

IV. Davanın Konusuz Kalması ve Diğer Sona Erme Nedenleri

Dava devam ederken hukukî fayda ya da dava konusu ortadan kalkarsa yahut ulaşılmak istenen sonuç elde edilirse dava konusuz kalır[792]. Bu durumda nasıl bir karar

[791] **İlbasmış Hızlısoy**, s. 362-363.
[792] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, **s.** 439; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 473.

verileceği HMK'nda belirtilmemiştir. Bu durumda kararda davanın konusuz kaldığı açıklanarak dava sonlandırılacaktır[793].

Menfaatin, hüküm verilmesinden sonra, kanun yoluna müracaattan önce kalkması mümkündür. Ancak, bu durumda, hüküm temyiz edilmedikçe yapılacak bir şey bulunmamaktadır. Zira mahkeme davayı tekrardan ele alıp yeni bir karar veremez. Davacının menfaatinin, hükmün temyizi sırasında ortadan kalkması halinde, Yargıtay'ın ilk derece mahkemesinin red kararı verme imkânını tanımak için, hükmü bozmakla yetinir. Son olasılıkta, davacının menfaatinin, ilk kararın bozulmasını takiben ancak mahkeme tarafından direnme ya da uyma kararı verilmeden ortadan kalkması halinde, ilk derece mahkeme, artık direnme ya da uyma karar vermez. Mahkeme, davacının menfaatinin ortadan kalkması nedeniyle "konusuz kalan davanın esası hakkında bir karar verilmesine yer olmadığına" ilişkin karar verecektir[794].

Davacı pay sahibinin değişik şekillerde, davasını takipten vazgeçmesi mümkündür. HMK m. 123 kapsamında pay sahibinin açtığı anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasını, davalı ortaklığın açık rızası ile geri alması mümkündür. Bu durumda, dava açılmamış sayılır. Diğer yandan davacı pay sahibi sonradan aynı vakıalara dayanarak haklı nedenle fesih davasını tekrar açabilir[795].

V. Kararların İcrası

Yenilik doğuran davanın kabulü kararı inşaî niteliktedir. Yenilik doğurucu hüküm kesinleşme ile kendiliğinden hukukî değişikliği yaratır[796].

Ortaklığın feshi hükmü de, bozucu yenilik doğurucu niteliktedir. Yenilik doğuran

[793] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, **s.** 439; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 473; **Kuru**, Usul III, s. 3015.
[794] **Hanağası**, Menfaat, s. 341-342.
[795] **Hanağası**, s. 257-258.
[796] **Önen**, İnşai Dava, s. 196; **Tanrıver**, İlamlı İcra s. 65; **Kuru**, Usul II, s. 1472; **Kuru**, Tespit, s. 11; **Ansay**, Usul, s. 234; **Bilge**, Medeni Yargılama, s. 345.

hükümler ilâmlı icra takibine konu olamazlar[797]. Fesih kararı, hukukî durumda doğrudan doğruya değişiklik meydana getirir. Kararın kesinleştiği an hükümlerini doğurmaya başlar[798]. Anonim ortaklığın mahkeme tarafından haklı nedenle feshine karar verilmesi halinde söz konusu hususun ticaret siciline tescili hâkim tarafından re'sen yaptırılacaktır. Ticaret siciline yapılacak tescil, fesih mahkeme kararının kesinleşmesiyle gerçekleştiğinden açıklayıcı etkiye sahip olacaktır[799].

Yenilik doğuran davaların bir diğer özelliği de eda davasını kendiliğinden içermemesidir. Diğer yandan hâkim kararıyla meydana gelecek bir hukukî neticeden, davacı lehine birtakım edalarda bulunmak sonucu da meydana gelebilir[800]. Örneğin boşanma hükmünde nafakaya ve çocuğun ana babadan birine teslimine de karar verilmiş olabilir (İİK m. 25, 32, 344). Yine, yenilik doğuran hükümlerin yargılama giderlerine ilişkin kısmı, bir eda hükmü niteliğindedir, ilâmların icrası ile icraya konulabilir[801].

Yukarıda değinildiği üzere bazı yenilik doğuran kararlardaki gibi, haklı nedenle fesih davasında da özellikle alternatif çözümlerin öngörüldüğü hallerde yenilik doğuran hükümler aynı zamanda birtakım edimleri de içerebilir[802]. Hatta mahkeme tarafından verilecek olan duruma uygun düşen ve kabul edilebilir kararın tamamı eda hükmü niteliğinde de olabilir. Örneğin mahkeme alternatif çözüm olarak yalnızca eda hükmünde olan ve ilâmlı ica ile talep edilebilir nitelikteki kâr payı dağıtımına karar vermiş olabilir. Kanaatimizce özellikle alternatif çözümlere ilişkin kararların eda niteliğinde mi yoksa yenilik doğuran nitelikte mi olduğu verilen karara göre belirlenebilir olup haklı nedenle fesih davası özelinde önceden bir genellemeye tabi tutulamaz.

---

[797] **Üstündağ**, Yargılama, s. 337; **Bilge/Önen**, s. 391; **Tanrıver**, İlamlı İcra, s. 64. 36; **Önen**, İnşaî Dava, s. 196.
[798] **Şahin**, s. 382, s. 490; **Bilgili/Demirkapı**, s. 574.
[799] **Erdem**, s. 244; **Şahin**, s. 384; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 263.
[800] **Postacıoğlu**, Usul Hukuku, s.243; **Pekcanıtez**, Usul II, s. 988; **Kuru**, Usul II, s.1472.
[801] **Pekcanıtez**, Usul II, s. 988. Yargılama giderleri ile ilgili açıklamalar için ayrıca bkz. aşa. İkinci Bölüm §15, A.
[802] **Önen**, İnşai Dava, s. 196. *Önen*, inşaî hükümde öngörülen eda emrini içeren hüküm sonucunu "fer'i inşaî hüküm" olarak nitelendirmekte ve hükmün bu bölümü için ilâmlı icra takibi yoluna gidilebileceğini belirtmektedir **(Önen**, İnşai Dava, s. 196).

Mahkemece belirlenecek alternatif çözümün, hukuken "duruma uygun" ve "kabul edilebilir" olmasının yanı sıra fiilen icra edilebilir nitelikte olması gerekir. Bir diğer ifadeyle, alternatif çözüm kararı uygun maliyetli ve elverişli sürede icra edilebilir olması gerekir[803]. Diğer çözüme ilişkin kararın icra edilebilir olması, özellikle davalı ortaklığın yerine getireceği edim yükümlülüğünün açık bir şekilde gösterilmesi, örneğin ortaklığın satın alacağı payların miktar ve karşılıklarının, ortaklığın ödemesi gereken ayrılma akçesi tutarının açıkça belirtilmesini ifade eder. Örneğin mahkemenin diğer çözüm olarak kâr dağıtılmasına karar vermesi durumunda, dağıtılması gereken kâr tutarını, kâr dağıtımın yapılacağı kaynağı, yedek akçe miktarını kararında açıkça belirtmesi gerekir; aksi halde, davalı ortaklığın kendiliğinden kararın gereklerini yerine getirmemesi durumunda, kararın icra yoluyla uygulanması mümkün olmaz[804].

Davacının payların satın alınması çözümünü içeren kararlarda, payların devrinin karşılıklı ifa şeklinde yapılacağı belirtilmeli ve davacının payları nereye depo edeceği ve davalının payları nasıl iktisap edeceği kararda açıklanmalıdır. Paylar senede veya ilmühabere bağlanmışsa bunların tevdii gerekir. Çıplak payların tevdii ise ya ilmühaber çıkartılması veya bunların tevdi olunması veya kanuna ve usûlüne uygun devir senedinin tevdii ile gerçekleşir[805].

Ayrılma akçesinin ödenmesine ilişkin talep hakkı da, ayrılma bedelinin nihaî olarak belirlenmesinden sonra olağan bir üçüncü kişi talebine dönüşür. Kararının kesinleşmesiyle davacı, üçüncü kişi alacaklı durumuna gelmektedir. Ayrılan pay sahibi, ortaklığa karşı talep hakkını eda davası açarak veya ilâma dayalı icra takibi başlatarak kullanabilir veya alacağının tahsili için ortaklık aleyhinde iflâs yoluyla takipte bulunabilir. Ortaklığın iflâsına karar verilmişse iflâs alacaklısı olarak iflâs masasına katılabilir[806]. Ayrılma akçesinin sermaye azaltılması suretiyle karşılanması durumunda

[803] **Şahin**, s. 508; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 219-221.
[804] **Şahin**, s. 509
[805] **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar II, s. 342 parag. 1564.
[806] **Oruç**, s. 227; **Şahin**, s. 481.

ayrılma akçesinin sermayenin azaltılması prosedürü tamamlandıktan sonra ödenmesi gerekir. Sermaye azaltılması durumunda öncelikle diğer alacaklıların talep hakkı karşılanır veya güvence altına alınır, en son davacının ayrılma akçesi alacağı ödenir[807].

Mahkemenin davacıya ait payların ortaklık tarafından devralınacağına ilişkin kararı, genel kurulun TTK m. 379/2'de öngörülen yetkilendirme kararı yerine geçer[808]. Diğer yandan belirtmek gerekir ki bu açıklamanın tersi yönünde, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmiş olması şartının aranacağını düşünen görüş de mevcuttur[809].

Yenilik doğuran davaların reddine ilişkin verilen hüküm eda davalarında olduğu gibi menfi tespit hükmü olduğundan ve edaya ilişkin bir emir içermediğinden ilâmlı icraya elverişli bir hüküm değildir. Bir diğer ifadeyle tespit hükmü ile yalnızca hukukî ilişkinin varlığı ya da yokluğu tespit edilir. Hükümde eda bölümü yer almaz[810]. Dolayısıyla tespit hükümleri ilâmlı icra takibine konu edilemezler[811]. Yenilik doğuran davanın kabulüne ilişkin kararlar ise daha önce de belirtildiği gibi yenilik doğurucu niteliktedirler. Yenilik doğurucu etki eda davasında verilen hükümlerden farklı olarak hüküm verilmesi ve şeklî anlamda kesinleşmesiyle birlikte kendiliğinden meydana gelirler. Daha önce de belirttiğimiz üzere, kanaatimizce alternatif çözüm kararlarının yenilik doğuran nitelikte mi olduğu yoksa eda niteliğinde mi olduğu ise verilen karar ile belirlenebilir.

Kesinleşen hüküm, tüm pay sahiplerini bağlar, yalnızca taraflar açısından değil, diğer ilgililer açısından da sonuçlar meydana getirir[812].

---

[807] **Şahin**, s. 482.
[808] **Şahin**, s. 452; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 306.
[809] **Sumer**, Tasarı, s. 177.
[810] **Tanrıver**, İlamlı İcra, s. 67
[811] **Kuru**, Usul II, s. 1466; **Kuru**, El Kitabı, s. 765; **Kuru/Budak**, s. 346; **Uyar**, **Talih**: İcra Hukukunda İlâmlı Takipler, 2. B., Manisa, 1991, s. 6; **Önen**, İnşai Dava, s. 195.
[812] **Şahin**, s. 383.

B. Kanun Yolları

Kanun yolu, tarafların yanlış olduğunu savundukları kararların tekrar incelenmesini ve değiştirilmesini sağlayabildikleri hukukî yollardır[813]. Olağan veya olağanüstü kanun yolları olarak ikiye ayrılabilir. Olağan kanun yoluna kesinleşmemiş, olağanüstü kanun yollarına ise kesinleşmiş kararlara karşı başvurulur[814].

Tasarruf ilkesi, kanun yollarına başvuruda da geçerli bir ilkedir. Bunun sonucu olarak taraflar başvurmadıkça kanun yolu incelemesi kendiliğinden yapılamaz. Başvuran aleyhine karar verilecek veya bozulacak hususlar bulunsa da, hüküm bozulamaz. Buna "aleyhe karar verme ve aleyhe bozma yasağı" denir. Diğer taraf da başvurmuşsa, bu yasak olmaz[815].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında istinaf ve temyiz yollarına başvuru mümkündür. Başvuru davacı pay sahibi tarafından yapılabileceği gibi davalı anonim ortaklık tarafından ya da tarafların her ikisi tarafından yapılabilir.

I. İstinaf

HMK m. 341'e göre birinci derece mahkemelerinin nihaî kararları karşı istinaf mümkündür. Kanun koyucu tarafından miktar ve değere tâbi malvarlığına ilişkin davalarda sınır konulmuş[816] olmakla birlikte malvarlığına tâbi olmayan davalar bakımından bir sınırlama yapılmamıştır[817].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası değere tâbi bir dava olmadığından dolayı tüm kararlara karşı istisnasız olarak istinaf kanun yoluna başvurulması

[813] **Kuru**, Ders Kitabı, s. 524; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 591; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, s. 670; **Budak/Karaaslan**, s. 342.
[814] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 463; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 592.
[815] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 467.
[816] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 591.
[817] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 471.

mümkündür. Davada anonim ortaklığın feshi talep edilmektedir. Söz konusu talep para ile ölçülebilir bir talep değildir. Dolayısıyla mahkeme tarafından feshe değil de duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir alternatif çözüme karar verilmiş olsa ve karar belli bir miktar paranın ödenmesini içerse bile istinafa başvuru için gerekli parasal sınır açısından bir değerlendirme yapılmaksızın istinaf yoluna başvurulabilir. Diğer bir ifadeyle alternatif karar para ile ölçülebilir olsa ve istinaf sınırının altında kalsa dahi istinaf yolu haklı nedenle fesih davası açısından mümkündür. İstinaf mahkemesi haklı nedenin var olup olmadığını ve alternatif çözümlerin uygunluğunu değerlendirebilmesini temin yönüyle de hüküm üzerinden değil de fesih talebi üzerinden yapılan değerlendirme hak arama özgürlüğü açısından da uygundur.

İstinafa başvuru için hukukî yararın bulunması gerekmektedir. Kanunda istinaf nedenleri bakımından bir sınırlama yapılmamıştır. Diğer yandan istinaf incelemesi dilekçede belirtilen nedenlerle sınırlıdır[818]. Bu kapsamda haklı nedenle fesih davasında karara karşı istinafa başvuran taraf tüm gerekçelerini belirtmek suretiyle istinaf yoluna başvurabilir.

İstinafa davanın tarafları başvurabilir. İhtiyarî dava arkadaşları tek başlarına bu yola başvurabiliyor olmakla birlikte mecburî dava arkadaşları ancak birlikte başvurabilir[819]. Fer'i müdahilin bu yola başvurup başvurmayacağı Kanunda düzenlenmemiştir. Fer'i müdahil tek başına istinafa başvuramaz. Ancak yanında davaya katıldığı tarafla birlikte başvurabilir[820].

İstinafa süresinde geçirilmişse bile, karşı tarafın başvurusuna verilecek cevap ile de bu yola başvurmak mümkündür[821].

Taraflarca, HMK m. 357/2 hükmüne göre, istinaf mahkemeleri ile ilgili yetki

[818] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 472.
[819] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 472.
[820] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 592; Karşı yönde görüş için bkz. **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 473.
[821] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 473; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 596.

sözleşmesi yapılamaz[822].

HMK m. 345'e göre istinaf süresi ilâmın usûlen her iki tarafa da tebliğinden başlamak üzere iki haftadır. Cevap süresi de HMK m. 347/1-2 uyarınca aynıdır[823].

İstinaf başvurusunun yapılması ile ilk derece mahkemesinin kararının kesinleşmesi engellenmiş olur. Dolayısıyla uyuşmazlık bölge adliye mahkemesi tarafından yeniden incelenir. Başvuru icrayı durdurmaz. Ancak İİK m.36 çerçevesinde icranın durdurulması talep edilebilir[824]. Haklı nedenle fesih davası kararının hükmün kesinleşmesi ile icra edilebilirliği kapsamında bu yola başvurmuş olmak hükmün icrasını da kendiliğinden erteleyecektir.

HMK m. 353'e göre bölge adliye mahkemesi tarafından duruşma yapılabilir[825].

Tasarruf ilkesi sonucu taraflar, olağan kanun yoluna başvurma hakkından feragat edebilir. Ancak HMK m. 349'a göre taraflar ilâmın tebliğinden önce bu haktan vazgeçemezler[826].

Başvuru sonunda, ilk derece mahkemesinin kararı usûl ve esas açılarından hukuka uygunsa talep reddedilir (HMK m. 353/b-1)[827].

İstinaf başvurusunun yerinde olması halinde ise duruma göre çeşitli kararlar verilecektir. HMK m 353/1-a'da altı bent olarak sayılan hallerde bölge adliye mahkemesi, birinci derece mahkemesinin kararını kaldırır ve dosyayı mahkemesine gönderir. Dolayısıyla ilk derece mahkemesinde dava yeniden görülecektir.

Bölge adliye mahkemesince işin esası değerlendirilerek özellikle birinci derece mahkemesinin red kararlarında, istinaf nedenleri haklı bulunup mahkeme kararı hukuka aykırı görülürse karar kaldırılarak yeniden hüküm tesis edilir[828]. Bu durum ilk derece

[822] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 474.
[823] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 474; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 592.
[824] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 478; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 596.
[825] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 482; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 599-601.
[826] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 467, **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 595.
[827] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 484.
[828] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 485.

mahkemesinin kısmen veya tamamen davanın kabulü yönünde kararları açısından da mümkündür[829].

II. Temyiz

Temyiz, bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı gidilen olağan kanun yoludur. Yalnızca hukuka ve kanuna uygunluk denetimi yapılır. Tekrardan bir inceleme yapılmaz[830].

Kanunda temyiz nedenleri tek tek gösterilmemiştir. Diğer yandan bozma nedenleri belirtilmiştir. Buna göre; "(1) Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulamış olması; (2) Dava şartlarına aykırılık bulunması; (3) Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir neden olmaksızın kabul edilmemesi ve (4) Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunmasıdır" (HMK 369)[831].

Temyize davanın tarafları başvurabilir. Temyize başvuran kişinin hukukî yararının olması şarttır. Fer'i müdahil için herhangi bir düzenleme yoktur, ancak asıl taraf açıkça feragat etmedikçe fer'i müdahil temyiz yoluna başvurabilir[832].

İhtiyarî dava arkadaşları bireysel olarak temyize başvurabilir. Temyiz incelemesi yalnızca başvuran bakımından yapılır ve kararın bozulması halinde sadece temyize başvuran dava arkadaşı bakımından karar bozulmuş sayılır. Mecburî dava arkadaşları, ise birlikte başvurmak zorundadırlar[833].

HMK m. 361/1'e göre istinaf mahkemesi kararının tebliğinden itibaren bir ay içinde temyize gidilebilir. Temyize cevap süresi dilekçenin karşı tarafa tebliğinden itibaren 2 haftadır[834].

---

[829] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 485.
[830] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 486; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 606.
[831] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 488.
[832] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 689-490.
[833] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 490.
[834] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 490.

Yargıtay, taraflarca ileri sürülen veya kendisinin tespit ettiği temyiz nedenlerini yerinde bulursa, ilk derece mahkemesinin kararını bozma nedenlerini gerekçesi ile belirterek kısmen veya tamamen bozar. İlk derece mahkemesinin yerine geçerek bir karar veremez, yeniden yargılama yapamaz[835].

HMK m. 372/3'e göre Yargıtay'ın bozma kararı, bölge adliye mahkemesinin düzelterek veya yeniden esas hakkında verdiği bir karara ilişkinse dosya, kararı vermiş olan bölge adliye mahkemesine veya başka bir bölge adliye mahkemesine gönderilir. Ancak bozma kararı başvurunun bölge adliye mahkemesince esastan reddi kararına ilişkinse, bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek başka bir ilk derece mahkemesine gönderilir[836].

Bölge adliye mahkemesi Yargıtay'ın bozma kararına uyma kararı verirse artık bu kararıyla bağlıdır. Bozmaya uygun yeni bir karar verildiğinde, bu karara karşı da ilgili hukukî yollara başvurmak mümkündür. Ancak, bozmadan sonra dosya ilk derce mahkemesine gönderilmiş ve ilk derece mahkemesi bozmaya uygun olarak karar vermişse, ilk derece mahkemesi karar verilmesine rağmen bu karara karşı istinafa değil, temyize başvurabilecektir[837].

Temyiz incelemesi sonunda kararı bozulan alt derece mahkemesi, bozma kararına uymak zorunda değildir. Bozma kararının aksine, kararın doğru olduğu görüşünde ise kendi kararında direnebilir[838].

Direnme kararı nihaî bir karardır. Temyiz edilirse temyiz incelemesi Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından yapılır. Hukuk Genel Kurulu direnme kararını doğru bulursa, direnme kararını onar, bozma kararını doğru bulursa, direnme kararını bozar[839].

Yargıtay alt derece mahkemesinin kararını uygun bulursa kararı onar[840].

---

[835] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 493
[836] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 494.
[837] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 497
[838] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 498
[839] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 499.
[840] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 499; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 618.

Bazı hatalar mahkemesine gönderilmeksizin düzeltilerek onanabilir. Bunlar HMK m. 370'te sınırlı sayıda belirtilmiştir. Buna göre: "Temyiz olunan kararın, esas yönünden kanuna uygun olup da kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, kararı düzelterek onayabilir"[841].

III. Yargılamanın Yenilenmesi

HMK m. 375. ve m. 376 ile yargılamanın yenilenmesi kurumu düzenlenmiştir. HMK'nda sınırlı biçimde kabul edilen yargılamanın yenilenmesi nedenleri şunlardır: "(1) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması. (2) Davaya bakması yasak olan yahut hakkındaki red talebi, merciince kesin olarak kabul edilen hâkimin karar vermiş veya karara katılmış bulunması. (3) Vekil veya temsilci olmayan kimselerin huzuruyla davanın görülmüş ve karara bağlanmış olması. (4) Yargılama sırasında, aleyhine hüküm verilen tarafın elinde olmayan nedenlerle elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması. (5) Karara esas alınan senedin sahteliğine karar verilmiş veya senedin sahte olduğunun mahkeme veya resmî makam önünde ikrar edilmiş olması. (6) İfadesi karara esas alınan tanığın, karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması. (7) Bilirkişi veya tercümanın, hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun sabit olması. (8) Lehine karar verilen tarafın, karara esas alınan yemini yalan yere ettiğinin, ikrar veya yazılı delille sabit olması. (9) Karara esas alınan bir hükmün, kesinleşmiş başka bir hükümle ortadan kalkmış olması. (10) Lehine karar verilen tarafın, karara tesir eden hileli bir davranışta bulunmuş olması. (11) Bir dava sonunda verilen hükmün kesinleşmesinden sonra

[841] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 499; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 618-619.

tarafları, konusu ve sebebi aynı olan ikinci davada, öncekine aykırı bir hüküm verilmiş ve bu hükmün de kesinleşmiş olması. (12) Kararın, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması veya karar aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi."

Buna 6126 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluş ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanunu m. 50/2 gereğince bireysel başvuru yoluyla dosyanın yeniden yargılama yapılmak ve Anayasal bir temel hak ve hürriyete ilişkin (örneğin mülkiyet hakkı) ihlâlin ortadan kaldırılması amacıyla ilk derece mahkemesine gönderilmesi de eklenebilir.

Yargılamanın yenilenmesine kural olarak kararın tarafları başvurabilecektir. Ancak HMK m. 376 kapsamında alacaklılar ya da halefleri de talepte bulunabileceklerdir. Kanunda yargılamanın yenilenme başvuru süresi kural olarak 3 ay ve her durumda kararın kesinleşmesinden başlamak üzere 10 yıldır[842].

Yargılamanın yenilenmesi kural olarak hükmün icrasını durdurmaz. Ancak mahkeme bu yönde talepte bulunandan teminat alarak icranın durdurulmasına karar verebilir[843].

§15-YARGILAMA GİDERLERİ VE DAVA HARCI

A.Yargılama Giderleri

TTK'nda haklı nedenle fesih davasında yargılama giderlerine ve dava harcına ilişkin özel bir düzenleme yoktur. Dolayısıyla bu davada da HMK'nun yargılama

[842] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 508; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 633-634.
[843] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, s. 509; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 635.

giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır. Buna göre haklı nedenle feshi davasında harçlar ve masraflar kural olarak, ilgili işlemin yapılmasını talep eden tarafından peşin olarak ödenecektir[844].

HMK m. 326/1 hükmüne göre tüm yargılama giderleri, davanın sonunda, kural olarak, davada haksız çıkan tarafa yükletilecektir. Bunun için karşı tarafın talepte bulunmasına gerek yoktur. HMK m. 332/1'e göre bu konudaki karar hâkim tarafından kendiliğinden verilir[845].

HMK m. 326/3'e göre davalı taraf birden fazla ise, yargılama giderleri ilgilerine göre aralarında paylaştırılabileceği gibi, müteselsilsen sorumlu olmalarına da karar verilebilir. Eğer böyle bir karar verilmemişse her dava arkadaşı yargılama giderlerinden kendi payına düşen kısım için sorumludur[846]. Haklı nedenle fesih davasında yargılama giderlerinin paylaşımı konusunda genel kuraldan ayrılan ve giderlerin bir bölümüne ortaklığın katlanmasını öngören TTK m. 555/1 hükmünün kıyasen haklı nedenle fesih davalarına uygulanma imkânı bulunmamaktadır[847].

Davayı kazanan taraf, kötüniyetli ve yanıltıcı davranışlar gerçekleştirirse, mahkemece yargılama giderlerinin tümünden veya bir bölümünden sorumlu tutulabilir. HMK m. 327'ye göre: "Gereksiz yere davanın uzamasına veya gider yapılmasına sebebiyet vermiş olan taraf, davada lehine karar verilmiş olsa bile, karar ve ilam harcı dışında kalan yargılama giderlerinin tamamını veya bir kısmını ödemeye mahkûm edilebilir"[848].

Davalı ortaklık yanında fer'i müdahil olarak katılmış bulunan çoğunluk pay sahibi davanın kabul edilmesi halinde fer'i müdahaleye ilişkin masraflardan sorumlu tutulacaktır. Davanın reddedilmesi halinde ise haksız çıkan davacı azınlık pay sahibi fer'i

[844] **Hanağası**, s. 260-261.
[845] **Hanağası**, s. 262.
[846] **Hanağası**, s. 262; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 714.
[847] **Erdem** s. 195; **Şahin**, s. 375; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 243.
[848] **Hanağası**, s. 262; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 715; **Bilge**, Tasfiye, s. 279.

müdahaleye ilişkin masraflardan da sorumlu olacaktır[849].

AvK m. 163 vd. maddeleri kapsamında dava sırasında kötüniyetli davranışlar sergileyen davalı anonim ortaklık veya haksız şekilde dava açan pay sahipleri, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmını ödemeye de mahkûm edilebilir. Yine, söz konusu davalı veya davacı HMK m. 446 ve HMK m. 329/2'ye göre kapsamında disiplin para cezası ile de cezalandırılabilir. Bu durumda vekilin de sorumluluğu varsa, vekile de idarî para cezası uygulanır[850].

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi kararının yargılama giderlerine ilişkin olan bölümünün, İİK'nun ilâmların icrasına ilişkin hükümler dairesinde (İİK m. 32) icrası mümkündür. Çünkü bu bölüm yenilik doğuran hükümle ilgisi olmayan ona ek mahiyette bir eda hükmüdür[851]. Bir başka ifadeyle yenilik doğuran davanın masraflarına ilişkin kısmı asıl hükümle bir organik bağlantısının bulunmaması ve asıl hükme ekli bir eda davası olması dolayısıyla yargılama masraflarına ilişkin hükmün sonucunun icraya konulması açısından yenilik davanın kabulü veya reddedilmesi arasında bir fark yoktur.[852] Öğretide bir görüşe göre yargılama giderlerine ilişkin kararın inşaî hükmün kesinleşmesinden önce icrası mümkün olsa da[853] diğer bir görüş kapsamında mümkün değildir. Zira yargılama giderleri ilâmın teferruatıdır ve hüküm kesinleşmedikçe icraya konulamaz [854]. Diğer bir anlatımla yargılama giderlerine ilişkin kararın inşaî hükmün kesinleşmesinden sonra ilâmlarının icrası usûlüne uygun olarak icra edilebilir[855].

---

[849] **Hanağası**, s. 263; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 715. HMK m.328'e göre: "Ancak, hüküm üçüncü kişinin katıldığı taraf lehine verilmiş olsa bile, lehine hükmolunan tarafın hâl ve davranışı, üçüncü kişinin davaya katılmasını gerektirmişse, müdahale giderinin tamamı veya bir kısmı, lehine hüküm verilen tarafa yükletilebilir".
[850] **Hanağası**, s. 263.
[851] **Önen**, İnşaî Dava, s. 198-199; **Kuru**, Tespit, s. 11; **Kuru**, Usul II, s. 1472; **Bilge**, Medeni Yargılama, s. 345.
[852] **Önen**, İnşai Dava, s. 199; **Tanrıver**, İlamlı İcra, s. 66.
[853] **Önen**, İnşaî Dava, s. 198-199.
[854] **Hanağası**, s. 248-249.
[855] **Hanağası**, s. 260.

B. Dava Harcı

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının konusunun parayla değerlendirilebilen bir konu olup olmadığı tartışmalıdır.

İsviçre ve Alman hukuk sistemlerinde fesih davası malvarlığına ilişkin bir dava olarak kabul edilmektedir [856].

Türk hukukundaki bir görüşe göre anonim ortaklığın feshi davasının konusunun parayla değerlendirilebilmesi mümkün değildir[857]. Diğer bir görüş ise anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının dava harcı açısından kıyasen aynı şartlara tâbi olduğu limited ortaklığın haklı nedenle feshi davasında davanın parayla ölçülebilen bir dava olduğu kanaatindedir[858].

Yargıtay tarafından anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası kapsamında verilen bir kararda davanın maktu harç yatırılarak açıldığının tespiti ile birlikte davacının çıkma payı talebi üzerine harç tamamlattırılmadan davacının bu yöndeki talebinin kabulüne karar verilmesi doğru bulunmamış ve ilk derece mahkemesi kararı bu yönüyle bozulmuştur[859].

Yargıtay tarafından başka bir kararında limited ortaklığın haklı nedenle feshi davasında, HMK m. 119/1-d hükmünde yer alan düzenlemeye göre; "*davanın konusu ve malvarlığı haklarına dair davalarda dava konusunun değeri*"nin dava dilekçesinde yer alması zorunlu hususlar arasında bulunduğu; söz konusu davanın değerinin

---

856 **Yıldırım**, Limited Fesih, s. 443.

857 **Hanağası**, s. 261-262; Benzer değerlendirmeler için bkz. **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 216; **Şahin**, s. 374, **Erdem**, s. 194-195; **Tekinalp**, Usulî Sorunlar, s. 216.

858 **Yıldırım**, Limited Fesih,s. 442-443. *Yıldırım*, bu görüşünü fesih davası açma bu hakkının sermaye ortaklığı olan limited ortaklıkta mal varlığına ilişkin hak temeli üzerine kurulmuş bir hukukî ilişkiyi ifade etmesi ile açıklamıştır. Yine, Yazar, fesih davasında dava konusunun değerinin belirlenmesinde, davacı ortağın paylarının toplamının gerçek değerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Yazara göre dava dilekçesinde payların itibari değerinin gösterilmesinin yeterlidir(**Yıldırım**, Limited Fesih,s. 442-443).. *Moroğlu* da, anonim ortaklıkta genel kurul kararlarının iptali davası bakımından bu davanın malvarlığına ilişkin dava olduğunu ve dava konusunun değerinin iptali dava olunan kararın değerine göre belirleneceğini bildirmiştir (**Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 284-288).

859 "Kabule göre de, dava maktu harç yatırılarak açılmış olup, davacının çıkma payı talebi üzerine harç tamamlattırılmadan davacının bu yöndeki talebinin kabulüne karar verilmesi de doğru olmamış, kararın bu yönden de bozulmasını gerektirmiştir"(Y. 11. HD. 11.06.2015, E.2015/2225, K.2015/8166: **KBİBB**).

gösterilmesinin mümkün olmadığı gibi, davanın konusunun ortaklığın feshi istemine dair olduğu; dolayısıyla davanın maktu harca tâbi bir dava niteliğinde olduğu; böylelikle davanın esasının incelenerek hüküm kurulması gerektiği belirtilmiştir[860].

Kanaatimizce de ortaklığın haklı nedenle feshi davasının konusu parayla değerlendirilemez. Zira, davacı bir alacak talep etmemekte veya ortaklıktan tazminat talebinde bulunmamaktadır. Davacı, ortaklığın haklı nedenle feshini talep etmektedir. Mahkeme tarafından duruma uygun düşen ve kabul edilebilir çözüm kapsamında verilen hükmün belirli bir tutarı içermesi de davanın parayla değerlendirilebilen bir dava olması sonucunu doğurmaz. Bu nedenlerle, davanın parayla değerlendirilememesi dolayısıyla bu dava için ticari davalarda zorunlu arabuluculuk[861] kurumu da uygulanmaz. Yine, parasal bir değerlendirme söz konusu olmadığı için açılan her dava açısından istinaf yolu[862] mümkündür. Dava harcının da maktu olarak belirlenmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, davayı kaybeden tarafın ödemesine karar verilecek olan vekâlet ücreti de nispi değil maktu olarak belirlenmelidir.

[860] "Dava, 6102 Sayılı TTK'nun 636/3. maddesi kapsamında açılmış şirketin feshi istemine ilişkindir. 6100 Sayılı HMK'nın 119/1-d maddesinde yer alan düzenlemeye göre; "davanın konusu ve malvarlığı haklarına dair davalarda dava konusunun değeri" dava dilekçesinde bulunması gereken hususlar arasında yer almaktadır. Ancak işbu davanın konusu malvarlığı haklarına dair olmadığından dava değerinin gösterilmesi mümkün olmadığı gibi, davanın konusu şirketin feshi istemine dair olup maktu harca tabi bir dava niteliğindedir. Bu durumda mahkemece davanın esasının incelenerek sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir"(Y.11.HD. T.01.04.2015, E.2015/497, K.2015/4547: **KBİBB**).

[861] Bkz. yuk. Birinci Bölüm, §7, B.

[862] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, §14, B, I.

SONUÇ

Çalışmamızda, öğretideki görüş ve tartışmalar ve uygulamadaki kararlar değerlendirilmek suretiyle anonim ortaklıklarda haklı nedenle fesih davası ve sonuçları incelenmiştir.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası, mahkemenin, davanın konusunu teşkil eden somut olayda haklı nedenlerin mevcut olduğuna kanaat getirdiğinde ortaklığın feshine veya alternatif bir çözüme karar verdiği bir davadır. Davanın en önemli amacı, azınlığın, çoğunluğun kötü muamelelerine karşı korunmasıdır.

Göreceli bir kavram olan haklı neden TTK'nda tanımlanmamıştır. Haklı neden için örnekler de verilmemiştir. Diğer yandan doktrinde birçok tanım yapılmış ve uygulamada yargı kararları ile haklı nedenler karşılaşılan olaylar üzerinden değerlendirmeye tâbi tutulmuştur.

Söz konusu dava hakkı olumlu bir "*azınlık hakkı*" niteliğindedir. Bu dava yenilik doğuran (inşaî) bir davadır. Dava terditli bir dava olmayıp davacının fesih talebiyle birlikte feshe alternatif bir çözümü terditli olarak talep etmesine herhangi bir engel yoktur.

Davanın maddî hukuk açısından şartı haklı nedenlerin meydana gelmiş olmasıdır. Usûl hukuku açısından şartı ise, davanın kapalı anonim ortaklıklarda sermayenin en az onda birine, halka açık anonim ortaklıklarda en az yirmide birine sahip olunmasıdır.

Davanın ikincil niteliği iki farklı kapsamda değerlendirilebilir. İlki, davanın haklı neden teşkil eden olumsuz durumun diğer hukukî yollarla çözülemediği hâllerde açılabilmesidir. İkincisi de mahkemenin ortaklığın feshi kararını ancak haklı neden teşkil eden olumsuz durumun alternatif çözümlerle giderilemediği hallerde verebilmesidir.

Gerek ölçülülük ilkesinin gerekse hakların sakınılarak kullanılması ilkesinin hem haklı nedenlerin tespitinde, hem de dava sonunda fesih yerine uygulanabilecek diğer çözümlerin belirlenmesinde esas alınması gerekir.

Fesih davasının kimler tarafından açılabileceği TTK m. 531'de belirtilmiştir. Dava açma hakkı tüm pay sahiplerine tanınmamıştır. Dava ortaklık sermayesinin en az onda birini, halka açık ortaklıklarda ise yirmide birini temsil eden pay sahiplerince açılabilir. Davanın kim tarafından açılacağına ilişkin düzenleme Türk hukukunda, davacı sıfatının kim ya da kimlere ait olduğunun kanun tarafından açıkça belirlendiği örneklerden biridir. Anonim ortaklığın organları, denetçileri, alacaklıları, intifa senedi sahipleri, çalışanları, dava sırasında pay sahibi değillerse kurucuları veya resmî merciler haklı nedenle fesih davasını açamaz.

Davalı, ortaklığın yönetim kurulu, çoğunluk pay sahipleri veya alacaklıları değil bizzat tüzel kişiliğin kendisidir. Dava, azınlık tarafından anonim ortaklığa karşı açılır. Tüzel kişiliğin sona ermesi ile anonim ortaklığın taraf ehliyeti de son bulacaktır. Küllî halefiyet ilkesinin geçerli olduğu birleşme ya da bölünme hallerinde taraf ehliyetinin farklı sonuçları bulunmaktadır.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının düzenlendiği TTK m.531'de görevli ve yetkili mahkeme açıkça belirtilmiş olup ortaklığın bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshinin talep edilebilmesi için TTK'nda herhangi süre öngörülmemiştir.

TTK'nda yapılan bu düzenleme taleple bağlılık ilkesinin bir istisnası niteliğindedir. TTK m.531'de azınlığın mahkemeden ortaklığın feshini talep edebileceği, mahkemenin de fesih yerine davacı pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmalarına veya "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"e hükmedebileceği düzenlenmiştir. Hâkim tarafların talepleri ile bağlı değildir.

Dava, pay sahipleri ile ortaklık arasında görülen ve pay sahipliğinden kaynaklanan bir dava olduğundan dolayı TTK m. 1521 uyarınca basit yargılama usûlüne tâbidir.

TTK m.531'de geçici koruma tedbiri ya da ihtiyatî tedbir bakımından, özel bir düzenleme öngörülmemiştir. Dolayısıyla alınacak tedbirler konusunda HMK'nun ilgili hükümleri uygulama alanı bulur. Hâkim tarafından karar verilecek tedbirler ise, somut olayda ileri sürülen haklı nedenin niteliğine göre farklılık arz edecektir.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası tahkim yoluyla çözüme uygun değildir. Zira söz konusu uyuşmazlık tarafların iradesine bağlı olan ve serbestçe tasarruf edebilecekleri nitelikte değildir. Haklı nedenle feshi davasında ihtiyarî veya zorunlu arabuluculuk yoluyla veya AvK'nun uzlaşma yoluyla çözüm yöntemleri de mümkün değildir.

Dava sonunda davanın kabulüne ve ortaklığın feshine veya ortaklıktan çıkarma dâhil "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme"e ya da davanın reddine karar verilebilecektir.

Anonim ortaklığın feshi kararı yenilik doğuran nitelikte bir karardır. Yenilik doğuran hükümler için kural olarak kararın icrası sorunu ortaya çıkmaz. Yenilik doğuran hüküm şeklî kesinliğe kavuştuğu anda hukukî değişiklik ipso iure gerçekleşmiş olur. Yenilik doğuran hüküm yenilik doğuran tesirin yanı sıra maddî kesin hükmün tesirine de sahip olduğundan kararın kesinleşmesi ile birlikte ortaklık (feshe karar verilmişse) tasfiye sürecine girer.

TTK m. 531 uyarınca, mahkeme haklı nedenin varlığına rağmen fesih kararı vermeyebilir. Hâkim, "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"e veya pay sahiplerinin pay bedellerinin kendilerine ödenerek ortaklıktan çıkarılmalarına da karar verebilir.

Ortaklıktan çıkarma kararı TTK m.531'de açıkça belirtilen çözüm yöntemidir. Mahkeme, davacı pay sahiplerine, "paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip ortaklıktan çıkarılmalarına" karar verebilir. Verilen alternatif kararlar yenilik doğurucu nitelikte olabileceği gibi eda hükmü de içerebilir.

Mahkeme, yargılamada haklı nedenin mevcut olmadığına kanaat getirirse, davayı esastan reddeder. Red kararı ile dava açan pay sahibinin haksızlığı bir diğer ifade ile iddia edilen yenilik doğuran hakkın bulunmadığı tespit edilmiş olur.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında feragat mümkündür. Ancak davanın konusu tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir husus olmadığından sulh ve kabul mümkün değildir.

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında istinaf ve temyiz yollarına başvuru mümkündür. Başvuru davacı pay sahibi tarafından yapılabileceği gibi davalı anonim ortaklık tarafından ya da tarafların her ikisi tarafından yapılabilir.

TTK'nda haklı nedenle fesih davasında yargılama giderlerine ve dava harcına ilişkin özel bir düzenleme yoktur. Dolayısıyla HMK'nun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır.

KAYNAKÇA

Aker, Halit: Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, BATİDER, 2016, C. XXXII, S. 1, s 63-150.

Akın, İrfan: TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması, GÜHFD, 2013, C. XVII, S. 1-2, s. 1-19.

Akın, Murat Yusuf: Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İstanbul, 2002.

Akın, Murat Yusuf/ Yağmur, Setenay: Türk Anonim Şirketler Hukukunda Eşit İşlem İlkesinin Uygulanması Açısından Objektif Kriter Kavramı, THD, 2018, C. 13, S. 144, s. 96-105.

Akil, Cenk: Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları, TBBD, 2019, S. 141, s. 227-252 (Konkordato).

Akkan, Mine: Medeni Usul Hukukunda Tarafların Farklı Olması Durumunda Kesin Hükmün Delil Niteliği, DEÜHFD, 2009, C. 11, Özel sayı, s. 3-61.

Akkaya, Tolga: Medeni Usul Hukukunda İradi Taraf Değişikliği (HMK m.124), Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, DEHFD, 2016, C.18, Özel sayı, s. 887-941.

Aktepe Artık, Sezin: Medenî Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, Ankara, 2014.

Akuğur, Mehmet: Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, 2005.

Alangoya, Yavuz: Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul, 2001.

Alangoya, Yavuz/Yıldırım, Kâmil/Deren Yıldırım, Nevhis: Medeni Yargılama Hukuku Esasları, İstanbul, 2004.

Altay, Sıtkı Anlam: Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler, İstanbul, 2009.

Ansay, Sabri Şakir: Tesbit Davaları, Adliye Ceridesi, 1940, S. 2, s. 70-86.

Ansay, Sabri Şakir: Hukuk Yargılama Usulleri, 7.B., Ankara 1960 (Usul).

Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1975.

Ansay, Tuğrul: Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması (1967-1969 Yıllarına Ait Mahkeme Kararları), AÜHFD, 1970, C. 27, S. 1-2, s. 119-138.

Arkan, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, 20.B., Ankara, 2015.

Arslan, Ramazan: Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara, 1989.

Arslan, Ramazan: Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, Ankara, 1977.

Arslan, Ramazan: Kesin Hüküm İhtiyacı ve Yanılma Gerçeği, ABD, 1988, S. 5-6, s. 722-737.

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: Medenî Usul Hukuku, 4. B., Ankara, 2018.

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema: İcra ve İflâs Hukuku, 4.B, Ankara, 2018.

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, İstanbul, 1960 (Anonim I).

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler, IV-V, İstanbul, 1961 **(**Anonim IV-V).

Arslanlı, Halil / Domaniç, Hayri: Ticaret Kanunu, C. III, Limited Şirketler Hukuku ve Hisseli Komandit Şirketler, İstanbul, 1989 (TTK Şerhi III).

Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Ersin: Medenî Usûl Hukuku, Ankara, 2018.

Ayan, Özge: Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi Davası (531. Madde), LHD, 2011, C.9, S. 102, s. 2237-2266.

Aydın, Alihan: Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlığa Karşı Korunması, Prof Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, 2001, s. 29-51.

Ayhan, Ziya: Son Değişikliklerle Ticarî Dava ve Ticaret Mahkemelerinin Görev Sahası Hakkında Getirilen Yenilikler, BÜHFD, 2015, C.1, S. 1, s. 13-64.

Ayoğlu, Tolga: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, GSÜHFD, 2013, S. 2, s. 219-252 (Fesih).

Ayoğlu, Tolga: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshine İlişkin Davalarda Dava İkame Edildikten Sonra Şirket Bünyesinde Ortaya Çıkan Bazı Önemli Gelişmelerin Dava Sürecine Etkileri, GSÜHFD, 2017, S. 1, s. 123-155 (Önemli Gelişmeler).

Ayoğlu, Tolga: Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim, İstanbul, 2018 (Tahkim).

Bahtiyar, Mehmet: İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları, XXX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 26 Aralık 2018, s. 102-129 (Limited Çıkarma).

Bahtiyar, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 12. B., İstanbul, 2019 (Ortaklıklar).

Bahtiyar, Mehmet: Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul, 2001 (Ana Sözleşme).

Başgül, Mürsel: (yayına hazırlayan), Türk Ticaret Kanunu ile İlgili Taslaklar - Tartışmalar, Bolu Toplantısı (30 Nisan 1988 – 1 Mayıs 1988), Ankara,1994.

Belgesay, Mustafa Reşit: Hukuk Usûlu Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.II, İstanbul, 1940.

Berkin, N.M.: Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul, 1969.

Bilge, Mehmet Emin: Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, EÜHFD, 2012, C. XVI, S. 3-4, s. 261-294 (Tasfiye).

Bilge, Necip: Borçlu Hakkındaki Kesin Hükmün Kefile Tesiri, AD, 1954, S. 5, s. 592-602 (Kesin Hüküm).

Bilge, Necip: Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, 2.B., Ankara, 1967 (Medeni Yargılama).

Bilge, Necip/Önen, Ergun: Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, Ankara, 1978.

Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: Şirketler Hukuku, 9.B., Bursa, 2013.

Birsel, Mahmut: Yargıtay Kararları Işığı Altında Şirket Karı Konusunda Anonim Şirket ile Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması, Ankara, 1971.

Bozkurt, Tamer: Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), İstanbul, 2016 (Bağlam).

Bozkurt, Tamer: Şirketler Hukuku, 9. B., Ankara, 2018 (Şirketler Hukuku).

Börü, Levent: Dava Konusu Kavramı ve Teorileri, BATİDER, 2012, C. XXVIII, S. 2, s. 257-293 (Dava Konusu).

Börü, Levent: Sıfat ve Dava Takip Yetkisi, BATİDER, 2011, C. XXVII, S. 3, s. 249-278 (Sıfat ve Takip Yetkisi).

Budak, Ali Cem: Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, İstanbul. 2000.

Budak, Ali Cem/Karaaslan, Varol: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 2.B., Ankara, 2018.

Bulur, Alper: Avukatlık Kanunu m.35/A'nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi, TBBD, 2010, S. 89, s. 196-241.

Buz, Vedat: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, 2005.

Canpolat, Selin Sert: Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının İncelenmesi, TBBD, 2008, S. 74, s. 158- 190.

Cemre Hazıroğlu, Elif: Ticari İşletmenin Bir Ticaret Şirketine Dönüşmesinde Ticari İşletmeyi İşletenin Önceki Borçlardan Sorumluluğu, TFM, 2017, C. 3, S. 1, s. 71–82.

Çağlar, Hayrettin/Kaşak, Esra: Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshine İlişkin TTK m.531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması, AÜHFD, 2016, C. 65, S. 3, s 659-686.

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Usulî Hükümleri, YD, 2015, S. 230, s. 13-26 (Usulî Hükümler).

Çamoğlu, Ersin: Ticaret Kanunu'nun Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Emredici Niteliği, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul, 1978, s. 289-307.

Çamoğlu, Ersin: Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul, 2008 (Kollektif).

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Prof. Dr. Yavuz Alangoya'ya Armağan, İstanbul, 2007, s. 667-684 (Anonim Fesih).

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hakimin Takdir Yetkisi, BATİDER, 2015, C. XXXI, S. 1, s. 5-19 (Hâkimin Takdir Yetkisi).

Çamoğlu, Ersin: Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay Kararları, XXX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 26 Aralık 2018, s. 57-81 (Limited Fesih).

Çebi, Hakan: Türk Ticaret Kanunun Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, 2010.

Çelik, Aytekin: Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 4.B., Ankara, 2016 (Çıkarılma).

Çelik, Aytekin: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, Prof. Dr. Reha Poroy'un Anısına Armağan, BATİDER, 2009, C. XXV, S. 4, s. 559-592 (Fesih).

Çevik, **Orhan Nuri**: Anonim Şirketler, 4. B, Ankara, 2002.

Çonkar, Mustafa Halil: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması, İstanbul, 2009.

Çoştan, Hülya: Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara, 2004.

Deren Yıldırım, Nevhis: Haksız Rekabet Hukuku ve Fikrî ve Sınai Mülkiyet Hukukunda İhtiyatî Tedbirler, 2. B., İstanbul, 2002 (İhtiyatî Tedbirler).

Deren Yıldırım, Nevhis: Türk, İsviçre ve Alman Medenî Usûl Hukukunda Kesin Hükmün Subjektif Sınırları, İstanbul, 1996 (Kesin Hüküm).

Değirmenci, Cenker: Anonim Ortaklıkta Iskat, İstanbul, 2006.

Doğanay, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 4. B., İstanbul, 2004.

Domaniç, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi II, İstanbul, 1988 (Anonim Şirketler).

Domaniç, Hayri: Hukukta Kaziyye Muhakeme ve Nisbi Kuvveti, İstanbul, 1964.

Dural, Mustafa/Sarı, Suat: Türk Özel Hukuku C. I, Temel Kavramlar ve Medenî Kanununun Başlangıç Hükümleri, 7. B., İstanbul, 2012.

Elgün, Emel Şeyda: Davanın Açılmamış Sayılması ve Sonuçları, Ankara, 2011.

Erdem, Nuri: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, 2. B., İstanbul, 2019.

Erdem, Nuri: Azınlığın Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshini Mahkemeden Talep Etme Hakkı (Prof. Dr. Erol Ulusoy Editörlüğünde Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları), Ankara, 2014, s. 175-194 (Makale).

Erdoğan, Nurten: Konsolidasyonda Azınlık Paylarına İlişkin Yaklaşımlar, Prof. Dr. İlhan Cemalcılar'ın Hatırasına Armağan, Eskişehir, 1990, s. 317-327.

Eriş, Gönen: Gerekçeli- Açıklamalı Ticari İşletme ve Şirketler, 2.B., C. III, Ankara, 2013 (Ticari İşletme ve Şirketler).

Eriş, Gönen: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1995 (Anonim Şirketler).

Gencer, Hakan: Anonim Şirketlerde Azınlık ve Azınlık Hakları, Ankara 2019.

Gençcan, Ömer Uğur: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, Ankara, 2013.

Giray, R. Eda: Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı, İTÜSBD, 2007, S. 12, s. 195-218.

Göksoy, Yaşar Can: Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, Ankara, 2001.

Göle, Celal: Anonim Şirketlerde Nakdî Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfade Temerrüt, Ankara, 1976.

Göle, Celal: Ticari İşletmenin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu, Prof. Dr. Enst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985), Ankara, 1986, s. 181-206 (Ticari İşletme).

Görgün, L. Şanal/Börü, Levent/ Toraman, Barış/ Kodakoğlu, Mehmet: Medenî Usûl Hukuku, 6. B., Ankara, 2017.

Hanağası, Emel: Anonim Otaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usûl Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi, BATİDER, 2016, C. XXXII, S. I, s. 199-270.

Hanağası, Emel: Davada "Sıfat" Kavramına İlişkin Yeni Bir Yaklaşım Denemesi, MİHDER, 2015, S. 32, s. 51-90 (Sıfat).

Hanağası, Emel: Davada Menfaat, Ankara, 2009 (Menfaat).

Helvacı, Mehmet: Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarının Tahkim Yargılamasına Uygunluğu Üzerine Düşünceler, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Sempozyum No. 2, Tahkim (Konuşmalar-Tartışmalar-Bildiriler), İstanbul, 2009, s. 179-202.

Helvacı, Mehmet: Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, 2004 (Bölünme).

Helvacı, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul, 1998, s. 297-310 (Azınlık).

Hirş, Ernst E.: Ticaret Hukuku Dersleri, 3. B., İstanbul, 1948.

Hirş, Ernst E.: Pratik Hukukta Metot, 8. B., Ankara, 2017.

Huysal, **Burak**: Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, İstanbul, 2010.

İlbasmış Hızlısoy, Özlem: Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Ankara, 2016.

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989 (Anonim Ortaklıklar).

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Arasında Genel Kurul Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri, İstanbul, 1962 (Menfaat İhtilafları).

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklarda Kurucu Senetleri, İÜHFM, 2011, C. 45, S. 1-4, s. 477-491.

İnceoğlu, Sibel: İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı, İstanbul, 2002.

Kahyaoğlu, Emin Cem: Anonim Ortaklıkta Haklı Sebeple Fesih, Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, İstanbul 2011, s. 549-558.

Kale, Serdar/Öztek, Selçuk: Yeni Konkordato Hukuku, Ankara, 2018.

Karafakih, İsmail Hakkı: Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ankara, 1952.

Karasu, Rauf: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, MÜHF-HAD, 2012, Özel sayı, s. 311-332 (Makale).

Karasu, Rauf: Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara, 2009 (Emredici Hükümler).

Karslı, **Abdurrahim**: Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, 2014.

Karayalçın, Yaşar: Hukukda Öğretim-Kaynaklar-Metod Problem Çözme, 5. B., Ankara, 2001.

Kaya, Cemil/Akcan, Recep: Medeni ve İdari Yargıda İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Yasağı, İÜHFM, 2009, C.67, S. 1-2, s. 123-141.

Kayar, İsmail: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 5. B., Ankara, 2018.

Kayhan Çetin, Özlem: İflâsın Ertelenmesi Bağlamında Kayyımlık, Ankara, 2011.

Kekeç, Elif Kısmet: Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler, Ankara, 2011.

Kendigelen, Abuzer: Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul, 1994 (İntifa Hakkı).

Kendigelen, Abuzer: İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sıfatının Cüz'i Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul, 2001, s. 307-331 (İptal Davası).

Kendigelen, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3.B., İstanbul, 2016 (Yeni Türk Ticaret Kanunu).

Kendigelen, Abuzer: Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul, 1999.

Kılıç, Fatoş: Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul, 2017, s. 409-431.

Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C.I, Ankara, 2013 (Şirketler I).

Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C.II, Ankara, 2017.

Kısa, Seda Ulaş: Anonim Ortaklıkta Yaşanan Çıkar Çatışmasının Azınlıkta Kalanlara Zarar Vermemesi İçin Öngörülen Hukuki Araçlar, Ünal Tekinalp'e Armağan, C.1, İstanbul, 2003, s. 507-536.

Kurt Konca, Nesibe: Medeni Usul Hukukunda Tarafların Doğruyu Söyleme Yükümlülüğü, Ankara, 2016.

Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B., Ankara, 2013 (El Kitabı).

Kuru, Baki: Dava Şartları, Ord. Prof. Sabri Şakir Ansay'ın Hatırasına Armağan, Ankara, 1964, s. 109-147 (Dava Şartları).

Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. I, İstanbul, 2001 (Usul I).

Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. II, İstanbul, 2001 (Usul II).

Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, İstanbul, 2001 (Usul III).

Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV, İstanbul, 2001 (Usul IV).

Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. V, İstanbul, 2001 (Usul V)

Kuru, **Baki**: İcra ve İflâs Hukuku, C. IV, Ankara, 1997.

Kuru, Baki: Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, 2015 (Ders Kitabı).

Kuru, Baki: Tesbit Davaları, Ankara, 1963 (Tespit).

Kuru, Baki/Budak, Ali Cem: Tespit Davaları, 2. B., İstanbul, 2010.

Metin, Yüksel: Temel Hakların Sınırlandırılması ve Ölçülülük: Ölçülülük İlkesi Evrensel Bir Anayasal İlke midir? SDÜHFD, 2017, C. 7, S.1, s. 1-74.

Meriç, Nedim: Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Ankara, 2011 (Tasarruf İlkesi).

Meriç, Nedim: Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi, SDÜHFD, 2014, C. 4, S. 2, s. 23-63 (Değerlendirmeler).

Mimaroğlu, Sait Kemal: Ticaret Hukuku, C. II, İşletme Hukuku, Ticaret Ortaklıkları Hukuku, Ankara, 1972.

Mineliler, Zeynep: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, GÜHFD, 2012, C. XVI, S. 3, s. 95-117.

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 7. B., İstanbul, 2014 (Hükümsüzlük).

Moroğlu, Erdoğan: Moroğlu, Makaleler I, İstanbul, 2006, s. 89-102 (Azınlık).

Moroğlu, Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme ve Öneriler, 8.B., İstanbul, 2016 (TTK Tasarısı Değerlendirmesi).

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması, BATİDER, 1994, C. XVII, S. 3, s. 47-55 (Çoğunluğun Korunması).

Moroğlu, Erdoğan: Anonim ve Limited Ortaklıklarda Fesih Kararının Geri Alınması, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C.1, İstanbul, 2002, s. 563-575 (Geri Alma).

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 4. B., İstanbul, 2018 (Artırım).

Muşul, Timuçin: Medenî Usul Hukukunda Terdit İlişkileri, İstanbul, 1984 (Terdit).

Muşul, Timuçin: İcra ve İflâs Hukuku, C.II, 6.B, Ankara, 2013 (İcra ve İflas).

Nomer Ertan, Füsun: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası-TTK m. 531 Üzerine Düşünceler-, İÜHFM, 2015, C. 73, S. 1, s. 421-440 (Düşünceler).

Nomer Ertan, Füsun: Yargıtay Kararları Işığında Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, 20 Ekim 2017, s. 97-114 (Haklı Nedenle Fesih).

Nomer Ertan, Füsun: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul, 1999 (Sadakat).

Oğuzman, Kemal: Türk Borçlar Kanununa ve İş Mevzuatına Göre Hizmet (İş) Akdinin Feshi, İstanbul, 1955.

Oğuzman, Kemal/Barlas, Nami: Medenî Hukuk, 19. B., İstanbul, 2013.

Oğuzman, Kemal/Seliçi Özer/Oktay Özdemir, Saibe: Eşya Hukuku, 10. B., İstanbul, 2004.

Orak Çelikboya, Leyla: Türk Ticaret Kanunu Madde 208 Uyarınca Anonim Şirketlerde Satın Alma Hakkı, İstanbul, 2017.

Oruç, Murat: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma, BATİDER, 2011, C. XXVII, S. 1, s. 209-233.

Öcal, Akar: Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara, 2003, s. 215-226.

Önen, Ergun: İnşaî Dâva (İnşaî Hak-İnşaî Dava-İnşaî Hüküm-İnşaî Tesir) Ankara, 1981 (İnşaî Dava).

Önen, Ergun: Medeni Yargılama Hukuku, Ankara, 1979 (Yargılama Hukuku).

Önen, Ergun: Medenî Yargılama Hukukunda Sulh, Ankara, 1972 (Sulh).

Özbek, Mustafa Serdar: Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı, Ankara, 2018.

Özbudun, Ergun: Türk Anayasa Hukuku. Ankara, 2011.

Özdamar, Mehmet: Yargıtay Kararları Işığında Ticari İşletmenin Şube Kavramı, ABD, 2007, S. 1, s. 48-61.

Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara, 2003 (Hukuki Dinlenilme).

Özekes, Muhammet: İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyatî Haciz, Ankara, 1999.

Özmumcu Seda: Davanın Açılmasına Bağlanan Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi, İÜHFM, 2012, C. LXX, S. 2, s. 183-206 (Dava).

Özmumcu, Seda: Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukuku Açısından Zorunlu Arabuluculuk Sistemine Genel Bir Bakış, İÜHFM, 2016, C. LXXIV, S. 2, s. 807-842.

Palanduz, Seda: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Ortaklıktan Çıkarma Hakkı, İstanbul, 2019.

Pekcanıtez, Hakan: Hukuki Dinlenilme Hakkı, Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, İzmir, 2000, s. 753-792 (Hukuki Dinlenilme Hakkı).

Pekcanıtez, Hakan: Medeni Usul Hukukunda Fer'i Müdahale, Ankara, 1992 (Fer'i Müdahale).

Pekcanıtez, Hakan: Pekcanıtez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. B., C. I, İstanbul, 2017 (Usul I).

Pekcanıtez, Hakan: Pekcanıtez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. B., C. II, İstanbul, 2017 (Usul II).

Pekcanıtez, Hakan: Pekcanıtez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. B., C. III , İstanbul, 2017 (Usul III).

Pekcanıtez, Hakan: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıklarda Denetçiler Tarafından Açılacak Davalar, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, DEÜHFD, 1988, C. III, S. 1-4, s. 439-494 (Denetçiler Tarafından Açılacak Davalar).

Pekcanıtez, Hakan/Erdönmez, Güray: 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, İstanbul, 2018.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 5.B., Ankara, 2018.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet: Medenî Usûl Hukuku, 7.B., İstanbul, 2019.

Pekdinçer, Tamer: Ticaret Sicili Açısından Merkez-Şube-Satış Mağazası Kavramları, Prof Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 471-479.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, 14. B., İstanbul, 2019 (Ortaklıklar I).

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul, 2017 (Ortaklıklar II).

Postacıoğlu, İlhan: Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul, 1975 (Usul Hukuku).

Postacıoğlu, **İlhan**: İcra Hukukunun Esaslar, 4. B, İstanbul, 1952 (İcra Hukuku).

Postacıoğlu, **İlhan/Altay, Sümer:** Medenî Usûl Hukuku Dersleri, 7. B, İstanbul, 2015.

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, 3.B., C. II., Ankara, 2018 (Şerh II).

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, 3.B., C. III., Ankara, 2018 (Şerh III).

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5.B. Ankara, 2017 (Genel Esaslar).

Ruedin, Roland (Çeviren: **Öcal, A.)**: İsviçre Borçlar Kanununda Değişiklik Yapan Tasarıda Azınlıktaki Ortakların Himayesi, İMD, 1984 C., 31, S. 1, s. 107-116.

Rüzgâr, Eser: Anonim Şirketin Azlık Tarafından Feshine İlişkin Dava İle İlgili İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi, TAAD, 2014, S. 16, s. 337-371.

Seliçi, Özer: Borçlar Kanununa Göre Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, 1976.

Sevi, **Ali Murat**: Anonim Ortaklıkta Payın Devri, 4.B., Ankara, 2018.

Serozan, Rona: Sözleşmeden Dönme, İstanbul, 2007.

Sever, Rabia: Anonim Ortaklıklarda Haklı Sebeple Fesih, BaÜHFD, 2012, C. 8, S. 89-90, s. 169-213.

Sönmez, Yusuf Ziya: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul, 2009.

Sungurtekin Özkan, Meral: İnşai Karar ve Özellikleri, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara, 2004, s. 553-576.

Sumer, Ayşe: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, MÜHF-HAD, 2012, Özel sayı, s. 839-850 (Haklı Nedenle Fesih).

Sumer, Ayşe: Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, MÜİİBFD, 2010, C. XXVIII, S. 1, s. 171-181 (TTK Tasarısında Haklı Nedenle Fesih).

Sumer, Ayşe: Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, İstanbul, 1991 (Fesih).

Şahin, Ayşe: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul, 2013.

Şahin, Ayşe: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Çerçevesinde Gündeme Gelen Bazı Hukuki Sorunlar, BaÜHFD, 2014, C. 9, S.117-118, s. 145-174 (Hukuki Sorunlar).

Şener, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 4.B., Ankara, 2019 (Ortaklıklar Hukuku).

Şener, Oruç Hami: Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Atanması, DEÜHFD, 2002, C. 4, S. 1, s. 159-196, (Tasfiye Memuru).

Şenocak, Kemal: Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları, GÜHFD, 2007, C.XI, S. 1-2, s. 279-296.

Tanrıver, Süha: Medeni Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı, Ankara, 2007 (Derdestlik).

Tanrıver, Süha: Konkordato Komiseri, Ankara, 1993 (Konkordato).

Tanrıver, Süha: Medeni Usul Hukuku C. I, Ankara, 2018 (Usul).

Tanrıver Süha: Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler, Makalelerim II 2006-2010, Ankara, 2011, s. 95-114.

Tanrıver, Süha: Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Arabuluculuk Kurumuna Hukukî ve Sosyolojik Bir Bakış, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara, 2006, s. 821-843.

Tanrıver, Süha: Medenî Usûl Hukukunda Derdestlik İtirazı, 2. B., Ankara, 2007 (Derdestlik).

Tanrıver, Süha: İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara, 1996 (İlamlı İcra).

Taşdelen, Nihat: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma, Çıkarılma ve Fesih, Ankara, 2012.

Taşpınar Ayvaz, Sema: Asliye Ticaret Mahkemeleri Hakkında Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tahkime Görevli Mahkeme, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, DEÜHFD, 2014, C.16, Özel sayı, s. 469-482.

Tekil, Fahiman: Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, 1993.

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usulî Sorunları, EÜHFD, 2012, C. XVI, S. 3-4, s. 211-222 (Usulî Sorunlar).

Tekinalp, Ünal: Otuz Yıllık Uygulamanın Işığında Azınlık Hakları Sisteminin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi, Türk Ticaret Kanunu'nun 30. Yıl Semineri, İstanbul, 1988, s. 229-254 (Azınlık Hakları).

Tekinalp, Ünal: Türk Ticaret Kanunundaki Boşluk: Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi-Çoğunluk Gücüne Karşı Etkili Bir Araç, İMD, 1974, C. 31, S. 8, s. 321-326 (Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi).

Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 3. B., İstanbul, 2013 (Ortaklıklar Yeni Hukuku).

Tekinalp, **Ünal**: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değişikliği, İstanbul, 2013 (Ortaklıklar Hukuku).

Tekinalp, Ünal: Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi (I), İMD, 1979, C. 26, S. 2, s. 78-80.

Teoman, Ömer: Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri, İstanbul, 1978 (TTK'ndaki Boşluk).

Topuz, Gökçen: Hisse Haczi ve Satışı, Ankara, 2009.

Toraman, Barış: İcra ve İflâs Kanunu'na Göre Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflâsın Ertelenmesi Talebi (İİK m.179), Ankara, 2007.

Türk, **Hikmet Sami**: Ticaret Ortaklıklarının Nevi Değiştirmesine İlişkin Yargıtay Kararları, II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 11-12 Ocak 1985, s. 145-264.

Uçar, Salter: Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, İstanbul, 1996.

Ulusoy, Erol: Anonim Şirketlerde Azınlık Pay Sahiplerinin Şirketten Çıkarılması (Prof. Dr. Erol Ulusoy Editörlüğünde Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları), Ankara, 2014, s. 15-44.

Ulukaya, Leyla: Limited Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, KÜHFD, 2013, S. 8, s. 129-161.

Umar, Bilge: İsbat Yükü, İstanbul, 1968.

Umar, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara, 2014.

Uzel, Necdet: Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam, İstanbul, 2013.

Uzel, Necdet (çev): [Karar Çevirisi] Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Çoğunluk İlkesinin Kârlılık Durumunun "İlkesel Olarak" Belirleyici Olması Gereği "(Y.)SA" Kararı, Kılıç Anısına Armağan, BATİDER, 2015, C. XXXI, S. 2, s. 411-421 (Y.SA Kararı).

Uzel, Necdet (çev): [Karar Çevirisi] Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Kârlılık ve Sermaye Kaybının İşlevi-İstinai Bir Vakanın Çözümü "Grumser" Kararı, BATİDER, 2014, C. XXX, S. 4, s. 311-322 (Grumser Kararı).

Uyar, Talih: İcra Hukukunda İlâmlı Takipler, 2. B., Manisa, 1991.

Uyar, Talih: Yeni Konkordato Hukukumuzun Temelleri, TBB Yayınları, 2. B, Ankara, 2019.

Üçışık, Güzin: Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 189-207.

Üçışık, Güzin/Çelik, Aydın: Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı, İstanbul, 2018.

Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Aslan/Nomer Ertan, Füsun: Ticari İşletme Hukuku, 4.B., İstanbul, 2015.

Üstündağ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku (Yerel Mahkemelerde Yargılama-Kanun Yolları ve Tahkim), C.I-II, İstanbul, 2000 (Yargılama).

Üstündağ, Saim: İhtiyatî Tedbirler, İstanbul, 1981 (İhtiyatî Tedbirler).

Yasaman, Hamdi: Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara, 1987 (Birleşme).

Yasaman, Hamdi: Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri, İstanbul, 2009, s. 713-734 (Haklı Neden).

Yasaman, Hamdi: Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Hakimin Genişleyen Rolü, BATİDER, 2009, C. XXV, S. 4, s. 74-94 (Hâkimin Genişleyen Rolü).

Yavaş, Murat: Mehaz Kanun ile Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Medeni Yargılamaya Hâkim Olan İlkeler ve Hâkimin Rolü, Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul, 2007, s. 283-331.

Yener, Orhan: Hukuk ve Ceza Davalarında Taraf Teşkili ve Dava Ehliyeti, Davaya Vekalet, Ankara, 1997.

Yıldırım, Ali Haydar: 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Bursa, 2013 (Limited Fesih).

Yıldırım, Mehmet Kâmil: Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, İstanbul, 1990.

Yıldız, Şükrü: TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul, 2007, s. 1195-1199.

Yılmaz, Ejder: Medenî Yargılama Hukukunda Islah, 3. B., Ankara, 2011 (Islah).

Yılmaz, Ejder: İflâs İdaresi, Ankara ,1976 (İflâs İdaresi).

Yılmaz, Ejder: Usul Ekonomisi, AÜHFD, 2008, C.57, S. 1, s. 243-274 (Usul Ekonomisi).

Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.I, 3.B., Ankara, 2017 (HMK Şerh I).

Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.II, 3.B., Ankara, 2017 (HMK Şerh II).

Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.III, 3.B., Ankara, 2017 (HMK Şerh III).

Yılmaz, Ejder: Geçici Hukukî Himaye Tedbirleri, C. I, Ankara, 2001 (Geçici Himaye).

Yılmaz, Ramazan: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca Tüm Delillerin Dava veya Cevap Dilekçesinde Gösterilmesi ve Eklenmesinin Zorunlu Olup Olmadığı, İBD, 2012, C. 86, S. 5, s. 262-265.

Yiğit, Begüm: Anonim Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davasında Davalı Sıfatının Belirlenmesi, GSÜHFD, 2019, S. 1, s. 583-621 (Fesih)

Yüksel, Sinan H.: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Davalı Sıfatı, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı, İstanbul, 2017, s. 141-152 (Konferans).

Yüksel, Sinan H.: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Davalı Sıfatı Üzerine Düşünceler, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul, 2017, s. 863-881 (Düşünceler).

Yüksel, Sinan H.: Borsaya Kote Edilmemiş Bağlı Nama Yazılı Payların Devrinde Şirketin Alım Önerisinde Bulunarak Onay İstemini Reddetme Hakkı (Kaçış Klozu), GSÜHFD, 2013, S. 2, s. 159-217.

ABSTRACT

The dissolution of joint stock companies for good cause entered went on our stature book for the first time under Article 531 of the Turkish Commercial Code (TCC) on 14th February 2011. The right to claim is granted to minority shareholders. Article 531 of the TCC gives discretion to the judge with to determine good causes and alternative solutions. In other words, instead of dissolution, the judge may rule on "alternative and acceptable solutions". The decision to leave the plaintiff shareholders from the joint stock company in exchange for the real values is an example of an alternative solution which is also mentioned in the Article. The lawsuit is of particular importance in terms of both substantive and civil procedural law. The lawsuit constitutes a legal exception to the principle of allegiance to the claim. The lawsuit is an example which is determined by the law of the title of the plaintiff. The study deals with these aspects of the case of dissolution of the joint stock company for good cause. In this framework, firstly, the legal nature of the lawsuit of dissolution of the joint-stock company for good cause is evaluated and the parties of the lawsuit were considered within the scope of various possibilities, the claim and the commitment of the claim, the legal procedure to be applied, preliminary injunction and collateral, the burden of proof, alternative solutions, the decisions that can be given at the end of the lawsuits, other expiration situations, the remedies, the litigation costs and the lawsuit fees were examined.

ÖZET

Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası hukukumuza ilk kez 14 Şubat 2011 tairihinde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 531. maddesiyle girmiştir. Dava açma hakkı azınlık pay sahiplerine tanınmıştır. TTK'nun 531. maddesi ile haklı nedenlerin ve alternatif çözümlerin belirlenmesi hâkimin takdir yetkisine bırakılmıştır. Bir diğer ifade ile hâkim fesih yerine "duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm"e de hükmedebilir. Davacı pay sahiplerini paylarının gerçek değerlenin karşılığında ortaklıktan ayrılmaları kararı, madde metninde belirtilmiş bir alternatif çözüm örneğidir. Dava gerek maddî hukuk gerekse medenî usûl hukuku bakımından özel bir öneme sahiptir. Dava taleple bağlılık ilkesinin kanunî bir istisnasını oluşturmaktadır. Dava, davacı sıfatının kanun tarafından belirlenmiş davalardandır. Çalışma, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının bu özelliklerini konu edinmektedir. Bu çerçevede, öncelikle anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasının hukukî niteliği değerlendirilmiş, davanın tarafları değişik olasılıklar kapsamında ele alınmış, süre, talep ve taleple bağlılık ilkesi, uygulanacak usûl, geçici koruma önlemleri ve teminat, ispat usûlü, alternatif çözüm yolları, dava sonunda verilebilecek kararlar, davanın sona erdiği diğer durumlar, kanun yolları, yargılama giderleri ve dava harcı konuları incelenmiştir.